

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

MANİSA MASALLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Talha TUNÇ
0530205193**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Halil Altay GÖDE

ISPARTA-2008

T.C
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAV TUTANAĞI

Gönderen : Türk Dili ve Edebiyatı EABD Başkanlığı

Gönderilen : Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Enstitü Anabilim Dalımız **YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA~~** Programı öğrencisi TALHA TUNÇ tez çalışmalarını sonuçlandırmış ve kurulan jüri önünde tezini savunmuştur. Sınav tutanağı aşağıdadır.
Tez Adı Değişikliği **YAPILDI / ~~YAPILMADI~~**

22.08.2008
Tarih

Prof. Dr. Menderes Coşkun
Enstitü Anabilim Dalı Başkanı

SINAV TUTANAĞI:

Jürimiz Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 25./39. maddesi uyarınca 22.08.2008 CUMA günü saat 11.00 'de toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin ..MANİSA MASALLARIÜZERİNE BİR İNCELEME..... konulu tezini incelemiş ve yapılan sözlü sınav sonunda **OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~** ile aşağıdaki kararı almıştır.

☒ KABUL

☐ RED

☐ DÜZELTME

Tez Sınavı Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Menderes COŞKUN	<i>Menderes Coşkun</i>
Üye	Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK	<i>Mehmet Özçelik</i>
Üye (Danışman)	Yrd. Doç. Dr. Halil Altay GÖDE	<i>Halil Altay Göde</i>
Üye		
Üye		

Yukarıda adı geçen öğrenci Sınav Tutanağı'nda belirtildiği üzere mezun olmaya **HAK KAZANMIŞTIR / KAZANMAMIŞTIR.**

Gereğini rica ederim.

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI :

Tarih:

Karar No:

Enstitü Müdürü

MADDE-25 Tez Sınavının tamamlanmasından sonra Jüri tez hakkında salt çoğunlukla "KABUL", "RED", veya "DÜZELTME" kararı verir. Bu karar, Enstitü Anabilim Dalı Başkanlığına tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tezi kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Düzeltme alan öğrenci bir sonraki dönemde kayıt yaptırmak zorundadır.

Madde-39 Tez Sınavının tamamlanmasından sonra Jüri tez hakkında salt çoğunlukla "KABUL", "RET" veya "DÜZELTME" kararı verir. Bu karar, Anabilim Dalı Başkanlığına tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Yüksek Öğretim Kurumu ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç altı ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tez kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

ÖN SÖZ

Masal denildiği zaman hepimizin aklında; uzun kış gecelerinde ninelerimizin dedelerimizin veyahut da bir başka aile büyüğünün bizleri dizinin dibine oturarak hayal dünyasının derinliklerine çıkardığı yolculuklar canlanır.

Masal halk kültürünün vazgeçilmez temel ürünlerinden biridir. Halk kültürü içerisinde bulunan masallar dünya bilim çevreleri tarafından uzun yıllar öncesinde incelemeye alındı. Tespit ve tahlilleri maalesef ülkemizden çok önceleri neredeyse tamamlandı. Maalesef diyoruz çünkü ülkemizde bu alanda çalışmaların yapılması oldukça geç bir döneme rastlamaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde yabancı araştırmacılar tarafından yapılan derleme çalışmaları bizim aydınlarımızın da dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu konuda Ziya Gökalp'in folklor üzerindeki yazıları ilk sayılabilir. Halk kültürü çalışmalarına verilmeyen önem, böylece verilmeye başlandı. Ancak öncelikle halk şiiri ön plandaydı ve nesir ürünler araştırmacılar tarafından ikinci planda bırakıldı. Nesir ürünlerin üzerinde durulmasının cumhuriyetten sonra kazandığı ivme göz ardı edilemez ancak bu çalışmalar da sadece derleme ve yayınlama şeklindeydi. Ülkemizde masal konusunda bilimsel anlamda yapılan çalışmaların temeli 1970'li yıllara rastlamaktadır. Bu konuda Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu ve Prof. Dr. Umay Günay'ın çalışmaları bu alanda ilkler olarak sayılabilir.

Bugün ne yazık ki ülkemiz masallarının tam anlamıyla her bölgede derleme çalışmalarının yapılmamış olduğu bir gerçektir. Bir başka olumsuz gerçek de bu çalışmaların yapılması için geç kalınmış olduğudur. Çünkü takdir edilecektir ki gelişen dünya koşullarında artık insanımız masal dünyasından kopmaktadır. Biz derleme çalışmalarımız sırasında bunu net biçimde gördük. Bizden önce benzer çalışmaları gerçekleştiren araştırmacıların da değindikleri gibi çalışmamız sırasında sıklıkla “falan kişi vardı çok iyi masal anlatırdı ama öldü” veya “bizim falan kişi anlatırdı ama artık anlatamıyor yaşlandı gitti” şeklinde cevaplarla karşılaştık. Derleme çalışmalarımız maalesef sönük kalmıştır. Bunda çalışmamız için seçtiğimiz Manisa bölgesinin değişen hayat koşullarından çabuk etkilenen bir bölge olmasının payı büyük olsa gerektir.

Bu sebeplerle biz de derleme çalışmalarımızda daha çok kırsal kesimlerde yoğunlaştık. Fakat kırsal kesimlerde de benzer sorunlar karşımıza çıktı. Öyle ki

bizim bir “masal anası” bulma ümidiyle kapısını çaldığımız insanlar bize masalları unuttuklarını söylediler. Ardından zorlama ile birkaç masalı yarım-tam ağızdan alabilmek için uğraşırken o şahsın torunu yan odada internette gezinmekteydi. Bu durum sadece şehir merkezleri için değil kırsal kesim için de geçerlidir. Hayatımıza giren teknoloji bizim halkımızın beynindeki ona ait özleri maalesef hızla yok etmektedir. Elbette ki gelişen dünyaya ayak uydurmamız ve bu gelişmeleri takip etmemiz gerekir; ancak bu olurken kültürümüzün özünü oluşturan değerlerimizin de yok olmasına müsaade edilmemelidir. Masal dinleyicisinin olmadığı bir ortamda masal anlatıcının da bildiklerinden uzaklaşması tabiidir. Ondan masallarını eski şevk ve heyecan içerisinde zengin motiflerle ve formellerle anlatmasını beklemek oldukça büyük bir iyimserlik olacaktır.

Böylelikle anlaşılmaktadır ki Anadolu Türk kültürünün masal dairesi henüz gün ışığına tam anlamıyla çıkamadan yok olmaya yüz tutmaktadır. Burada bize düşen görev yapılmakta olan çalışmaların hızlandırılarak arttırılmasıdır. Aksi takdirde kaybımızın büyüyeceği aşikârdır.

Çalışmamızda Önsöz ve Giriş’in ardından üç Bölüm ve Kaynakça yer almaktadır.

Giriş bölümünde Manisa’nın Coğrafi, Tarihi, Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yapısı’na özetle değinilmiştir.

Birinci Bölümde Manisa masalları tip yönüyle incelenmiş ve Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson kataloğundaki tip numaraları ve motif sıralamaları verilmiştir.

İkinci bölümde Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU’nun Gümüşhane Masalları’nda belirlediği metot izlenmiş ve Manisa masallarındaki ortak unsurlar sıralanmıştır. Bu bölüm Kahramanlar, Mekan, Eşya ve Masalların Formel yapısı ana başlıkları izlenerek verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise masal metinleri yer almaktadır. Metinlerimizin sıralaması Eberhard-Boratav Tip Kataloğu’ndaki sıralamaya göre yapılmıştır. Metinlerden sonraki bölümde ise kaynak şahıslarımızın adları, yaşları, eğitim durumları, yaşadıkları yerler ve meslekleri aktarılmıştır.

Bu çalışmaya beni yönlendiren ve tezimin her safhasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Halil Altay Göde’ye bu münasebetle

şükranlarımı arz ederim. Yine aynı şekilde çalışmam sırasında değerli görüşlerini benimle paylaşmaktan bir an olsun bıkmayan sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özçelik'e teşekkür ederim. Ayrıca beni bu yolda sürekli cesaretlendiren ve hatta derleme çalışmalarına bizzat katılarak benimle birlikte yorulan aileme minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Talha TUNÇ

Isparta, 2008

ÖZET

MANİSA MASALLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Talha TUNÇ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Tezi, 312 sayfa, Ağustos 2008

Danışman: Yard. Doç. Dr Halil Altay GÖDE

Bu çalışma, Manisa'dan derlenen masallar içinden seçilen 70 masal üzerine kurulmuş ve bu 70 masal çeşitli açılardan incelenmiştir. Çalışmamızı; masalların derlenmesi, yazıya geçirilmesi ve metinlerin bilimsel bir metotla incelenmesi esasına dayandırarak oluşturduk.

Çalışma, giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Her bir bölüm kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır.

Giriş bölümünde Manisa'nın Coğrafi, Tarihi Sosyal, Kültürel ve Ekonomik yapısı'na özetle değinilmiştir.

Birinci Bölümde Manisa masalları tip yönüyle incelenmiş ve Eberhard-Borataw ve Aarne-Thompson kataloğundaki tip numaraları ve motif sıralamaları verilmiştir.

İkinci bölümde, Manisa masallarındaki ortak unsurlar üzerinde durulmuştur. Bu bölüm, şu alt başlıklardan oluşmaktadır;

Kahramanlar, Mekân, Eşya ve Formeller.

Üçüncü Bölümde, derlediğimiz masal metinlerine; çalışmamızın son kısmında ise “Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler” ve “Bibliyografya”ya yer verdik.

Anahtar Kelimeler: kültür, folklor, halk edebiyatı, masal, Manisa masalları

ABSTRACT

A SEARCHING ABOUT MANİSA FOLKTALES

Talha TUNÇ

Suleyman Demirel University, Department of Turkish Language and Literature
Ph. D, 312 pages, June 2008

Supervising: Assist Prof. Dr. Halil Altay GÖDE

This study, was based upon 70 folktales which were chosen out of tales compiled from Manisa, and these 70 folk tales were analyzed from different points. We prepared our study backed up to the base of compiling folktales, registering

them and by scientific methods examination of texts.

The study, being formed from introduction, three main chapter, and bibliography. Each chapter is divided in sub-titles.

In the introduction chapter, there is the focus on geographical, historical, social, cultural economical situation of Manisa.

In the first chapter, by indicating type/subject of category we found the motive lines and numbers in the Aarne-Thompson and Eberhard-Boratave catalogues.

In the second chapter, there is the focus on the associate components in Manisa's tales. This chapter is composed from these sub-titles;

The heroes, the places, the goods, and the formeller

In the third chapter, we told the folktales we compiled; at the end of study we give "Bibliography" and "Information about source persons".

Keywords: culture, folklore, folkliterature, folktales, Manisa folktales.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi

GİRİŞ

MANİSA’NIN COĞRAFÎ, TARİHÎ ve EKONOMİK YAPISI.....	1
1. MANİSA’NIN COĞRAFÎ YAPISI	1
2. MANİSA’NIN TARİHÎ YAPISI.....	3
3. SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADÎ YAPISI.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

MANİSA MASALLARININ TİP YAPISI	10
MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

MANİSA MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR	59
I. TEMLER.....	59
A. Yükselme, başarı kazanma yahut tehlikeli bir durumdan kurtulma:.....	59
B. İffetini muhafaza etme veya etmeme:	62
C. İyilik ve doğruluğun mükâfat kazanması ile kötülüğün ceza görmesi:	63
II. KAHRAMANLAR.....	65
A. İNSANLAR.....	65
B. GERÇEKÜSTÜ VARLIKLAR	77
C. HAYVANLAR.....	79
III. ÇEVRE	85
A. MEKÂN	85
B. EŞYA.....	95
IV. FORMELLER	110
A.GİRİŞ FORMELLERİ:	110
B. BAĞLAYIŞ (GEÇİŞ) FORMELLERİ	115
C. AYNI OLAYIN TEKRARI VUKUUNDA KULLANILAN FORMELLER	119
Ç. BİTİŞ FORMELLERİ	120
D. ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLAR	124
SONUÇ.....	132

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER.....	134
1. KURNAZ TİLKİ.....	134

2. DUL TİLKİ.....	136
3. TAVŞAN İLE ÇAKAL	138
4. TİLKİ İLE HOROZ	139
5. TİLKİ İLE CANAVAR.....	140
6. KURNAZ TİLKİ.....	141
7. HASAN KEDİ	142
8. TİLKİ	144
9. KUYRUK ACISI HİKAYESİ.....	146
10. ODUNCU VE YILAN.....	147
11. UMMAN.....	148
12. İYİLİK VE KÖTÜLÜK	151
13. KAHRAMAN ÇOCUK	156
14. ÜÇ OĞLAN KARDEŞ.....	160
15. MEHMET' İN YÜZÜĞÜ	162
16. KARA KÖPEK	165
17. ŞAHMAYMUN KADIN	166
18. ÜÇ YUMURTANIN ŞERRİ	170
19. KURU KAFA.....	174
20. EMİNE SULTANIN KUTUSU.....	176
21. NEYDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM.....	180
22. GÜL ALİ.....	182
23. KAMBURFELEK	188
24. ÇÖPÇATAN	189
25. KIL TORBA	191
26. GENÇLİKTE Mİ, KOCALIKTA MI?	193
27. NEYDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM.....	195
28. TUZ KADAR SEVGİ	196
29. ÇÖTÜK OTUNUN ŞAHİTLİĞİ	198
30. TUYANLIK	200
31. YEDİ OĞLANLAR.....	202
32. GEYİK KARDEŞ.....	204
33. YUSUF	208
34. KIRK HIRSIZLAR.....	210
35. SABIRTAŞI	212

36. FESLEĞENCİ KIZ.....	214
37. ÜÇ KIZ KARDEŞ	216
38. KENUH	218
39. ÜÇ KIZLAR	221
40. İNCİLİ KIZ	226
41. SANDIK MASALI	229
42. ELEKSİ.....	231
43. PADİŞAH OLAN KADIN.....	235
44. TEMBELLİK	238
45. ESNEK	239
46. ÜVEY ANA.....	241
47. KAZCI MEHMET	243
48. DEĞİRMENCİNİN KARISI	245
49. KADININ FENDİ	247
50. KADININ ŞERRİ.....	250
51. CADİ KARI	252
52. NOHUT ALİ.....	255
53. DÜZENBAZ	256
54. MEHMET AĞA	257
55. BABA VASIYETİ	258
56. BEHLÜL DANA	260
57. SARMISAK TARLASI	262
58. DELİOĞLAN	264
59. KELOĞLANLA DELİOĞLAN.....	266
60. KAFA SALLAYAN KORKULUK.....	268
61. HIRSIZ.....	269
62. ÜÇ KARDEŞ	271
63. VEZİR VE HIRSIZLAR.....	275
64. HAINLIĞIN SONU	277
65. İMAMLA GENÇ.....	278
66. KULALIYLA ŞEYTAN	283
67. MANTIKLI YALAN	285
68. KELOĞLAN.....	286
69. İNCİLİ İLE KÖYLÜ	287

70. KİN	290
KAYNAKÇA	292
KAYNAK ŞAHİSLAR	298
ÖZGEÇMİŞ.....	303

GİRİŞ

MANİSA’NIN COĞRAFÎ, TARİHÎ ve EKONOMİK YAPISI

1. MANİSA’NIN COĞRAFÎ YAPISI

Ege Bölgesi'nde yer alan Manisa İli'nin yüzölçümü 13.810 km² 'dir. 38° 04''-39° 58'' kuzey enlemi ile 27°08''-29°05'' doğu boylamı arasında yer almaktadır. Yükselti ise 43 m. ile 750 m. arasında değişmektedir. İl Merkezinden doğuya gidildikçe yükselti artmaktadır.

Manisa komşuları bakımından doğudan Uşak ve Kütahya, kuzeyden Balıkesir, güneyden Aydın, güneydoğudan Denizli, güneybatı ve batıdan İzmir illeriyle çevrilidir.

İlin güney ve kuzeyi dağlarla kaplıdır. 2070 m. yüksekliğe sahip olan ve Salihli ilçe sınırlarındaki Bozdağlar kütesinde bulunan Kumpınar Tepe ilin en yüksek dağıdır.

Manisa yeryüzü şekilleri açısından oldukça zengindir. Yeryüzü şekillerinin hepsi görülebilmektedir. Yeryüzü şekillerinin çoğunluğunu toplam alanın yarısından fazlasını kaplayan dağlar oluşturmaktadır. Dağların ardından platolar ve üçüncü sırada da ovalar yer almaktadır. Manisa'nın bulunduğu coğrafyanın genel olarak, doğu-batı doğrultusunda uzanan ve kuzey-güney ve güneydoğu-kuzeybatı doğrultularına çatallanan oluk şekilli çukurlardan oluştuğu görülür. Çukurlukların kenarlarında dağlar yükselir. Ovalar doğudan batıya doğru geniş bir alanda yer kaplamaktadır. Platoların daha çok Demirci bölgesindeki dağların eteklerinde olduğu görülür.

Çöküntü alanları akarsuların getirdiği alüvyonlarla dolduğu için çok verimli tarım arazileri haline gelmiştir. Tarım açısından verimsiz alanlar genellikle doğu, güney ve kuzeyde yer alır. İlin batısına gidildikçe verimli tarım arazilerinin artarak yer aldığı görülmektedir.

Manisa topraklarının üçte biri tarım arazisi olarak değerlendirilmiştir. Bilhassa Manisa, Akhisar, Alaşehir ve Salihli ovaları bu çok verimli tarım bölgelerinin başında sayılabilir.

Manisa’da göller az sayıdadır. Olan gölleri de coğrafi ve ekonomik açıdan büyük önem taşıyan göller değildir.

Manisa ilinin en önemli akarsuları olarak Gediz ve Bakırçay nehirleri sayılabilir.

İklim:

Manisa ilinde Akdeniz iklimi genel olarak hakim görünse de karasal iklimin özellikleri de görülmektedir. Alçak bölgelerde, bilhassa ovalarda Akdeniz iklimi hâkimken yüksek kesimlerde, dağlarda karasal iklimin sert koşulları kendini hissettirir.

İl genelinde makiler ve ormanlar hakim bitki örtüsüdür. Bitki örtüsü de iklime bağlı olarak batıdan doğuya gidildikçe değişiklik gösterir. Batıda ova bitkileri hâkimken doğuya gidildikçe ormanların arttığı görülmektedir. Bitki örtüsünün asıl hâkim ögesi Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü olan makilerdir.

Doğal bitki örtüsünün büyük çoğunluğu, kuraklığa dayanıklı, sert yapraklı, sürekli yeşil kalan Akdeniz Bitki türleridir.

Manisa’da ılıman iklimin genel etkisi olarak yıl içindeki ortalama sıcaklık 16–17 derece civarındadır. Sıcaklığın en yüksek olduğu aylar temmuz ve ağustos aylarıdır. Bu aylarda ortalama sıcaklık 30 derecenin üzerine çıkar. En soğuk ay ise ocak ayı olarak görülür. Ama bu ayda da sıcaklık ortalama olarak 6 derecenin altına düşmez. Donlu gün sayısı yıllık ortalama 25 gün iken yağışlı gün ortalaması da yılda 107-108 gün civarında seyrederek. Yağışın en fazla görüldüğü aylara kış ayları olan aralık, ocak ve şubat aylarıdır.

2. MANİSA’NIN TARİHİ YAPISI

Manisa adının kaynağını Yunanistan’da Thesselia’a Pelion dağında oturdukları belirtilen Magnetlere bağlamak isteyenler olmuştur. Başka bir görüşe göre Spylos yanındaki Magnesia adının Sipylos’da bulunan mıknatıs özellikli demir madeninden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Magnesia adı Türk egemenliği ile birlikte, zaman içinde, Magnisiye, Mağnisa ve en son olarak “Manisa” biçimine dönüşmüştür.

Manisa yöresinde Tarih Öncesi Dönemi aydınlatıcı nitelikte eser ve buluntulara pek rastlanılmamıştır. İl genelinde arkeolojik kazıların yeterli düzeyde yapılmadığını söyleyebiliriz. Manisa kayıtlardaki tarihi Hititlerle başlamaktadır. Hititler Anadolu’da ilk siyasi birlik olarak kabul edilmektedir. Onların hâkimiyeti altında bu bölgede yaşayan İyonlar Manisa’da bir medeniyet inşa etmişlerdir. Hititlerin yılmasının ardından kısa bir süre bölgeye Frigyalılar hâkim olmuş ve ardından M.Ö. 7. yüzyılda Lidyalılar bölgeye hâkim olan kavim olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Lidyalıların bugünkü Manisa sınırları içerisinde yar alan Sard (Sardes) kenti başkentleridir. Sard kenti Kral Yolu’nun Efes’ten sonra en önemli ikinci kentiydi.

M.Ö. 547’de, Persler bu bölgeyi de kendi topraklarına kattılar. Sard şehrini genel valilik (straplık) yaptılar. M.Ö. 333’te Anadolu’yu ve İran’ı ele geçiren Makedonya Kralı İskender, Pers Devleti’nin varlığına son verdi. İskender’in ölümünden sonra imparatorluk, komutanları arasında paylaştırılınca bu bölge Seleukoslar Devleti’nin hâkimiyetine girdi.

M.Ö. 190 senesinde Romalılar Seleukos Devletine son verip bölgeyi Bergama Krallığı hâkimiyetine bıraktılar. Daha sonra da Bergama Krallığı’nı imparatorluk topraklarına kattılar. Böylece bu kez de Manisa, Roma’nın hâkimiyetine geçti. M.S. 395’te Roma ikiye bölününce bütün Anadolu gibi Manisa ili de, Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) hâkimiyetine girdi. Bu dönemde de antik kent Sard, bölgenin en önemli şehri olarak göze çarparken Manisa onun ardından gelmekteydi.

1071 Malazgirt Zaferiyle Anadolu'nun Türk hâkimiyetine girmesinin ardından Türkiye Selçukluları kuruldu. Çaka Bey Manisa ve civarını fethetti. Birinci Haçlı Seferi ile Bizanslılar Manisa'yı geri aldılar. Tekrar Manisa'nın kesin olarak Türk hâkimiyetine girmesi Saruhan Bey'in 1313'te bölgeyi ele geçirip Manisa merkezli olarak Saruhanlı Beyliği'ni kurmasıyla gerçekleşti.

Yıldırım Beyazıt Manisa kentini 1390 senesinde Osmanlı Devleti sınırları içerisine kattı. 1402'de Ankara Savaşı'nda Timur'un galip gelmesinin ardından Saruhanlı Beyliği çok kısa bir süre için yeniden kurulsa da, Osmanlı'da siyasi birliği yeniden kuran Çelebi Mehmet 1410 senesinde Manisa'yı tekrar Osmanlı toprağına kattı.

Manisa "Saruhan Sancağı" adıyla Anadolu Beylerbeyliği'nin on dört sancağından biriydi. Manisa'da 16 şehzade 160 senelik bir zaman zarfında sancak beyliği yapmıştır. Bu şehzadelerden beşi daha sonra padişah olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun başına geçmiştir. Manisa'nın ilk valisi Yıldırım Beyazıt'ın oğlu Ertuğrul Çelebi'dir. Sadece iki yıl bu görevi sürdürmüştür. Fatih Sultan Mehmet İkinci Murat, Kanuni Sultan Süleyman da Manisa'da valilik yapan padişahlar arasında yer almışlardır.

Manisa on altıncı yüzyılın sonlarına kadar "şehzadeler şehri" olarak ün kazandı. Adeta ikinci bir payitaht ve siyasi bir merkez oldu. Bu dönem Manisa'nın "ikbal devri" olarak nitelendirilmiştir. Sancağa çıkan şehzadelerin kimisinin yanında şair, edip, bilgin, hattat, müzisyen vb. kimseler bulunmaktaydı. Manisa seçkin bir kültür ve eğitim merkezi durumuna gelmiştir. Canlı bir edebi muhit doğmuştur.

Ancak on yedinci asrın başlarında bu huzurlu durumun bozulduğu görülür. Bu yıllarda Manisa çevresinde başlayan ayaklanmalar ve eşkıyaların halkın huzurunu bozan davranışları, Manisa için sıkıntılı dönemlerden birinin başlamasına neden olmuş ve Manisa maalesef iki asır boyunca gelişme gösterememiştir. Bazı yönlerden gerilediği de söylenebilir. Bu dönem on sekizinci asrın başına kadar devam etti ve ancak o senelerde bu huzursuzlukların kaynakları ortadan kaldırıldı ve Manisa'da yeniden bir huzur dönemi hüküm sürmeye başladı. Hatta bunun ardından on dokuzuncu asırda demiryolunun kurulması ile İzmir limanına bağlanan Manisa birdenbire gelişme göstererek bölgedeki önemli kentler arasına girdi ve ekonomik ve ticari açıdan hızlı bir ilerle kaydetti.

Tanzimat dönemiyle birlikte Manisa merkezi İzmir olan Aydın vilayetine bağlı beş sancaktan biri olarak idari yönetimi yeniden belirlenmiştir.

Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı yönetimine baş kaldırması ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu içinde çıkan karışıklık ortamında Manisa, Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa tarafından 1833'te ele geçirilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan İtilaf Devletleri'nin galip ayrılmasının ardından Ege Bölgesi Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Manisa bu dönemde 3 yıl 3 ay 12 gün Yunan işgali altında kalmıştır. (26 Mayıs 1919–8 Eylül 1922). Türklerin çoğu Manisa'yı terk etmiştir. Yunan ordusu bozguna uğrayıp geri çekilirken, Manisa'da bulunan 12 bin binanın 8 binini yakıp yıkmıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarına tekabül eden bu dönemde, Manisa işgal altında oldukça zor bir dönem geçirmiştir. Bu devirde Türklerin çoğu iç bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. İşgalci Yunan ordusunun yenilgiden sonra kaçıışı sırasında Manisa büyük bir bölümünü yangınlarda kaybetmiştir. Osmanlı dönemine ait pek çok tarihi değer de bu sırada maalesef yok olup gitmiştir.

1922 yılında Yunanlıların bölgeden atılması ve Manisa'nın kurtulmasının ardından diğer sancaklarla birlikte Saruhan sancağı da artık "il" adını almıştır. 1927 yılında Saruhan adı Manisa olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyetin ilânından sonra sancaklara (vilâyet) il ismi verilince Saruhan da il olmuş, 1927'de şehrin adı Manisa olarak değiştirilmiştir. Kent, cumhuriyet dönemi ile yeniden dirilmeye başlamış ve eğitim ve kültür alanında atılan adımlar ile hızlı bir ilerleme kaydetmiştir.

3. SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADÎ YAPISI

SOSYAL YAPI

Manisa tarih'in her döneminde önemli bir kent olmuştur. Saruhan Beyliği döneminde beylik merkezi olan Manisa, Osmanlı İmparatorluğu zamanında da sancak olarak varlığını sürdürmüştür. Hatta bir dönem Saruhan Eyaleti olarak yönetilmiştir.

Manisa'da ilk olarak kayıtlara geçen eğitim kurumu, Saruhanoğulları Beyliği'nden İshak Çelebi tarafından Ulu Cami'nin yanına yaptırılan medresedir. Fethiye ya da İshak Çelebi Medresesi olarak bilinmektedir.

Manisa özellikle şehzadeler tarafından yönetildiği 160 yıllık dönemde çok önemli eserler kazanmıştır. Şehirde bu dönem içerisinde han, hamam, cami gibi eserlerin yanında dört medrese yapılmıştır. Bu eserlerden bazıları bugün hala ayakta olsa da; çoğunluğu, yukarıda belirttiğimiz gibi Kurtuluş Savaşı'ndan yenik ayrılırken Manisa'yı yakıp yıkan Yunanlıların sayesinde maalesef yangında kül olup gitmiştir.

Manisa ilimiz, eğitim seviyesi açısından Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır. Pek çok yönden Manisa ülkemizin önemli şehirlerinden biridir.

Tarım kenti görünümündeki Manisa'nın “sanayi kenti” olma yolunda gösterdiği çabalar neticesinde Manisa Organize Sanayi Bölgesi kurulmuştur.

1992 yılında daha önce Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde yer alan Manisa'da kurulu fakülte ve yüksekokullar, Celal Bayar Üniversitesi adı altında yeni bir üniversite olarak hizmete girmiştir. Bu tarihten sonra hızla farklı fakülte ve yüksekokullar hizmete açılmıştır. Bu, şehirdeki kültürel ve sosyal yaşamı olumlu yönde oldukça etkilemiş ve gözle görülür bir canlılık getirmiştir.

Mesir Bayramı

Mesir macunu temeline dayanan Mesir Şenlikleri veya Manisa ahalisinin deyimiyle Mesir Bayramı kökeni 16. yüzyıla dayanan bir gelenektir.

Kanuni Sultan Süleyman Han'ın annesi Hafsa Sultan'ın hastalığına şifa olması amacıyla Halveti Şeyhi Merkez Efendi tarafından üretilen mesir macunu; Hafsa Sultan'ın şifa bulmasının ardından bu şifa kaynağından halkın da yararlanabilmesi amacıyla her yıl Sultan Cami'nin kubbelerinden saçılmaya başlanmıştır.

Böylelikle başlayan Mesir Şenlikleri günümüze kadar gelmiş ve “Uluslararası Manisa Mesir Festivali” adıyla kutlanmaya devam edilmektedir.

Çağlak Festivali:

Manisa'nın Akhisar ilçesinin ev sahipliğini yaptığı bu şenlik de yüzyıllardan gelme bir kültür mirasının yansımasıdır.

Akhisar halkı ve misafirler bu tarihte Çağlak Boğazı olarak anılan bölgeye gelerek eğlenceler düzenler. Kurbanlar kesilir, yemekler pişer; kılıç kalkan ve güreş oyunları düzenlenir.

Günümüzde Akhisar Belediyesi'nin organize ettiği Çağlak Festivali gittikçe artan bir heyecana sahne olmaktadır.

KÜLTÜREL KURULUŞLAR

Manisa Müzesi

Manisa Müzesi'nde Ege Bölgesi'nden toplanan tarihi eserler sergilenmektedir. Özellikle Manisa içerisinde yer alan Sardes antik kentinden toplanan buluntular bu eserlerin başında gelir. Bu antik kentten toplanan eserler ayrı olarak kurulmuş bulunan Sart Salonu'nda sergilenir. Arkeoloji kısmında Bronz Çağı'ndan Bizans dönemi sonuna kadar olan döneme ait eserler bulunmaktadır.

Hazine Odası olarak adlandırılan bölümde ise antik dönemden Osmanlı dönemine kadar uzanan uzun bir döneme ait altın ve gümüş eşyalar takılar ve sikkeler gibi değerli malzemeler sergilenmektedir.

Manisa Müzesi'nde etnografya bölümünde de Manisa'nın Türk hâkimiyetine girdikten sonraki dönemine ait eserler bulunmaktadır. Bu eserler o dönemden bugüne Manisa'da yaşayan halkımızın yaşayışı, kültürü, gelenek ve göreneklerini bizlere aktarması açısından oldukça önemlidir.

Kütüphaneler

Manisa'daki en eski kütüphane, Saruhanoğlu İshak Çelebi tarafından yaptırılan İshak Çelebi Medresesi'nin içinde bulunmaktadır. Daha sonra Fatih Sultan Mehmet'in valiliği zamanında yaptırılan kütüphane ve bunun ardından merkezde ve çoğu ilçesinde kurulan kütüphaneler bilinmektedir.

Günümüzde Manisa ili genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 29 kütüphane bulunmaktadır.

MANİSA HALK KÜLTÜRÜ:

Manisa iklimi yer altı ve yerüstü kaynakları gibi nedenlerle tarih boyunca pek çok kültüre zemin olmuş bir kendir. Genel olarak tarıma dayalı toplum yapısı yaşama biçimini etkilemiştir.

Geleneksel Yemekler:

Manisa'nın zengin bitki çeşitliliği yemek kültürüne de yansımıştır. Doğal bitkiler, elbette ki zeytinyağı ile birlikte ilk sırayı alır. Ebegümeci, kazayağı, şevketi bostan, istirofiga, radika, gelincik, hardal, turpotu gibi doğal bitkilerden genellikle zeytinyağılı yemekler yapılmaktadır.

Geleneksel El Sanatları, Dokumacılık, Halıcılık:

Manisa el sanatları, dokumacılık ve halıcılık yönünden yüzyıllar boyunca adını duyuran bir kent olmuştur.

Bunlar içerisinde özellikle halıcılık; Gördes, Demirci, Kula gibi yörelerin katkılarıyla yurt dışında dahi yöre isimleri ile tanınır anılır olmuştur.

Bunların yanında güveççilik, bakırcılık, at arabacılığı, keçecilik de Manisa’da bir dönem parlak olmuş ancak günümüzde değişen koşulların etkisi ile azalmış yaygın el sanatları olarak göze çarpar.

Halk Müziği ve Halk Oyunları:

Manisa zeybek bölgesinde yer almaktadır. İl genelinde müzik kültürü ana hatları ile Ege Bölgesi’ne ait olmakla beraber Rumeli havalarının da etkileri görülmektedir.

Manisa halk oyunları yönüyle de ege Bölgesi’nin içindedir. Zeybek havaları ile dokuz zamanlı türkülerle oynanır ve giyim kuşam yönüyle de zeybek şeklindedir.*

* Bu bölümdeki bilgiler için bakılabilir: Manisa Valiliği, **Manisa 2007**, Manisa 2007; **Fotoğraflarla Manisa**, Manisa 2007; A. Rıza Babacan, **İlimiz Manisa**, Manisa 1993; Ali Haydar Aksakal, **Manisa’nın Bilinmeyen Yönleri**, Manisa 2003.

BİRİNCİ BÖLÜM

MANİSA MASALLARININ TİP YAPISI

MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI

Bu bölümde metinler bölümünde verilen 70 Manisa masalının her biri için aşağıdaki yol takip edilmiştir: Bu bölümde masallarla ilgili bilgiler dört madde hâlinde verilmiştir.

1. Masalın Adı

Bu maddede masalların adları kaynak şahsın adlandırdığı şekilde vermeye çalışılmış, kaynak şahsın adlandıramadığı masallar ise metne uygun olarak adlandırılmış veya EB kataloğundaki orijinal adlandırmalar yapılmıştır.

2. Masalın EB ve AaTh kataloglarındaki tip numaraları

Bu maddede ise dünya ve Türk masalları tip kataloglarındaki Manisa masallarının yerleri tespit edilmiş ve numaraları verilmiştir. Masalların Eberhard-Boratav¹ ve Aarne-Thompson² kataloglarındaki numaraları tespit edilmiştir. Bu aşamada her iki katalogda da benzerlerine rastlayamadığımız masalların bu kısmı boş bırakılmıştır. Masalların sıralanmasında ise EB'deki sıra numarası esas alınmıştır. Masallarımızın EB'deki yirmi üç başlığa göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

3. Masalı anlatanın adı ve bulunduğu yer

Bu maddede derleme yapılan kaynak şahsın adı ve yaşadığı yerin adı yazılmış, kaynak şahıslarla ilgili diğer bilgilere ayrı bir bölümde yer verilmiştir. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yaptırılan üç bitirme ödevinden alınan masallar bitirme tezlerinin kısaltmaları verilerek yer almıştır.

(MYHEM)Emine Yaralı, Manisa Yöresi Halk Edebiyatı Mahsulleri, Isparta

1999

¹ Wolfran Eberhard-Pertev Naili Boratav, **Typen Türkischer Volksmärchen**, Wiesbaden 1953. (Bu eser çalışmamızda (EB) kısaltmasıyla kullanılmıştır.)

² Antti Aarne-Stith Thompson, **The Types of the Folktale**, Helsinki 1964. (Bu katalog çalışmamızda (AaTh) kısaltmasıyla kullanılmıştır.)

(SYHEM)Mustafa Varol, Salihli Yöresi Halk Edebiyatı Mahsulleri, Isparta
1999

(AYFÖ)Erkin Cerit, Alemşahlı Köyü Yöresi Folklorundan Örnekler, Isparta
2003

Bunların yanında Celal Bayar Üniversitesi'nde yaptırılmış olan bir yüksek lisans tezinden alınan masallara da aynı şekilde yer verilmiştir.

(YDKM) Ebru, Birkan Akhan, Yunt Dağı Köylerindeki Masallarda Dil Özellikleri,
Manisa 2006

4. Masalın motif sırası

Bu maddede metinler bölümünde yer alan masalların motif sırası verilmiştir.

Masal Tipinin Adı	Kapsadığı Numaralar	Masallarımızdan Bu Gruba Girenler
A. Hayvan masalları	1-22	1,2,3,4,5,6,
B. Hayvan ve İnsan	23-33	Yok
C. Masal kahramanına bir ruhun veya bir hayvanın yardım ettiği masallar:	34-82	7,8,9,10,11,12,13,14,15,16
D. Tabiat üstü bir ruh veya bir hayvanla evlenme konusunu işleyen masallar	83-109	17,18,19,20,21,22
E. İyi bir ruh veya evliyalarla birlikte yaşamayı konu alan masallar	110-122	23
F. İnsanların kaderinin önceden yazıldığını ve değişmeyeceği konusunu işleyen masallar	123-142	24,25,26,27,28,29,30
G. Rüyalari konu alan masallar	143-145	Yok
H. Kötü ruhlarla birlikte yaşamayı işleyen masallar	146-168	31,32,33
I. Sihirbazları konu alan masallar	169-184	34
J. Genç kızın sevgili bulmasını konu edinen masallar	185-196	35,36
K. Erkek kahramanın sevgili bulmasını konu edinen masallar	197-222	Yok
L. Fakir bir kızın zengin bir erkekle evlenmesini konu alan masallar	223-238	37-38
M. Kıskançlık ve iftira konusunu işleyen masallar	239-255	39,40,41,42,43,44,45,46
N. Hor görülen kocaların kahraman olduğu masallar	256-258	47
O. Zina ve baştan çıkarmayı konu alan masallar	259-280	48,49,50
P. Acaip davalar ve acaip icraatı konu alan masallar	281-289	51,52
Q. Acaip davaları konu alan masallar	289-301	Yok
R. Realist masallar	302-310	53,54,55,56,57
S. Acaip tesadüfleri konu olarak işleyen masallar	311-316	Yok
T. Komik olayları konu alan masallar	317-322	Yok
U. Aptal ve tembel kadın veya erkekleri konu alan masallar	323-338	58,59,60
V. Hırsızlık ve dedektiflik konularını işleyen masallar	339-349	61,62,63
W. Akıllı, hilekar veya cimri kahramanları konu alan masallar	350-378	64,65,66,67,68,69,70

BİRİNCİ MASAL

1. **Kurnaz Tilki**
2. **EB 1-5 AaTh 202-1,2,3,4**
3. **Hatice AZAK, Paşaköy**
4. **Motif Sırası**

1. Tilkiyle Ayı arkadaş olurlar.
2. Bir gün Tilki Ayı'yı bağa üzüm yemeye götürür. Ayı'ya burnumuzdan gelene kadar yiyecekleri şartını koşar.
3. Tilki burun deliklerine birer üzüm tanesi yerleştirerek artık burnundan geldiğini ve yiyemeyeceğini söyler.
4. Burnundan getirmek için uğraşan ayının karnı şişer. Bağ sahibi gelince tilki bir delik bulup kaçmış ama ayı karnı şiş olduğu için kaçamaz ve yakalanır.
5. Oradan giderken Tilki bir balıkçıya rast gelmiş ve yola uzanarak ölü taklidi yapar..
6. Balıkçı da tilkinin kürkünün para edeceğini düşünerek arabasının arkasına atar.
7. Tilki arabadaki bütün balıkları çalarak kaçır.
8. Balıkçı balıklarını almak için Tilkiyi bulur.
9. Tilki balıkçıya onun beline testi kendi kuyruğuna sepet bağlayarak dereden taze balık tutmayı teklif eder.
10. Belindeki testi ile suya giren Balıkçı sudan çıkamaz ve boğulur.

İKİNCİ MASAL

1. **Dul Tilki**
2. **EB 15, AaTh 103**
3. **Canan YILMAZ, Erdelli Köyü**
4. **Motif Sırası**

1. Arkadaşları tarafından “dul” olarak anılan bir Tilki kendisine koca aramaya başlar.
2. Bir kedi ile tanışmış ve evlenmeye karar verirler.
3. Tilki arkadaşlarına yeni eşini tanıştırmak için yemeğe çağırır.

4. Yemeğe giderlerken Tilkin kocası kedi bir çalıya doğru sıçrayınca bütün hayvanlar korkarlar. Hepsi kaçırlar.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Tavşan İle Çakal

2. EB --- AaTh---

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. Tavşan ile Çakal arkadaş olurlar. Tavşan Çakala tapulu üzüm bağına gitmeyi teklif eder.

2. Tapu olarak da bir helvacı kağıdı gösterir.

3. Bağa girip üzüm yerken bağ sahibinin gelmesiyle tavşan kaçmaya başlar

4. Çakal tavşana tapusunu göstermesini söyler ama tavşan kaçmaya devam eder.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Tilki İle Horoz

2. EB ---, AaTh ---

3. Canan YILMAZ, Erdelli Köyü

4. Motif Sırası

1. Tilki dam üstünde tünemiş olan tavuk ve horozların yanına gider.

2. Horoza ezan okumasını ve namaz kılmalarını teklif eder.

3. Horoz da yolun ilerisinden iki avcının geldiğini ve onlar da gelince cemaat olmalarını söyler.

4. Bunu duyan Tilki kaçır.

BEŞİNCİ MASAL

1. **Tilki ile Canavar**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Mustafa GÜDER, Demirci**
4. **Motif Sırası**

1. Tilki'nin sürekli tavuklarına musallat olduğu kümes sahibi Tilkiye bir kapan kurar.

2. Tilki ağaçta sallanan tavuğu görünce bunun tuzak olduğunu anlar.
3. Oraya gelen kurtta niyetli olduğunu tavuğu onun almasını söyler
4. Tavuğu alan kurt tuzağa yakalanır.
5. Kurt'un elinden tavuğu alan tilki afiyetle yer.

ALTINCI MASAL

1. **Kurnaz Tilki**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Ahmet Ali SEYMAN, Başlamış Köyü**
4. **Motif Sırası**

1. Tilki karatavuk'un yuvasına gelir ve yavrularından birini atmasını söyler.

2. Karatavuk atmazsa ne olacağını sorması üzerine ağaca çıkıp onu yiyacağını söyler. Karatavuk da yavrularından birini verir.

3. Karga, Karatavuk'a yavrularını vermemesini, Tilki yanına geleceğini söyleyince de ağaca çıkabiliyorsa gelip yemesini söylemesini tavsiye eder.

4. Karatavuk bunları söyleyince Tilki bunun başka birinden alınmış akıl olduğunu fark eder.

5. Karatavuk'a akıl veren Kargadan intikam almak isteyen Tilki oyun yaparak Karga'yı yakalar.

6. Karga Tilkiyi kandırarak elinden kurtulur.

YEDİNCİ MASAL

1. **Hasan Kedi**
2. **EB 44 , AaTh**
3. **Behiye ÖZHUN, Arabacıbozköy**
4. **Motif Sırası**

1. Çocuğu olmayan bir çift bir kediye evlatlık alır.
2. Adam bir yere giderken evi ve karısını Kedi'ye emanet eder.
3. Kedi düğünlerde oynayan bir köçektir ve Kediye o gece cinler düğüne götürürler.
4. Kedi gidemeyeceğini kadının evde kendisine emanet olduğunu söyleyince kadını da yatağıyla birlikte götürürler. Dğün bitince geri getirirler.
5. Sabah eve gelen adam karısından olanları öğrenince kediye evden kovar.
6. Kedi ölünce mirası olarak iki çuval para adama getirilir.
7. Adama çuvaları kapı eşiğinde bırakınca paralar dabaha soğan kabuğuna dönüşür.

SEKİZİNCİ MASAL

1. **Tilki**
2. **EB 48, AaTh 155**
3. **Üftadiye DÖNE (YDKM)**
4. **Motif Sırası**

1. Bir adam atıyla giderken bir harman yerinden imdat feryatları duyar.
2. Bu feryadın kimden geldiğini öğrenmek için atından iner ve harmanın üstüne çıkar.
3. Burada bir yılan vardır ve adamdan kendisini kurtarmasını ister.
4. Adam atının yem torbasını sarkıtarak yılanı kurtarır.
5. Yılan adamı sokacağını söyler. Adam ona iyilik yaptığını söyler ama dinletemez.
6. Bunu başkalarına sormaya karar verirler.
7. Yollarına çıkan bir ineğe sorarlar inek yilandan taraf olur.

8. Sonra da bir Tilki'ye denk gelirler. Tilki adamı haklı görse de yılan bunu kabul etmez.

9. Bunu üzerine Tilki hile yaparak yılanı yeniden atın yem torbasına sokar ve adama verir.

10. Adam da yılanı sopalayarak öldürür.

DOKUZUNCU MASAL

1. Kuyruk Acısı Hikayesi

2. EB 49, AaTh 285

3. Mehmet TÜRKKUŞU, Akhisar

4. Motif Sırası

1. Sütçü ile Yılan çok iyi dostturlar.
2. Sütçünün oğlu yilandan korkar ve kürekle yılanın kuyruğunu koparır.
3. Yılan oğlanı sokarak öldürür.
4. Sütçü günün birinde yılanı yeniden arkadaşlıklarını sürdürmelerini teklif eder.
5. Yılan artık bunun mümkün olmadığını söyler.

ONUNCU MASAL

1. Oduncu ile Yılan

2. EB 49, AaTh 285D

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Oduncu hergün oğlunu da yanına alarak dağa odun kesmeye giderler.
2. Bir yılan oduncuyla arkadaşlık eder ve birlikte yemek yerler.
3. Oduncunun oğlu yılanın baltayla ikiye böler.
4. Yılan da oduncunun oğlunu sokarak öldürür.
5. Oduncu Yılanı küslüklerini bitirmeyi teklif eder ama yılan artık bunun olamayacağını söyleyerek uzaklaşır.

ONBİRİNCİ MASAL

1. Umman

2. EB 60, AaTh 403A

3. Hatice AZAK, Paşaköy

4. Motif Sırası

1. Adamın birinin karısı ölünce yeniden evlenir.
2. Adamın kızına üvey anası hiç iyi davranmaz ama kız bunu babasına hiç söylemez.
3. Bir gün kız dağda çobanlık yaparken bir su kenarında karşılaştığı kocakarı kendisinden saçlarını taramasını ister.
4. Kız bunu yapınca akarsudan yüzünü yıkayıp öyle gitmesini ister ve kız dünya güzeli olur.
5. Kızın üvey anası bunu görünce hasedinden çatlar ve kendi kızını da aynı yere götürmesini ister.
6. Üvey kız oraya gidince kocakarının saçlarını taraması isteğine tersleyerek cevap verir.
7. Bunun üzerine kocakarı onun da yüzünü yıkamasını ister ama bu kez kötü üvey kardeşin yüzü kapkara olur.
8. Kocakarı iyi kıza bir çift ayakkabı verir.
9. Kız bir düğüne giderken bu ayakkabıları yanına alır.
10. Düğünde bu ayakkabılardan birini düşürür. Bu ayakkabıları gören Bey kızı bulmalarını ister.
11. Kızı bulurlar ve görücü olurlar.
12. Üvey anası düğün günü üvey kızını saklar kendi kızını gönderir.
13. Bey bunun o kız olmadığını pabuçlarından anlar ve gidip asıl kızı getirmelerini ister.
14. Üvey anası başka kızı olmadığını söyler. Kızı ahıra sandığa kilitlemiştir. Adamlar ahırdaki ineğin “umman” diye bağırdığını duyunca ahıra girer sandığı açar ve kızı bulurlar.
15. Bey ile kız evlenir ve mutlu olurlar.

ONİKİNCİ MASAL

1. İyilik ve Kötülük

2. EB 67, AaTh 213

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. İyilik ve Kötülük arkadaş olurlar ve iş bulmak için yola koyulurlar.
2. Yolda önce İyilik'in ekmeğini yerler.
3. Ekmeği biten İyilik Kötülükten ekmek ister ama o vermez. Ekmek karşılığında bir gözünü vermesini ister.
4. Çok acıkan İyilik bu şartı kabul etmek zorunda kalır.
5. Biraz daha yol gidince İyilik bir parça ekmek karşılığında da öteki gözünü vermek zorunda kalır.
6. Gözleri kör olan İyilik'i Kötülük orada bırakır ve gider.
7. Bir ağacın üstüne çıkan İyilik orada gece gelen cinlerin konuşmasını duyar ve sırlarını öğrenir.
8. Sabah olunca İyilik'in gözleri oradaki otlar sayesinde iyileşir.
9. Cinlerden öğrendiği sırlar bir susuz köyün yakınlarındaki su kaynağı, kör bir padişahın şifasının hiç bensiz kara koyunun kanı olduğu ve kör padişahın sarayının arkasındaki arsada bir külçe altın olduğudur.
10. Susuz köyü suya kavuşturur. Onlardan aldığı hiç bensiz kara koyun kanı sayesinde padişahı iyileştir ve ondan hediye olarak sarayının arkasındaki arsayı ister.
11. Bu arsadaki külçe altını bularak zengin olur, ve oraya bir köşk yaptırarak zengin olarak yaşamaya başlar.
12. Kötülük dilencilik yapmaktadır ve bir gün İyilik'in kapısını çalarak sadaka ister.
13. İyilik onu tanır ve içeri buyur eder. Nasıl zengin olduğunu anlatır.
14. Kötülük de aynı ağacın üzerine çıkarak beklemeye başlar.
15. Gece gelen cinler burada söyledikleri sırların ortaya çıktığını söylerler ve bunu kimin yaptığını bulmak için etrafı ararlar ve Kötülük'ü bulurlar. Kötülüğü Parça parça ederler.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Kahraman Çocuk

2. EB 72, AaTh 551

3. Zeki AYHAN (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Padişahın bahçesinde bir elma ağacı her sene bir meyve verir ama o meyveyi de bir dev alır gider.

2. Padişahın oğulları o devı öldürmeye karar verirler

3. Büyük ve ortanca oğlan başaramaz ama en küçük kardeş bunu başarır.

4. Bunun üzerine diğer iki kardeş onu çekemez ve öldürmek isterler.

5. İçinde dünyanın en güzel kızı olan kuyuya giderler. Küçük kardeşı kuyuya sarkıtırılar.

6. Küçük kardeş kızı bulur. Kız önce kuyudan oğlanın çıkmasını istese de oğlan kızın kaçacağından korkarak önce kızı yukarı çıkarır.

7. Kız çıkmadan önce üç tel saç vererek ne zaman başı sıkışsa bu saçları birbirine bağlamasını ister.

8. Çıkma sırası küçük kardeşe gelince ağabeyleri ipi keserler ve küçük kardeş kuyuya düşer.

9. Oğlan kuyuda giderken bir yılanın bir ağaçtaki kuş yuvasına saldırdığını görür ve yılanı öldürür.

10. Anne kuş gelince yavrularını öldürenin o olduğunu zannederek öldürmek ister ama yavruları ona gerçeğı anlatır.

11. Anne kuş da ona ne zaman başı sıkışsa gelmesini söyler.

12. Oğlan yola devam ederken bir devin suyunu kestiğı bir memlekete varır.

13. Bu ülkenin suyunu bir dev her sene bir kız vermeleri karşılığında senede bir defa açmaktadır. O sene sıra Padişah2ın kızındadır.

14. Oğlan o devı öldürerek Padişah'ın kızını kurtarır.

15. Padişah ondan ne dilerse dilemesini söyler oğlan önce kendi dünyasına gitmek ister. Padişah bunu nasıl yapacağını düşünürken oğlan yavrularını kurtardığı kuşa gider.

16. Kuş oğlandan kırk koyunla kırk kova su getirmesi halinde onu yeryüzüne çıkaracağını söyler.
17. Oğlan padişahın bunları alır ve kuşun kanatlarına bağlar. Kuş lark dedikçe et lark dedikçe su verecektir.
18. Tam yeryüzüne vardıklarında kuş lark eder. Eti biten oğlan kendi baldırından et kesip kuşa verir.
19. Kuş bunu anlar, eti yutmaz. Yeryüzüne varınca eti oğlanın bacağına tekrar yapıştırır.
20. Oğlan kendi memleketine gider. Memleketinde ağabeylerinden biri kuyudan çıkan kız ile evleneceği için düğün hazırlıkları vardır.
21. Bir terzi ona padişahın ondan fındık kabuğunda, makasla kesilmemiş, dikiş dikilmemiş bir elbise istediğini söyler.
22. Oğlan Kızın verdiği saç tellerini birbirine bağlar ve bu elbise ortaya çıkar. Padişaha elbiseyi verirler.
23. Düğün nedeniyle yapılacak olan cenge katılan oğlan iki abisini de yaralar.
24. Padişah tam onu öldürtecekken bir hikaye anlatır ve padişah onun oğlu olduğunu anlar.
25. Küçük oğlan ve kız evlenirler.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Üç Oğlan Kardeş
2. EB 72, AaTh 551
3. Hatice TÜRKER, Dingilli Köyü
4. Motif Sırası

1. Bir padişahın üç oğlu vardır. Padişah bu oğullardan en çok en küçüğünü sever.
2. Bir gün üç oğlan bir kuyunun içinde hazineler olduğunu duyarlar ve hazineleri çıkarmak isterler.
3. Kuyuya önce inen büyük ve ortanca kardeşler korkarak kuyuya inemezler.
4. Küçük oğlan kuyuya iner ve kuyudaki devi öldürür.

5. Hazineyi alır ve önce ipi hazineye bağlayarak yukarı gönderir.
6. Kardeşlerinin içine fesatlık düşer ve kardeşlerini kuyuda bırakırlar.
7. Oğlan kuyuda giderken bir kuş yuvasına bir yılanın geldiğini görür.
8. Yılanı öldürerek yavru kuşları kurtarır. Bunlar Anka Kuşu'nun yavrularıdır.
9. Anka Kuşu gelince oğlana ne dilediğini sorar. Oğlan kendisini yeryüzüne çıkarmasını ister.
10. Kuş onu yeryüzüne çıkarır. Ağabeylerini kuş savurarak ortadan kaldırır.
11. Oğlan hazineye ve kıza kavuşur. Düğün yaparlar ve evlenirler.

ON BEŞİNCİ MASAL

1. Mehmet'in Yüzüğü

2. EB ---, AaTh ---

3. Asiye CERİT (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Mehmet çok tembel bir delikanlıdır. Annesi getirir o yan gelip yatar.
2. Annesi günün birinde artık onun çalışması gerektiğini söyler.
3. Odun kesmek için ormana giden Mehmet bir yılanın bir keçiyi boynuzları yüzünden yutamadığını görür.
4. Baltasıyla boynuzları kırarak yılanı kurtarır. Çok güzel bir kıza dönüşen kız mehmet'e bir yüzük verir.
5. Ne zaman başı sıkışsa iki rekat namaz kılıp ve bu yüzüğü yalarsa karşına dervişlerin geleceğini ve her işini göreceğini söyler.
6. Mehmet eve gelir ve iki rekat namaz kılarak yüzüğü yalar ve karşısına gelen dervişlere evin etrafını odunla doldurmalarını söyler. Dervişler bunu yapar.
7. Sabah olunca Mehmet tekrar namaz kılar ve bu sefer dervişlerden evinin Gagaub Padişahı'nın evinden daha yüksekte olmasını ister. Dervişler bunu yerine getirir.
8. Mehmet yüzüğü bir kere daha kullanır ve Gagaub Padişahı'nın kızını getirmelerini ister.

9. Gagaub Padişahı kaybolan kızını bulana ödül vaat eder. Bir Kocakarı buna gönüllü olur.

10. Kocakarı sihirli küp sayesinde kızın yanına gelir.

11. Mehmet kıza yüzüğün sırrını anlatmıştır ve kız bunu ağzından geçirir.

12. Bunu öğrenen Kocakarı yüzüğü alır, iki rekat namaz kılar yüzüğü yalar ve dervişlerden Mehmet'in evini eski haline getirmesini ister. Kızı da alarak gider.

13. Eve gelen Mehmet durumu görünce yüzüğünü bulmak için köy köy dolaşmaya başlar. Gagaub ülkesine gelir.

14. Gagaub Padişahı'nın aşçısı olarak saraya girer. Uzun yıllar burada çalışır. Bir kedi besler.

15. Bir gece Padişah'ın kızına saldırır. Padişah saldırının kim olduğunu öğrenmek için ülkedeki tüm erkeklerin sarayın önünden geçmesini ister.

16. Mehmet yakalanır bir çuvala konur ve sıçan kuyusuna atılır.

17. Mehmet'in kedisi kokusundan onu takip ederek kuyuya gelir. Mehmet'in kedisinden korkan sıçanlar kedisini çekmesi karşılığında ne isterse yapacaklarını söylerler.

18. Mehmet yüzüğünü getirmelerini ister. Sıçanlar kocakarıdan yüzüğü getirirler.

19. Mehmet yüzüğüne kavuşur.

ON ALTINCI MASAL

1. Kara Köpek

2. EB ---, AaTh ----

3. Emine UYMAZ, Maldan Köyü (YDKM)

4. Motif Sırası

1. Annesi onu çok üzen kızına bir kara köpek gelip istese versem diye beddua eder.

2. Bir kara köpek gelir ve kızı ister alır gider.

3. Kızın babası kızını görmek için arkalarından gider.

4. Kız babasına bir tabaka verir ve bu tabakayı açınca türlü türlü yemeklerin etrafa saçılacağını söyler.

5. Bu tabaka ile hana giden babası tabakayı hancıya kaptırır.

6. Tekrar gelen babasına bu kez altın sıçan bir eşek verirler.

7. Babası gene aynı handa konaklar ve eşeğini hancı çalar.

8. Babasına son kez bir topuz verirler. Topuza emredince vurmaya başlayacağını emredene kadar vuracağını söylerler.

9. Babası topuzla aynı hana gider ve topuza emredince topuz hancıya vurmaya başlar. Hancı daha önce çaldıklarını vermek zorunda kalır.

10. Çaldırdıklarını geri alan baba köyüne geri döner ve mevlüt okutur.

ON YEDİNCİ MASAL

1. Şahmaymun Kadın

2. EB 86, AaTh 465

3. Canan YILMAZ, Erdelli Köyü

4. Motif Sırası

1. Bir beyin üç oğlu vardır ve evlenme yaşına gelirler. Oğullar ellerine değnek alacak atacak ve hangi evin önüne düşerse oranın kızıyla evlenecektir.

2. Büyük oğlan ve küçük oğlanın attığı değnekler kız evlerinin önüne düşer ama ortanca oğlanınki gübreliğe düşer. Atış üç kere tekrarlanır. Her seferinde aynı durum olur.

3. Küçük oğlan babasına nasibinin bu olduğunu söyler. Buraya kendisine bir ev yaptırtmasını ister.

4. Orada kalmaya başlar. Her gün eve gelince evi temizlenmiş ve yemekler yapılmış olarak bulur.

5. Padişah oğlanlarını yemeğe davet eder. Küçük oğlan nasıl gideceğini düşünmeye başlar.

6. Bir gün erken gelerek Peri kızını yakalar ve ona bu durumu anlatır. Peri kızı kedi şeklindedir. Adı Şahmaymun Kadındır.

7. Peri kızı ona bir çeşme tarif eder ve oradan kıyafetlerini getirmesini ister. Oğlan gider ve kıyafetleri getirir.

8. Yemek esnasında Şahmaymun kadın bir kaşık yer bir kaşık kolunun yeninden içeri atar. Bunu gören diğer gelinler de aynısını yapar.

9. Padişah gelinlerin oynamasını ister. Büyük gelin ve ortanca gelin oynarken kollarından yemekler dökülür. Şahmaymun kadın oynarken kollarındaki yemekler kuşa dönüşür ve uçmaya başlarlar.

10. Bu esnada küçük oğlan eve giderek Peri kızının kürkünü yakar.

11. Kürkünün kokusunu duyan Şahmaymun Kadın Padişaha oğlunun onu bulmak istiyorsa demir çarık ve demir asa ile kendisini aramasını söyleyerek kaçır.

12. Oğlan yola çıkar. Yolda babalarının mirası için kavga eden ç kardeş görür. Onları kandırarak ellerindeki sihirli pöstekiği alır ve Kaf dağının arkasına gider.

13. Orada Şahmaymun kadını bulur ve kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1. Üç Yumurtanın Şerri

2. EB 89, AaTh 408

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Bir padişahın bir oğlu vardır ve çok yaramazdır. Sürekli çeşme başındaki kadınların testisini taş atarak kırar.

2. Bir gün bir kadın testisi kırılınca ona üç yumurtanın şerrine uğraması için beddua eder.

3. Oğlan büyür ama bu bedduanın anlamını çok merak eder ama kimseden öğrenemez. Sonra bir yaşlı kadın o üç yumurtanın Kaf dağında yaşayan devlerin elinde olduğunu söyler.

4. Oğlan Kaf Dağı'nın arkasına gidince orada çocuğunu emziren dev anasını görür ve diğer memesinden emmeye başlar. Kadın sütöğlü olduğu için oğlanı öldüremez.

5. Kadına derdini anlatınca kadın ona yardım edeceğini söyler ve oğulları gelince oğlanı öldürmelerine mani olur.

6. Kadın yumurtalar başka bir devin elinde olduğunu söyler. Oğlanı oraya götürürler. Oğlan uyurken gözü açık uyanıkken kapalı olan devin önünden geçerek yumurtaları alır.

7. Oğlan yumurtalardan birini kırar. İçinden çok güzel bir kız çıkar su ister ama olmadığı için hemen ölür.

8. Oğlan biraz gittikten sonra diğer yumurtayı da kırar ve aynı şey olur. Üçüncüyü bir çeşme başında kırar ve çıkan kıza su içirir.

9. Kızın üzerinde elbise olmadığı için elbise bulmaya gider kızı da bir ağacın üstünde kendisini beklemesi için bırakır.

10. Çeşmeye su doldurmaya gelen arap kızı çeşmenin önündeki suda ağacın üzerindeki aksi görür ve kendisi zanneder. Ağaçtaki kız kendisi olmadığını söyleyince onu kıskanır indirmeye çalışırken kız kuş olur uçar. Arap kızı ağaca çıkarak Padişah'ın oğlunu bekler.

11. Padişah'ın oğlu nasibinin bu olduğunu düşünür ve kızı memleketine götürerek evlenir.

12. Kuş olan kız her gün sarayın penceresine gelerek öter. Arap kızı onu kestirtir. Kanının aktığı yerden bir ağaç çıkar. Onu da kestirtir. Ağacın dalları mis gibi kokar. Bir yaşlı kadın ağacın dallarından biri elbiseleri güzel koksun diye sandığına koyar.

13. Kız her gün sandıktan çıkarak evi temizler. Bir gün yaşlı kadın bu kızı yakalar. Kız başından geçenleri anlatır.

14. Yaşlı kadın Padişah'ın oğluna gelerek durumu anlatır. Padişah'ın oğlu arap kızını cezalandırır ve kızla evlenir.

ON DOKUZUNCU MASAL

1. Kurukafa
2. EB 100, AaTh
3. Dudu ÇETİN (AYFÖ)
4. Motif Sırası

1. Adamın biri alnında “Neydim, Noldum, Nolacağım?” yazan bir kuru kafa bulur ve eve getirir.

2. Kurukafa sürekli konuşur ve bu cümleyi söyler. Buna sinirlenen karısı kurukafayı ocağa atar ve çıkan dumandan evin kızı hamile kalır.

3. Annesi kızın namuslu olduğuna inanmaz ve oğlundan onu öldürmesini ister. Ama oğlu bunu yapmaz.

4. Çocuk doğar ve üç günlükken konuşmaya başlar.

5. Padişah adamı yanına çağırır ve ona bir soru sorar ve bu sorunun cevabını adama üç günlük torunu verir.

6. Padişah doğru cevabı alınca bu cevabı veren çocuğu tanımak ister ve yanına çağırarak ona kürkünü hediye etmek istese de çocuk almaz.

7. Eve dönerlerken çocuk çok güzel bir bahçeyi dedesine, daha güzel bir bahçeyi annesine ve yeraltındaki katran kazanlarını da anneannesine layık görür.

YİRMİNCİ MASAL

1. Emine Sultan'ın Kutusu

2. EB 104, AaTh 313A

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Bir adam hacca giderken üç kızına ne hediye ne istediklerini sorar. Büyük kız heybe, ortanca kız örtü, küçük kız da kutu ister. Küçük kızı eğer kutuyu bulamazsa bindiği geminin batması için babasına beddua eder.

2. Adam hacca gider; büyük ve ortanca kızın istediklerini alır ama küçük kızının istediği kutuyu bulamaz. Dönüş yolunda gemi batmaya başlayınca gemidekiler durumu anlatan adamı gemiden atarlar.

3. Adam bir karaya çıkar ve of der; Of adında bir dev gelir. Emrini sorunca adam da kutu ister. Dev kutuyu getirir. Açmamasını adama tembihler.

4. Adam kutuyu alıp kızına getirir. Kızı kutuyu alıp odasına kapanır. Kutuyu açınca içinden bir çiçek çıkar ve bu çiçek Peri Padişahı'nın oğluna dönüşür. Sabahları kuş olup uçar gider akşamları geri gelir. Kız odasından hiç çıkmaz ve onunla vakit geçirmeye başlar.

5. Ablaları durumu merak eder ve kızı kandırarak kapıyı açtırırlar. Çiçeği görünce kıskanarak parçalarlar.

6. Peri Padişahı'nın oğlu akşam gelince çiçeğin parçalanmış olduğunu görür ve üzülerək gider. Kız bunun üzerine odasına kapanır ve yemeden içmeden kesilir.

7. Babasına bir han ve hamam yaptırmasını ister ve yolcuların oradan geçerken bu handa rüyaya yatmasını ister.

8. Keloğlan bunu duyar ve anasını alarak bu hana gelir. Gece olunca Peri Padişahı'nın oğlu yaralı halde gelir ve "Yaktın beni Emine Sultan!" diyerek gider.

9. Sabah olunca Keloğlan bunu kıza anlatır. Ertesi gün kız yaşlı kadın kılığına girerek odada kalır ve aynı şekilde Peri Padişahı'nın oğlu gelince onu takip eder.

10. Peri Padişahı'nın sarayının bahçesinde bir kulübe verirler ve orada kalmaya başlar. Padişahın adamlarına Peri Padişahı'nın oğlunu odasına getirirlerse yaralarını iyi edebileceğini söyler.

11. Adamları uyku ilacıyla uyutup şehzadeyi getirirler. Kız iki gece Peri Padişahı'nın oğluna ağlayarak saksıyı kendisinin kırmadığını anlatır. Ağlamasından bahçedeki güller kurur.

12. Sebebini soran oğlan Yaşlı kadının ağlaması olduğunu öğrenince üçüncü gün ilaç içmeden odasına gider ve kızın anlattıklarını duyar. Birbirlerine sarılırlar.

YİRMİ BİRİNCİ MASAL

1. Neydim Ne oldum Ne Olacağım

2. EB ---, AaTh ---

3. Dudu AYHAN (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Bir ailenin oturduğu evin yanında bir ermiş mezarı vardır ve bu mezarın üstünde her sene bir Kabak yetişir.

2. Kabak sürekli "Neydim Ne oldum Ne olacağım" der.

3. Evin kızı bu kabağı koparır ve eve getirir. Annesi bir gün sürekli konuşan bu kabağı ateşe atar. Çıkan dumandan evin kızı hamile kalır.

4. Kadın bunu kocasından bilir ve kızı dağa götürüp öldürmesini ister ama adam bunu yapamaz.

5. çocuk doğar ve üç günlükken konuşmaya başlar. Bu olay Padişah'ın kulağına gider ve adamı çağırıp ona bi soru sorar ve bilemezse öldürteceğini söyler.

6. Adam eve gidince sorunun cevabını çocuk söyler. Adam Padişah'a cevabı söyler ve bu cevabı torununun söylediğini ekler.

7. Padişah çocuğu görmek ister ve aklına hayran olur. Kavuğunu çocuğa vermek ister ama çocuk kabul etmez. Dedesiyle birlikte yollara düşerler.

8. Yerin yedi kat altına gelirler burada bir kapı açılır ve iki saray görürler. Çocuk bu saraylardan birinin annesinin birinin de dedesinin olduğunu söyler.

9. Anneannesinin sarayını soran dedesine onun yerinin kızını öldürmesini istediği için cehennemde olduğunu söyler.

YİRMİ İKİNCİ MASAL

1. Gül Ali

2. EB ---, AaTh ---

3. Ramazan Çevik (YDKM)

4. Motif Sırası

1. Çocuğu sahibi olamayan bir çift Allah'a dua eder ve yılan dahi olsa çocuklarının olmasını ister. Allah gerçekten de bunlara yilandan bir bebek verir. Adı Gül Ali'dir.

2. Bu çocuğu herkesten gizlerler büyütürler çocuk gelişince padişahın kızına aşık olur ve babasını görücü olarak gönderir.

3. Padişah damadın yılan olduğunu bilmemekle birlikte gene de kızını kolay kolay vermek istemez. Çok zor şartlar ileri sürer.

4. Gül Ali sihirli yollarla bu şartları yerine getirir. Padişah kızını vermek zorunda kalır ve evlenirler.

5. Gerdek gecesi Gül Ali 19 yaşında bir delikanlıya dönüşür. Ama karısı bunu kimseye söylememelidir.

6. Padişah damadını merak ettiği için bir şenlik düzenler. Şenliğe katılan Gül Ali karısına tembihlemesine rağmen karısı onu insanlara gösterir.

7. Bunun üzerine Gül Ali ortadan kaybolur.

8. Gül Ali'nin karısı babasına bir hastane yapmasını söyler. Hastaneye babasını getiren bir genç ve babası yüz yıllık uykuya dalmışlardır ve Gül Ali'yi görmüşlerdir.

9. Bunu söyleyince babası ve karısı Gül Ali'yi görmeye oraya gelirler. Gül Ali'yi bulurlar.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Kamburfelek

2. EB 118, AaTh 503

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. Bir kambur akşam hamama yıkanmaya gelir. Hamamcı onu orada unutup kapıları kilitler ve gider.

2. Kambur da orada uyumaya karar verir. Gece cinler hamama gelir ve ortada “Çarşambadır Çarşamba” diyerek dönmeye başlar.

3. Önce korkan kambur sonra onlar gibi dönmeye başlar. Onun da kendilerinden olan cinler kamburun sırtına vururlar ve kamburunu iyileştirirler.

4. Ertesi gün onu gören bir kambur da gece hamada kalmaya karar verir.

5. Ama bu kez cinler onun farkına varır ve sırtına vurarak daha kambur hale getirirler.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Çöpçatan

2. EB 124, AaTh 930A

3. Fatma DEMİREL, Dingiller Köyü

4. Motif Sırası

1. Bir beyin oğlu bir çöpleri kırıp atan bir ihtiyar görür. Ne yaptığını sorunca ihtiyar çöpçatan olduğunu söyler.

2. Bey de kendisini kime yaptığını sorunca ihtiyar bir çobanın kızına yaptığını söyler. Bey bundan hoşnut kalmaz.

3. Çobanın evine gider ve kızın henüz bebek olduğunu görür. Kız daha çok küçük olduğu için ve aile fakir olduğu için onlarda misafir kaldığı gecenin sabahı bebeğin boğazını keser ve heybesindeki altınları bebeğin üzerine boşaltıp gider. Çoban bu atınlarla zengin olur

4. Günün birinde bey ve hanımı oğulları için görücü giderler. Beyin oğlu evlenir. Gerdek gecesi hanımının karnına yapışmış altınları görür.

5. Sebebini sorunca kız bebekken eve gelen misafirin sabah onun boğazını kestiğini ve altınları üzerine bırakıp kaçtığını anlatır.

6. Kız ölmemiştir ama karnına yapışan altınlar çıkmamış ve öyle kalmıştır.

YİRMİ BEŞİNCİ MASAL

1. Kıl Torba

2. EB 124, AaTh 930A

3. Asiye Cerit (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Bir Padişah yol kenarında yazı yazan Hızır'ı görür ve ne yaptığını sorar. Hızır da insanları birbirine yazdığını söyler.

2. Padişah kendi kızını kime yazdığını sorar ve fakir bir insana yazıldığını duyunca sinirlenir.

3. Adamlarına o fakir adamın çocuğunu öldürmelerini emreder. Adamları da çocuğu bi kıl torbaya koyar ve denize atarlar. Çocuğu balıkçılar bulur ve bir cami imamı çocuğu büyütür. Çocuğun adı "Kıl Torba" kalır.

4. Padişahın yolu bu camiye düşer ve bu çocuğun adını duyunca olayı anlar.

5. Çocuğa öldürülmesini emreden bir mektup yazar ve saraya gönderir.

6. Yolda gencin önüne çıkan Hızır mektubu değiştirir ve düğün olmasını emreden bir mektup verir.

7. Çocuk Hızır'ın yazdığı gibi Padişah'ın kızı ile evlenir.

YİRMİ ALTINCI MASAL

1. Gençlikte mi Kocalıkta mı?

2. EB 136, AaTh 938

3. Fatma Selçuk (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Bir çiftin evine gelen iki adam onlara başlarına bir dert geleceğini gençliklerinde mi ihtiyarlıklarında mı gelmesini isteyeceklerini sorar. Onlar da gençliklerinde gelmesini isterler.

2. Başlarına gelmeyen kalmaz. Adamın oğullarının birini sel, birini kurt kapar. Karısı kaçırılır.

3. Sonunda iki oğulları ve karı koca dördü de her biri ayrı yerlere düşerler.

4. Adam bir ülkeye padişah olur. Karısını kaçıran adamlar o ülkeye gelir ve oradaki insanlardan kapıya iki yiğit koyarlar. Kadının duasını duyan yiğitler onun anaları olduğunu anlarlar.

5. Onları sarılırken gören adamlar dava etmek için padişaha giderler. Padişah babalarıdır.

6. Padişahın karşısında olay anlatılınca her şey ortaya çıkar aile birbirine kavuşur.

YİRMİ YEDİNCİ MASAL

1. Neydim Ne Oldum Ne Olacağım

2. EB 137, AaTh 883C

3. Dudu ÇETİN (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Bir Padişah kızının karnı şişince hamile zannederek oğluna onu öldürmesini emreder. Oğlu öldüremez ve onu dağa bırakır.

2. Kız dağda su kenarında uyurken ağzından bir yılan su içmek için çıkar tam geri girecekken bunu gören bir çoban tarafından öldürülür.

3. Kızı evine götüren çoban kızla evlenir ve üç çocukları olur. Çocukların adı “Neydim”, “Ne oldum” ve “Ne olacağım”dır.

4. Bir gün padişahın yolu oraya düşer ve misafirleri olur. Çocukların adlarını öğrenince neden böyle isim koyduklarını sorar. Kız başına gelenleri anlatınca her şey ortaya çıkar.

YİRMİ SEKİZİNCİ MASAL

1. Tuz Kadar Sevgi

2. EB 137, AaTh 883C

3. (SYHEM)

4. Motif Sırası

1. Bir adam üç kızına onu ne kadar sevdiklerini sormuş. Büyük ve ortanca kızları şeker kadar ve su kadar cevaplarını verince hoşuna gider ama küçük kızı “tuz kadar” sevdiğini söyler.

2. Bu cevaba sinirlenen babası onu dağa götürüp bırakır.

3. Kız burada bir oğlanla evlenir ve üç çocuğu olur ve çocuklarına “Neydim”, “Ne oldum” ve “Ne olacağım” adlarını verir.

4. Yaptığına pişman olup kızını dağlarda arayan adam çocuklarla karşılaşır ve isimlerini duyunca şüphelenerek evlerine gider.

5. Kız babasını görünce tanır ve sofradaki yemeklere hiç tuz koymaz. Kocası ve babası bunun sebebini sorunca başına gelenleri anlatır ve her şey ortaya çıkar.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

1. Çötük Otunun Şahitliği

2. EB 141, AaTh 960

3. Dudu ÇETİN (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Biri evli biri bekar iki arkadaş köylerinde kıtlık olunca para kazanmak için birlikte gurbete gider.

2. Bekar olan para biriktirmeyip müsrif davranır evli olan biriktirir.

3. Geri dönüş yolunda bekar diğerrinin boğazına bıçağını dayar ve parasını almak ister. Evli olan da günün birinde oradaki çötük otunun ona şahitlik edeceğini söyler.

4. Bekar onu öldürerek paralarını alır. Memleketine gelince de karısını alır ve evlenir.

5. Günün birinde tarlada yemek yerlerken bir çötük otu sofraya uçar gelir. Adam atsa da tekrar gelir bunu gören adam gülmeye başlar.

6. Sebebini soran karısına yaptıklarını anlatır. Karısı eski kocasının kardeşlerine durumu bildirir ve onlar da adamı öldürürler.

OTUZUNCU MASAL

1. **Tuynalık**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Mustafa GÜDER, Demirci**
4. **Motif Sırası**

1. Adamın birisi şımarıklığı yüzünden malını mülkünü kaybeder ve karısı onu terk eder.

2. Ağlanıp sızlarken Azrail ona görünür. Ona bir toz verir ve hekimlik yapmasını söyler. Ama şımarımamasını eğer şımarırsa canını alacağını söyler.

3. Hastanın başına geldiğinde Azrail eğer hastanın ayakucundaysa bu tozdan içirmesini ama başucundaysa az sonra canını alacağını hiç uğraşmamasını söyler.

4. Adam bu sır sayesinde çok ünlü ve zengin bir hekim olur.

5. Günün birinde gece vakti kapısına gelip hastaya çağırın insanları azarlar ve Azrail canını alır.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1. **Yedi Oğlanlar**
2. **EB 166, AaTh 451**
3. **(SYHEM)**
4. **Motif Sırası**

1. Bir Kadının yedi oğlu vardır ve analarından bir kız kardeş isterler. Olmayınca da evi terk ederek giderler. Ormanda bir saray yaparak avlanarak orada yaşamaya başlarlar.

2. Annelerinin bir kızı olur kız büyüyünce ağabeylerinin olduğunu öğrenince onları aramaya gider.

3. Evlerini bulur ve her gün onların evini temizler yemeklerini yapar. Ağabeyleri gelirken de sandığa saklanır. Ağabeyleri onu üçüncü gün bulurlar.

4. Kızın karnına yılan girer. Karnı şişince bir kadın kıza iftira atar ve ağabeyleri kız evden kovar. Kızı bir Yörük bulur ve karnındaki yılanı çıkarır. Kızı oğluyla evlendirir. İki çocukları olur.

5. Bir gün ağabeyleri avlanırken kız kardeşlerinin çocuklarının söylediği tekerlemeyi duyar ve kızın evine gelirler.

6. Yörük bunlara olayları anlatır ve gerçek ortaya çıkar.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1. Geyik Kardeş

2. EB 168, AaTh 450

3. Fatma DEMİREL, Dingiller Köyü

4. Motif Sırası

1. Adamın biri her gün ava gider ve bir keklik avlar gelir. Bir gün karısı keklği kediye kaptırır. Adamdan korktuğu için bir göğsünü keser ve pişirir.

2. Adam o gün keklğin çok lezzetli olduğunu ve bir daha aynı keklikten istediğini söyler. Kadının bir kızı bir oğlu vardır ve çocuklarını kesmeyi aklından geçirir. Bunu fark eden çocuklar evden kaçar.

3. Anne ve baba çocuklarının arkasından onları aramaya çıkar. Çocuklar kesmek için geldiklerini sanarak onlardan kaçarlar.

4. Ellerindeki tarağı atarlar her taraf tarak olur anne babaları geçemez; suyu atarlar her taraf deniz olur geçemezler;

5. Bir derenin kenarından geçerken erkek kardeş derenin suyunu içince geyik olur.

6. Bir kuyunun başına gelirler kız ağaca çıkar, geyik kardeşi her gün akşam gelir o ağacın altında yatar.

7. Bir gün bir bey o kuyudan su çekerken kovada kızı görür. Kızın ağaçtan inmesini ister ama kız inmez. Bir kocakarı hile yaparak kızı ağaçtan indirir. Bey oğlu kızla evlenir.

8. Beyin diğer karısı hastalanır ve geyiğin etiyle iyi olacaktır.

9. Kızı havuzdaki yunus balıklarından biri yutar. Geyik kesilecekken sürekli ablasını çağırılmaktadır.

10. Bunu duyan bey geyiği salmalarını ister. Geyik havuzun başına gider. Yunus balığının karnından ablası çıkar mutlu olurlar.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Yusuf

2. EB 168, AaTh 450

3. Hatice AZAK, Paşaköy

4. Motif Sırası

1. Bir adamın karısı ölünce yeniden evlenir ancak yeni karısı iki çocuğunu istemez. Çocukları dağa gidip bırakmasını ister. Adam bir gün çocuklarını dağa bırakır.

2. Çocuklar babaların ararken geyik ayak izindeki sudan içen erkek kardeşi geyik olur. Kız bir ağacın üzerinde gizlenirken bir beyin oğlu onu görür ve indirmek için ağacı kesmeye başlar. Ama ağaç her seferinde yeniden uzar.

3. Ninesi hileyle kızı indirir. Kız da eğer geyik olan kardeşini kabul edeceklerse evlenmeye razı olur.

4. Ama beyin anası geyik kardeşi istememiş. Oğluna geyiği dağa attırmış.

5. Kız bunun üzerine kardeşini aramaya dağlara gitmiş ve bulmuş. Allaha yalvarmış ve kardeşi normale dönmüş dağda mutlu olarak yaşamışlar.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Kırk Hırsızlar**
2. **EB 179, AaTh 676**
3. **Basri DEMİRER, Arabacıbozköy**
4. **Motif Sırası**

1. Bir gün tarlasını süren adam geç vakte kalınca tarlasında yatar. Gece oraya gelen kırk hırsızların bir kapıyı sihirli sözcüklerle açtıklarını görür.

2. Sabah o da aynı sözcükleri söyleyerek içeri girer. İçeride altınları görünce heybesine doldurur zengin olur.

3. Kardeşi bunun ağzından oranın sırrını öğrenir ve altın almaya gider ancak yakalanır. Kardeşinin adını ve köyünü kırk hırsızlara söyler. Kırk hırsızlar bunu öldürür.

4. Hırsızların başı adamlarını tulumlara doldurur ve gaz tüccarı kılığında adama misafir olur. Gece olunca adamın karısı biraz gaz almak için tulumlardan birine iğne batırır ve içindeki adamın sesini duyar.

5. Bütün köylü bir olur ve kırk hırsızları öldürürler altınları da pay aralarında pay ederler.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

1. **Sabır Taşı**
2. **EB 185, AaTh 894**
3. **(MYHEM)**
4. **Motif Sırası**

1. Bir kızın başına konan kuş ona her gün bir ölünün başında kırk gün beklemesini söyleyip uçar gider.

2. Beşinci gün alıp o kızı kapısı olmayan bir sarayın bacasından atar. Orada bir ölü vardır kız kırk gün o ölünün başında bekler.

3. Kırkinci gün sayrın bir duvarında bir kapı açılır. Kız sarayın bahçesine çıkar. Oradaki Arap hizmetçi kadın kıza biraz dinlenmesini yerine onun bekleyeceğini söyler.

4. Ölü olan genç uyanır başında Arap hizmetçiyi görünce nasibinin o olduğunu düşünerek onunla evlenir. Kız da o sarayda hizmetçiliğe başlar.

5. Bey hacıya gidecektir ve saraydaki herkese ne hediye istediklerini sorar. Kız da sabır taşı ister.

6. Bey sabırtaşını getirince kız yaşadıklarını her gece sabır taşına anlatır sabır taşı çatlar.

7. Onun neden sabır taşı istediğini merak eden bey bir gece onu gizlice dinler ve olanları öğrenir. Arap hizmetçiyi kovar ve kızla evlenir.

OTUZ ALTINCI MASAL

1. Fesleğenci Kız

2. EB 192, AaTh 879

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Padişahın oğlu her ava gittiğinde o dağda fesleğen yetiştirerek geçinen bir kızla dalga geçer.

2. Bir gün o kız padişahın sarayının karşısına bir saray yaptırır ve orada yaşamaya başlar. Padişahın oğlu onun Fesleğenci kız olduğunu anlamaz. Karşılıklı aşk yaşarlar. Üç çocukları olur.

3. Padişah bir gün oğlunu evlendirmek ister. Düğün kurulunca Fesleğenci Kız çocuklarını düğüne yollar ve orada söylemeleri için bir tekerleme öğretir.

4. Tekerlemeyi duyan saray hizmetkârları çocukları Padişahın oğluna götürürler ve olay anlaşılır.

5. Fesleğenci Kızla padişahın oğlu evlenir.

OTUZ YEDİNCİ MASAL

1. Üç Kız Kardeş

2. EB 226, AaTh 877

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Yüz on, yüz yirmi ve yüz otuz yaşlarında üç kız kardeş bir evde yaşarlarken bir gün peri padişahının oğlu pencerelerinin önünden geçer. İçeride eline maydanoz dikenini battığından şikâyet eden bir ses duyunca o eve görücü gönderir.

2. Gerdek gecesi karşısında yüz otuz yaşında birini karşısında görünce kızıp onu merdivenden atar.

3. Peri padişahının kızı boğazına kılçık saplandığı için acı çekerken yüz otuz yaşında bir gelini görünce gülmeye başlar ve kılçık çıkar. Bunun üzerine gelini on beş yaşına döndürür. Bunu gören padişahın oğlu gelinden af diler.

4. Gelin kendisini görmeye gelen kız kardeşlerine güzelleşmek için derilerini berbere kazıttığını söyler.

5. Bunu uygulamak isteyen diğer kızlar acı içinde kıvrılarak ölürlər.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

1. Kenuh

2. EB 231–235, AaTh 875–922

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. Bir padişah vezirine misafirinin sepetine altın doldurmasını emreder. Vezir altın yerine ekşi nar doldurur.

2. Padişah vezire “kenuh” kelimesinin anlamını sorar. Bilemeyince de kırk gün mühlet verir. Bilemezse vezirin kellesi gidecektir.

3. Vezir dağlarda bunun cevabını ararken bir yörük kızı cevabını söyler. Padişaha cevabı söyler.

4. Padişah vezirini, cevabı bilen kıza görücü olarak gönderir. Kız padişahın sanatının ne olduğunu sorar.

5. Padişah nakış işler ve kıza gönderir kız o zaman razı olur ve evlenirler.

6. Padişah bir gün eşkiyalar tarafından yakalanıp zindana atılır. Orada nakış işler ve zindan bekçisine verir o da onları sarayın önünde satmaya çıkar.

7. Padişahın karısı nakışları görünce tanır. Adamı yakalatır ve zindanın yerini öğrenirler padişahı kurtarırlar.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

1. Üç Kızlar

2. EB 239, AaTh 707

3. Hatice AZAK, Paşaköy

4. Motif Sırası

1. Üç kız kardeşin annelerinin öldüğü gece bir peri kızı gelip bunların dileklerini dinler. En küçük kız bir beyle evlenip birinin yanında ay ötekinin yanında güneş olan iki evlat vermeyi diler.

2. Ertesi gün peri kızı onu bir beyle evlendirmiş. Kız dilediği gibi birinin yanında ay birinin yanında güneş olan iki evlat doğurur.

3. Beyin annesi bunu kıskanıp çocukları sandığa koyup denize attırır ve beşiğe köpek enikleri bırakır. Bunu gören bey kadını yarı beline kadar toprağa gömdürüp gelen geçeni yüzüne tükürttürür.

4. Çocukları denizde balıkçılar bulur ve büyütür. Çocuklar büyüyünce annelerini bulmaya yola çıkarlar.

5. Annelerinin köyüne gelince annelerinin yüzüne tükürmedikleri için kaldıkları yer sabaha kadar saraya dönüşür. Bunu merak eden beyin annesi eve gelince kızı görür ve onu oğluna almak ister

6. Kızı alabilmek için abisinin ölmesi gerektiğini düşünen kocakarı kıza, abisinden “kuşkızı”nı bulup getirmesini istemesini söyler. Abisi zorlukları aşarak kuşkızını getirir.

7. Oğlanın ölmediğini gören kocakarı onları yemeğe davet edip oğlanı zehirleyerek öldürmek ister. Kuşkızı bunu bilir ve oğlanı iki defa zehirlenmekten kurtarır.

8. Bu kez onlar beyi ve annesini yemeğe çağırır. Kuş kızı sofraya köpek ve kedi eniği pişirerek koyar.

9. Bunu gören bey bunların yenmeyeceğini söyler o da doğrulmayacağını söyler. Bey durumu anlara annesini kovar ve mutlu olurlar.

KIRKINCI MASAL

1. İncili Kız

2. EB 240, AaTh 510 A-533

3. (MYHEM)

4. Motif Sırası

1. Bir kadın ölmeyen önce kızını kardeşine emanet eder. Kardeşinin de bir kızı vardır yeğenine hiç iyi davranmaz hep kötü davranır.

2. Bir gün çeşmeye su doldurmaya gittiklerinde bir ermiş su isteyince kötü kız terslemiş iyi kız su verir. Derviş de ona güldükçe güller açması, ağladıkça inciler dökülmesi, bastığı yerlerde çimen bitmesi için dua eder.

3. Dervişin duası gerçekleşir. Kız çok ünlenir. Padişah kıza görücü gönderir. Teyzesi gelin götürcekleri günün akşamı kıza tuzlu balık yedirir.

4. Kız ertesi gün yolda çok susayınca su karşılığı öne bir gözünü sonra diğer gözünü alarak onu orada bırakıp kendi kızını padişaha gelin eder.

5. Kızı orada bir adam bulur evine götürür. Kızın döktüğü incilerle zengin olunca bunu herkes duyar.

6. Kızın kolunda sihirli bir muska vardır ve bu çıkarılırsa ölecektir. Teyzesi ve kızı bu muskayı çıkarıp öldürmesi için bir kadın tutarlar. Kadın muskayı çıkarır ve kızın güllerinden getirir teyzesine verir.

7. Kız ölünce yanında kaldığı adam ona bir tepeye kapaklı bir mezar yaptırır.

8. Kızın güllerini padişah koklayınca kız hamile kalır. Padişah ava çıktığı zaman bu mezarı görür merak eder. Bakmaya gidince bebeğin doğduğunu görür. Bebeği alarak saraya götürür.

9. Bebek sarayda annesinin muskasına dokununca kötü kalpli teyze çocuğa vurur, çocuk ağlayarak annesini ister ve padişah çocuğu annesinin mezarına götürür.

10. Çocuğun elindeki muska annesine değince annesi canlanır. Kız padişaha her şeyi anlatır. Evlenirler ve mutlu olurlar.

KIRK BİRİNCİ MASAL

1. Sandık Masalı

2. EB 244, AaTh ---

3. (SYHEM)

4. Motif Sırası

1. Bir adamın karısı ölünce adam kızı ile evlenmeye kalkar. Kız da kendisine sandık yaptırarak içinde yaşamaya başlar. Kızının kaybolduğunu düşünen baba sandığı satar.

2. Sandığı satın alan bey her gün odasındaki yemeklerin yendiğini görür ve odasını gözetlerken kız sandıktan çıkınca yakalar. Kıza aşık olur.

3. Bey askere gidince beyin nişanlısı sandıktan şüphelenir ve kırdırır, içinden çıkan kızın güzelliğini görünce kıskanarak yakmaları için fırına gönderir. Fırıncı kıza kıyamaz ve fırına atmaz. Evlatlık olarak alır.

4. Bey askerden gelince kızı bulamayınca bulabilmek için herkesten çorba ister. Kız da yaptığı çorbanın içine nişan yüzüğünü atar. Bey böylelikle onu bulur ve evlenirler.

KIRK İKİNCİ MASAL

1. Eleksi

2. EB 244, AaTh ---

3. Canan YILMAZ, Erdelli Köyü

4. Motif Sırası

1. Bir adamın karısı ölürken terliği kimin ayağına olursa onunla evlenmesini vasiyet eder. Terlik kızının ayağına olunca adam kızıyla evlenmeye kalkar.

2. Kız evden kaçır ve kendisine tahtadan bir kabin yaptırarak içinde yaşamaya başlar. Beyin sarayında mutfağa hizmetçi olarak girer.

3. Beyi nişanlamak için başka köye gittikleri gün Eleksi sandığından çıkarak arkalarından gider. Orada beye görününce bey buna saatini verir.

4. Başka bir gün beyi nişanlamak için gittiklerinde yine peşlerinden gider bu kez çakısını verir; bir diğer seferde de yüzüğünü verir.

5. Her seferinde nişanı bozan bey bu kızı bulmak için yola çıkacaktır. Hizmetçiler beyin yanına alması için ekmek yaparken eleksi de ekmek yapar ve ekmeklerin içine nişanları koyar.

6. Yolda ekmekleri bölünce içindeki nişanları gören bey her şeyi anlar ve gelip Eleksi'yi bulur, evlenir.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Padişah Olan Kadın

2. EB ---, AaTh ---

3. Ali DEMİRÖZ, Eceler Köyü

4. Motif Sırası

1. Bir adam hacıya giderken karısını kardeşine emanet eder. Kardeşi kadına sarkıntılık yapar kadın razı olmayınca iftira atar.

2. Kadını taşlık yere yarı beline kadar gömerler. Bir kervancı kadını çıkarır hizmetine alır. Günün birinde kervancının yardımcısı sarkıntılık yapacak olur kadın teslim olmaz. Gözlerinin kör olması için beddua eder. Adam kör olur.

3. Kadın orayı terk eder. Giderken bir adamın borcundan dolayı asılacağını görünce kervancıdan aldığı parayla adamı kurtarır.

4. O adam da sarkıntılık edecek olunca ona da aynı bedduayı eder. Yolda kayıkçılar bunu görür onlar da kötü niyetli davranınca onlara da aynı bedduayı eder.

5. Adamlar bunu kayığa koyar ve denize bırakırlar. Padişahı ölmüş olan bir memleketin insanları denizde onu bulunca başlarına padişah yaparlar.

6. Kadın padişah olunca körlerin gözünü iyi edeceğini ilan eder. Beddua ederek kör ettiği insanların hepsi gelir. Neden kör olduklarını hepsine itiraf ettirir ve gözleri açılır

7. Kocası da kardeşini alıp gelmiştir. Onun da gözlerini açarken o da itiraf eder. Kocası olayı öğrenince kendini tanıtır ve gerçek ortaya çıkar.

KIRK DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Tembellik

2. EB ---, AaTh ---

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. Tembeller çoğalınca padişah tembelhane yapılmasını emreder.
2. Ancak herkes tembelhanelere akın eder.
3. Bunun üzerine padişah adamlarına tembelhaneyi ateşe vermelerini emreder.
4. Yangın başlayınca herkes kaçışır, sadece gerçek tembeller kaçmaya bile kalkışmazlar.
5. Böylece gerçekten tembel olanlar seçilmiş olur.

KIRK BEŞİNCİ MASAL

1. Esnek

2. EB ---, AaTh ---

3. Meliha TUNÇ, Akhisar

4. Motif Sırası

1. Bir adam asker arkadaşını ziyarete evine gider. Adam otururken açlık ve yol yorgunluğundan esnemeye başlar.
2. Asker arkadaşının karısı da esnemektedir. Arkadaşı bunu görünce ikisinin aralarında anlaştığını zannederek karısını samanlıkta keser.
3. Odaya geri dönünce o da esnemeye başlar. En sonunda sinirlenerek arkadaşına kızar. Karısını kestiğini söyler.
4. Asker arkadaşı da kapıyı çarpar çıkar. Polisler ihbar ederek katil olan arkadaşını yakalattırır.

KIRK ALTINCI MASAL

1. Üvey Ana
2. EB ---, AaTh ---
3. Hatice TÜRKER, Dingiller Köyü
4. Motif Sırası

1. Bir adam karısı ölünce bir daha evlenir. Adamın bir kızı vardır ve üvey anası kızı hiç sevmez. Sürekli kötü davranır.

2. Kız sonunda dayanamaz ve babasının kendisini dağa bırakmasını ister. Babası onu dağa bırakır. Kız dağda yürürken bir su kenarında bir kocakarı görür.

3. Kocakarı ondan bitini ayıklamasını ister kız da bunu yapar. Kocakarı kızı dereden sarı su geçerken suya atar. Kız sudan çıkınca yürüdükçe altınlar dökülür.

4. Üvey anası bunu haber alınca adamın kızı getirmesini ister. Adam kızı getirince bunun nasıl olduğunu sorar. Kız anlatır.

5. Kadın da aynı kocakarıyı bulur. Kocakarı ondan da bitini ayıklamasını ister ama kadın onu azarlar.

6. Bunun üzerine kocakarı onu kara su geçerken suya atar. Üvey ana kara suda kapkara olarak can verir.

KIRK YEDİNCİ MASAL

1. Kazcı Mehmet
2. EB 256, AaTh 986
3. Fatma DEMİREL, Dingiller Köyü
4. Motif Sırası

1. Bir beyin kızı kaz çobanlığı yapan Mehmet'e aşık olur. Babası fakir olduğu için vermeyince kız Mehmet'e kaçar.

2. Kazcı Mehmet bir gün para kazanmak için kervana katılır. Kervanla giderken içinde dev olan bir kuyuya su almaya iner. Devin hoşuna gidecek sözler söyleyince dev buna üç tane nar verir.

3. Mehmet narları karısına yollar. Narlar değerli taşlarla doludur. Karısı bunlarla saraylar yaptırır. Mehmet dönünce üç çocukları olur. Bunların adlarını "neydim" ne oldum" "ne olacağım" koyarlar.

4. Kız bir gün babasını yemeğe çağırır. Babası çocukların adlarının neden öyle olduğunu sorunca kız yaşadıklarını anlatır. O zaman babası kızını tanıyor hatasını anlar ve barışıp mutlu olurlar.

KIRK SEKİZİNCİ MASAL

1. Değirmencinin Karısı

2. EB 272, AaTh 882

3. Fatma Selçuk (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Bir değirmenciye arkadaşı karısının “yolsuz” olduğunu söyler. Değirmenci buna inanmaz.

2. Arkadaşı bunu ispat etmek için değirmenci evde yokken eve kör ve sağır birisi gibi misafir olur.

3. Karısı eve yabancı bir erkek alır. O gidince diğerleri gelir gider. Dördüncü kişi evdeyken Değirmenci eve gelir. Kadın adamı dolaba saklar.

4. Kadın Değirmenciye arkadaşının geldiğini söyler. Değirmenci arkadaşını uyandırınca, arkadaşı değirmenciye sanki rüya anlatır gibi olanları anlatır. Değirmenci dolaba saklanan adamı bulur ve karısını evden kovar.

KIRK DOKUZUNCU MASAL

1. Kadının Fendi

2. EB ---, AaTh ---

3. Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayahoğlu

4. Motif Sırası

1. Adamın biri kendisinden çok genç bir kızla evlenir.

2. Günün birinde adam eve horoz alıp getirince karısı namahrem olduğu için horozun karşısına çıkmayacağını söyler.

3. Adamdan horoz görmedik örtü almasını ister.

4. Adam bu örtüyü ararken birisi böyle bir örtünün olmadığını, karısının onu aldattığını söyler.

5. Adam bunu denemek için karısına örtüyü bulmak için İzmir'e gideceğini söyler. Fakat evin çatısına çıkıp karısını izler.

6. Gerçekten de karısının onu aldatmak için başka adamlara haber gönderdiğini görür. Her şey ortaya çıkar.

ELLİNCİ MASAL

5. Kadının Şerri

6. EB ---, AaTh ---

7. Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

8. Motif Sırası

7. Üç külhanbeyi gezerken birisi “Allah; Şeytan şerrinden, düşman şerrinden, karı şerrinden korusun!” diye dua edince üçüncü külhanbeyi kadının şerrinin korkulacak bir şey olmadığını söyler.

8. Bunu duyan bir kadın o gence omuz atarak peşine takılmasını sağlar ve akşama eve çağırır.

9. Genç akşam eve gider ancak o sırada kadının kocası gelir. Kadın genci banyoya kilitler.

10. Adam karısına kimin olduğunu sorunca kadın her şeyi açıkça anlatır. Adam gencin banyoda olduğunu öğrenince anahtarı ister.

11. Kadın anahtarı verince aralarında yıllardır devam eden “lades” oyununu kazanmış olur. Bunu duyan adam karısının bu oyunu kazanmak için numara yaptığını zannederek banyoya girmez ve evden dışarı gider.

12. Kadın banyoya gelir ve gence kadınlardan korkması gerektiğini, bir oyun yaparak aynı anda ona nasıl bir ders verdiğini hem de kocasıyla arasındaki oyunu nasıl bitirebildiğini anlatır.

ELLİ BİRİNCİ MASAL

1. **Cadı Karı**
2. **EB 288, AaTh 328**
3. **Dudu Ayhan (AYFÖ)**
4. **Motif Sırası**

1. Yedi çocuğu olan bir kadın ekmek yaparken yaptığı ekmekleri hemen yiyen çocuklarına kızar üpürgeyi onlara atar. Çocukların altısı ölür birisi kalır.

2. Kadın sağ kalan çocuğuyla tarlada çalışan kocasına ekmek gönderir.

3. Tarlaya giden çocuk babası kıyından gel deyince ekmeğin kenarını yer, ortadan gel deyince ortasını yer babasına ekmek kalmaz.

4. Çocuk elma yemeye ağaca çıkar. Bir cadı gelerek hileyle çocuğu yakalar. Eve götürür ve kızına çocuğu kesip pişirmesini söyler.

5. Çocuk kurnazlık ederek kızı öldürür pişirir ve cadı karısına kendi kızını yedirir. Bunu cadı karısına söyleyince cadı karısı çocuğu kovalamaya başlar.

6. Çocuk bir kavak ağacına çıkar. Cadı karısı çocuğa nasıl çıktığını sorunca çocuk önce sağan kabuklarını yığarak çıktığını, sonra da yumurta kabuklarını yığarak çıktığını söyler.

7. Cadı karı bu yollarla çıkamayınca bir daha sorar. Çocuk da sacayağını kızdırıp boynuna geçirerek çıktığını söyler. Cadı karı bunu yapınca ölür ve çocuk kurtulur.

ELLİ İKİNCİ MASAL

1. **Nohut Ali**
2. **EB 288, AaTh 328**
3. **(SYHEM)**
4. **Motif Sırası**

1. Çocuğu olmayan bir kadın Allah'a nohut kadar da olsa bir çocuk vermesi için dua eder. Bir gün nohut kırarken nohutlardan birisi dile gelir ve evladı olduğunu söyler.

2. Kadın oğlunu büyütür. Bir gün tarlada çalışan kocasına oğluyla ekmek gönderir.

3. Nohut Ali tarlaya gelince babasına nerden geleceğini sorar. Babası kıyıda gelmesini söyleyince bazlamanın kıyısını yer. Bir daha sorunca aldığı cevaba göre peyniri yer. Böyle sorarak yemeği bitirir.

4. Babası ona hiçbir şey bırakmadığı için kızınca korkarak öküzün burnuna girer.

5. Öküz hapşırınca burnundan fırlar ve anasına babasına kavuşur.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Düzenbaz**

2. **EB ---, AaTh ---**

3. **Mustafa GÜDER, Demirci**

4. **Motif Sırası**

1. Bir adamın evine giren düzenbazlar kasayı açarlar ve içine adamın kendilerine borcu olduğuna dair sahte bir senedi bırakırlar.

2. Evde otururlar ve adamı beklerler. Adam gelince bunları görünce polisi çağırır.

3. Düzenbazlar adamın kendilerine borçlu olduğunu ve ödemediğini söylerler. Hırsız olsalar kasanın açık olduğunu parayı alıp gidebileceklerini söylerler.

4. Kasaya bakan polis senedi görür ve bunları hakim karşısına çıkarır. Hakim polisten kasadaki paraların çalınmadığını öğrenince ve senedi görünce adama kızar ve borcunu ödemesini emreder.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Mehmet Ağa**

2. **EB 308, AaTh 910**

3. **Meliha TUNÇ, Akhisar**

4. **Motif Sırası**

1. Adamın birine babası üç öğüt verir. Barbar adamdan borç almamasını, devlet görevlisiyle dost olmamasını ve karısına sırrını söylememesini öğütler. Adam da bunları babasının öğütlediğini anlamak için denemek ister.

2. Barbar birinden borç alır. Hükümet adamıyla dostluk kurar.
3. Bir gün sürülerinden bir koç keserek çuvala doldurur. Eve gelir ve karısına birisini öldürdüğünü söyler.
4. Hükümet görevlisi arkadaşı kapıya onu görmeye gelince karısı kocasının birini öldürdüğünü söyler.
5. Arkadaşı polisleri çağırır. Polisler çuvalı görünce adamı tutuklarlar. Barbar adam da yakasına yapışıp hapse girmeden borcunu vermesini ister.
6. Adam babasının ne kadar doğruyu söylediğini anlar.

ELLİ BEŞİNCİ MASAL

1. **Baba Vasiyeti**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Mustafa GÜDER, Demirci**
4. **Motif Sırası**

1. Adamın birisi çok müsrif olan oğluna söz geçiremez. Bunun üzerine evin tavanına bir kulp taktırır ve oğluna eğer günün birinde kendisini asmak isterse bu kulpta asmasını söyler. Ne olursa olsun o evi satmamasını vasiyet eder.
2. Çocuk babası öldükten sonra müsrifliğine devam eder. Günn birinde bütün malı mülkü biter.
3. Babasının sözünü hatırlar ve o kulpa kendini asmaya karar verir.
4. Kendini kulpa astığında kulpun tutunduğu yerden tavan çöker ve bir teneke altın düşer.
5. Babasının vermek istediği dersi anlayan çocuğun akı başına gelmiştir.

ELLİ ALTINCI MASAL

1. **Behlül Dana**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayahoglu**
4. **Motif Sırası**

1. Halife Harun Reşid'in kardeşi Behlül Dana hiç insanlarla haşır neşir olmadığı için halifeye şikayet ederler.
2. Halife kerdeşini çağırır ve bunu söyleyerek biraz insan içine girmesini ister.
3. Behlül bunu bilenlere danışacağını söyleyerek ayrılır. Halife kimseye akıl danışmayan Behlül'ün kime danışacağını merak eder ve peşine adam takar.
4. Behlül gider ve bir umumi tuvalete girer gelir. Adamından bunu öğrenen Halife iyice şaşırmıştır.
5. Behlül bilenlere danıştığını ve insan içine girmeyeceğini söyler. Halife de tuvalete gittiğini bildiğini söyleyince Behlül de oradakilere danıştığını anlatır.
6. Onların insan içine girince hallerinin ne olduğunu gösterdiklerini ve ona sakın insan içine girmemesini tembihlediklerini söyleyerek Halife'nin huzurundan ayrılır.

ELLİ YEDİNCİ MASAL

1. **Sarımsak Tarlası**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayahoğlu**
4. **Motif Sırası**

1. Dostlarının çokluğu ile övünen oğluna babası bir ders vermek ister.
2. Oğluna dostlarını bir teste tabi tutacaklarını söyler ve bir koyun kesmesini ister.
3. Çocuk denileni yapar. Koyunu bir çuvala doldururlar. Arkadaşlarının evine giderek birini öldürdüğünü söyler ve kendisine yardım etmelerini ister. Kimse ona yardım etmez.
4. Adam bunun üzerine kendi dostlarından birine gönderir oğlunu. Oğlan gidince gittiği kişi hemen çuvalı bahçesine gömer ve zerine sarımsak eker.
5. Çocuk eve dönünce babasına verdiği dersi anladığını söyler ama babası henüz dersin bitmediğini söyler. Oğlundan bir kere daha o adamın kapısına gitmesini ve kapıyı açtığı zaman bir tokat atıp bir şey söylemeden gelmesini ister.

6. Oğlan bunu yapınca tokat attığı adam, bir tokada dostlukların satılmayacağını söyler.

ELLİ SEKİZİNCİ MASAL

1. Delioğlan

2. EB 323-324, AaTh 1013-1211- 1600-1643-1653 C

3. Mustafa GÜDER, Demirci

4. Motif Sırası

1. Biri deli biri akıllı iki kardeşten akıllı olanı oduna giderken annelerini deli kardeşine emanet eder. Deli oğlan da annesini yıkayacağım diye kaynar suyla öldürür.

2. Akıllı kardeş gelince annesini gömmek için mezar kazmaya gider. Kardeşine de annesini getirmesini söyler. Deli oğlan annesinin ayağına ip bağlamış götürürken kadının birisi laff söyleyince onu da öldürür.

3. Orada kalamayacaklarını anlayıp yola düşerler. Deli oğlan sırtına bir sundurma bağlamıştır. Yolda karşıdan eşkıyaların geldiğini görünce bir ağaca çıkarlar.

4. Deli oğlan ağaçta çışı geldiğini yapacağını söyler akıllı olan engeller. Sundurmanın ağır geldiğini, atacağını söyler ama akıllı olan yine engeller.

5. Sonunda Deli oğlan önce çışını yapar eşkıyalar yağmur yağdığını zanneder. Ağır gelen sundurmayı da aşağıya atınca dünya göçüyor sanan eşkıyalar kaçır. İki kardeş de altınları alırlar.

ELLİ DOKUZUNCU MASAL

1. Keloğlanla Delioğlan

2. EB 323, AaTh 1013

3. Mehmet AZAK, Paşaköy

4. Motif Sırası

1. Keloğlan tarlaya giderken evi Delioğlana emanet eder. Eve hırsız gier ve Delioğlanı görünce dayısı olduğunu söyler. Delioğlan da Keloğlan'a haber vermeye tarlaya gider.

2. Keloğlan dayılarının olmadığını bilip eve koşana kadar hırsız evi boşaltır.

3. Ellerinde bir şey kalmayınca bir ağanın hizmetine girerler. Delioğlan tarla sürerken geviş getiren hayvanları kendisile dala geçiyor diye telef edince ağadan korkarak kaçmaya başlarlar.

4. Gece olunca bir ağacın üstüne çıkarlar. O ağacın altında eşkiyalar gelerek paralarını bölüşmeye başlarlar.

5. Delioğlan eşkiyaların üstüne önce küçük abdestini, sonra büyük abdestini bozar. Eşkiyalar iyice işkillenir

6. Sonunda Delioğlan dengesini kaybedip de eşkiyaların üstüne düşer. Gece vakti ne olduğunu anlayamayan eşkiyalar kaçarlar. İki kardeş de paraları alıp zengin olur.

ALTMİŞİNCİ MASAL

1. Kafa Sallayan Korkuluk

2. EB ---, AaTh ---

3. Fatma Selçuk (AYFÖ)

4. Motif Sırası

1. Fakir bir adam elinde çapası tarlalarda iş ararken bir korkuluğu tarla sahibi sanarak ondan iş ister. Korkuluğun kafası rüzgarla sallanınca evet dediğini zanneder.

2. Akşama kadar çalışıp parasını ister ama korkuluk para vermeyince çapasıyla korkuluğun kafasına vurur. Korkuluğun kafasından bir kese altın düşer.

3. Adam bunu alıp evine gelir. Ertesi gün evinin önünde otururken karşıdan gelen bir atlıyı parayı isteyecek sanıp altınların onda olmadığını söyler.

4. Adam durumu anlar ve antınları ister. Fakir adam altınları verir. Atlı tam gidecekken karısı önüne geçer. Adam onu da atının arkasına atar kaçırır gider. Fakir adam öylece kalakalır.

ALTMİŞ BİRİNCİ MASAL

1. **Hırsız**
2. **EB 341, AaTh 1525D-1529**
3. **Mehmet AZAK, Paşaköy**
4. **Motif Sırası**

1. İki arkadaştan biri hırsız olan diğerinden hırsızlığı öğretmesini ister.
2. Hırsız bir adamın satın alıp eve götürdüğü eşeğin ipini kendine bağlayarak eşeği çalar.
3. Bir çiftçi iki öküzle tarla sürerken tarlanın bir başından birisi bağırır. Çiftçi yanına gelince hırsız öküzlerden birini alır gider. Çiftçi onun peşinden gidince de hırsızın arkadaşı diğer öküzünü çalar.

ALTMİŞ İKİNCİ MASAL

1. **Üç Kardeş**
2. **EB 348, AaTh 916V**
3. **Mustafa YILMAZ (AYFÖ)**
4. **Motif Sırası**

1. Adamın biri ölürken üç tarlasını üç oğluna pay eder. Oğullar sonra aralarında anlaşamaz ve kadiya giderler
2. Yolda giderken devesi kaybolan bir adama rastlarlar. Adama devesini tarif edince adam onların deveyi çaldığını söyleyerek davacı olur.
3. Onlar da deveyi geride bıraktığı izlerden tarif ettiklerini söyleyince beraat ederler.
4. Kadı akşam onlara sofraya kurar. Kardeşleri sofrada bırakan kadı onları dinler. Kardeşler etin köpek eti olduğunu, şarabın suyunun mezardan alındığını ve kadının zina olduğunu söylerler.
5. Kadı anasına, şarapçıya ve çobana bunları sorar ve hepsi doğru çıkar.
6. Kadı onları cezalandırmak ister ama sebep yoktur. Bir bardağa arı koyar, minder altına portakal saklar ve bunların ne olduğunu bilmelerini ister.
7. Kardeşler arıyı da portakalı da bilince kadı onların davasına bakamayacağını söyleyerek kaçır.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Vezir ve Hırsızlar**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Mustafa GÜDER, Demirci**
4. **Motif Sırası**

1. Bir ülkede hırsızlar çoğalınca vezir tebdil-i kıyafet yakalamaya çıkar.
2. Bir hana giren üç kişi, hancıya ancak üçünün geri istemesiyle geri vermesi şartıyla paralarını emanet ederler. Bu adamlar dolandırıcıdır.
3. Gece adamlardan birisi hile ile hancıdan paraları alır. Diğerleri de hancının yakasına yapışır.
4. Olanları gören vezir üç adamın da kellesini vurdurur.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Hainliğin Sonu**
2. **EB 351, AaTh 1535-1539**
3. **Muhsin CAN, Sazoba**
4. **Motif Sırası**

1. Üç arkadaştan ikisi diğerine hıyanet ederek onu bir çuvala koyup denize atmaya kalkarlar.
2. Yolda bir ağacın altında dinlenirken çuvalı ağaca asarlar ve uyuyakalırlar.
3. Çuvalın içindeki adam oradan geçen çobanı kandırıp onu çuvala koyar ve sürüyü alıp köyüne döner.
4. Çuvalı denize atan arkadaşları köye geri dönüp onu zengin olmuş görünce onlara koyunları denizden topladığını anlatır.
5. İki arkadaş da ayaklarına taş bağlayıp koyun toplamak için denize atlar ve cezasını bulur.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MASAL

1. **İmamla Genç**
2. **EB 353, AaTh 1654**
3. **Bünyamin CANDAN, Karasonya Köyü**
4. **Motif Sırası**

1. Bir kadın çadır kurarak serçe parmağını insanlara para karşılığı gösterir. Bir genç bunu görmek için giderken bir imam o paraya o kadının her tarafını göstereceğini söyler.

2. Hile ile gerçekten de bunu yapar. Ama çocuk verdiği parayı geri almak ister. İmamın köyüne gidince imam öldüğünü söyler.

3. Çocuk imamın ölüsünün başında gece beklemek ister amacı kefeni alıp kaçmaktır.

4. Gece beklerken eşkıyalar oraya gelir ve çaldıklarını bölüşürler. İmamın dirildiğini sanan eşkıyalar kaçar. Paralar onlarda kalır.

5. Paraları bölüşürler ama genç hala imama verdiği paranın peşindedir. Bu para için dövüşmeye başlarlar. Eşkıyaların neler olduğunu öğrenmek için gönderdiği gözcü de geriye dönüp ölülerin iki buçuk kuruş için kavga ettiğini söyler.

ALTMİŞ ALTINCI MASAL

1. **Kulalı ve Şeytan**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Zeki Ayhan (AYFÖ)**
4. **Motif Sırası**

1. Kulalı ve şeytan ortak olarak birlikte tarla ekerler. İlk sene buğday ekerler Kulalı mahsulün üstünü, Şeytan altını alınca; Şeytan parasız kalır.

2. Ertesi sene sarımsak ekerler bu sene de Şeytan üstünü alır, Kulalı altını alır. Gene Şeytan'a bir şey düşmez.

3. Bunu içine sindiremeyen şeytan Kulalının hanımını kaçırmış. Kulalı da tellal bağırarak hanımını arar.

ALTMİŞ YEDİNCİ MASAL

1. Mantıklı Yalan
2. EB ---, AaTh ---
3. Mustafa GÜDER, Demirci
4. Motif Sırası

1. Çok inandırıcı yalan söylemesiyle tanınan bir adamın oğlu bir gün ava gider.

2. Gelince de köylülere tek kurşunlar bir geyiği hem ayağından hem gözünden vurduğunu söyler.

3. Köylüler adama oğlunun yalan söylediğini söyler.

4. Adam olayı gördüğünü; geyiğin o sırada ayağıyla gözünü kaşındığını, o yüzden hem ayağından hem gözünden vurulduğunu söyleyerek oğlunu kurtarır.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MASAL

1. Keloğlan
2. EB ---, AaTh ---
3. Fatma SELÇUK (AYFÖ)
4. Motif Sırası

1. Tahir Bey adında birinin uzak bir yerde bir sevdiği vardır.

2. Kızın babası kızı başkasına vermek ister ve düğün hazırlıkları başlar.

3. Kız Keloğlan'a mektubunu Tahir Bey'e ulaştırmasını ister. Mektubun yanında bir de altın tas verir.

4. Tahir Bey'in memleketine giden Keloğlan burada Tahir Bey'i bulur ve mektubu verir.

5. Birlikte düğün alanına gelirler ve Tahir Bey sazıyla maniler söyler. Sonra sazının arkasına sevdiğini alıp kaçar gider.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MASAL

1. **İncili ile Köylü**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu**
4. **Motif Sırası**

1. Padişah İncili'ye kendisi gibi birini bulmasını emreder.
2. İncili köy köy gezerken çok hazırcevap bir çocuğu görünce babasını görmek ister. Adam gerçekten de hazırcevap ve zeki biridir.
3. İncili adamla padişah ne verirse yarısını alacağına dair anlaşma yapar.
4. Padişahın yanında verdiği cevaplarla Padişah'ın takdirini kazanan adama Padişah ne istediğini sorar.
5. Adam yüz sopa ister. Böylelikle elli sopa İncili'ye vurulur.

YETMİŞİNCİ MASAL

1. **Kin**
2. **EB ---, AaTh ---**
3. **Hatice AZAK, Paşaköy**
4. **Motif Sırası**

1. Bir Padişah'ın kızı Padişah'ın hazinesini soymak isteyen kırk hırsızı öldürür biri sağ kalır.
2. Sağ kalan adam Padişah'ın yanına hizmetkar olarak girer. Zaman geçtikçe güvenini kazanır.
3. Padişah kızına o adamla evlendireceğini söyleyince kızı babasından bir saray yaptırmasını ister. O şartla evlenirler.
4. Adam seneler geçtikten sonra memleketine gitme bahanesiyle karısını ve çocuklarını alarak yola çıkar. Yolda çocukları keser. Karısını da ağaca bağlayarak yakmak ister. Ateşi yoktur ateş aramaya gidince kervancılar kızı çözer.
5. Kız saraya gider saklanır. Adam mezar toprağıyla sarayın etrafındaki aslanları uyutur kadını yakalar. Kadın bir parça mezar toprağını ateşe atınca aslanlar uyanır ve adamı parçalar.

İKİNCİ BÖLÜM

MANİSA MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR

I. TEMLER

A. Yükselme, başarı kazanma yahut tehlikeli bir durumdan kurtulma:

Bu gruba şu 42 masal girmektedir: 1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 51, 52, 55, 61, 65, 66, 67, 68, 69, 70.

1. Yükselme:

a. Kurnazlıkla yükselme: 13 masalda rastlanır. Bu masalların üçünde hayvan masallarının kahramanı olan tilki kurnazlığı sayesinde ayıyı, kurdu ve yılanı alt eder. Diğer on masalda kahramanlar değişik kurnazlıklarla tehlikelerden kurtulur veya yükselirler.

1 numaralı masalda, tilki kurnazlığı sayesinde ayıyı ve balıkçıyı kandırır ve kendisi kurtulur.

3 numaralı masalda, tilki, kurnazlığı sayesinde kurdu kandırır ve tuzaktaki tavuğu yer.

10 numaralı masalda, tilki, yılanı kurnazlığı sayesinde çuvala sokar ve adamı kurtarır.

18 numaralı masalda, oğlan dev anasının göğsünden süt içerek canını kurtarır.

38 numaralı masalda, padişah yaptığı nakışları sarayın önünde sattırarak eşkıyayı yakalattırır ve zindandan kurtulur.

47 numaralı masalda, Kazıcı Mehmet deve verdiği akıllı cevap sayesinde ölmekten kurtulur..

50 numaralı masalda, kadın, kurnazlığı sayesinde hem gence oyun yapar ders verir hem de kocasıyla arasındaki bahsi kazanır.

53 numaralı masalda, düzenbazlar, yaptıkları oyun sayesinde onların

olmayan bir parayı almaya hak kazanırlar.

61 numaralı masalda iki arkadaş yaptıkları oyun sayesinde çiftçinin öküzlerini çalar.

63 numaralı masalda vezir hile yaparak hırsızları yakalamayı başarır.

64 numaralı masalda masal kahramanı, öldürülmeye götürülürken çabana yaptığı oyunla bin koyun sahibi olarak köyüne döner.

65 numaralı masalda imam yaptığı kurnazlıkla, gence kadının her yerini gösterir

66 numaralı masalda Kulalı kurnazlığı sayesinde sürekli Şeytan'ı kandırarak mahsulün işe yarar tarafını alır.

b. Bilgiyle yükselme: 2 masalda rastlanır.

56 numaralı masalda, Behlül Dana, bilgisiyle kardeşi Harun Reşid'e ders verir.

38 numaralı masalda Yörük kızı padişahın sorduğu kelimenin anlamını bildiği için padişahla evlenir.

c. Çalışmayla yükselme: 1 masalda rastlanır.

36 numaralı masalda, Fesleğenci Kız çok çalışarak padişahın sarayının karşısına saray yaptırır.

d. Tesadüfen yükselme: 7 masalda rastlanır.

12 numaralı masalda İyilik cinlerin konuşmasını tesadüfen duyduğu için sıralarını öğrenir ve böylece zengin olur.

26 numaralı masalda, Sayiddin Deryani başına kuş konduğu için ülkeye padişah olur.

39 numaralı masalda, öksüz kız yaşadıklarından sonra bey ile evlenir.

43 numaralı masalda, kadın padişahsız kalan bir ülke insanları tarafından padişah yapılır.

58 numaralı masalda, delioğlan ve kardeşi gece çıktıkları ağacın altında paralarını sayan eşkıyaların paralarına konar ve zengin olurlar.

59 numaralı masalda, keloğlan kardeşi ile birlikte çeşitli olaylar yaşar ama

sonunda tesadüfen zengin olur.

65 numaralı masalda, İmam ve genç eşkıyaların paralarına konar ve aralarında paylaşırlar.

2. Başarı kazanma: Toplam 12 masalda rastladığımız başarı kazanmaların 10 tanesi kötülerin cezalandırılması, 2 tanesi bir işin yapılması sonucu ortaya çıkan başarıdır.

a. Kötülerin cezalandırılması: 10 masalda rastlanır. Masalların genel karakteristik özelliği olan iyilerin kazanması kötülerin cezalandırılması motifi Manisa masallarında sıkça karşımıza çıkmaktadır. Kötüler cezalandırılarak, iyiler mükâfatlandırılır ve başarıya ulaşırlar.

10 numaralı masalda kendisine iyilik yapan adamı sokmak isteyen yılan tilkinin oyununa gelerek adam tarafından öldürülür.

18 numaralı masalda, Arap kızı “kırk katır mı, kırk satır mı” denerek ülkeden sürülür

26 numaralı masalda, Sayiddin Deryani’nin ailesine kötülük eden adamlar cezalandırılırlar.

27 numaralı masalda, kızını öldürtmek isteyen padişah kızı kendisine beddua edince yarı beline kadar taş olur.

29 numaralı masalda, arkadaşını öldürüp paralarını alan adam, öldürdüğü adamın akrabaları tarafından öldürülür.

39 numaralı masalda, kötü yürekli anne yaptıkları ortay çıkınca cezalandırılır.

11 numaralı masalda, kötü kalpli üvey ana, kocakarı tarafından kara suya atılır ve kapkara katılarak ölür

63 numaralı masalda, vezir hırsızları yakalayarak onların boynunu vurdurur.

64 numaralı masalda, arkadaşlarını öldürmek isteyen iki kişi denizde boğularak can verir.

70 numaralı masalda, çocuklarını kestikten sonra karısını da yakmak isteyen eşkıyayı, aslanlar kaplanlar parçalar.

b. Bir işin yapılması: 2 masalda rastlanır.

18 numaralı masalda, dev anasının kendisine tarif ettiklerini yapan

padişahın oğlu, üç yumurtayı devlerin sarayından kaçırmayı başarır.

39 numaralı masalda, oğlan, kız kardeşinin kendisinden istediği kuş kızını türlü maceralar yaşadıktan sonra bulur.

3. Tehlikeden kurtulma: 10 masalda masal kahramanı karşısına çıkan çeşitli tehlikelere karşı mücadele eder ve kazanır.

13 numaralı masalda, padişahın küçük oğlu, çeşitli maceralar yaşar, kendisini öldürmek isteyen kardeşleri tarafından kuyuya bırakılır. Oradan çıktıktan sonra da çeşitli tehlikeler atlatır ve sevdiğine kavuşur.

14 numaralı masalda, genç kardeşleri tarafından bir kuyuya bırakılır. Çeşitli tehlikeler atlattıktan sonra bir kuş sayesinde dünya yüzüne çıkar.

32 numaralı masalda, ana babalarından kaçan iki kardeş çeşitli tehlikeler yaşadıktan sonra mutlu yaşarlar.

33 numaralı masalda, üvey analarından kaçan iki kardeş, çeşitli tehlikelerden sonra dağda mutlu bir yaşam sürerler.

38 numaralı masalda, padişahın sorduğu kelimenin anlamını Yörük kızından öğrenen vezir padişahın boynunu vurmasından kurtulur.

51 numaralı masalda kendisini öldürmek isteyen cadı karısını ve kızını öldüren çocuk kurtulur.

55 numaralı masalda kendisini öldürmek isteyen adam babasının hazırladığı düzenek sayesinde ölmekten kurtulur ve yeniden zengin olur.

58 numaralı masalda, deli oğlanın yaptığı aksilikler yüzünden iki kardeşin başlarına çeşitli olaylar gelir.

64 numaralı masalda, kendisini öldürmek isteyen arkadaşlarının elinden kurtulan adam zengin olarak köyüne döner.

70 numaralı masalda, kocası tarafından öldürülmek istenen kadın, sarayı koruyan aslanlar tarafından öldürülür.

B. İffetini muhafaza etme veya etmeme:

43, 48, 49 numaralı masallarda karşımıza çıkmaktadır.

1. İffetini muhafaza eden kadınlar: 1 masalda rastlanır.

43 numaralı masalda, iffetini koruyan kadına kötülük etmek isteyenler cezalarını bulurlar.

2. İffetsiz kadınlar: 2 masalda rastlanır.

48 numaralı masalda, kocasını aldatan kadın kocasının arkadaşı tarafından yaptıkları ortaya çıkarılınca kocası tarafından evden kovulur.

49 numaralı masalda, kocasını aldatan kadın, kocası tarafından yakalanarak cezalandırılır.

C. İyilik ve doğruluğun mükâfat kazanması ile kötülüğün ceza görmesi:

Bu grupta 6, 12, 13, 14, 16, 20, 24, 25, 29, 30, 35, 43, 56, 63 numaralı masallar yer almaktadır.

1. İyilik: 3 masalda rastlanır.

12 numaralı masalda, padişahın gözlerini iyi eden İyilik padişah tarafından arazi verilerek ödüllendirilir.

13 numaralı masalda, padişahın kızını devden kurtaran oğlan padişah tarafından ödüllendirilir.

14 numaralı masalda, Anka Kuşu'nun yavrularını yilandan kurtaran genç, kuş tarafından yeryüzüne çıkarılır.

2. Doğruluk:

a. Tevekkül: 4 masalda rastlanır.

12 numaralı masalda Allah'a dua eden İyilik'in gözleri bir nispet açılır.

29 numaralı masalda, kendisine yapılanın bir gün ortaya çıkacağına tevekkül eden adamın katili bir gün kendini ele verir ve cezasını bulur.

43 numaralı masalda, kadın sürekli Allah'a sığınarak kendisine musallat olanlardan kurtulur.

56 numaralı masalda, Harun Reşit tarafından hor görülen Behlül Dâna ona iyi bir ders verir.

b. Kadere karşı gelme: 4 masalda rastlanır.

20 numaralı masalda, kızının dediğini almayan adamın bindiği gemi denizin ortasında batmaya başlar.

24 numaralı masalda, çöpçatanın çattığını bozmak isteyen bey oğlu sonunda gene çöpçatanın çattığı kızla evlenir.

25 numaralı masalda, Hızır'ın yazdığının önüne geçmek isteyen Padişah bunu bozamaz ve Hızır'ın yazdığı olur. Çünkü onu yazdıran Allah'tır.

35 numaralı masalda, ölünün başında kırk gün bekleyen kızı, Arap kızı kandırır ve yerine geçer ama sonunda hakikat anlaşılır ve kız padişahın oğluyla evlenir.

3. Fırsatları değerlendirememesi: 3 masalda rastlanır.

6 numaralı masalda, kurnazlık yapan tilki sonunda karatavuğu da kargayı da elinden geçirir.

30 numaralı masalda, Azrail'in kendisine verdiği fırsatı şımarıklığı yüzünden kaybeden adamın canı Azrail tarafından alınır.

63 numaralı masalda, hırsızlar yaptıkları dolandırıcılıktan sonra yakalanırlar.

4. Kötülük: 5 masalda rastlanır.

12 numaralı masalda, Kötülük arkadaşından ekmek karşılığı gözlerini ister.

13 numaralı masalda, su verme karşılığında her sene bir kızı alan dev kahraman tarafından öldürülür.

14 numaralı masalda, iki ağabey en küçük kardeşlerinin çıkardığı hazineyi elinden alarak onu kuyuda bırakırlar

16 numaralı masalda, yılan, kendisini kurtaran adamı sokmaya çalışır.

29 numaralı masalda, arkadaşıyla yolculuk yapan adam, arkadaşını öldürerek paralarını alır.

II. KAHRAMANLAR

- A. İnsanlar
- B. Gerçeküstü varlıklar
- C. Hayvanlar

A. İNSANLAR

1. Saray ve idare adamları

a. Hükümdarlar:

Toplam on yedi masalımızın içerisinde padişahlara yer verilmiştir. 12, 13, 15, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 38, 40, 43, 44, 63 ve 69, 70 numaralı masalarda geçmektedir. Bu masalların ikisinde sıradan insanlar talihleri sayesinde padişah olurlar. İki masalda padişah evlenmek için görücü gönderir.

12 numaralı masalda, padişahın gözü kördür.

13 numaralı masalda, padişah üç oğula sahiptir.

15 numaralı masalda, Mehmet Gagaub Padişahın sarayından büyük saray yaptırır.

18 numaralı masalda, padişah çok yaramaz bir oğlana sahiptir.

19 numaralı masalda, padişah adamı çağırır ve ona bir bilmece sorar.

21 numaralı masalda, padişah sorduğu soruyu bilemezse adamı öldürecektir.

22 numaralı masalda, padişah kızıyla evlenmek isteyenlerden çok zor isteklerde bulunmaktadır.

25 numaralı masalda, padişah yolda giderken, yol kenarında oturmuş bir adam görür.

26 numaralı masalda, ülkenin padişahı ölünce ok atarak padişah seçimi yapılır ve Sayiddün Deryani padişah olur.

27 numaralı masalda, padişah karnı şıştığı için kızını oğluna öldürtmek ister.

38 numaralı masalda, padişah misafirini uğurlarken ona bir sepet altın

hediye etmek ister.

- 40 numaralı masalda, padişah, kızı teyzesinden istetir.
- 43 numaralı masalda, kadını padişahı ölen memlekete padişah yaparlar.
- 44 numaralı masalda, padişah tembeller için tembelhane yaptırır.
- 63 numaralı masalda, padişah ülkedeki hırsızların yakalanmasını emreder.
- 69 numaralı masalda, padişah İncili'den hoşsohbet birini bulmasını ister.
- 70 numaralı masalda, padişah, kızını yanında çalışan adamla evlendirir.

c. Padişah kızları:

3 masalda padişah kızları yer almaktadır. Masallarımızdan ikisinde padişah kızları ana kahramanken birinde yardımcı karakter olarak yer almıştır.

15 numaralı masalda Gagaub Padişahı'nın kızı kocasının sırrını kocakarıya söyler.

27 numaralı masalda, padişahın kızı karnı şiştiği için padişah tarafından öldürtölmek istenir.

70 numaralı masalda, padişahın kızı çok yiğit bir kızıdır.

d. Şehzadeler:

13, 18, 27, 35, 36, 37 numaralı masallarda Padişah oğullarının yer aldıklarını göröyoruz. Padişah oğulları masallarımızda kötü karakterler olarak yer almamıştır.

13 numaralı masalda, padişahın üç oğlu vardır.

18 numaralı masalda, padişahın oğlu çok yaramazdır.

27 numaralı masalda, padişahın oğlu babasının kız kardeşini öldürmesi isteğini yerine getiremez.

35 numaralı masalda, padişahın oğlu uyanınca başında bekleyen arap kızı ile evlenir.

36 numaralı masalda, padişahın oğlu ava çok meraklıdır.

37 numaralı masalda, padişahın oğlu evlenmek istemektedir.

e. Vezir:

3 yerde geçmektedir. Manisa masallarında vezirler padişahın yanında ona

yardımcı olan kişiler olarak yer almışlardır.

13 Numaralı masalda, padişah vezirlerini çeşmeyi kontrol etmeye gönderir.

38 numaralı masalda, padişah vezirinden bir sepete altın doldurup getirmesini ister.

63 numaralı masalda, vezir padişahı hırsızları yakalamak için mühlet ister.

f. Diğerleri:

Hâkimler:

2 yerde geçmektedir. Hâkimler masallarımızdan birinde hakim adıyla geçerken birinde kadı adıyla yer almıştır.

53 numaralı masalda, hâkim de hırsızların oyununa gelir.

62 numaralı masalda, üç kardeş meselelerini halletmek için kadıya giderler.

Jandarma-Polis:

2 yerde geçmektedir. Her iki masalda da jandarma ve polislere anlatıcılarımız “o devrin jandarması polisi” şeklinde yer vermişlerdir.

53 numaralı masalda, adam hırsızları jandarma, polise şikâyet eder.

54 numaralı masalda, adamı jandarma ve polis tutuklar, ama sonra gerçek anlaşılır adam kurtulur.

2. Din adamları:

Manisa masallarında din adamlarına çok fazla yer verilmediği görülmektedir. Hocalar iki masalda derdine derman arayanların ümidi olarak görünürken iki masalda cami imamı olarak karşımıza çıkar.

12 numaralı masalda, padişahın gözünü hiçbir hacı hoca iyi edememiştir.

25 numaralı masalda, dalgıçların denizde bulduğu çocuğu imam büyütür.

41 numaralı masalda, çocuğu olmayan bir adama rüyasında bir hoca muska verince adamın çocuğu olur.

65 numaralı masalda, İmam gençle birlikte yola çıkar.

3. Halk tabakasına mensup olanlar

Bu bölümde masallarımızda yer alan halkın içinden olan kahramanlar sıralanmıştır. Bir bölümü halkımızın kendisinin kafasında oluşturduğu Keloğlan, Köse gibi karakterlerken; bir bölümü de herhangi bir özel isme sahip olmamakla beraber belirli bir tip olma özelliği gösteren karakterlerdir.

aa. Keloğlan: 3 yerde geçmektedir

.20 numaralı masalda, Keloğlan anasıyla hana rüyaya yatmaya gelir.

59 numaralı masalda, Keloğlan ağının yanında çobanlık yapmaya başlar.

68 numaralı masalda, kız sevdiğine Keloğlan'la mektup gönderir.

ab. İncili Çavuş: 1 yerde geçmektedir.

69 numaralı masalda, İncili artık emekli olacağı için kendi yerine birini bulmalıdır.

ac. Behlül Dâna: 1 yerde geçmektedir.

56 numaralı masalda, Behlül Dana hiç insanların arasına girmeyen birisidir.

aç. Hırsız: 3 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, hırsızlar sırlarını öğrenen adamı öldürmeye gelirler.

61 numaralı masalda, arkadaşı hırsızdan hırsızlığı öğrenmek ister.

63 numaralı masalda, hırsızlar bir türlü yakalanamamaktadırlar.

ad. Eşkîya: 4 yerde geçmektedir. Bunlardan birinde padişahı kaçırlarken üçünde çaldıklarını pay ederlerken masallarımızın kahramanlarına kaptırırlar.

38 numaralı masalda, padişah kıyafet değiştirmiş dolaşırken eşkıyalar onu yakalar.

58 numaralı masalda, iki kardeş çeşme başında dinlenirken eşkıyalar gelir.

59 numaralı masalda, eşkıyaların başı soygun paralarını pay ederken üstlerine Delioğlan ağaçtan düşünce korkup kaçarlar.

65 numaralı masalda, eşkıyalar çaldıklarını paylaşmak için cami avlusuna gelirler.

ae. Deli: 2 yerde geçmektedir.

58 numaralı masalda, deli oğlan abisini sürekli zor duruma düşürür.

59 numaralı masalda deli oğlan eşkıyaları korkutup kaçıırır.

b. Beyler

Manisa masalları içinde önemli bir yer tutarlar. Bunlar içinde özellikle Beyoğlu birçok masalda, masalın asıl kahramanı konumundadır.

ba. Beyler: 3 yerde geçmektedir

11 numaralı masalda, bey düğünde bulunan pabucun sahibinin bulunmasını emreder.

17 numaralı masalda, bey üç oğlunu evlendirmek istemektedir.

41 numaralı masalda, kızın içine saklandığı sandığı bir bey satın alır

bb. Beyoğlu: 3 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, beyin oğulları ellerindeki değnek hangi eve düşerse o evdeki kızla evleneceklerdir.

24 numaralı masalda, bey oğlu atıyla giderken çöpçatanla karşılaşır.

32 numaralı masalda bey oğlu atını sulamaya geldiği kuyunun başında gördüğü kıza aşık olur.

bc. Bey kızı: 1 yerde geçmektedir.

47 numaralı masalda, bey kızı Kazıcı Mehmet'e aşık olur.

c. Hizmet Erbabı:

Bu bölümde hizmet erbapları sıralanmıştır. Bunlar hizmetçiler, kahyalar, halayık, seyis, uşak gibi belirli bir meslek grubu olarak görüldükleri gibi “kocakarı” genel adı altında insanların belli bir isteğini kurnazlık, hileyle veya büyüyle gerçekleştiren karakterler olarak da karşımıza çıkmaktadır.

ca. Hizmetçi: 2 yerde geçmektedir.

41 numaralı masalda, bey hizmetçilerine kendisine neden yarım yemek getirdiklerini sorar.

42 numaralı masalda, kız çeşme başında beyin hizmetçileri ile karşılaşır.

cb. Kahya: 1 yerde geçmektedir.

36 numaralı masalda, fesleğenci kızın öğrettiği sözleri çocukların ağzından duyan kahya çocukları padişahın oğlunun huzuruna çıkarmış.

cc. Kocakarı: 6 yerde geçmektedir. Kocakarılar masallarımızda genel olarak iyi karakterler değildir.

15 numaralı masalda, Kocakarı Padişah'a gelerek kayıp kızını getirebileceğini söyler.

11 numaralı masalda, nene kızı yıkayınca kız dünya güzeli olur.

18 numaralı masalda, yaşlı kadın padişahın oğluna beddua eder.

31 numaralı masalda, kocakarı yedi oğlanlara kız kardeşlerinin devlerden gebe olduğu yalanını söyler.

32 numaralı masalda, kızı ağaçtan indirmek için bey oğluna bir kocakarı yardım eder.

46 numaralı masalda, kocakarı kafasının bitini ayıklayan kıza yardım eder.

cç. Halayık: 2 yerde geçmektedir.

18 numaralı masalda, Arap kızı yumurtadan çıkan kızı kandırarak yerine geçer.

35 numaralı masalda Arap kadın ölü başında bekleyen kızın yerine geçer ve peri padişahının oğluyla evlenir.

cd. Seyis: 1 yerde geçmektedir.

26 numaralı masalda, şehre gelen iki adam eşyalarını koruması için iki seyis isterler.

ce. Uşak: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, Emine Sultan uşağa peri padişahının oğlunu odasına getirmesini söyler.

d. Meslek Sahipleri

Bu bölümde geçimini sağlamak için bir işle uğraşanlar ve meslek erbapları alınmıştır.

da. Asker: 4 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda askerler Mehmet'i yakalayıp hapse atarlar.

38 numaralı masalda, padişahın karısı eşkiyayı askerlere yakalatır.

44 numaralı masalda, padişah askerlerine tembelhaneyi ateşe vermelerini emretmiş.

50 numaralı masalda, kadının kocası çok ünlü bir albaydır.

db. Aşçı: 2 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda Mehmet saraya aşçı olarak girer.

36 numaralı masalda, aşçılar ayaklarına dolanan çocukları kovalarlar.

dc. Avcı: 4 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, tilki ile horoz konuşurken iki avcı oraya gelmektedir.

26 numaralı masalda, Sayiddün Deryani'nin oğullarından birini avcılar kaçıtır.

32 numaralı masalda, bir avcı her gün bir keklik vurup evine getirir.

67 numaralı masalda, avcı köylüye geyiği tek kurşunla hem gözünden hem de ayağından vurduğunu söyler.

dç. Bahçıvan: 2 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, güller solunca peri padişahının oğlu sebebini bahçıvana sorar.

36 numaralı masalda, bahçıvan ve kızı fesleğen yetiştirerek geçimlerini sağlarlar.

dd. Balıkçı: 2 yerde geçmektedir.

1 Numaralı masalda, balıkçı tilki tarafından kandırılır.

39 numaralı masalda, denize atılan çocukları balıkçılar bulur.

de. Bezirgan: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, taşlığa gömülen kadını bezirgan bulup çıkartır.

df. Çerçi: 2 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, padişah kızının gezekçinin oğluna yazıldığını öğrenince çok sinirlenir.

26 numaralı masalda, Sayiddün Deryani gezekçilik yapmaya başlar.

dg. Çiftçi: 4 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, Bağcı Tavşan ile çakalı tüfekle kovalar.

51 numaralı masalda, aile geçimini çiftçilikle sağlamaktadır.

34 numaralı masalda, iki kardeş çiftçilik yapmaktadır.

61 numaralı masalda, çiftçi öküzlerini hırsıza çaldırır.

dğ. Çoban: 5 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, çöpçatan bey oğlunu sığirtmacın kızıyla yazmıştır.

27 numaralı masalda, erkek kardeşi tarafından dağa bırakılan kızı bir çoban bulur.

59 numaralı masalda, Keloğlan ağanın yanında çobanlık yapmaya başlar.

62 numaralı masalda, kadı çobandan bir koyun alarak misafirlerine ikram eder.

64 numaralı masalda, adam çobanı kandırarak çuvala onu sokar.

dh. Dalgıç: 1 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, denize atılan çocuğu dalgıçlar kurtarır.

dı. Değirmenci: 1 yerde geçmektedir.

48 numaralı masalda, arkadaşı değirmenciye karısının hafifmeşrep olduğunu söyler.

di. Dilenci: 3 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, Kötülük dilencilik yaparken İyilik2in kapısına gelir.

15 numaralı masalda, Kocakarı dilenci kılığına girerek Mehmet'in evine gelir.

63 numaralı masalda, vezir dilenci kılığına girerek hırsızları yakalamaya çalışır.

dj. Doktor, Hekim: 3 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, bir adam babasını doktora götürmek için yola çıkar.

30 numaralı masalda, adam Azrail'in verdiği tozla doktorluk yapmaya başlar.

37 numaralı masalda, doktorlar peri padişahının kızının boğazına batan balık kılçığını çıkartamazlar.

dk. Dükkancı: 1 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, dükkancı sabır taşı alan padişahın oğluna sabır taşıni isteyen kişiye dikkat etmesini öğütler.

dl. Fırıncı: 2 yerde geçmektedir.

39 numaralı masalda, peri kızı fırıncı ile evlenmek isteyen kızı fırıncıyla evlendirir.

41 numaralı masalda, fırıncı yakması için getirilen kızı evlat edinir.

dm. Hamamcı: 1 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, gece olunca hamamcı kamburfeleği hamamda unuttur.

dn. Hancı: 2 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, hancı adamın elindeki tabakayı gizlice alır.

63 numaralı masalda, hancı hırsızların oyununa gelir.

do. Kasap: 3 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, yaşlı kız kardeşler gençleşmek için derilerini kasaplara kazıtırlar.

39 numaralı masalda, peri kızı kasap ile evlenmek isteyen kızı kasapla evlendirir.

58 numaralı masalda, kasaplar borçlarını almak için geldiğinde deli oğlan sürekli onları döverek kaçıırır.

dö. Kervancı: 1 yerde geçmektedir.

40 numaralı masalda, teyzesinin kör edip yola attığı kızı bir deveci bulur ve yanına alır.

dp. Marangoz: 2 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, kız dağda tahtacılarla (marangoz) karşılaşır

49 numaralı masalda, marangoz, kadının evine gece davet etmesine karşılık geleceğini göstermek için oklava gönderir.

dr. Manifaturacı-Tuhafiyeci: 1 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, adam karısının istediği örtüyü bulmak için bütün manifaturacıları, tuhafiyecileri gezer ve bir tuhafiyeci adamı karısı hakkında uyarır.

ds. Sarraf: 1 yerde geçmektedir.

49 numaralı masalda, sarraf kadının davetine gideceğini göstermek için altın gönderir.

dş. Sütçü: 1 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, sütçü yılanla dosttur.

dt. Şarapçı: 1 yerde geçmektedir.

Kadı şarapçıdan aldığı şarabın hangi bağdan yapıldığını öğrenir.

du. Oduncu: 1 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, oduncu her gün dağlara gider.

dü. Tellal: 2 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, Padişah tellallarını köye salıp bağdırır.

66 numaralı masalda, Şeytan tellal kılığında Kulalı'nın yanına gelir.

dv. Terzi: 1 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, oğlan terzinin dükkanına giderek padişahın ondan yapmasını istediği elbiseyi yapmasına yardımcı olur.

e. Aileler:

Bu bölümde halk tabakasına dâhil olan sıradan aileler incelenmiştir.

ea. Baba: 9 yerde geçmektedir. Bunlardan üçü çocuklarının başına üvey ana getirir. Dört masalda babalar çocuklarını dağa bırakmıştır. İki masalda ise babalar oğullarına ders vermek ister.

11 numaralı masalda baba kızına üvey ana getirir.

14 numaralı masalda baba oğlunun ölüm haberini alınca günlerce yas tutar.

16 numaralı masalda, baba kızını Kara Köpek alınca peşinden aramaya çıkar.

21 numaralı masalda, babası annesinin öldürmesini istediği kızını öldüremez.

28 numaralı masalda, bir baba kızlarına kendisini ne kadar sevdiklerini sorar.

33 numaralı masalda, Fatma ile Yusuf'un babası onlara üvey ana getirir.

46 numaralı masalda, babası kızını dağda bırakır kaçar.

55 numaralı masalda, babası oğlunun savurganlığına çok üzülmemektedir.

57 numaralı masalda, baba oğluna bir ders vermek ister.

eb. Anne: 11 yerde geçmektedir. 3 masalda anneler üvey ana olarak karşımıza çıkarken üvey annelerin hiçbiri iyi karakterde değildir.

11 numaralı masalda, üvey anası kızına sürekli kötü davranmaktadır.

15 numaralı masalda, annesi Mehmet'e artık onun çalışması gerektiğini söyler.

16 numaralı masalda, kızı annesini çok üzmemektedir.

19 numaralı masalda, annesi oğlundan hamile kalan kız kardeşini öldürmesini ister.

21 numaralı masalda, anne hamile kalan kızı öldürmesini babasından ister.

22 numaralı masalda, kadın Allah'a anne olmak için dua eder ama yılan

şeklinde bir çocuğu olur.

31 numaralı masalda, yedi oğlanlar annelerinden bir kız kardeş ister.

32 numaralı masalda, çocuklar annelerinin onları keseceğini düşünerek evden kaçarlar.

33 numaralı masalda, Fatma ile Yusuf'un annesi ölünce babaları eve üvey ana getirir.

46 numaralı masalda, üvey ana kocasına kızını dağa bırakması konusunda ikna eder.

55 numaralı masalda, anne oğlunun müsrifliğine çok üzülmemektedir ve günün birinde üzüntüsünden ölür.

ec. Oğullar: 9 yerde geçmektedir. Oğullar iki masalda yedi kardeşken, beş masalda da üç oğlan kardeştir. İki masalda da oğullar babalarından önemli bir ders alırlar.

13 numaralı masalda, Padişahın üç oğlu vardır.

14 numaralı masalda bir adamın üç oğlu vardır.

17 numaralı masalda, bey üç oğlunu evlendirmek istemektedir.

31 numaralı masalda, bir ailenin yedi oğlu vardır.

47 numaralı masalda, kızın üç tane oğlu olur.

51 numaralı masalda, anneleri yedi oğluna kızıp süpürge atınca oğullardan altısı ölür.

55 numaralı masalda oğul müsrifliği ile ailesini çok üzmemektedir.

57 numaralı masalda, oğluna babası ders verir.

62 numaralı masalda, üç oğul babalarından kalan tarlaları ekip biçmeye başlar.

ec. Kızlar: 7 yerde geçmektedir. Dört masalda kızlar üç kız kardeş şeklinde yer almıştır. İki masalda da kızlar anneleri tarafından öldürtölmek istenir.

16 numaralı masalda, kız annesini çok üzdüğü için annesi beddua eder.

19 numaralı masalda, kız hamile kaldığı zannedildiğı için annesi tarafından öldürtölecektir.

20 numaralı masalda, bir ailenin üç kızı vardır.

21 numaralı masalda, evin kızı hamile kaldığı için annesi tarafından babasına öldürtülmek istenir.

28 numaralı masalda, üç kız babaları kendisini ne kadar sevdiğini sorduğunda farklı cevaplar verirler

37 numaralı masalda, üç kız kardeş yüz, yüz yirmi ve yüz otuz yaşlarındadır.

39 numaralı masalda, üç kız kardeşin annesi ölür.

ed. Kaynana:

39 numaralı masalda, kaynana gelinini kıskandığı için ona türlü kötülükler yapar.

B. GERÇEKÜSTÜ VARLIKLAR

Manisa masallarında gerçeküstü varlıklar da diğer yörelerle farklılık göstermez. Devler, periler, cinler masallarımızın vazgeçilmezleridir.

1. Devler: 5 yerde geçmektedir. Devler masallarımızda genellikle insanlara kötülük eden varlıklar olarak karşımıza çıkar. İnsan eti yerler. Ama iki masalımızda kahramanlarımıza yardım ettiklerini görüyoruz

13 Numaralı masalda, padişahın bahçesinde her sene bir elma yetişmektedir ve bu elmayı her sene bir dev gelir alır.

14 numaralı masalda, bir dev kuyudaki hazineyi beklemektedir.

18 numaralı masalda, üç yumurta Kaf Dağı'nda yaşayan devler tarafından korunmaktadır.

39 numaralı masalda, dev anası kuş kızını arayan gence yol gösterir.

47 numaralı masalda, dev kuyuya su almaya geleni öldürmektedir.

2. Şeytan-Cin: 3 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, akşam olunca cinler şeytanlar ağacın altında toplanır.

23 numaralı masalda, cinler şeytanlar kamburun sırtına vurunca kamburu düzelir.

66 numaralı masalda, Kulalı ile Şeytan arkadaştır.

3. Arap: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, oğlan bir sopayı çeşmenin oluğuna sokunca bir Arap çıkar.

4. Melekler: 1 yerde geçmektedir.

30 numaralı masalda, Azrail adama bir toz vererek hastalara içirmesini söyler.

5. Periler: 4 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, peri kızı beyin oğluna görünmeden evdeki bütün işleri yapar.

20 numaralı masalda, saksıdaki çiçek akşamları peri padişahının oğluna dönüşmektedir.

37 numaralı masalda, peri padişahının kızı yaşlı kadının gençleşme isteğini gerçekleştirir.

39 numaralı masalda, peri kızı üç kız kardeşin dileklerini gerçekleştirir.

6. Yardımcılar:

Yardımcılar bölümünde masal kahramanımızın masal sırasında zor işlerle karşılaştıkları zaman onlara yardım eden varlıklar incelenmiştir. Bu karakterlerin hepsinin dini varlıklar olduğu görülmektedir.

a. Hızır: 1 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, padişah yolda giderken Hızır'la karşılaşır.

b. Dede: 2 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, bey oğlunun gördüğü dede çöpçatandır ve kendisini sığırtmacın kızına yazmıştır.

40 numaralı masalda, ermiş dede kendisine su veren kıza dua eder ve duası gerçekleşir.

c. Derviş: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, Mehmet iki rekât namaz kılıp yüzüğünü yalayınca karşısına istediklerini yapan dervişler çıkmaktadır.

C. HAYVANLAR

Hayvanlar Manisa masallarında yoğun bir şekilde yer almaktadır. Bazı masallarımızda ana karakterler olarak yer alan hayvanlar bazı masalarda masal kahramanına yardımcı olur, bazılarında ise yalnızca olay örgüsü içinde adları geçer. Bu bölümde masallarımızda bütün ismi geçen hayvanları 4 ayrı başlık altında topladık: **1. Ehli hayvanlar**, **2. Orman hayvanları**, **3. Kuşlar ve kümes hayvanları**, **4. Hiçbir gruba koyamadığımız diğerleri**.

1. Ehli Hayvanlar

Bu bölümde evcil hayvanlar dâhil edilmiştir. Manisa masallarında bu tür hayvanların oldukça sık biçimde karşımıza çıktığını görmekteyiz.

a. At, Aygır, Beygir: 5 yerde geçmektedir. Masallarımızda sihirli özellikler gösteren veya insani davranışlar sergileyen atlar yer almamaktadır. Yalnızca bir masalda at sihir vasıtası ile ortaya çıkar. Ama atın olağanüstü bir niteliği yoktur.

10 numaralı masalda, adam atına binmiş giderken yolda bir ses duyar.

13 numaralı masalda, oğlan üç saç telini çatinca ortaya tam tek mil bir at çıkar.

39 numaralı masalda, anne babasını bulmak isteyen iki kardeş bir ata binerek yola çıkarlar.

42 numaralı masalda, bey oğlu atını suladıktan sonra hizmetçileri çeşmeye su almaya gelirler.

60 numaralı masalda, fakir adam atın üzerinde birinin geldiğini görünce onu dün bulduğu altınların sahibi zanneder.

b. Deve: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, adam devesini kaybetmiştir.

c. Eşek: 5 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kız babasına sihirli bir eşek verir.

22 numaralı masalda, Gül Ali'nin babası eşeğine binerek kız istemeye gider.

31 numaralı masalda, kız ağabeylerini bulmaya giderken yola çıkmak için annesinden külden bir eşek yapmasını ister.

61 numaralı masalda, hırsız hile ile adamın merkebinin çalar.

69 numaralı masalda, İncili merkebine binip yola çıkar.

ç. İnek: 2 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, adamla yılan yolda giderken inekle karşılaşırlar.

11 numaralı masalda, kız her gün inek gütmeye gitmektedir.

d. Keçi: 2 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, Mehmet yılanın keçiyi yuttuğunu görür.

65 numaralı masalda, İmam yola çıkarken yanın bir keçi alır.

e. Kedi: 4 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, kedi tilki ile evlenir.

7 numaralı masalda, çocukları olmayan bir karı koca evlerinde kedi beslerler.

15 numaralı masalda, Mehmet aşçı olarak girdiği sarayda bir kedi besler.

32 numaralı masalda, avcının vurup eve getirdiği kekliği kedi kapar.

f. Koç: 1 yerde geçmektedir.

54 numaralı masalda, adam sürüsünden bir koç kesip çuvala doldurur.

g. Koyun: 3 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, padişahın kör olan gözlerinin ilacı tamamen kara olan bir koyunun kanıdır.

13 numaralı masalda, kuş, oğlandan kırk koyun ister.

62 numaralı masalda, kadı çobandan bir koyun alır.

h. Köpek: 3 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kara köpek gelir evin kızını alır gider.

39 numaralı masalda, gelininin doğurduğu çocukları kıskanan kaynana, çocukları alıp yerlerine köpek yavru bırakır.

62 numaralı masalda, kadı efendinin kestiği koyunu kuzuyken bir köpek

emzirmiştir.

1. Öküz: 5 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, büyük kardeş tarlada öküzlerle çift sürmektedir.

52 numaralı masalda, Nohut Ali babası kendisine kızınca korkup öküzün burnuna girer.

59 numaralı masalda, deli oğlan öküzlerin kendisiyle dalga geçtiğini sanıp öküzleri öldürür.

61 numaralı masalda, adam öküzleriyle çift sürerken hırsız öküzleri çalar.

65 numaralı masalda, genç iki buçuk kuruşu denkleştirmek için öküzünü satmak ister.

2. Orman Hayvanları

Bu gruba, yaban hayvanları olarak tanımlanan hayvanlar dâhil edilmiştir.

a. Ayı: 3 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, ayı tilkinin oyununa gelerek bağcıya yakalanır.

2 numaralı masalda, ayı tilkinin yemek davetine gider.

5 numaralı masalda, kedinin çok iyi bir avcı olduğunu gören ayı, çok korkar.

b. Aslan: 1 yerde geçmektedir.

70 numaralı masalda, karısını öldürmek isteyen adam sarayı koruyan aslanların ve kaplanların üzerine mezar toprağı atarak onları uyutur.

c. Canavar: 2 masalda geçmektedir. Masallarımızda geçen canavar, kurt anlamında kullanılmıştır.

2 numaralı masalda, canavar tilkinin yemek davetine bir kuzu alarak gider.

5 numaralı masalda, canavar tilkinin yanına gelir, ne yaptığını sorar.

ç. Çakal: 1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, çakal ile tavşan arkadaş olurlar.

d. Geyik: 3 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, oğlan derenin suyundan içince geyiğe dönüşür.

33 numaralı masalda, geyik izinden su içen kahraman, geyik olur.

67 numaralı masalda, avcı bir geyik vurduğunu söyler.

e. Kaplan:

70 numaralı masalda, karısını öldürmek isteyen adam sarayı koruyan aslanların ve kaplanların üzerine mezar toprağı atarak onları uyutur.

f. Tavşan: 2 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, tavşan yemek davetine giderken bostan çalar gider.

3 numaralı masalda, tavşan ile çakal arkadaş olurlar.

g. Tilki: 6 yerde geçmektedir. Tilki karakteri masallarımızda kurnazlığı ile ön plandadır.

1 numaralı masalda, tilki ile ayı arkadaş olurlar

2 numaralı masalda, tilkinin lakabı ‘dul tilki’dir

4 numaralı masalda, tilki av aramaktadır.

5 numaralı masalda, tilki kümesten tavukları çalmaktadır.

6 numaralı masalda, tilki her gün karatavuğun bir yavrusunu yemektedir.

8 numaralı masalda, adamla yılan tilkiye akıl danışır.

h. Yılan: 7 yerde geçmektedir.

8 numaralı masalda, harmanın içine düşen yılan, adamdan yardım ister.

9 numaralı masalda, yılan sütçü ile dosttur.

13 numaralı masalda, oğlan kuş yuvasındaki yavrulara saldıran yılanı öldürür.

14 numaralı masalda, yılan yuvadaki kuş yavrularını yiyecekken oğlan yılanı öldürür.

15 numaralı masalda, yılan boynuzlarından dolayı bir keçiyi yutmakta zorlanırken Mehmet yılanı yardım eder.

22 numaralı masalda, çocuğı olmayan bir çifte Allah yılan şeklinde bir oğul

verir.

27 numaralı masalda, kızın karnındaki şişliğin sebebi karnında yaşayan yılandır.

3. Kuşlar ve kümes hayvanları:

a. Bülbül: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, peri padişahının sarayının bahçesinde bülbüller ötmektedir.

b. Horoz: 2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, horoz tilki ile konuşur.

49 numaralı masalda, adam horoz alıp eve getirir.

c. Karatavuk: 1 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, karatavuk her gün bir yavrusunu tilkiye kaptırmaktadır.

ç. Karga: 2 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, karga karatavuğa akıl verir.

22 numaralı masalda, adam çeşme başında dinlenirken karganın üzerine binmiş birinin geldiğini görür.

d. Kaz: 1 yerde geçmektedir.

47 numaralı masalda, bey kızı kaz yetiştiren Mehmet'e aşık olur.

e. Keklik: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kadın kocasının avladığı kekliği kediye kaptırır.

f. Kuş: Bu bölümde herhangi bir türe ait olmayan kuşlara yer verilmiştir.

13 numaralı masalda, kuş, yavrularını kurtaran oğlana yardımcı olur.

14 numaralı masalda, oğlan kuşun yavrularını yılandan kurtarır.

17 numaralı masalda, Şahmaymun Kadın, Beyoğlu kürkünü yakınca kuş olur uçar gider.

35 numaralı masalda, kuş, kızı alıp bir ölüyü beklemesi için götürür.

g. Tavuk: 2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, tavuklar dam başında tünemiştir.

5 numaralı masalda, tavukların sahibi tilkiye kapan kurmak için tavuklardan birini ağaca asar.

4. Diğerleri

Bu bölümde diğer bölümler içerisine dahil olmayan hayvanlara yer verilmiştir.

a. Arı: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, kadı bir bardağa arı koyarak içindekinin ne olduğunu sorar.

b. Balık: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kızı havuzdaki yunus balığı yutar.

c. Bit: 1 yerde geçmektedir.

46 numaralı masalda, kocakarı kızdan başındaki bitleri ayıklamasını ister.

ç. Sıçan: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, Mehmet'in kedisinden korkan sıçanlar ona yardım ederler.

III. ÇEVRE

Manisa Masallarında çevreyi incelerken şu iki nokta göz önünde bulundurulmuştur.

A. MEKÂN

B. EŞYA

A. MEKÂN

Araştırmamızda yer alan masallarda mekân kavramı çok çeşitli olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirli bir mekândan söz etmek zordur. Yöredeki bazı yer isimlerinin, belirli bir uzaklığın ifade edilmesine yardımcı olmak amacı ile veya “diyelim ki...” anlamında kullanılmış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte mekânlar hakkında bilgiler de yok denecek kadar azdır.

Mekânları biz de genel eğilim olduğu üzere iki başlık altında inceledik.

1. Geniş Mekânlar

Geniş mekânlar tabiri şehir veya ülke adı olarak değerlendirilmektedir.

a. Türkiye hudutları içindekiler

Masallarımız belirli yer ismi fazlaca yer almamaktadır. Bununla birlikte çok az da olsa yöreye yakın bazı illerin veya il içerisindeki bazı köylerin isimlerinin geçtiği görülmektedir.

Manisa

8 numaralı masalda, adamla yılan kendilerine hakemlik yapacak birini bulmak için Manisa yoluna çıkarlar.

Aydın

38 numaralı masalda, vezir padişahın sorduğu sorunun yanıtını bulmak için dolaşırken Aydın’a gelir.

İzmir

49 numaralı masalda, adam karısının istediği malzemeyi bulabilmek için İzmir'e gideceğini söyler

Akhisar

30 numaralı masalda, adam doktorluk yapmak için Akhisar'a gelir.

49 numaralı masalda, adam karısının istediği malzemeyi bulabilmek için Akhisar'a gelir.

Muğla

66 numaralı masalda Kulalı ve karısı Muğla'ya giderler.

İstanbul

49 numaralı masalda, adam karısının istediği malzemeyi bulabilmek için İstanbul'a gideceğini söyler.

Dingiller Köyü:

65 numaralı masalda, Dingiller Köyünden bir genç, iki buçuk kuruşu denkleştirmek için öküzünü satar.

Karasonya Köyü:

65 numaralı masalda, Karasonya Köyü İmamı yolda gençle karşılaşır.

b. Türkiye hudutları dışındakiler

Manisa masallarında Türkiye sınırları dışında geçen yer adları da çok kısıtlıdır.

Gagagub

Mehmet sihirli yüzüğü ile Gagagub padişahının kızını evine getirir.

Kaf Dağı

17 numaralı masalda, genç, Şahmaymun kadını bulmak için Kaf Dağı'na

gider.

18 numaralı masalda oğlan üç yumurtanın şerrinin ne olduğunu bulmak için Kaf Dağı'na gider.

Meçin Dağı

27 numaralı masalda oğlan kızı öldürmek için Meçin Dağı'na götürür.

2. Dar Mekânlar

Manisa masallarında geçen dar mekânlar oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Bunlar genelde şehrin veya köyün dar bir bölgesi, coğrafi bir yeri, veya herhangi bir iş görülen, bir şey konulan yerleridir. Bu mekânları açık ve kapalı olmak üzere iki başlık altında incelemekteyiz.

a. Dar açık mekânlar

Manisa masallarında geçen dar açık mekânları bağ- bahçe, dağ-tepe, deniz, dere-nehir-ırmak-çay, orman, tarla, pınar-çeşme, çöl-ova-yayla vs.

aa. Bağ, bahçe: 11 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda,, ayı ile arkadaş olan tilki, ayıyı üzüm bağına üzüm yemeye götürür.

3 numaralı masalda, tavşan tilkiye bağına üzüm yemeye gitmeyi teklif eder.

13 numaralı masalda Padişah'ın bahçesinde her sene bir tane elma veren bir ağacı vardır.

18 numaralı masalda, dev anası, bahçede oturmuş bebeğini emzirmektedir.

20 numaralı masalda, padişahın oğlu kıza sarayın bahçesinde bir kulübe yaptırır.

32 numaralı masalda, kızı sarayın bahçesindeki havuzlardan biri yutar.

35 numaralı masalda, kız, ölünün başında beklediği kırkinci gün bahçeye hava almaya çıkar.

37 numaralı masalda, peri padişahının oğlu, kızların evinin bahçesinin önünden geçerken içeriden seslerini duyar

39 numaralı masalda gencin aradığı kuş kızı devlerin bahçesindeki

ağaçlarda yaşamaktadır.

40 numaralı masalda devecinin bahçesinde incili kızın gülleri yetişmektedir.

57 numaralı masalda, adam çocuğun getirdiği çuvalı bahçeye gömer, üzerine sarımsak eker.

ab. Ova: Masallarımızda bir yerde ova geçmekte olup düzlük alanların tasviri için kullanılmıştır.

65 numaralı masalda, imam ve genç ovada çadır kuran hanımı görmeye giderler.

ac. Dağ, tepe: Manisa Masallarında dağlar yaygın olarak yer almaktadır. Dağlar genellikle masal kahramanlarının terk edildiği, kaçtıkları saklandıkları, avlandıkları yerler olarak tasvir edilmiştir.

2 numaralı masalda, hayvanlar tilkinin kocasından korkarak bir dağın aşına kaçarlar.

10 numaralı masalda, Oduncu her gün dağlara odun kesmeye gider.

11 numaralı masalda, kız, ineklerini otlatmaya gittiği dağda bir kocakarıyla karşılaşır.

20 numaralı masalda, gemiden atılan adam bir dağın kenarına otururken dağ yarılr ve içinden dev çıkar.

21 numaralı masalda, kız hamile sanıldığı için babası tarafından dağa öldürmeye götürülür

22 numaralı masalda, Gül Ali'nin babası ve karısı bir dağın başına hastane kurarlar.

28 numaralı masalda, adam kendisini tuz kadar sevdiğini söyleyen kızını götürüp dağa bırakır.

31 numaralı masalda analarına küsen yedi oğlanlar dağda saray yaparak orada yaşamaya başlarlar.

33 numaralı masalda babaları çocuklarını üvey analarının isteğiyle dağa bırakıp kaçar.

38 numaralı masalda, padişahın sorduğu sorunun cevabını arayan vezir dağlara çıkar.

40 numaralı masalda, kız eğer ölürse dağa gömülmesini vasiyet eder.

42 numaralı masalda, kendisiyle evlenmek isteyen babasından kaçan kız dağlara çıkar.

46 numaralı masalda, üvey anasıyla geçinemeyen kız babasından kendisini dağlara bırakmasını ister.

aç. Deniz-Göl: Manisa masallarında deniz 6 masalda geçmektedir. Bir masalda da kahramanın uyuyakaldığı yer, göl kenarı olarak tasvir edilmektedir.

20 numaralı masalda, kızının istediği kutuyu bulamayan baba deniz yoluyla gelirken bindiği gemi batmaya başlar.

25 numaralı masalda, padişah, Hızır'ın kızına yazdığı oğlanı adamlarına denize attırır.

27 numaralı masalda, erkek kardeşi tarafından dağa bırakılan kız bir göl kenarında uyuyakalır.

32 numaralı masalda, iki kardeş ana babasından kaçarken ellerindeki suyu atınca su büyük bir deniz olur.

39 numaralı masalda, kaynana gelinin doğurduğu çocukları sandığa koyup denize atar.

43 numaralı masalda, kayıkçılar kadını kayığa bindirip denize bırakırlar.

64 numaralı masalda, iki arkadaşı tarafından öldürülmek istenen adam, denize atılmak için çuvala konur.

ad. Dere, ırmak, nehir, çay: 7 yerde geçmektedir. Bazı masallarda akarsu sihirli olarak gösterilir ve olağandışı olaylara kaynaklık ederler.

1 numaralı masalda, tilki balıkçıya nehirden balık avlamayı teklif eder.

11 numaralı masalda, kocakarının gösterdiği çayda yüzünü yıkayan kız dünya güzeli olur.

12 numaralı masalda, Kötülük, gözlerini aldıktan sonra İyilik'i dere kenarında bırakır gider.

20 numaralı masalda, peri padişahının sarayının bahçesinden ırmaklar akmaktadır.

22 numaralı masalda, Gül Ali, dere kenarında padişahın kızını görür ve aşık

olur.

32 numaralı masalda, iki kardeş dereden geçerken o derenin suyunu için oğlan kardeş geyik olur.

46 numaralı masalda, kocakarının bitlerini ayıklayan kızı, kocakarı dereden sarı su geçerken dereye atar.

ae. Havuz: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, havuzun yanında gezen kızı havuzdaki yunus balığı yutar.

af. Kuyu: 4 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, ağabeyleri küçük kardeşlerine bir kuyuda dünyanın en güzel kızının olduğunu söylerler.

14 numaralı masalda, üç kardeş içindeki hazineyi çıkarmak için bir kuyunun başına gelir.

32 numaralı masalda, geyik olan oğlan kardeş kız kardeşini bir kuyunun başındaki ağaçta bırakır.

47 numaralı masalda, kuyudaki dev su almaya geleni öldürmektedir.

ag. Orman: 2 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, oduncuya dostluklarının süremeyeceğini söyleyen yılan ormanın derinliklerine kayar kaybolur.

15 numaralı masalda, Mehmet odun kesmek için baltasını alarak ormana gider.

ah. Pınar çeşme: 7 yerde geçmektedir. Çeşme başları masal kahramanlarının yol giderken dinlenmek için mola verdikleri veya köy kadınlarının su doldurdukları yerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

13 numaralı masalda, dev çeşmenin suyunu kendisine verilen bir kurban karşılığında yalnızca yılda bir defa açar.

17 numaralı masalda, peri kızı bey oğluna sihirli çeşmenin yerini tarif eder ve oraya gitmesini ister.

18 numaralı masalda, padişahın oğlu çeşmeden su dolduran kadınların testilerini taş atıp kırmaktadır.

22 numaralı masalda, babasını doktora götüren adam bir çeşme başında mola verir.

42 numaralı masalda, kız bir çeşme başında beyin hizmetçileri ile karşılaşır.

58 numaralı masalda, yola çıkan iki kardeş bir çeşme başında dinlenirler.

62 numaralı masalda, üç kardeş bir çeşme başında mola verir.

ai. Tarla Arsa: 7 yerde karşımız çıkmaktadır. Bunlardan altısında tarım olanı olan tarlalar geçerken birinde de boş arazi anlamında arsa tabiri kullanılmıştır.

12 numaralı masalda, İyilik, gözlerini iyileştirdiği padişahın sarayının arkasındaki arsayı ister.

29 numaralı masalda, öldürdüğü arkadaşının karısı ile evlenen adam tarlaları ekip biçmeye başlar.

51 numaralı masalda, çocuk tarlada çalışan babasına ekmek götürür.

59 numaralı masalda, Delioğlan çift sürmek için tarlaya gider.

60 numaralı masalda, fakir adam akşama kadar tarlada çalışır.

62 numaralı masalda, yaşlı adam üç tarlasını üç oğluna bölüştürür.

66 numaralı masalda, Kulalı ile Şeytan ortak tarla ekerler.

ai. Mezar: 2 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, ailenin evinin at tarafında ermiş birinin mezarı vardır.

58 numaralı masalda, oğlan annesini gömmek için mezarlığa mezar kazmaya gider.

aj. Çalı: 1 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, çalıdan bir hışırta duyan kedi çalılığa atlayınca herkes korkup kaçar.

ak. Terslik: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, beyin en küçük oğlunun attığı değnek üç kere tersliğin

üstüne düşer.

al. Harman Yeri: 1 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, adam yolda giderken harman yerinden bir ses duyar.

am. Köy Meydanı: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, köylüler beyin oğullarının evlenecekleri kızları bulmak için köy meydanına toplanırlar.

b. Dar kapalı mekânlar

Bunlar etrafı duvarla çevrilmiş mekânlardır. Bu mekânlar içine ikametgâhlar ve iş yerleri girmektedir.

ba. İkametgâhlar

Manisa masallarında ikametgâhlar olay örgüsünde sıklıkla karşımıza çıkan mekânlardır. En fazla karşımız çıkan ikametgâhlar saraylardır.

Saray: 9 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, küçük kardeş kuyunun dibinde bir saray görür.

18 numaralı masalda, padişahın oğlu kadın kendisine beddua ettikten sonra saraya döner.

19 numaralı masalda, padişah adama bilmece sormak için sarayına çağırır.

20 numaralı masalda, Emine Sultan, peri padişahının peşine takılıp saraya gelir.

22 numaralı masalda, Gül Ali sarayın yakınlarına gelince bir kız görür ve aşık olur.

31 numaralı masalda, evi terk eden yedi oğlanlar bir dağın başına saray yaptırırlar.

35 numaralı masalda, kuş pençesiyle kaptığı kızı bir sarayın bacasından içeri atar.

36 numaralı masalda, Fesleğenci Kızı intikam için padişahın sarayının karşısına saray yaptırır.

38 numaralı masalda, padişah zindan nöbetçisine verdiği kumaşları sarayın çevresinde satmasını tembihler.

Han: 3 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, adam sihirli tabaka ile bir hana gider.

20 numaralı masalda, kız babasından bir han yaptırmasını ister.

63 numaralı masalda, hırsızları yakalamak için dolaşan vezir bir handa konaklar.

Ev: 7 yerde geçmektedir.

8 numaralı masalda, düğün sahipleri Hasan Kedi'yi almaya eve gelirler.

11 numaralı masalda, beyin hizmetkarları pabucun sahibini bulmak için kızın evine gelirler.

15 numaralı masalda, Mehmet evine eli boş döner.

17 numaralı masalda, beyin oğullarının attığı değnek hangi evin üzerine düşerse o evin kızı ile evleneceklerdir.

18 numaralı masalda, yaşlı kadın kesilen ağacın dallarından birini evine getirir.

19 numaralı masalda, adam kurukafayı bulup eve getirir.

28 numaralı masalda, çocukların adlarından şüphelenen adam onlardan kendisini evlerine götürmelerini ister.

Oda: Cami odası olarak geçmiştir.

65 numaralı masalda, imam ve genç cami odasında eşkıyaların bıraktığı paraları bölüşürler.

Cami: 2 masalda geçmektedir.

25 numaralı masalda, dalgıçlar denizde buldukları çocuğu cami avlusuna bırakırlar.

65 numaralı masalda, imamın tabutunu cami avlusuna koyarlar.

Okul: 2 masalda geçmektedir.

9 numaralı masalda, evinin civarında çocuğun gidebileceği bir okul yoktur.

35 numaralı masalda, kız her gün okuluna giderken bir kuş gelip başına konar.

bb. İş yerleri:

Bazı kahramanların geçimlerini sağladıkları yerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hamam: 2 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, kız hamamda yıkanıp rüyaya yatan herkesin rüyasını dinlemektedir.

23 numaralı masalda, Kamburfelek bir gün hamama gider ve içerde kilitli kalır.

Kahvehane: 1 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, adam eve gelen misafirlerini akşam kahvehaneye götürür.

Fırın: 1 yerde geçmektedir.

41 numaralı masalda, kızı yakmak için fırına götürürler ama fırıncı kıza kıyamaz ve evlatlık edinir.

Değirmen: 1 yerde geçmektedir.

48 numaralı masalda, değirmenci değirmene gidince arkadaşı evine gelir.

Meyhane: 1 yerde geçmektedir.

Müsrif çocuk her gün meyhanede arkadaşlarını ağırlamaktadır.

Umumi Tuvalet: 1 yerde geçmektedir.

56 numaralı masalda, Behlül Dâna, halifenin yanından ayrılınca umumi tuvalete gider.

Ambar: 1 yerde geçmektedir.

70 numaralı masalda, hırsızlar padişahın ambarını soymaya gelirler.

bc. Ahırlar

Hayvanların konulduğu yerlerdir. Bir yerde samanlık olarak geçmektedir.

Ahır: 2 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, üvey anası kızı ahıra saklar.

16 numaralı masalda, eşek ahırını altınla doldurur.

Samanlık: 1 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, karısından şüphelenen adam karısını samanlıkta keser.

Kümes: 1 yerde geçmektedir.

5 numaralı masalda, tilki her gün kümesten tavuk çaldığı için kümes sahibi tilkiye kapan kurar.

bd. Zindan Hapishane: 2 yerde geçmektedir.

38 numaralı masalda, padişahı yakalayan eşkıyalar onu zindana atar.

45 numaralı masalda, karısını kesen adamı yakalayıp hapse atarlar.

B. EŞYA

Masallarımızda masal karakterlerinin kullandıkları eşyalardan bazıları sihirli özellikleri ile karakterlere yardımcı olurken bazıları olayların olağan seyrinde yer almıştır. Bu bölümde ağaçlara, bitkilere ve bazı meyvelere de yer verilmiştir.

Ağaç: 9 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, İyilik gözlerini Kötülük alınca geceyi ağaçta geçirmek için ağaca çıkar.

13 numaralı masalda, padişahın elma ağacında her yıl tek bir elma yetişir ve bu elmayı bir dev gelip alır.

18 numaralı masalda, oğlan kıza elbise bulup getirene kadar ağaçta beklemesini söyler.

32 numaralı masalda, geyik olan oğlan kız kardeşine ağaçta durmasını

söyler.

51 numaralı masalda, cadı karısı ağaçta elma yiyen çocuğu yakalar.

58 numaralı masalda, iki kardeş eşkıyalardan saklanmak için ağaca çıkarlar.

59 numaralı masalda, Keloğlan ve Delioğlan ağacın üzerinde eşkıyalardan saklanırlar.

64 numaralı masalda, arkadaşları adamı denize atmaya götürürken dinlenmek için durduklarında içinde olduğu çuvalı ağaca asarlar.

70 numaralı masalda, eşkıya, intikam için öldüreceği kadını ağaca bağlar.

Altın: 6 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, padişahın sarayının arkasındaki arsada bir külçe altın gömülüdür.

15 numaralı masalda, Gagaub Padişahı kızını bulup getirene altın vaat eder.

24 numaralı masalda, Beyoğlu heybesindeki altınları öldürdüğü bebeğin üzerine döküp kaçar.

34 numaralı masalda, adam kırk hırsızların gizli yerine girince oranın altınla dolu olduğunu görür.

49 numaralı masalda, sarraf davete gideceğini göstermek için altın gönderir.

60 numaralı masalda, korkuluğun kafası kopunca içinden bir kese altın çıkar.

Anahtar: 1 yerde geçmektedir.

50 numaralı masalda, albay karısından banyonun anahtarını ister.

Araba: 1 yerde geçmektedir.

40 numaralı masalda, teyzesi yeğeninin iki gözünü aldıktan sonra onu arabadan atar.

Asa: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, Şahmaymun Kadın, bey oğlunun kendisini bulmak için demir asa ile arkasından gelmesi gerektiğini söyler.

Bal kovanı: 1 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, ayı yemek davetine giderken bir bal kovanı alır gider.

Balta: 2 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, oduncu oğluna nacak (balta) yapıp verir.

15 numaralı masalda, Mehmet baltayı alıp ormana oduna gider.

Bostan: 1 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, tavşan tilkinin yemek davetine giderken bir bostan çalar gider.

Buğday: 1 yerde geçmektedir.

66 numaralı masalda, Kulalı ortak buğday ektiği Şeytan'ı kandırarak bütün buğdayları alır.

Bıçak: 4 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, adam bıçağıyla yol arkadaşını öldürür.

51 numaralı masalda, cadı karısı kızına yakaladığı çocuğu bıçakla kesmesini söyler.

59 numaralı masalda, Delioğlan öküzler geviş getirince kendisi ile dalga geçtiklerini sanıp bıçağıyla öküzleri öldürür.

70 numaralı masalda, kız babasından kıldan ince kılıçtan keskin bir bıçak yaptırmasını ister.

Çakı: 1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, bey Eleksi'ye nişan olarak çakısını verir.

Çarık: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, peri kızı beye oğlunun kendisini bulmak için demir çarık giyip arkasından gelmesini söyler.

Çapa: 2 yerde geçmektedir.

57 numaralı masalda, adam çuvalı gömmek için karısından çapa ister.

60 numaralı masalda, fakir adam çapasını omzuna vurup iş aramaya çıkar.

Çorap: 1 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, kız inek gütmeye gittikçe çorap örmektedir.

Çuval: 6 yerde geçmektedir.

7 numaralı masalda, adama iki çuval para getirirler.

15 numaralı masalda, askerler Mehmet'i bir çuvala koyarlar ve sıçan kuyusuna atarlar.

51 numaralı masalda, çocuğu yakalayan cadı karısı çuvala koyup eve götürür.

54 numaralı masalda, adam kestiği koçu bir çuvala doldurur.

57 numaralı masalda, adam oğlundan bir koyunu veya keçiyi kesip çuvala koymasını ister.

64 numaralı masalda, iki arkadaşı adamı çuvala koyarak denize atmaya götürürler.

Davul: 1 yerde geçmektedir.

66 numaralı masalda, Şeytan Kulalıya davul çalarak tellallık yapar.

Değnek: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, bey oğulları attıkları değnek hangi eve düşerse o evin kızıyla evleneceklerdir.

Duvak: 1 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, bey daha gelinin duvağını açmadan onun istediği kız olmadığını anlar.

Ekmek Çıkışı: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, üç kardeş ekmek çıkılarını alarak yola çıkarlar.

Elbise: 4 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, padişah terziden fındık kabuğunda, makas değmedik,

dikiş dikilmedik bir elbise yapması ister.

17 numaralı masalda, peri kızı elbiselerini almak için bey oğlunu gönderir.

31 numaralı masalda, yedi oğlanlar evi toplayanın kim olduğunu ararken kız kardeşlerinin sandığın kenarından görünen fistanını fark ederler.

42 numaralı masalda, kız elbiselerini tahtacılarla değiştirir.

Elma: 2 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, padişahın bahçesinde her sene bir elma yetişir ve bir dev gelip onu her sene alır.

51 numaralı masalda, çocuk ağaçta elma yerken cadı gelip onu yakalar götürür.

Gaz: 2 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, bey oğlu peri kızının kürküne gaz döküp yakar.

34 numaralı masalda, köylünün karısı tüccarın tulumlarından gaz almak ister.

Gemi: 2 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, adam hacıya gemiyle gider.

39 numaralı masalda, balıkçılar denizde buldukları sandığı gemiye alırlar.

Gömeç: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kocakarı kızı ağaçtan indirmek için ters koyduğu sacayağının üzerine gömeci oturtmaya çalışır.

Hacı Örtüsü: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, hacca giden babasından ortanca kızı hacı örtüsü ister.

Hasır: 1 yerde geçmektedir.

41 numaralı masalda, kızı fırında yakmak için hasıra sararlar.

Heybe: 2 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, büyük kızı hacca giden babasından hediye olarak

heybe ister.

24 numaralı masalda, Beyoğlu heybesindeki altınları boğazını kestiği bebeğin üzerine döker.

İçki: 2 yerde geçmektedir.

50 numaralı masalda, külhanbeyi kadının verdiği parayla içki alıp akşam kadının evine gider.

62 numaralı masalda, üç kardeş kadı efendinin getirdiği içkinin suyunun kabirden alındığını söylerler.

İğne: 1 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, çiftçinin karısı elindeki iğneyi tuluma batırınca tulumdaki adamdan ses gelir.

İlaç: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, uşakları peri padişahının oğluna uyku ilacı içirirler.

İp: 3 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, kız örgü örerken ipini suya düşürür.

13 numaralı masalda, ağabeyleri küçük kardeşlerini iple bağlayarak kuyuya salarlar.

38 numaralı masalda, padişah vezirinden ip getirmesini ister.

Kapan: 1 yerde geçmektedir.

5 numaralı masalda, adam tilkiyi yakalamak için kapan kurar.

Kapı: 4 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, çocuk dedesiyle birlikte saraydan gelirken önlerinde bir demir kapı açılır.

21 numaralı masalda, dede torun yerin yedi kat altına gelince bir kapı görürler.

34 numaralı masalda, kırk hırsızların gizli yerinin kapısının açılması için

sihirli sözleri söylemek gerekmektedir.

35 numaralı masalda, ölü başında bekleyen kızın önünde bir kapı açılır.

Karpuz: 1 yerde geçmektedir.

48 numaralı masalda, gece kadının eve aldığı adam yanında karpuz getirmiştir.

Karyola: 1 yerde geçmektedir.

7 numaralı masalda, kadını karyolası ile birlikte düğüne götürürler.

Kazan: 2 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, çocuk cadının kızını kazana atıp pişirir.

58 numaralı masalda, Delioğlan anasını kaynayan kazana atarak öldürür.

Kaşık: 2 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, peri kızı yemek yerken bir kaşık yer bir kaşık da yeninin içine atar.

30 numaralı masalda, adam Azrail'in verdiği tozdan hastalara bir kaşık içirecektir.

Kayık: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, adamlar kadını kayığa koyar ve denize salıverirler.

Kefen: 1 yerde geçmektedir.

65 numaralı masalda, genç alacağına karşılık imamın kefenini çalmak ister.

Kelepçe: 1 yerde geçmektedir.

54 numaralı masalda, polisler adamı kelepçeyip götürürler.

Kepenek: 1 yerde geçmektedir.

27 numaralı masalda, çoban kepenegini çıplak halde uyuyan kızın üzerine sarar.

Kese: 1 yerde geçmektedir.

60 numaralı masalda, korkuluğun kafası kopunca içinden bir kese altın çıkar.

Kılıç: 1 yerde geçmektedir.

65 numaralı masalda, eşkıyalar çaldıklarını paylaştıktan sonra en son ortada bir kılıç kalır.

Korkuluk: 1 yerde geçmektedir.

60 numaralı masalda, fakir adam korkuluğu tarlanın sahibi sanır.

Kova: 1 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, kuş oğlandan kırk kova su ister.

Kumaş: 1 yerde geçmektedir.

38 numaralı masalda, padişah vezirine kumaş getirtir.

Kulp: 1 yerde geçmektedir.

55 numaralı masalda, müsrif oğlanın babası tavana bir kulp yaptırır.

Küp: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, kocakarı sihirli bir küpe sahiptir.

Kürek: 1 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, sütçünün oğlu küreğin yan tarafıyla vurarak yılanın kuyruğunu koparır.

Kürk: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, oğlan eve gelip peri kızının kürkünü yakar.

Lamba: 2 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, çiftçinin karısı lambanın gazı bitince tüccarın

tulumlarından almak ister.

63 numaralı masalda, hırsızlar gaz olmadığı için lambayı yakamazlar.

Mektup: 1 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, padişah çocuğun eline bir mektup verip saraya yollar.

Merdiven: 1 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, peri padişahının oğlu evlendiği kızın yüz otuz yaşında olduğunu görünce onu merdivenlerden aşağıya atar.

Minder: 2 yerde geçmektedir.

49 numaralı masalda, kadın sarrafın gönderdiği altını minderin altına atar.

62 numaralı masalda, kadı minderin altına portakal koyarak üç kardeşe minderin altında ne olduğunu sorar.

Muska: 1 yerde geçmektedir.

40 numaralı masalda, kızın kolundaki muska çıkarsa kız ölecektir.

Nohut: 1 yerde geçmektedir.

52 numaralı masalda, kadın nohut ayıklarken nohutlardan biri dile gelip kadının çocuğu olmayı teklif eder.

Ok: 2 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, oğlan saç tellerini çatinca ortaya ok takımları çıkar.

26 numaralı masalda, padişah seçmek için ok atılır, ok kimin önüne düşerse o padişah olur.

Oklava: 1 yerde geçmektedir.

49 numaralı masalda, kadının eve davet ettiği marangoz geleceğine dair işaret olarak oklava gönderir.

Pabuç: 1 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, kız su kenarında pabucunu unuttur.

Para: 3 yerde geçmektedir.

7 numaralı masalda, ölen kedinin mirası olarak sahibine iki çuval para getirirler.

54 numaralı masalda, adam birinden beş metelik borç para alır.

58 numaralı masalda, eşkıyalar paralarını bırakıp kaçarlar.

Para Kasası: 1 yerde geçmektedir.

53 numaralı masalda, hırsızlar kasayı açarlar ama paraları almazlar.

Portakal: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, kadı minderinin altına portakal koyarak üç kardeşten minderin altında ne olduğunu bilmelerini ister.

Pösteki: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, üç oğlan babalarından miras kalan bir pösteki, bir asa, bir sürmedanlığı paylaşamaz.

Saat: 1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, Eleksi'ye aşık olan bey, Eleksinin koluna saatini takar.

Sabır taşı: 1 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, kız hacıya giden padişahın oğlundan sabır taşı ister.

Sacayağı: 2 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kocakarı sacayağını ateşin üzerine ters koyar.

51 numaralı masalda, cadı karısı sacayağını kızdırıp boynuna geçirince ölür.

Saç: 1 yerde geçmektedir.

33 numaralı masalda, nene kızı ağaçtan indirmek için sacı ateşin üzerine ters

koyar.

Saksı: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, kutudan altın saksı içinde bir çiçek çıkar.

Salıncak: 1 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, sığırtmaçla karısı bebeklerini salıncakta uyutmaktadır.

Sandık: 5 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, üvey anası kızı sandığa saklar.

17 numaralı masalda, peri kızının elbiseleri sandıklar içindedir.

31 numaralı masalda, kız, ağabeylerinin evini derleyip topladıktan sonra sandığa saklanır.

39 numaralı masalda, gelininin doğurduğu çocukların güzelliğini kıskanan kaynana çocuklarını sandığa koydurup denize attırır.

41 numaralı masalda, babası kendisiyle evlenmeye kalkan kız sandığa saklanır.

Saz: 1 yerde geçmektedir.

68 numaralı masalda, Tahir Bey eline sazını alıp mani söyler.

Senet: 1 yerde geçmektedir.

53 numaralı masalda, Hırsızlar sahte bir senet yaparak herkesi kandırırlar.

Sepet: 2 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, tilkinin kuyruğuna sepet bağlayarak balık avlarlar.

38 numaralı masalda, vezir bir sepetin içine padişah altın doldurup getirmesini istediği halde nar doldurup getirir.

Sigara: 1 yerde geçmektedir.

44 numaralı masalda, tembelhane yanarken içerideki tembel sigarasını yakabilmek için tavandan ateş düşmesini istemektedir.

Sopa: 1 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, adam torbadaki yılanı sopalayarak öldürür.

Sundurma: 1 yerde geçmektedir.

58 numaralı masalda, Delioğlan ağaçta saklanırken sundurmayı aşağıdaki eşkıyaların üzerine atar.

Süpürge: 1 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, anne çocuklarına kızınca süpürgeyi atar ve çocuklarının altısını öldürür.

Sürmedanlık: 1 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, üç oğlan babalarından miras kalan bir pösteki, bir asa, bir sürmedanlığı paylaşamaz.

Şişe: 1 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, İyilik padişahın gözünü iyi edecek kanı şişeye koyup götürür.

Tabak çanak: 2 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, sıçan kuyruğunu pekmez çanağına sonra karabiber çanağına bular.

16 numaralı masalda, adam hancıdan bir tabak getirmesini ister.

Tabaka: 1 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kız babasına sihirli bir tabaka verir.

Tapu: 1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, tavşan çakala tapulu bağı olduğunu söyler.

Tara: 1 yerde geçmektedir.

69 numaralı masalda, köylü incilinin eşeğinin kuyruğunu tara ile keser.

Tarak: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, iki kardeş anne babasından kaçarken ellerindeki tarağı atınca her yer tarak gibi olur anneleri geçemez.

Tas: 3 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, ihtiyar kadın su isteyen oğlana bir tas su verir.

41 numaralı masalda, bey çorba isteyince herkes altın, gümüş taslarda çorba getirir.

68 numaralı masalda, kız keloğlana mektupla birlikte bir altın tas verir.

Tavla: 1 yerde geçmektedir.

53 numaralı masalda, hırsızlar girdikleri evde tavla oynarlar.

Tepsi: 2 yerde geçmektedir.

45 numaralı masalda, misafir, ev sahibinin tepsilerle yemek getireceğini düşünmektedir.

49 numaralı masalda, tatlıcı kendisini gece evine davet eden kadına bir tepsi baklava gönderir.

Terlik: 1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, kadın kocasına kendisi ölünce terliği kimin ayağına olursa onunla evlenmesini vasiyet eder.

Testi: 2 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, balıkçıya testi bağlayarak balık avlamak için suya girerler ve balıkçı boğulur.

18 numaralı masalda, padişahın oğlu çeşmeden su dolduran kadınların testilerini taş atarak kırmaktadır.

Topuz: 1 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kızı babasına son olarak sihirli bir topuz verir.

Torba: 2 yerde geçmektedir.

8 numaralı masalda, adam atın yem torbası ile yılanı kurtarır.

25 numaralı masalda, padişahın adamları çaldıkları çocuğu bir kıl torbaya koyup denize atarlar.

Tulum: 1 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, hırsızların başı adamlarını tulumlarını içine saklar.

Tüfek: 3 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, tilki ile ayı bağdayken bağ sahibi elinde tüfekle gelir.

3 numaralı masalda, bağcı elinde tüfekle bağın ortasında beklemektedir.

4 numaralı masalda, horoz tilkiye ellerinde tüfekleriyle iki avcının oraya geldiğini söyler.

Urgan: 3 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, adam torbaya urganı bağlayıp yılanı uzatır.

14 numaralı masalda, üç kardeş sırayla bellerine urgan bağlayarak kuyuya inmeye çalışırlar.

42 numaralı masalda, babası tuvalete gidecek olan kızının beline urgan bağlayarak gönderir.

Üzüm: 2 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, tilki ve ayı bağa gidip üzüm yerler.

3 numaralı masalda, tavşan çakala gidip bağında üzüm yemeyi teklif eder.

Yağlık: 1 yerde geçmektedir.

65 numaralı masalda, imam eşkıyanın başından yağlığı alır.

Yular: 1 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, hırsız eşeğin yularını kendi kafasına geçirip eşeği çalar.

Yumurta: 3 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, cadı ağaçtaki çocuğa erişebilmek için ağacın altına yumurta kabuklarını yıgar.

58 numaralı masalda, Delioğlan annesini öldürdükten sonra yumurta pişirip yer.

69 numaralı masalda, padişahın karısı, köylüden beş yumurtayı üç kişiye eşit dağıtmasını ister.

Yüzük: 3 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, kıza dönüşen yılan Mehmet'e sihirli bir yüzük verir.

39 numaralı masalda, yemekte zehirlenmek istenen oğlan kuş kızının verdiği yüzüğü yalayınca zehirden etkilenmez.

42 numaralı masalda, Eleksi'ye aşık olan bey ona yüzüğünü verir.

Zembil: 1 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, anne babası yılan şeklindeki oğullarını zembille tavana asarlar.

Zeytinyağı: 1 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, Gül Ali babasına gidip kayadan zeytinyağı istemesini söyler.

IV. FORMELLER

Formeller masal içerisinde dinleyiciyi masal dünyasının içerisine çekmek ve masalın anlatımı sırasında dinleyicinin ilgisini diri tutmak amacı ile söylenen kalıp sözler olarak tanımlanabilir. Masal anlatıcılığının gelişen koşullar içerisinde yok olmaya yüz tutması yanında, formellere de anlatanlar tarafından masalların içerisinde eski canlılığı ve çeşitliliği ile yer verilemediği görülmektedir. Anlatıcıların formelleri eski canlılığı ile kullanamamasının sebebi büyük ölçüde zengin formellerin hafızasında artık bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Biz de Masallarımızdaki formelleri Giriş Formelleri, Ara Formeller ve Bitiş Formelleri olarak incelemeyi uygun bulduk.

A.GİRİŞ FORMELLERİ:

a) Sade Giriş Formelleri:

a.a- Bir Varmış'lı girişler

- **“Bir varmış bir yokmuş”**

8 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Bir adam atına binmiş gidiyormuş...”

10 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Bir oduncuyla bir çocuğu varmış...”

70 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Padişahın bir kızı varmış.”

- **“Bir varmış bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş.”**

“Bir varmış bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Günün birinde biri İyilik biri Kötülük diyorlarmış iki kişi varmış.”

a.b- Evvel zaman'lı Girişler:

• **“Evvel zaman içinde...”**

35 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde... Bir ailenin bir kızı varmış.”

36 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde... Az gidip uz gidip dağları aşıp peri padişahının sarayına vardım.”

37 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde... Üç kız kardeş yaşıyormuş.”

68 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde Tahir Bey adında bir adam varmış.”

• **“Evvel zamanda...”**

61 numaralı masalda,

“Evvel zamanda iki arkadaş varmış.”

• **“Evvelden bir varmış.”**

23 numaralı masalda,

“Evvelden bir kambur varmış.”

• **“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir varmış”**

13 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişah varmış.”

19 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir kuru kafa varmış.”

21 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir anne bir baba bir de kız varmış.”

25 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir padişah varmış.”

26 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde Sayiddin Deryani adında bir adam

varmış.”

27 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişah varmış.”

28 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir adamın üç kızı varmış.”

29 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde iki arkadaş varmış.”

48 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde değirmenci’yle karısı varmış.”

51 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde yedi çocuklu bir aile varmış.”

60 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir fakir varmış.”

62 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde yaşlı bir adamla üç oğlu varmış.”

- **“Vakti zamanında ...”**

49 numaralı masalda,

“Vakti zamanında evlenmeler görücü usulü olurmuş.”

55 numaralı masalda,

“Vakti zamanında oğlanın biri çok para harcıyormuş.”

Düz Girişler

- **“Günün birinde...”**

5 numaralı masalda,

“Günün birinde tilki tavukları götürü götürüveriyor kümeden.”

38 numaralı masalda,

“Günün birinde Padişah’ın birinin bir misafiri varmış.”

- **“Memleketin birinde...”**

18 numaralı masalda,

“Memleketin birinde padişahın yaramaz bir oğlu yaşarmış.”

40 numaralı masalda,

“Memleketin birinde iki kız kardeş yaşarmış.”

- ***“Adamın biri...”***

67 numaralı masalda,

“Adamın biri çok yalan söylüyormuş.”

Bir Varmış ve evvel zaman’lı girişler:

- ***“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zamanda bir varmış.”***

33 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zamanda Fatma’yla Yusuf varmış.”

42 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zamanda bir kocakarı bir adam varmış.”

59 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde bir Keloğlan varmış.”

- ***“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir varmış.”***

11 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir adam varmış.”

59 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde bir Keloğlan varmış.”

- ***“Bir varmış bir yokmuş. Vakti zamanında...”***

7 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş vakti zamanında çoluk çocuğu olmayan bir karı koca bir kedi edinmişler.”

- ***“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir..... varmış”***

14 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir adamın

üç oğlu varmış.”

31 numaralı masalda,

“Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir adam ve kansı varmış.”

41 numaralı masalda,

“Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir adam varmış.”

46 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir kızın anası yokmuş.”

52 numaralı masalda,

“Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir kadın varmış.”

64 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir adama iki arkadaşı hıyanet etmişler denize atmaya kalkmışlar.”

- ***“Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş. Bir varmış”***

17 numaralı masalda,

“Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş bir bey varmış.”

39 numaralı masalda,

“Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş. Üç kızlar varmış.”

b) Tekerlemeli Girişler:

- ***“Evvel zaman içinde, kalbur zaman içinde, işte develer tellal iken, pireler berber iken...”***

22 numaralı masalda,

“Evvel zaman içinde, kalbur zaman içinde, işte develer tellal iken, pireler berber iken, bir köyde bir erkekle bir kadın yaşarmış.”

45 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde pireler berber iken develer tellal iken adamın biri uzak bir memleketten kalkmış asker arkadaşının yanına gelmiş.”

54 numaralı masalda,

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde; develer tellal iken pireler berber iken adamın biri oğluna demiş...”

B. BAĞLAYIŞ (GEÇİŞ) FORMELLERİ

a-Masalda olayın geçtiği yerive kahramanı değiştirmek için kullanılan bağlayış formelleri:

- “*Bu haberi kimden verelim?’den verelim.*”

15 numaralı masalda,

“*Biz haberi kimden verelim.* Gagagub Padişahı’ndan *verelim*”

26 numaralı masalda,

“*Biz haberi kimden verelim,* karısından *verelim.*”

b- Dinleyicinin dikkatini arttırmak için söylenen formeller:

- *Tekrarlara Dayalı Formeller:*

1 numaralı masalda,

“Gitmişler bağa *yemişler yemişler.*”

“Tilki oradan *giderken giderken* yolda balıkçı gidiyormuş.”

2 numaralı masalda,

“Kuyruğumu çamura *batırıp batırıp* döverim”

4 numaralı masalda,

“*Ararken ararken* bir bakmış damın başında tavuklar tünemiş duruyor.”

5 numaralı masalda,

“Günün birinde tilki tavukları *götürü götürüveriyor* kümeden.”

10 numaralı masalda,

“Yolda giderken, *giderken, giderken, giderken* goca bir buğday harmanı

görmüş.”

23 numaralı masalda,

“ ‘Çarşambadır Çarşamba’ *deyip deyip* dönüyorlarmış ortada.”

24 numaralı masalda,

“*Giderken giderken* bir bakmış ki kayanın üstüne bir dede çıkmış.”

32 numaralı masalda,

“Evden çıkıyorlar bunlar, düşünüyorlar yollara, *habire git* bakalım *habire git*.”

“*Giderken giderken* bir dereden geçeceklermiş.”

34 numaralı masalda,

“Kırk hırsızlar *yirmişer yirmişer* geliyorlarmış.”

40 numaralı masalda,

“Yolda attıkları kız ise *ağlaya ağlaya* incilerin içinde kalmış.”

43 numaralı masalda,

“Orada *dururken dururken* bağırırken bir kervancı geçermiş, bezirgân”

“*Giderken giderken* bir toplantı varmış orada.”

“Oradan kadın gene yola düşmüş *giderken giderken* bir deniz kenarında üç kişi varmış.”

61 numaralı masalda,

“*Giderken giderken* adam arkasına dönüp bir bakmış adamın birisi geliyor merkep yerinde.”

64 numaralı masalda,

“Çuvalın içindeki *beklerken beklerken* bir ses duymuş.”

65 numaralı masalda,

“Hazineyi *paylaşıyorlar paylaşıyorlar* da en son ortada bir kılıç kalmış.”

- “*bir bakmış*”

1 numaralı masalda,

“Balıkçı varmış köye balıkları satacak *bir bakmış* balıklar yok.”

4 numaralı masalda,

“Ararken ararken *bir bakmış* damın başında tavuklar tünemiş duruyor.”

7 numaralı masalda,

“Adam gitmiş. Kadın yatmış gece **bir bakmış** kapı çalınıyor.”

12 numaralı masalda,

“Bizimki de balkondan **bir bakmış** Kötülük aşağıda.”

“**Bir bakmışlar** kötülük tepede titreyip durur.”

14 numaralı masalda,

“Oğlan aşağıya inince **bir bakmış**.”

“**Bir bakmış** bir yılan yuvadaki yavruları yemeye geliyor.”

18 numaralı masalda,

“Padişahın oğlu da elinde elbiseyle dönüp geldiğinde ağaca **bir bakmış** kocaman bir arap kızı duruyor.”

23 numaralı masalda,

“Dışarı çıkmış **bir bakmış** hamamcı yok.”

“Sabaha karşı hamamcı gelmiş **bir bakmış**...”

24 numaralı masalda,

“Giderken giderken **bir bakmış** ki kayanın üstüne bir dede çıkmış.”

30 numaralı masalda,

“Fakat tam o sırada **bir bakmış** Azrail tepesinde belirivermiş.”

34 numaralı masalda,

“**Bir bakmış** içerisi altın dolu.”

35 numaralı masalda,

“Saraydaki padişahın oğlu uyanmış **bir bakmış** karşısında arap kadın duruyor”

37 numaralı masalda,

“**Bir bakmışlar** ki yüz otuz yaşındaki ablaları on beş yaşında bir genç kız olmuş.”

58 numaralı masalda,

“**Bir bakmış** bir anası bir de komşu karı.”

59 numaralı masalda,

“**Bir bakmış** öküzler bunu taklit ediyor.”

61 numaralı masalda,

“Giderken giderken adam arkasına dönüp **bir bakmış** adamın birisi geliyor merkep yerinde.”

“Adam kafasını bir çevirmiş *bir bakmış* öküzün biri yok!”

c- Uzun zamanı kısaca ifade etmek için kullanılan formeller:

- “*Gel zaman git zaman ...*”

18 numaralı masalda,

“*Gel zaman git zaman* bu üç yumurtanın şerrini köydeki bir kadından öğrenebileceğini duymuş.”

21 numaralı masalda,

“*Gel zaman, git zaman* bu olay köyde duyulur ve padişaha kadar gider.”

26 numaralı masalda,

“*Gel zaman, git zaman* o iki adam gene gelirler.”

62 numaralı masalda,

“*Gel zaman git zaman* yaşlı adam ölüm döşegine düşer.”

- “*böyle böyle derken*”

6 numaralı masalda,

“*Böyle böyle derken* bir tane yavrusu kalıyor.”

Masal ortasında geçişi sağlayan formeller:

- “*Az gider uz gider dere tepe düz gider.*”

13 numaralı masalda,

“Kuyuda kalan küçük kardeş *az gider uz gider. Dere tepe düz gider.*”

25 numaralı masalda,

“*Az gider; uz gider, dere tepe düz gider.*”

- “*Az gitmiş uz gitmiş*”

18 numaralı masalda,

“*Az gitmiş uz gitmiş* Kaf Dağına ulaşmış. Orada yaşayan devlerin evine varmış.”

20 numaralı masalda,

“Ertesi günü anasıyla keloğlan *az gidip uz gidip* hana varırlar.”

“*Az işler uz gitmişler* peri padişahının sarayının bahçesine varmışlar.”

36 numaralı masalda,

“*Az gidip uz gidip* dağları aşır peri padişahının sarayına vardım.”

- ***Diğerleri***

62 numaralı masalda,

“*Git Allah' im, git Allah' im*... Derken karşılarından bir adam gelir.”

43 numaralı masalda,

“*Ha bakalım ha bakalım ha bakalım* varıyor.”

“O kayık giderken *az duruyor çok duruyor* denizde, *az duruyor çok duruyor*.”

31 numaralı masalda,

“Annesi, kıza külden bir eşek yapıvermiş, kız *ha babam de babam* altı ay gece gündüz gitmiş, oğlan kardeşlerini bulmuş.”

C. AYNİ OLAYIN TEKRARI VUKUUNDA KULLANILAN FORMELLER

a) Karşılıklı iki varlığın konuşmaları bazı yerlerde aynı kalıptan çıkmış gibi benzerlik gösterir

“*İn misin cin misin*” li Formeller:

18 numaralı masalda,

"Sen *in misin cin misin* bana bir söyle?" demiş. Kız:

"Ben ne inim ne de cinim." deyip Arap kızının kendisice yaptıklarını anlatmış:

40 numaralı masalda,

Yanına gidip; "Sen *in misin cin misin*?" diye sormuş. Kız;

"Ben ne inim ne de cinim" deyip başından geçenleri anlatmış.

Padişah şaşırıp; "Nasıl olur *sen in misin cin misin*?" diye sormuş. Kız:

"Ben ne inim ne de cinim aslında ben sizin evlenmek istediğiniz kızdım" deyip başından geçenleri anlatmış.

41 numaralı masalda,

Kıza:

"Sen kimsin, kimin neyi kimin fesisin, *in misin cin misin*" demiş. Kız:

"Ben bir âdemin" demiş. Başından geçenleri anlatmış.

"dile benden ne dilersen"

13 numaralı masalda,

"Çocuk uyandığında anne kuş; '*Dile benden ne dilersen.*' der."

"Padişah; '*Dile benden ne dilersen*' der."

14 numaralı masalda,

"Yılanın öldüğünü görünce oğlana teşekkür etmiş; '*Dile benden ne dilersen!*' demiş.

15 numaralı masalda,

Bu güzeller güzeli kız Mehmet'e: '*Dile benden ne dilersen*' der.

37 numaralı masalda,

"Sen beni güldürdün; boğazımdaki kılçıktan kurtardın ya *dile benden ne dilersen*"

69 numaralı masalda,

"Padişah; '*Dile bakam benden ne dilersen*' diyor.

• ***"cansa benim, malsa sizin"***

39 numaralı masalda,

Beyi de; "**Malsa senin cansa benim olsun**" demiş.

42 numaralı masalda,

"Karşıdan biri geliyor *cansa benim malsa sizin*"

" 'Birisi geliyor *cansa benim malsa sizin*' der gene arkadaşlarına."

Ç. BİTİŞ FORMELLERİ

a) Çıplak (nachte) Bitiş:

• ***"Onlar ermiş muradına ..."***

42 numaralı masalda,

“Eleksiye yeniden kırk gün kırk gece düğün yaparlar. ***Onlar ermiş muradına...***”

- “***kırk katır mı kırk satır mı?***”

18 numaralı masalda,

“Arap kızına da ‘***Kırk satır mı kırk katır mı***’ deyip onu memleketten sürdürmüş.”

35 numaralı masalda,

“Gerçek nasibinin bu kız olduğunu öğrenmiş hemen arap kadınının yanına çıkmış: ‘***Kırk katır mı kırk satır mı istiyorsun?***’ demiş.

39 numaralı masalda,

Bey annesine; ‘***Anne katır mı istersin satır mı?***’ demiş.

- ***Kırk gün kırk gece düğün yapmak:***

11 numaralı masalda,

Bey buna ***kırk gün kırk gece düğün*** yapmış.

14 numaralı masalda,

Hazineyi alıyor köyün en güzel kızıyla evlenip ***kırk gün kırk gece düğün*** yapıyor.

17 numaralı masalda,

Ondan sonra oğlan yeniden düğün yapar ***kırk gün kırk gece*** gari.

35 numaralı masalda,

Kızla da padişahın oğlu ***kırk gün kırk gece düğün*** yapıp evlenmişler.

41 numaralı masalda,

Oradan kızla bey evlenmişler. ***Kırk gün kırk gece düğün*** etmişler. Çolukları çocukları olmuş.

42 numaralı masalda,

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

b) Devam eden “ileriye giden” (fortführende) bitiş:

- “***Onlar çıkmış kerevetine, biz cıkalım seyir bakalım***”

17 numaralı masalda,

“Onlar çıkmış kerevetine, Bizim çıkam gari seyir bakam...”

c)Özetleyen “terkip eden” (zusammenfassande) bitiş:

9 numaralı masalda,

Bende bu kuyruk acısı sende bu evlat acısı varken biz artık dost olamayız” demiş ve yürümüş.

10 numaralı masalda,

"Nasıl geleyim bende kuyruk acısı var; sen de evlat acısı var. Birbirimize hayretmeyiz" demiş.

12 numaralı masalda,

“İyilik yapan iyilik bulur, kötülük yapan kötülük bulur” İşte bunun karşılığı bu!

15 numaralı masalda,

Karşısına dervişler çıkar ve Mehmet' e derler ki:

"Eee... Karısına sırrını bildiren kendisini sıçan kuyusunda bulur."

23 numaralı masalda,

“Kambur üstüne kambur” dedikleri oradan gelmiş.

24 numaralı masalda,

Öyledir işte “Çöpçatanın çattığı bozulmaz”mış.

25 numaralı masalda,

Padişah gelip durumu görür. Ama bir şey yapamaz. Çünkü bu düğünü Allah yazmıştır.

d) Ani bitiş formelleri (Die Abschlussformeln):

34 numaralı masalda,

Hırsızları yakalıyorlar öldürüyorlar. Altınlarını da gidip alıp bütün köye dağıtıyorlar. Bu masal da burada bitiyor.

e) Şahsi (persönlicher) bitiriler:

• ***Olay yerinden gelme (teminat) formelleri:***

11 numaralı masalda,

“Ben dün yanlarından geldim size selamları var.”

13 numaralı masalda,

“Şimdi yanlarından geldik. Geçinip duruyorlarmış.”

28 numaralı masalda,

“Bende şimdi onların yanından geliyorum.”

43 numaralı masalda,

“Ben şimdi yanlarından geldim.”

52 numaralı masalda,

“Ben de şimdi onların yanından geliyorum.”

59 numaralı masalda,

“Ben şimdi yanlarından geliyorum.”

70 numaralı masalda,

“Ben gözlerimle gördüm dün yanlarından geldim.”

- ***Anlatıcının kendisine veya dinleyenlere iyi temennilerde bulunması:***

14 numaralı masalda,

Hazineyi alıyor köyün en güzel kızıyla evlenip kırk gün kırk gece düğün yapıyor. Onlar ermiş muradına darısı bizim başımıza.

17 numaralı masalda,

Onlar çıkmış kerevetine

Bizim çıkam gari seyir bakam...

32 numaralı masalda,

Ondan sonra da mutlu mutlu yaşamışlar gitmişler gari. Allah size de mutlu yaşamak nasip etsin.

33 numaralı masalda,

Kız da bir daha dönmemiş evine dağda ikisi de mutlu huzurlu yaşayıp dururlarmış. Darısı dinleyenin başına...

38 numaralı masalda,

Hem padişahı hem de oradaki mazlumları kurtarıyorlar. Selamete eriyorlar. Allah bizi de selamete erenlerden eylesin.

D. ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLAR

a) Sayılar:

a.a.- 3 sayısı:

3 kardeş:

Kız kardeşler: 20, 21, 28, 37, 39

Erkek kardeşler: 13, 14, 17, 14, 47, 62, 65

Cinsiyeti belli olmayan çocuklar: 27, 28

Zamanla ilgili olanlar: Tabiatüstü varlıklar:

13 numaralı masalda,

Kız yukarıya çıkmadan önce, oğlana Uç tel saç verir. "Ne zaman başın sıkışırsa bu saç tellerini birbirine bağla." der.

19 numaralı masalda,

Sonunda çocuk doğar. Üç günlükken konuşmaya başlar.

21 numaralı masalda,

Bu arada çocuk doğalı üç gün olmuştur. Çocuk da babası gibi, sürekli "Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım" der.

Hayvanlarla ilgili olanlar:

15 numaralı masalda,

Mehmet, kocakarıya kaptırdığı yüzüğünü tekrar almak ister. Bunun için de üç sıçan gönüllü olur.

Yiyecek ve içeceklerle ilgili: Eşya ile ilgili olanlar:

18 numaralı masalda,

Gel zaman git zaman bu üç yumurtanın şerrini köydeki bir kadından öğrenebileceğini duymuş.

42 numaralı masalda,

Eleksiye bir topak hamur verirler. Eleksi üç tane ekmek yapar.

Üç tane nişan olur Eleksi'de.

47 numaralı masalda,

Dev de güzel cevap verdi diye ona üç tane nar veriyor; “İstedğin kadar su al çık” diyor.

69 numaralı masalda,

“İki tane sende var Padişahım bir tane daha verdim üç oldu. İki tane bende var bir tane daha üç etti” diyor. “Hatunda hiç yok bu üç tane de onun” diyor.(yumurta)

İnsan ile ilgili olanlar:

43 numaralı masalda,

Oradan kadın gene yola düşmüş giderken giderken bir deniz kenarında üç kişi varmış.

Bunu hacıya giden kocasının biraderi duyuyor. O Arap o da duyuyor. O da çıkıyor oradan. O delikanlı da duyuyor borcunu ödediği. O da geliyor. Üçünün de gözü kör bunların.

44 numaralı masalda,

Seninkiler bir ateş koyuvermişler iki kişi üç kişi kaçıyorlarmış kapıdan zor çıkıyorlarmış. Kaça kaça üç kişi kalmışlar içerde.

50 numaralı masalda,

Vakti zamanında üç tane külhanbeyi gezerken birisi demiş ki; “Allah; Şeytan şerrinden, düşman şerrinden, karı şerrinden korusun!” demiş.

63 numaralı masalda,

Orada serseri kılıklı üç kişi görüyor. Eski elbise giymişler.

İş yapma:

20 numaralı masalda,

Peri padişahının oğlu üç kere: "Yaktın beni Emine Sultan" demiş.20

Diğerleri:

3 yara: 22 numaralı masalda,

“Gül Ali’nin dört yarasından üç yarası kaldı!”

3 yol: 39 numaralı masalda,

Üç yolun ortasına gömmüşler bunu beline kadar gelen geçen herkes tükürmüş.

3 Öğüt: 54 numaralı masalda,

Adamın biri oğluna demiş; “Oğlum şu öğüdümü sakla; birincisi, karına sırrını verme, ikincisi hükümet adamıyla arkadaş olma, üçüncüsü barbar adamdan borç alma.” diye öğüt vermiş.

3 tarla: 62 numaralı masalda,

Baba, nasihatlerinin yanında, üç tarlasını her bir çocuğuna birer tane degecek şekilde bölüştürür.

3 dilek: 69 numaralı masalda,

Padişah; “Dile benden ne dilerse; benim üç dileğim vardır ona göre!” diyor.

3. ile ilgili olanlar:

17 numaralı masalda,

Ondan sonra “Olmadı” demişler gene. Üçüncü atmışlar. Gene aynı olmuş üçünün. Gene küçük oğlanınki tersliğin üstüne denk gelmiş, ötekilerinki kız evlerine denk gelmiş.

22 numaralı masalda,

Neyse, üçüncü kez geldiğinde, karganın arkasından koşup, gidiyor.

26 numaralı masalda,

Ok üç defa atılıp da onun önüne düşünce herkes kabul etmek zorunda kalır ve Sayiddin Deryani padişah olur.

a.b.- 7 sayısı:

7 Kardeş:

31 numaralı masalda,

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir adam ve kansı varmış. Bunların yedi tane oğlanları varmış.

51 numaralı masalda,

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde yedi çocuklu bir aile varmış.

Diğerleri:

21 numaralı masalda,

Giderken, giderken yerin yedi kat altına gelirler ve burada bir kapı açılır.

a.c.- 40 sayısı:

Zamanla ilgili olanlar:

40 gün 40 gece (düğün):

11 numaralı masalda,

Bey buna kırk gün kırk gece düğün yapmış.

14 numaralı masalda,

Hazineyi alıyor köyün en güzel kızıyla evlenip kırk gün kırk gece düğün yapıyor.

17 numaralı masalda,

Ondan sonra oğlan yeniden düğün yapar kırk gün kırk gece gari.

35 numaralı masalda,

Kızla da padişahın oğlu kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenmişler.

41 numaralı masalda,

Oradan kızla bey evlenmişler. Kırk gün kırk gece düğün etmişler. Çolukları çocukları olmuş.

42 numaralı masalda,

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

40 gün:

35 numaralı masalda,

Okula tam yaklaştığı sırada bir kuş gelip tepesine konuyormuş ve "Sen kırk gün ölü başı bekle" deyip uçuyormuş.

38 numaralı masalda,

"Git kırk gün sana izin bunu öğren gel. Eğer kırkinci gün gelince bunu öğrenemezsen kelleni alacağım!" diyor.

İnsanlarla ilgili olanlar:

22 numaralı masalda,

Kırk tane gelin alıcısı olacak.

Hayvanlarla ilgili olanlar:

1 numaralı masalda,

Tilki; “Gitti kırk tane balık bulamadı orada kaldı” demiş.

22 numaralı masalda,

Kırk tane diyor, at olacak.

Diğerleri:

40 Çomak:

22 numaralı masalda,

Bu sefer, kırk tane çomak istiyorum, diyor.

40 Hırsızlar:

34 numaralı masalda,

İki tane çiftçi kardeş varmış. Bir de kırk hırsızlar varmış.

70 numaralı masalda,

O devirde de Kırk Hırsızlar varmış bunlar padişahın ambarını soyacaklarmış.

40 satır - katır

18 numaralı masalda,

“Arap kızına da ‘Kırk satır mı kırk katır mı’ deyip onu memleketten sürdürmüş.”

35 numaralı masalda,

“Gerçek nasibinin bu kız olduğunu öğrenmiş hemen arap kadınının yanına çıkmış: ‘Kırk katır mı kırk satır mı istiyorsun?’ demiş.

39 numaralı masalda,

Bey annesine; ‘Anne katır mı istersin satır mı?’ demiş.

b) Renkler:

b.a- Kırmızı - al:

Kırmızı elbise:

42 numaralı masalda,

Eleksi o tahtanın içinden çıkar gari. Kırmızı giyer üstüne.

Kırmızı at:

42 numaralı masalda,

Damdan kırmızı bir at çıkarır. Ata biner hadi bakam o köye.

Kırmızı portakal:

62 numaralı masalda,

Küçük kardeş: "Kırmızıysa portakaldır." der.

b.b- Beyaz - ak:

Beyaz at:

22 numaralı masalda,

İşte benim beyim, beyaz ata bindi, dersin, gerçekten talan olurum.

42 numaralı masalda,

Bunlar gider gene çıkar Eleksi sandığının içinden. Beyaz ata biner.

Beyaz elbise:

42 numaralı masalda,

Beyazlar giyer üstüne. Gider onların arkasından.42

Beyaz su:

46 numaralı masalda,

Sarı su geçmeye başlamış. Kız haber vermiş kocakarı hemen bunu suyun içine atıvermiş.

Ak mahsul:

66 numaralı masalda,

Vallahi arkadaş, geçen sene ak mahsul ettik, sen zarar ettin.

b.c- Kara:

Kara su:

46 numaralı masalda,

Bu da altın bulacak gari ya beklemiş suyun başında sarı su geçmiş, beyaz su geçmiş, kara su geçince hemen koşmuş haber vermiş.

Kara koyun:

12 numaralı masalda,

Hiç bensiz kara koyunun kanını çalıverseler vuruverseler (sürseler) açılıverecek gözü kimse bilmiyor.

Kara köpek:

16 numaralı masalda,

Kara köpeği anınca bu Kara Köpek gelmiş, çocuğu almış, gitmiş.

c) Zaman ve yer formelleri:

c.a- Zaman formelleri:

Formel sayılar olarak verilen bu formeller burada toplu olarak verilmiştir.

Gün:

3 Gün:

19 numaralı masalda,

Sonunda çocuk doğar. Üç günlükken konuşmaya başlar.

21 numaralı masalda,

Bu arada çocuk doğalı üç gün olmuştur. Çocuk da babası gibi, sürekli "Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım" der.

40 Gün:

35 numaralı masalda,

Okula tam yaklaştığı sırada bir kuş gelip tepesine konuyormuş ve "Sen kırk gün ölü başı bekle" deyip uçuyormuş.

38 numaralı masalda,

"Git kırk gün sana izin bunu öğren gel. Eğer kırkıncı gün gelince bunu öğrenemezsen kelleni alacağım!" diyor.

Gün – Gece:

40 gün 40 gece:

11 numaralı masalda,

Bey buna kırk gün kırk gece düğün yapmış.

14 numaralı masalda,

Hazineyi alıyor köyün en güzel kızıyla evlenip kırk gün kırk gece düğün yapıyor.

17 numaralı masalda,

Ondan sonra oğlan yeniden düğün yapar kırk gün kırk gece gari.

35 numaralı masalda,

Kızla da padişahın oğlu kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenmişler.

41 numaralı masalda,

Oradan kızla bey evlenmişler. Kırk gün kırk gece düğün etmişler. Çolukları çocukları olmuş.

42 numaralı masalda,

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

c.b- Yer formelleri:

İstanbul:

49 numaralı masalda,

“Git karına de ki ben bu örtüyü burada bulamadım mesela İzmir’e gitcem de İstanbul’a gitcem de; ayrıl evden dolaş saklan” diyor.

SONUÇ

Manisa Masalları'nı konu edindiğimiz tezimizin sonucunu şu şekilde sıralayabiliriz.

Çalışmamıza esas olan masal metinlerinin tip yapısı birinci bölümde incelenmiş olup öncelikle Eberhard-Boratav Kataloğu'ndaki yerleri belirlenmiş ve ardından Aarne- Thompson Kataloğu'ndaki numaraları eklenmiştir. Motif sıraları aktarılırken aşağıdaki başlıklar izlenmiştir:

- 1.Masalın Adı
- 2.Masalın EB ve AaTh kataloglarındaki tip numaraları
- 3.Masalı anlatanın bulunduğu yer
- 4.Masalın Motif sırası.

Eberhard Boratav ve Aarne Thompson Kataloglarında incelememize aldığımız masalların dağılımı şöyle olmuştur;

EB Kataloğu'nda incelememize aldığımız 26 masalın numaraları bulunmamaktadır. Sadece EB'de olup da AaTh kataloğunda olmayan da 2 masamız mevcuttur. Bu halde masallarımızdan 26 tanesi yeni tipler olarak tespit edilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümünde masallarımızdaki ortak unsurlar Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Gümüşhane Masalları adlı eserinde izlenen başlıklarla incelenmiştir. Buna göre Kahramanlar, Mekan, Eşya ve Formeller başlıkları açılmıştır. Manisa masallarında kahramanlar hem yaygın Türk masal kahramanları, hem de genel karakterler olarak incelenmiş ve belirlenmiştir. Mekan açısından Manisa yöresinde birkaç yer adı dışında farklı yer adları masallarda bulunmamaktadır. Masallarımızda masal ülkeleri yaygın değildir. Bunun da masallarımızın motif yönüyle zaman içerisinde değişen şartlar nedeniyle zayıflaşmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Çalışmamızda masallarımızda geçen eşyalar da tespit edilmiş ve örnekleriyle verilmiştir. Bundaki amaç masallarda geçen eşyaların yörenin etnografyası hakkında bizlere fikir vermesidir.

Masallarımızın formel yapısı da Ortak Unsurlar başlığı altında incelenmiştir. Özellikle bu noktada masallarımızın formel açıdan oldukça zayıfladığını belirtmek gerekir. Artık masal anlatan kişiler zihinlerinde formel zenginliğe sahip değildir ve

bu nedenle anlatımlarını formellerle zenginleştirememektedir. Bütün bunlar masal dünyamızın yok olması ile ilgili endişelerimizi haklı kılan nedenlerdir.

Tezimizin üçüncü bölümünde, derlediğimiz yetmiş masalı, günümüz imlâsına uygun olarak düzgün cümlelerle yazarken, masal kahramanlarının konuşmalarında geçen yöreye ait kelimeleri de muhafaza etmeye gayret ettik. Çünkü masalları yöreye bağlayan unsurların başında ağız özelliğinin yanında yöreye ait kelime ve deyimler gelmektedir.

Çalışmamızın başında belirttiğimiz gibi oldukça uzun bir süre derleme çalışması yapmak için çaba sarf ettiğimiz halde zengin motiflere sahip masal bulmakta hayli zorlandık. Pek çok anlatıcı masalı yarıda kesti, masalın devamını bilmediğini söyledi veya masalın motiflerini oldukça fakir biçimde bize aktardı. Biz de bu nedenle Manisa'nın farklı bölgeleri konu edilerek hazırlanmış bitirme tezlerinden ve Manisa ağız özelliklerini konu edinmiş tezlerden yararlandık. Bu tezlerde motif ve formel yönüyle iyi durumdaki masalları da tezimiz masallarına dahil ettik. Bu tezlerde kaynak şahıslar hakkında verilmiş bilgiler ölçüsünde biz de kaynak şahıs bilgilerini aktardık.

Manisa yöresinin hızla gelişmekte olması ve yeniliklere açık olması nedeniyle masal kültürümüzün belki de farklı bölgelerimize göre daha büyük bir hızla yok olduğunu böylelikle tespit etmiş bulunuyoruz. Bu olumsuz şartlar göz önüne alındığında yaptığımız çalışmanın gelecek nesillere aktarılmış olması oldukça önemlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

1. KURNAZ TILKI

Bir varmış bir yokmuş tilkiyle ayı varmış. Tilki;

“Hadi bağa gidelim üzüm yiyelim” demiş.

“Burnumuzdan gelene kadar üzüm yiyeceğiz” diye de gitmeden anlaşmışlar. Gitmişler bağa yemişler yemişler. Tilki burun deliklerine iki üzüm sokuvermiş;

“Benim burnumdan geldi” demiş. Ayının burnundan gelmemiş ayı kaba bizim gibi. Karnı davul gibi olmuş yiye yiye. Oradan bağın sahibi çıkıvermiş elinde tüfekte. Tilki önden hemen koşmuş bağa girdikleri geçitten çıkıvermiş dışarı. Ayı şişmiş karnıyla çıkamamış. Tilki’ye;

“Beni kandırdın” demiş ama faydası yok gari.

Tilki oradan giderken giderken yolda balıkçı gidiyormuş. Onu görmüş. Ölü gibi yatıvermiş yolun üstüne boylu boyunca.

“Bunun kürkü para eder” demiş balıkçı almış da arabanın üstüne atıvermiş. Tilki de arkadan hep balıkları atmış sonra kendi de atlamış götürmüş balıkları evinin tavanına dizmiş. Balıkçı varmış köye balıkları satacak bir bakmış balıklar yok.

“Eyvah! N’oldu benim balıklar?” Tilkinin yaptığını anlamış tabi.

“Gideyim o tilkiyi bulayım öldüreyim!” demiş. Gitmiş o tilkiyi aramaya. Bulmuş tilkiyi;

“Nasıl ettin sen bunu sen ölüydün ya!” demiş.

“Ben seni aldattım balıkları da tavana dizdim” demiş. “Ama istersen demiş gidelim şuradan benim kuyruğuma sepet bağlayalım senin kuyruğuna testi bağlayalım şurdan nehirden geçen balıkları avlayıvereyim sana” demiş.

Balıkçı da;

“Tamam” demiş.

Adamın kuyruğuna testi bağlanınca kalkar mı? Dolmuş testi adam kalkamamış suyun içinde kalmış; “kırk kırk” etmiş boğulmuş. Tilkinin kuyruğundaki sepetten su akmış geçmiş. Tilki;

“Gitti kırk tane balık bulamadı orada kaldı” demiş. Kurnaz Tilki ya herkesi aldatmış.

Hatice AZAK, Paşaköy

2. DUL TİLKİ

Eskiden bir tilki varmış. Bu tilkiye hep “Dul Tilki” derlermiş.

“Dur kendime bir koca bulayım kendime dul dedirttirip durmayayım” demiş.

Oradan çıkmış gezinmeye başlamış. Gezinirken mırın mırın mırın ordan bi kediye rastlamış.

“Sen demiş ne geziyorsun tilki kardeş” demiş kedi.

“İşte ben usandım dul tilki demelerinden kendime bir koca bulacağım dul dedirtmeyeceğim.”

“İyi sen bana karı olur musun?” demiş kedi.

“Sen beni kızdane (kızınca) neyle döversin demiş.

“Kuyruğumu çamura batırıp batırıp döverim” demiş.

“E hadi sen bana koca ol” demiş.

Neyse gidiyorlarmış. Kedi adam olmuş mırr mırr mırr; Dul Tilki de karı olmuş adam bulmuş ya gidiyormuş gari. Giderlerken bi orman (çalı) çındırdamış (hareket etmiş). Çındırdayınca kadar kedi bi tüngemiş (zıplamış). Kedi tüngeyince tilki;

“Ne tüngedin?” demiş.

“Şurada bir sıçan gördüm orman çingırdadı onun için tüngedim.” demiş.

Giderken geliyormuş gari arkadaşları;

“Dul Tilki!” diye bağıryorlarmış. “Hadi biz yayılmağa gidiyoruz.”

Bir gün böyle iki gün böyle bakmış hala “dul” diyorlar kendisine.

“Ben sizi yemeğe çağıracağım. Bir adam buldum size tanıştıracam.”

“İyi” demiş ayılar maymunlar domuzlar canavarlar.

Ayı gitmiş bal kovanı getirmiş; tavşan gitmiş bostan çalmış gelmiş. Canavar gitmiş sürülerden hayvan getirmiş gelmiş. Toplanmışlar gari.

Hep yemekler hazırlanmış. Çıkmışlar bunların yanına gidiyorlarmış gari. Bunlar da geliyormuş; domuzlar şunlar bunlar yol kenarına toplanmışlar gari seyre bakıyorlarmış “Dul Tilki’nin kocasını görelim” diye.

Dul tilkinin kocası gene bir çingırtı olmuş bir tüngemiş. Tüngeyinceye kadar ayı da çıkmış seyre bakıyormuş “küt dedek” atmış kendini. Ondan sonra yanı başında tavşan varmış

“Eyvah” demiş “Dul Tilki’nin kocası beni yiyecek! Kaçayım.”

Tavşan kaçmış bir ekin tarlasına girmiş. Ekin tarlasına kaçarken ayağının altından kalkan kelleler (taşlar) kıcına şap şap vurmuş. Herkes kaçışmış.

Neyse varmışla gari oturmuşlar bir dağın başına da hepsi diyormuş;

“Üleee Dul Tilki’nin kocası beni tutsaydı yiyecekti. Bir tüngüdü üstüme zor attım kendimi ekin tarlasına.

Canan Yılmaz, Erdelli Köyü

3. TAVŞAN İLE ÇAKAL

Çakal ile tavşan arkadaş olmuşlar. Tavşan demiş;

“Benim tapulu bağım var gel biraz üzüm yiyelim” demiş çakala.

“Nerde?” diyor

“Aha burada” diyor.

“Len tapu göster” diyor çakal; Taşan bir helvacı kağıdı gösteriyor.

Çakal inanıyor varmışlar bağın birine ama üzümler salkımlar yığılıp duruyormuş. Çakal üzümleri görünce;

“yahu burada yiyiverelim” demiş.

“Ortada daha iyileri var” demiş tavşan.

Tavşan tam ortaya varmış da kırmayla (tüfekte) beraber bağın sahibi bekleyip dururmuş. Tavşan bir bakıyor adam tüfeği kaldırıyor bunlara başlıyor tabana kuvvet kaçmaya. Çakal da bir yandan koşuyor bir yandan da Tavşana;

“Lan tapunu göster Tavşan kardeş” diyormuş.

“Ülen bu toz dumanda tapumu olur kaç kaç!” diyor tavşan. Yiyecek kurşunu tabii...

Mustafa GÜDER, Demirci

4. TİLKİ İLE HOROZ

Günün birinde tilki av arıyormuş. Ararken ararken bir bakmış damın başında tavuklar tünemiş duruyor. Tilki hemen yanaşiyor. Horoza;

“Şimdi 9 karı kocası hoca efendi bir ezan okuyuver de cemaatle namaz kılıverelim” diyo. Horoz da bir bakıyor yine aşağıdan iki tane avcı geliyor;

“Aşağıdan eli tüfekli iki avcı geliyor. Onlar gelince bir cemaat oluverelim diyor. Tabi evvela tilki yiyecek kursunu.

“Benim abdestim bozuldu bir abdest alıvereyim de öyle geleyim” demiş hemen sıvışmış.

Canan Yılmaz, Erdelli Köyü

5. TILKI İLE CANAVAR

Günün birinde tilki tavukları götürü götürüveriyor kümeden. Tavukların sahibi artık illallah demiş;

“Olmayacak böyle, ben buna bir kapan kurayım.” demiş.

Gitmiş tavuğun birinin bacağından tutmuş bir ağaca asmış böyle sallanıyor. Alta da bir kapan kurmuş. Tilki geliyor bir bakıyor orada huylanıyo.

“Burada beni kapan tutar” diyor. Karşıya geçiyor oturuyor öte yandan bir canavar sallanıp geliyor

“Tilki kardeş ne yapıyorsun? Diyor

“Ne yapayım oturuyorum” diyor

“Ee o tavuğu alsana” diyor

“Ben niyetliyim bugün kendin ye” diyor; “bugün senin olsun” diyo.

Canavar tavuğa hamle yapınca hemen tutuveriyor kapan.

“Aman aman kapan tuttu Tilki kardeş kurtar beni” diyor.

Hemen alıyor Tilki önünden tavuğu, başlıyor çıtır çıtır yemeye. Hani oruçluydun diyor. Ben orucu bozdum diyor.

Canavar gene;

“Ya benim işeyeceğim sıçacağım geldi. Allah aşkına kurtar beni!” diye yalvarıyor.

“Dingillenme şimdi geliyordur eli kırmalı (tüfekli). O hem işer hem sıçar sana!” diyor.

Mustafa GÜDER, Demirci

6. KURNAZ TİLKİ

Bir gün karatavuk yuva yapıyor. Yavruları yuvadayken Tilki geliyor;

Karatavuk at bakayım yavrularını” diyor

“Atmazsam ne olacak?”

“Atmazsan yanına çıkar seni yerim” diyor.

Karatavuk yavrusunun birini atıyor. Attıktan sonra, Tilki alıp gidiyor. Böyle böyle derken bir tane yavrusu kalıyor.

Bir gün karga geçiyormuş. Karatavuk’a;

“N’oldu senin bu yavruların?” diye sormuş.

“Tilki gelip benim yavrularımı istiyor. Beni yiyecek yoksa. Yavrularımı birer birer yiyor.”

Karga;

“Sen de ki ona, ‘Çıkabilirsen ye!’ de bir dahaki sefere gelince” diyor.

Tilki gene geliyor aynı şekilde Karatavuktan yavrusunu istiyor. Karatavuk da bu sefer karga’nın söylediği gibi;

“Çıkabilirsen ye!” diyor.

“Vay anasını” diyor Tilki; “Kim öğretti sana bunu?”

“Karga öğretti”

Sonra Tilki bir gün Karga’yı yakalamak için yol üstüne ölü gibi yatıyor. Karga da bunu görünce yanına yaklaşıyor. Yiyecek ya! Yanına gelince Tilki davranmış yakalamış Karga’yı.

Karga yakalanınca;

“Aman Tilki Dayı benim etimi ye kemiğimi ye ama arkadaşlarına atma beni” diyor

Tilki bakmış korkmuş ya bu;

“Yok, arkadaşlarıma atacağım seni” diyor. Bir savurmuş arkadaşlarına doğru Tilki Karga’yı. Karga “gak gak” diye uçuyor gidiyor. Tilki aval aval bakmış kalmış arkasından.

Ahmet Ali SEYMAN, Başlamış Köyü

7. HASAN KEDİ

Bir varmış bir yokmuş vakti zamanında çoluk çocuğu olmayan bir karı koca bir kedi edinmişler. Kedinin adını da Hasan koymuşlar. Hasan büyüyormuş onların arasında mutlu. Adam bir gün bir işi çıkmış dışarı gitmiş. Adam dışarı gidince kediyi çağırmış da demiş ki;

“Hasan bak ben dışarı gidiyorum yengeni sana emanet ediyorum. Yengene güzel bak.” demiş.

Kedi gari ne dicesek “mıravv” demiş.

Adam gitmiş. Kadın yatmış gece bir bakmış kapı çalınıyor. Hasan gitmiş kapıyı açmış. Bir bakmış bir sürü insan.

“Hasan bizim bir düğünümüz var.” demişler.

Hasan da düğünde oynuyormuş yani. Köçekmiş masal bu ya masalda öyle anlatılıyor. “Sen olmadan düğün olmaz.”

Hasan da diyormuş ki;

“Sahibim bana hanımını emanet etti. Ben onu bırakıp gelemem diyormuş.

“Onu da götürelim” demişler.

Tutmuşlar kadını karyolasıyla birlikte dağ tepe aşırılmışlar, götürmüşler bir yere. Orda düğün dernek kuruluyormuş. Aman bir oynuyormuş kedi gari bir oynuyormuş. Sabaha yakın olunca gene kadını karyolasıyla birlikte geri getirmişler.

Ama kadın çok kötü olmuş çok korkmuş. Korktuğu için de yataklarına pislemiş. Kadın kalkmış sabahleyin yıkıyormuş eşyalarını gari. Kocas gelmiş;

“Hanım n’oldu?” demiş.

“N’olsun” demiş; “Senin Hasan beni böyle yaptı böyle yaptı götürdü” demiş. “Ondan ben de korkumdan her yakalara pisledim” demiş.

Çağırmış kediyi;

“Bak demiş Hasan biz seni evlat yerine koyduk ama sen demiş yengeni çok üzümüştün o gece. Biz seni istemiyoruz gari biz seni azat ediyoruz” demiş.

Kedi kafasını önüne eğmiş çıkmış gitmiş. Bir müddet bir zaman geçmiş gece yarısı gene kapı çalmış. Adam gitmiş bakmış iki çuval para getirmişler. Demişler;

“Sizin bir Hasan kediniz vardı. Öldü başka mirasçısı yok; mirasını size getirdik” demişler.

Adam o ara bakmış iki çuval paraymış getirdikleri.

“Oraya koyun” demiş kapının altına koydurmuş. Köylerde kapı altı oluyor ya öyle gari. Adam gelmiş yatmış almamış paraları içeri.

Sonra sabah kalkınca adam çuvallara bakmışmış; iki çuval soğan kabuğuymuş.

Behiye Özhun, Arabacıbozköy

8. TİLKI

Bir varmış bir yokmuş. Bir Adam atına binmiş gidiyormuş. Yolda giderken, giderken, giderken, giderken koca bir buğday harmanı görmüş. Buğday harmanının içinden bir ses geliyormuş. Dinlemiş, dinlemiş, dinlemiş. Harmandan;

“Ben yanıyooom, ben yanıyom.” diye bir feryat sesi geliyormuş.

“Yav, bu adam mı, insan mı ne bu?” demiş hemen inmiş attan. Hemen harmanın tepesine çıkmış. Bakmış içine, koca bir yılan;

“Beni kurtar! Arkadaş ne olur beni kurtar” diyormuş.

Adam;

“Ben seni nasıl kurtarayım, ne yapayım?”

“Beygirin torbası olur, onu beygirin urganıyla at. Onun içine gireyim, beni kurtar! Ben yanıyorum burda.”

Adam beygirin saman torbasını bağlamış ipe, harmanın içine sallamış. Yılan girmiş torbaya adam da çekmiş yukarı çıkarmış. Çıkardıktan sonra yılan;

“Arkadaş sen beni kurtardın emme ben seni sokacağım şimdi” demiş. Adam;

“Ama ben sana iyilik yaptım neden sen böyle yapıyorsun demiş ama yılan diretmiş. Adam;

“O halde yolda gidelim, birini görünce; “İyiliğe karşı kötülük olur mu?” diye soralım olur derse o zaman sokarsın.” demiş.

Yola düşmüşler. Mesela Manisa yolu gibi... Giderken, giderken, giderken bir koca inek görmüşler. Selam vermişler. Adam;

“İyiliğe karşı kötülük olur mu? demişler.

“Olur” demiş inek.

“İyi de koca inek, ben bunu harman içinden kurtardım, çıkardım. Bu şimdi beni sokacaktı, öldürecekmiş! Böyle şey olur mu?”

Bir daha çıkmışlar, gitmişler, gitmişler, gitmişler... Bir tilki çıkmış yollarına;

“Tilki, ya arkadaş, seninle bizim işimiz var.” demiş, atın üstünden adam.

“İyiliğe karşı kötülük olur mu?” demiş.

“Olmaz” demiş tilki.

“Hah!” diyo adam; “Kurtulduk inşallah!”

Tilki;

“Peki bu sizin başınıza nasıl geldi?” diye sormuş.

Adam;

“Bu yılan harman içinde yanıyormuş, ben de yoldan geçiyordum. Bunu saman torbasıyla kurtardım çıkardım. Beni sokacakmış bu şimdi! İyilik varken kötülük olur mu? İyilik yaptım, kurtardım, yanıyor dedim. Neden bu böyle yapıyor?”

Tilki yılan;

“Sen bu torbanın içine mi girdin? Bu torbanın içine nasıl sığdın?” demiş.

Yılan;

“Oho sığıyorum ben, bu torbanın içine!” demiş.

“Nasıl sığabiliyorsun?”

“Sen iyi bak ben nasıl sığıyorum, onun içine!” demiş. Ondan sonra, girmiş torbanın içine. Tilki hemen torbanın ağzını bağlamış. Adama;

“Al düşmanın, nasıl yapacaksan yap.” demiş.

Adam almış eline sopayı, sopalamış sopalamış sopalamış yılanı bir tatlı öldürmüş.

Üftadiye DÖNE, Örselli Köyü

9. KUYRUK ACISI HİKAYESİ

Eskiden bir sütçü varmış. Hayvanlarını sağarmış uzun müddet yılanı besliyor. Payını ayırıyormuş. Yılan bunu yanına her gün geliyor sütünü içiyormuş.

Günün birinde sütçünün evladı yılanı görmüş. Küreğin yan tarafıyla yılanı vurmuş kuyruğunu koparmış. Yılan da o acıyla evladını sokmuş ve öldürmüş. Bir daha yılan sütçünün yanına gelmemiş. Sonra bir gün sütçü yılanı görüyor;

“Gel diyor seninle dostluğumuz devam etsin.”

Yılan da buna

“Fakat diyor senin oğlun kürekle benim kuyruğumu kopardı; ben de onu soktum. Ben onu dost kabul ediyordum ama o benim kuyruğumu kopardı. Sen de evladından oldun. Bende bu kuyruk acısı sende bu evlat acısı varken biz artık dost olamayız” demiş ve yürümüş.

Mehmet TÜRKKUŞU, Akhisar

10. ODUNCU VE YILAN

Bir varmış bir yokmuş. Bir oduncuyla bir çocuğu varmış. Her gün dağlara odun kesmeye giderlermiş. O civarda çocuğun gidebileceği bir okul yokmuş. Oduncu da çocuğu bir meslek öğreysin diye onu da yanında götürür getirirmiş. Her gün giderlerken oduncu yanına yiyecek almış ama çok fazla almış. Meğer odun kesmeğe gittiği dağda bir yılan varmış. Onlar yemeklerini yerken yılan da onlarla birlikte yemeklerden yermiş.

Yine böyle bir gün dağa giderlerken oduncu oğluna nacak yapıp vermiş. Çocuk babası dağda odun keserken elinde nacakla bir sola bir sağa koşup oynamış. Yine böyle re gün yılan çimenlerin üstünde upuzun yayılmış, yatıyormuş. Çocuk oyun olsun diye ocakla kocaman yılanı bir vurmuş onu ikiye ayırmış. Yılanın upuzun kuyruğu bir tarafta gövdesi bir tarafta kalmış. Ama can acısıyla nacak darbesini alır almaz çocuğu sokuvermiş. Çocuğu öldürmüş. Bunu gören oduncu odunlarını sarmadan çocuğun ölüsünü alıp köye inmiş.

Günlerden yine bir gün oduncunun oduna ihtiyacı olmuş. Odun kesmek için aynı dağa varmış. Orada kuyruğu kesik güdük yılanı görmüş. Yılan da oduncuyu görmüş ama hiç laf atmamış. Oduncu dayanamayıp: "Eski arkadaşım yılan bu kadar küslük olur mu? Konuşmuyorsun, yanıma gelmiyor sun?" demiş. Yılan cevap vermiş: "Nasıl geleyim bende kuyruk acısı var; sen de evlat acısı var. Birbirimize hayretmeyiz" demiş. Ormanın derinliklerine kaymış gitmiş.

11. UMMAN

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir adam varmış. Adamın da bir kızı varmış. Adam tekrar evlenmiş. Üvey anası kızı inek gütmeye gönderirmiş. Kuru ekmek verirmiş yanına yemek diye.

Adamcağız sorarmış kızına;

“Nasıl kızım analığın iyi bakıyor mu sana yediriyor mu?” dermiş.

“Çok iyi bakıyor baba çok iyi yemekler veriyor” dermiş. Hâlbuki yediği kuru ekmek.

Kız inek gitmeye gittikçe çorap örermiş. Bir gün gene dağda ineklerin arkasından giderken çorap örerken bir su kenarında ipini suya düşürmüş. Bakmış suyun aşağısında bir neneyi saçlarını eğmiş yıkarken görmüş.

“Nene benim ipimi alıversene” demiş.

“A kızım yıkayayım emme sen de beni yıkayıver” demiş.

Kız da hiç yüz çevirmemiş kadını bir güzel yıkamış paklamış. Bakmış nene bu böyle yapınca;

“Kızım burada bir yüzünü yıka da öyle git.” demiş.

Kız başını eğmiş yüzünü yıkamış. Başını kaldırmış dünya güzeli olmuş çıkmış. Eve varınca gari üvey anası hasedinden çatlamış.

“Ne yaptın da sen böyle oldun” der kızı sıkıştırırmış. Kızcağız da

“Vallahi bir şey yapmadım ne yapayım” dermiş ama kadın inanmazmış. Kızı bir dövmüş bir dövmüş.

“Ne yaptınsa benim kıza da yap!” dermiş. Üvey anasının da bir kızı varmış tabi kızını üstün tutarmış üvey evladından.

Kız yaptıklarını anlatmış kadına;

“Böyle böyle ettim gittim çayda yüzümü yıkadım. Başka ne edeyim!” demiş.

“Hadi benim kızım da yıkasın o da böyle güzel olsun” demiş.

Gitmişler neneyi görmüşler gene. Nene saçlarını eğmiş yıkıyormuş.

“Nasılsın nene?” demiş kız

“İyiim kızım” demiş

“Kız kardeşim de geldi o da yüzünü yıkayacak” deyince

“Gel kızım yıkayıver saçlarımı” demiş.

“Ne yapayım ben senin saçlarına bakmaya mı geldim güzel olmaya geldim” demiş.

“Güzel olmaya geldiysen git şuradan akan suda yıka yüzünü” demiş. Kız gitmiş yüzüne çalınca o suyu kapkara arap gibi oluvermiş.

Sen hususi yaptın diye üvey anası bir dövüyormuş bu kızı bir dövüyormuş.

“Neden böyle oldu” demiş.

“Oradaki nenenin saçlarını yıkamadı ondan böyle oldu” demiş.

Kız pabucunu bırakmışmış orada. Ertesi gün gitmiş;

“Nene benim pabucum kalmış burada” demiş. Nene de;

“Kızım ne edeceksin o pabuçları ben sana güzel pabuçlar vereyim” demiş. Güzel pabuçları almış. Almış ama saklamış yeni pabuçlarını.

Bir gün bir yerde düğüne gitmişler. Kız da yeni pabuçlarını giyememiş. Koltuğunun altına almış yalınayak gitmiş. Düğün evinde yangın çıkmış herkes kaçışırken o da kaçmış ama pabucunun birinin tekini düşürmüş. Sabahleyin düğün sahipleri pabucu buluyorlar. Beye veriyorlar. Bey de;

“Kimse bu pabucun sahibi bulun onu” diyor. Bu pabuç bu kadar güzelse kim bilir sahibi ne kadar güzeldir” diyor.

Çıkıyorlar köyden köye köyden köye kimse o pabuç benim demiyor. Onların evine gelmişler. Kız kapıdan bakmış pabucu görünce;

“Benim” demiş.

O eve bakmışlar adresini almışlar götürmüşler beye. Bey gelmiş Allah’ın emriyle istemiş. Kadın;

“Beni bir kızım var” demiş. Güzel kızı göstermiş kendi kızını gelin edecek. Saklamış kendi kızını.

“Tamam” demişler.

Düğün ediliyor kızı alıp gidiyorlar. Beyin önüne getirmişler. Bey kızın pabuçlarına bakmış daha duvağını açmadan;

“Götürün bunu geri!” demiş.

“Neden?”

“Bu o değil. O olsaydı pabuçlarını giyerdi.” demiş.

Hemen geri götürmüşler. Kadın;

“Benim başka kızım yok” demiş

“Senin kızı beğenmedi” demişler.

O kızı da ineğin ahırında sandığın içine saklamış. İnek de ahırdan “umman” diye bağııyormuş. Kızın adı “Umman”mış. Hala inekler “umman” diye bağıırlar.

“Bu inek neden böyle bağııyor bir açalım bakalım” demişler. Ahıra giriyorlar bakıyorlar bir sandık sandığı bir açıyorlar kız ölmek üzere bayılmış. Alıyorlar gidiyolar kızı. Bey kıza soruyor;

“Annenle babana ne yapmamı istiyorsun?” demiş

“Ben hiçbir şey yapmanı istemiyorum. Ne olduysa oldu biri annem biri de kardeşimdir. Hele babama bir şey olursa evlenmem senle” demiş. “Ben babamın gönlü hoş olsun diye kuru ekmek yedim günlerce” demiş. Öyle deyince Bey de bağışlamış anasını babasını kardeşini.

Bey buna kırk gün kırk gece düğün yapmış. Onlar evlenmiş geçiniyorlarmış. Ben dün yanlarından geldim size selamları var.

Hatice AZAK, Paşaköy

12. İYİLİK VE KÖTÜLÜK

Bir varmış bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Günün birinde biri İyilik biri Kötülük diyorlarmış iki kişi varmış. Bunlardan biri sürekli iyilik yapma gayretinde öteki kötülük yapma gayretindeymiş.

Bir gün böyle bizim gibi oturuyorlarmış. Demişler böyle oturup duracağımıza çalışmaya gidelim demişler. Kötülük biraz erzak almış yanına. İyilik de almış biraz erzak. Yayan gidiliyor tabi o sıra. Dere tepe giderken giderken tabi bir ara da karınları acıkmış.

Kötülük demiş ki;

“Ya İyilik senin ekmeği yiyelim ya” demiş. O da tabi hep iyilik yapma peşinde;

“İyi ya yiyelim buyur” demiş.

Yiyorlar tabi hepsi yenmiyor bir miktar yiyorlar. Gene yola devam. Gene yol gidince gene karınları acıkıyor. Kötülük gene demiş;

“Senin kalan ekmeği yiyelim.”

O da demiş;

“Tabi yiyelim komşu.”

Bunlar gide gide İyilik'in ekmeği bitmiş kalmamış. E şimdi bir miktar daha gitmişler. Kötülük'e demiş ki;

“E komşu getir de acık şurada ekmek yiyelim.”

Kötülük;

“Yemek yedirmem sana!” demiş.

“E nolcek?”

“Vermem bir şey sana” demiş.

“Ee nolcek ben sana ekmemi yidirirken sen neden bana yidirmiyosun?”

“Vermem işte” demiş. Bir miktar daha gitmişler. Yalvarmış;

“Bak ben kötü oldum” demiş. Az daha gitmişler Kötülük baklayı ağzından çıkarmış;

“Senin demiş bir gözünü çıkarırsan sana demiş bir parça ekmek veriririm” demiş.

“Etme komşu yapma!” Yok Kötülük insafa gelecek gibi değil.

Adam mecbur kalmış gözünün birini çıkartmaya. Çıkartıyor gözünü veriyor bir ekmek. Karınlarını doyuruyorlar gidiyorlar gidiyorlar tabi hep yemek gerekecek. İyilik diyo;

“Hadi Kötülük ver bir parça ekmek”

“Vermem” diyor Kötülük.

“Niye?”

“E öteki gözünü de çıkarırsan öle veririm” diyor.

“Yahu yapma etme.”

“Yok.”

Neyse ona da razı geliyo mecbur galmış. Gari uzatmıyoz.

Bu arada bir dere varmış derenin kenarındalarmış. Palamut ağaçları varmış. Palamut ağacına gelmiş;

Bir gözüm görmüyor bir gözümü daha veririm ben n’apar nasıl ederim nasıl giderim” demiş.

Kötülük;

“Ben götürürüm seni yedekte” demiş. Tekrar dereye falan bakmış razı gelmiş. Onu da kör etmiş.

Kötülük;

“Hadi bana eyvallah sen ne edersen et burada gari” demiş çekmiş gitmiş. Kötülük yapacak ya...

Neyse adamcağız ağlamış sızlamış bağırmış ama kimse yok etrafta. Demiş;

“Kurt kuş gelir burada yırtar parçalar beni. Şurada palamut ağacına çıkayım belki oralarda dururum” demiş. Çıkmış tırmanmış ağaca da bekliyormuş. Gecenin yarısı olmuş cinler şeytanlar gelmiş. Ağacın etrafını çevirmişler sohbet etmeye başlamışlar;

“Heyytt” demişler lafa başlamışlar.

“Arkadaşlar işte filan padişahın gözü kör. Hiç bensiz kara koyunun kanını çalıverseler vuruverseler (sürseler)açılıverecek gözü kimse bilmiyor.”

Biri de demiş;

“Bilmem nerde bir köy var susuzluktan kırılıyor, üst kıyında bir kaya var o taş kaldırırseler bir değirmen döndürecek su geçiyor bilen yok!” demiş.

Biri de demiş ki;

“O kör padişahın sarayının öte tarafında tarlasında bir külçe altın var bilen yok!” demiş. Gene

“Heyyttt” demişler gitmişler.

Seninki bunları duyuyor. “Sabah olmuştur” diyor. Dereye inmiş. Elini yüzünü yıkamış. Oralardaki o otları vururken bu otları vururken Cenab-ı Allah’ın izniyle gözleri bir nispet görmüş. Doğru koyulmuş yola ‘susuz köy’e varmış.

“Siz n’apıyonuz?”

“İşte şöyle böyle”

“Sizin köyde su yok mu?”

“Yok!”

“Şurada tepede bir kaya var o kayayı kaldırsanız altında bir değirmen döndürecek su var bildiğiniz yok” demiş.

“Yahu amca deli misin divane misin biz yıllardır asırlardır burada dedelerimiz burada. Hiç su olur da biz bilmeyecek miyiz!” demişler.

“Yahu siz ne edeceksiniz bu kayayı kaldırın bunun altında su var!”

“Yahu diyorlar bunu Allah mı gönderdi acaba?” diyorlar.

Kayayı bir kaldırıyorlar löngürt löngürt akıyor su. Suya kavuşurlar bütün millet kurban kesiyor

“Bir dileğin var mı?” diyorlar.

“Hiç bensiz kara koyunu keserseniz kanından bir şişeye katarsanız memnun olurum.”

Herkes kara koyun getirmiş kesmişler neyse yedirmişler içirmişler adamı uğurlamışlar. Kanı almış doğru padişahın yanına. Padişah gözünü iyi edene neler adanmış ama hocalar hacılar gelmiş bir türlü açamamış gözünü. Padişahın oraya varıyor padişahın adamına diyor;

“Ben padişahı iyi etmeye geldim” diyor.

“Sen kimsin? O elindeki ne? Zehir mi pis mi belli değil” diyor.

“Bu hiç bensiz kara koyunun kanı” diyor.

“Len amca git diyor padişah asacak kesecek seni!” diyor. “O kadar hekimler geldi iyi edemedi senin pis kanın mı iyi edece defol şuradan!” diyor.

Padişah da pencereden duymuş.

“Ne o?” demiş.

“İşte efendim pis kan” demiş.

“Gelsin” demiş Padişah.

Çıkmışlar yukarı. Neyse demiş;

“Nasıl olacak oğlum bu?”

“İşte gözüne vuracağız.”

Neyse vurmuşlar kandan, pırıl pırıl olmuş cam gibi olmuş gözleri.

“Aman demiş yahu ne istersen vereyim.”

“Ben hiçbir şey istemem. Senin sarayın arka tarafında bi arsa varmış orayı bana verirsen mutlu olurum” demiş Padişah’a.

“Ne demek oğlum” demiş.

“İçinden ne çıkarsa da benim” demiş.

“Len oğlum her yakası altın olsa da senin olsun” demiş. Hemen arsayı vermiş. İyilik o külçeyi de buluyor. Sen gibi ev yaptırıyor.

Gelgelelim Kötülük’e. Kötülük bir torba almış başlamış kapı kapı dilenmeye. Neyse dilene dilene geliyor bu. Bizimki de balkondan bir bakmış Kötülük aşağıda. Kapıyı açıyor.

“Yahu sen n’apıyorsun burada diyor.”

“Gir içeri” diyor. İçeri giriyor

“Ne oldun sen görmüyordun görüyorsun artık. Nasıl oldu ya” diyor.

“Yahu sağdıç böyleyken böyle oldu” diyor. “Ben burada kuruldum gari yatıyorum. İşim rahatım iyi.

“Len diyor ben de gideyim oraya” diyor.

“Git sağdıç madem. Cinler şeytanlar gelince sen dinle” diyor.

Gidiyor kötülük o palamuda çıkıyor gece bekliyormuş. Gelecekler şeytanlar cinler diye. Cinler şeytanlar gelmişler;

“Heyyyyy” demiş.

“İşte biz bilmem nerde su yok köyün başındaki kayanın altında var dedik; gittiler o kayanın altından o suyu çıkardılar, bunu kimse bilmiyordu!” demiş.

“Bilmem nerenin padişahının gözü kör oldu hiç kimse bilmiyordu şifasını; onun da gözleri açıldı!” demiş.

“Külçeyi de çıkardılar!” demiş.

“Bizi burada bir dinleyen var! Arayın!” demiş.

Bir bakmışlar kötülük tepede titreyip durur.

“Len sen mi duydun!” bunu paramparça dağıtıvermişler.

“İyilik yapan iyilik bulur, kötülük yapan kötülük bulur” İşte bunun karşılığı
bu!

Mustafa GÜDER, Demirci

13. KAHRAMAN ÇOCUK

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişah varmış. Padişahın da üç oğlu varmış.

Bu Padişah'ın büyük bir elma bahçesi varmış. Ama bu bahçede sadece bir ağaç senede bir tane büyük bir elma verirmiş. Bu elmayı da yiyemeden, her sene bir Dev gelir alır gidermiş.

Üç çocuk bir gün toplanıp, bu Dev" i öldürmeye karar verirler. Önce büyük oğlan Dev" i öldürmeyi deneyecektir.

Büyük oğlan, yaz gelip de o bir elma olgunlaşınca, ağacın dibine oturup Dev' i beklemeye başlar. Ama karşıdan Dev çıkıp da yaklaşınca korkar ve kaçır.

Ertesi sene yaz gelir, elma olgunlaşır. Bu defa ortanca oğlan Dev' i öldürmeye çalışacaktır. Ama o da Dev' in büyüklüğünü görüp, öldüremeyeceğini anlayınca korkup kaçır.

Geriye en küçük oğlan kalır. Sonunda elma olgunlaşınca, o beklemeye başlar. Dev karşıdan çıkınca küçük oğlan kılıcını çeker. Dev git gide yaklaşır. Yanına gelince de:

"Ya Allah, bir Bismillah" deyip kılıcını Dev' e saplar ve onu öldürür. Elmayı alır ve babasına götürür. Babası ve kardeşleri çok şaşırır. Ağabeyleri şaşırır ama şaşırmakla kalmazlar. Çekememeye başlarlar. Çünkü kendilerinin yapamadığını kardeşleri yapmıştır. Kafalarında plan kurup kardeşlerini öldürmeyi düşünürler. Akıllarına bir fikir gelir. Kardeşlerine:

"Falan yerde bir kuyu var. Kuyunun içinde de dünyanın en güzel kızı. Gidip çıkaran

o kızın sahibi olacak." derler. Kardeşlerini alıp kuyunun yanına giderler. Küçük kardeşlerini ipe bağlayıp kuyuya sallayacaklardır. Kız çıkınca kızı alıp, ipi kesecekler ve kardeşlerinden kurtulacaklardır.

Küçük kardeş kuyunun dibinde bir saray görür. Saraydan da o dünya güzeli kız. Kıza aşık olur.

Kız:

"Önce yukarı sen çık, yoksa kardeşlerin sana hile yapacaklar." der ama oğlan buna inanmaz. Önce kendisi çıkarsa kızın kaçacağından korkar. Bunun içinde önce kızı çıkartacaktır. Kız yukarıya çıkmadan önce, oğlana Uç tel saç verir.

"Ne zaman başın sıkışırsa bu saç tellerini birbirine bağla." der ve iple yukarıya çıkar. Sıra, küçük kardeşlerini çıkarmaya gelmiştir. Küçük kardeş ipe tutunup yukarıya çıkarken kardeşleri ipi keserler. Küçük kardeş düşer kuyunun dibine. İki kardeşte kızı alıp giderler saraya.

Kuyuda kalan küçük kardeş az gider uz gider. Dere tepe düz gider. Önünde ağaç olan susuz bir çeşmenin yanına varır. Yorulmuştur. Ağacın gölgesinde yatar uyur. Biraz uyuduktan sonra kuş cıyıklamalarıyla uyanır. Bir de bakar ki, yılanın biri ağacın beline dolanmış, yuvadaki kuş yavrularını yiyecek. Hemen yerden aldığı taşla yılanı öldürür ve yavruları kurtarır. O yılan da o zamana kadarki her sene gelir, o kuş yavrularını yer gidermiş.

Oğlan yılanı öldürdükten sonra ağacın gövdesinde uyumaya devam eder. Uykuya daldıktan sonra o kuş yavrularının annesi gelir. Birde bakar ki yuvasının altında birisi uyuyor. Her sene gelip de yavrularını yiyen yaratık bu herhalde diye düşünüp, tam saldıracakken yavrularının bağırılarıyla birden durur. Yavruları:

"Anne ne yapıyorsun. Bizi yilandan o kurtardı." deyince, ağacın belindeki yılanı görür ve vazgeçer.

Oğlan, uyurken gölge gitmiş güneşte kalmıştır. Kuşların annesi uyanana kadar üzerinde uçarak ona gölge olur. Çocuk uyandığında anne kuş:

"Dile benden ne dilerse." der.

"Canının sağlını dilerim." der oğlan da.

Anne kuş:

"Bir gün benden bir dileğin olacak. Ben buradayım." der ve oğlan oradan ayrılır.

Git gide bir ihtiyar kadının evine gelir kapıyı çalar, kapı açılır.

"Tanrı misafiriyim teyze. Bana bir tas su verir misin?" diye sorar.

Yaşlı kadın hemen gider bir tas su getirir. Çocuk bir de bakar ki suyun içinde kurtlar.

"Aman teyze, bu kurtlar ne;?" deyince kadın anlatmaya başlar:

"Biz onu bulduğumuza şükrediyoruz oğlum. Senede bir gelir bizim suyumuz. Bizim kuru bir çeşmemiz var. Her sene bir Dev gelir. Biz ona kurbanlık bir kız

veririz. Kızı alır, suyu açar. Biz de bir senelik suyumuzu doldururuz. Ondan kurtlu bu su " der.

Bu sene sıra Padişah 'in kızındadır.

Çocuk Dev' i öldürmeye karar verir. Çeşmenin başına gider. Padişah 'in kızını da buraya getirip bırakmışlardır. Çocuk kıza arkasına saklanmasını söyler.

Devi karşidan görünce kılıcını çeker ve bekler. Yaklaşınca kılıcını kaldırır. “ Ya Allah bir Bismillah" deyip kılıcını indirir ve Devi öldürür. Dev ölünce çeşme canlanıp akmaya başlar.

Devi öldüren çocuk, sonra kızı alıp saraya götürür. Onu orada bırakıp Padişah' a görünmeden oradan ayrılır.

Padişah kızını görünce çok sevinir. Kızı durumu anlatırsa da inanamaz. Vezirlerini gönderir çeşmenin başına. Çeşme kızın dediği gibi gürül gürül akmakta, yanında Dev ise ölü bir biçimde yatmaktadır. Vezirler durumu Padişah' a anlatır. Padişah da hemen tellallarını köye salıp bağirttir. Buna göre köyde ne kadar 7' den 70' e erkek varsa ertesi gün sarayın önünden geçecektir. Kızı da, oğlanı tanıyacaktır.

Ertesi gün olur. Erkekler sırayla geçerken kız oğlanı tanır. Oğlanı hemen Padişah' ın huzuruna çıkarırlar.

Padişah:

"Dile benden ne dilerse" der.

Oğlan da:

"Kendi dünyama gitmek dilerim." der.

Padişah bunu nasıl yerine getireceğini düşünürken oğlanın aklına yavrularını kurtardığı kuş gelir. Hemen kuşun yanına gidip:

"Bir zamanlar dile benden ne dilerse demiştin. Şimdi ben kendi dünyama çıkmayı diliyorum." deyince, kuşa:

"Ondan kolay ne var. Bana 40 koyunla 40 kova su getir. Seni dünyaya çıkartayım." der.

Çocuk "Tamam" deyip döner. Padişah' ın yanına varır. 40 koyunla, 40 kova suyu alıp kuşun yanına varır. Kuş oğlana, 40 koyunu bir kanadına, 40 kova suyu da bir kanadına koymasını söyler.

Ortaya da oğlanı bindirerek:

"Lark dedikçe koyun, lark dedikçe bana su vereceksin." der ve uçmaya başlarlar.

Oğlan lark dedikçe et, lark dedikçe su verir. Tam kuyunun ağzına geldiklerinde kuş "Lark" der. Et bittiği için de oğlan kuşa hissettirmeden baldırından bir parça et kesip kuşa verir. Kuş bunu hisseder. Eti damağının altına saklar. Sonunda dünyaya çıkmışlardır. Kuş damağındaki eti çıkarıp diliyle oğlanın baldırına tekrardan yapıştırır. Oğlanın ayağı düzelir.

Bu arada da oğlanın kardeşleri, küçük oğlanın kuyudan çıkarmış olduğu kıza düğün edeceklerdir. Küçük oğlan, bir terzi dükkânına girer. Bakar ki terzinin canı sikkın niye olduğunu sorunca da Terzi:

"Ben sıkılmayayım da, kimler sıkılsın. Padişah' in bana bir emri var. Fındık kabuğunun içinde el değmemiş, makas kesmemiş, dikiş dikilmemiş, bir elbise istiyorlar benden." der.

Oğlan o işin kolay olduğunu söyleyince terzi şaşırır. Oğlanın aklına kuyudan çıkmadan önce kızın vermiş olduğu üç tel saç gelir. Hemen onları birbirine çatar ve ortaya, fındık kabuğunun içinde el değmemiş, dikiş dikilmemiş bir elbise çıkar. Terziye, al bunu Padişah' a götür der. Terzi padişaha götürür. Kız bu elbiseyi görünce oğlanın yer yüzüne çıktığını anlar.

O gün, düğün için Padişah' in elma bahçesinde eğlence olarak cenk yapılacaktır. Oğlan hemen o üç tel saçı birbirine çatar ve ortaya tam teknil bir atla birlikte ok takımları çıkar. Ata atlayıp o da cenge katılır. Burada okun biriyle ağabeylerinden birinin kolunu bir diğerk okla da diğerk ağabeyinin ayağını yaralar. Padişah onu hemen yakalatıp huzuruna çıkartır. Cellât edecektir. Ama oğlan:

"Efendim, beni cellât etmeden önce bir hikâyem var. Onu anlatayım. Sonra kararınızı verin." der.

Olayları anlatmaya başlayınca Padişah onun oğlu olduğunu anlar ve kucaklaşırlar. Ardından küçük oğlan ve kıza düğün ederler. Şimdi yanlarından geldik. Geçinip duruyorlarmış.

Zeki AYHAN, Alemşahlı

14. ÜÇ OĞLAN KARDEŞ

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde çok önceden bir adamın üç oğlu varmış. adam oğullarını çok seviyormuş ama küçük oğlunu daha çok seviyormuş.

Bir gün üç oğlan kardeş bir kuyunun içinde hazineler olduğunu duymuşlar. Kimseler duymadan almak istemişler. Gitmişler kuyunun başına. Büyük oğlanın beline urgan bağlamışlar kuyuya sarkıtmışlar ama inerken aşağıdan ateş fışkırmış korkmuş yukarı çektirmiş kendini.

Ortanca oğlan inmek istemiş ama o da inemedi çıkmış tekrar yukarı çektirmiş kendini.

Küçük kardeşleri;

“Ben ineim beni salın kuyuya” demiş. “Ama ben yanıyordum desem de siz daha aşağıya salın” demiş.

Küçük oğlanı kuyuya salmışlar. Oğlan aşağıya inince bir bakmış. Kocaman bir dev bir dudağı yerde bir dudağı gökte, ağzından ateşler fışkırıyor. Oğlan çok korkmuş. Korkmuş ama bir yandan da düşünüyormuş ben bundan nasıl kurtulurum diye. Çekmiş kılıcını dev daha davranamadan bunun başını kesmiş.

Hazineyi oradan almış belindeki urgana bağlamış. Ağabeylerine çektirmiş. Sonra kendisini çeksinler diye beklemiş. Ama yukarıdaki ağabeylerinin kalbine fesatlık düşmüş. Zaten babaları en çok bunu seviyor ya zaten çekemiyorlar. Onu orada bırakıvermişler.

Hazineyle köylerine dönmüşler. Babalarına;

“Öldü kardeşimiz” demişler. Yazık adamcağız günlerce yas tutmuş ağlamış ama faydası yok gari.

Neyse masaldır bu oğlan kuyunun dibinde bakmış bir yol var. Yoldan giderken iyice kuyunun dibine gelince orada bir kuş yuvası görmüş. Bir bakmış bir yılan yuvadaki yavruları yemeye geliyor. Hemen yılanı öldürüyor yavruları kurtarıyor.

Yavruların annesi geliyor. Öyle güzel bir kuşmuş ki Anka Kuşu'ymuş. Yılanın öldüğünü görünce oğlana teşekkür etmiş;

“Dile benden ne dilersen!” demiş. Oğlan da

“Bir şey dilemem beni yeryüzüne çıkarırsan bir tek onu dilerim” demiş.

Anka Kuşu delikanlıyı kanatlarının üstüne alıp yeryüzüne çıkarıyor. Delikanlı gidiyor ağabeylerinin karşısına geliyor. Hıyanet abilerini Anka Kuşu alıp savuruyor. Babası da bir seviniyor bir seviniyor. Hazineyi alıyor köyün en güzel kızıyla evlenip kırk gün kırk gece düğün yapıyor. Onlar ermiş muradına darısı bizim başımıza.

Hatice TÜRKER, Dingilli Köyü

15. MEHMET' İN YÜZÜĞÜ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Kocakarı ile oğlu varmış. Oğlanın adı Mehmetmiş. Annesi çalışır, oğlu Mehmet yermiş. Hünersizmiş de biraz.

Bir gün Kocakarı oğlu Mehmet' e:

" Oğlum, bu güne kadar hep ben getirdim, sen yedin. Biraz da sen getir., ben yiyeyim" der.

Bunun üzerine Mehmet, sırtına baltayı vurur, orman orman dolaşmaya başlar. Kesecek ağaç ararken, bir de bakar ki yılanın biri bir keçi yutmuş. Keçinin boynuzlarından yılanın ağzı gerilip kalmıştır. Bunu gören Mehmet, hemen gidip keçinin bir boynuzuna bir balta, diğerine bir balta vurur; yılan da keçiye rahatça yutar. Keçiye yutasıya kadar yılan, güzel mi güzel bir kız olur. Bu güzeller güzeli kız Mehmet'e:

" Dile benden ne dilersen" der.

Mehmet, bir dileği olmadığını söyleyince, kız ona bir yüzük verir ve:

" Eğer bir dileğin olursa, iki rekat namaz kıl, sonra da yüzüğü yala. Karşına dervişler çıkar. Dileğini onlara söylersin" der.

Mehmet yüzüğü alıp eve gelir. Eve gelir ama annesi onu eli boş görünce çok sinirlenir.

Mehmet, akşam olunca iki rekat namaz kılar. Namazdan sonra yüzüğü yalar. Karşısına dervişler çıkar.

" Dile bizden ne dilersen"

" Sabaha kadar evin etrafını odunla doldurun" diye diler Mehmet.

Mehmet sabah da iki rekât namaz kılıp, yüzüğü yalayınca, dervişler gene karşısına çıkar. Bu defa da:

"Benim evim Gagagub Padişah' inin evinden daha yüksek olacak." diye diler. Ev hemen yükselir.

Bunun ardından Mehmet, Gagagub Padişahı' nın kızını, yatağıyla birlikte emreder. Sihirli yüzük sayesinde bu dileği de gerçekleşir.

Biz haberi kimden verelim. Gagagub Padişahı' ndan verelim:

Gagagub Padişahı kızının kaybolduğunu anlayınca, kızını bulup getirene altın vereceğini halka duyurur. Halktan bir kocakarı Padişaha gelip:

"Ben senin kızını kısa zaman içinde bulup sana getireceğim." der.

Kocakarının da bir küpü vardır. Bu küp de sihirlidir. Küpün içine girip ırgala küpüm ırgala deyince bir anda Mehmet' in köyüne gelir. Köyde dilenci kılığında ev ev dolaşırken Mehmet' in evini bulur. Kocakarı eve girip Gagagub Padişahı' nın kızıyla dertleşiri. Mehmet de daha önce karısına onu, yüzüğün sihirli etkisiyle kaçırdığını söylemiştir. Kız bunu ağzından geçirir. Sonrada yüzüğü alıp, koca karıya verir.

Kocakarı iki rekât namaz kılıp, yüzüğü yalayınca dervişlere emrini söyler; ev eski haline, kız da saraya geri döner. Mehmet yalnız kalır. Yüzüğü de kaptırmıştır.

Mehmet yüzüğü bulmak için köy köy dolaşırken, Gagagub Padişahı' nın köyüne gelir. O gün de padişahın aşçısı ölmüştür. Mehmet de saraya aşçı olarak girer. Burada bir kedi besler. Çalışmaya başlayalı uzun zaman olmuştur.

Bir gün padişahın kızını yalnız görünce ona saldırır. Hemen oradan askerler gelmeden kaçır. Ama kaçmak yetmez. Çünkü ertesi gün, köydeki bütün erkekler padişahın emriyle sarayın önünden geçecektir. Kız da kendisine saldıran kişiyi rahatça tanıyacaktır.

Mehmet "Sarayın önünden geçsem bir dert geçmesem bir dert." diye düşünür. Geçmese cellat olacak, geçse tanınacak. "Ama belki tanıyamaz." diye düşünüp sarayın önünden geçer. Fakat iş düşündüğü gibi olmaz. Kız, onu tanımıştır. Hemen askerler onu yakalar, bir çuvalın içine koyup, sıçan kuyusuna atarlar.

Kuyuda sıçanlar, çuvalın kenarından köşesinden yemeye başlarlar. Bu arada da Mehmet' in sarayda beslediği kedisi, onun kokusunu takip ede ede sıçan kuyusuna gelir ve kuyuya atlar. Sıçanlar dört bir yana perem perem dağılırlar, saklanacak delik ararlar.

Sıçanlar Mehmet' e:

"Arslanını tut. Yoksa bizi yiyecek." derler.

"Aslanımı tutarım ama siz de benim işimi göreceksiniz." der Mehmet.

Mehmet, kocakarıya kaptırdığı yüzüğünü tekrar almak ister. Bunun için de üç sıçan gönüllü olur. Bu sıçanlar da Zır Deli, Zır Zır Deli ve Hınzır Delidir.

Bu üç sıçan yola çıkıp, Kocakarı' nın evine gelirler. Kocakarı, evde yatıyordu. Evi didik didik ederler ama yüzüğü bulamazlar. Sonunda anlarlar ki yüzük, kocakarının ağzındadır. Zır Deli hemen gidip, kuyruğunu önce pekmez çanağına sonra da karabiber çanağına bular ve kocakarının burnuna kuyruğuna sokar. Bunun

ardından kocakarı hapşırır, yüzük ağzından çıkar. Hemen yüzüğü alıp, Mehmet' in yanına gelirler. Mehmet sıçanlardan son bir kez bir matara su ister. İki rekat namaz kılar, yüzüğü yalar. Karşısına dervişler çıkar ve Mehmet' e derler ki:

"Eee... Karısına sırrını bildiren kendisini sıçan kuyusunda bulur."

Asiye CERİT, Alemşahlı

16. KARA KÖPEK

Evvelde bir çocuk varmış. Annesini epey çok üzüyormuş. Annesi demiş ki;

“Bir kara köpek gelse de veriversem seni!” demiş.

Kara köpeği anınca bu Kara Köpek gelmiş, çocuğu almış, gitmiş. Çocuğu alıp gidince babası arkasından çocuğunu aramaya çıkmış. Babası çocuğunu bulunca ona bir tabaka vermişler.

“Bu tabakayı al baba. ‘Açıl tabakam’ deyince içinden bütün yemekler saçılır içinden. Bütün öte dünyadaki olan yemekler gelir buraya.” demiş.

Onları almış gelmiş eve. Hanımına;

“Bak çocuğu verdiğimiz iyi oldu, bu tabakayla bize cennetteki bütün yemekler gelecek.” demiş.

Ondan sonra tutmuş tabakayı çarşıya gitmiş. Hana girip hancıdan tabak istemiş. Tabakasıyla dolduruvermiş bu tabağı. Hancı da gizlice almış tabakayı ve saklamış.

Tabakasını çaldırınca adam eve gelmiş. Hanımına tabakayı çaldırıldığını söylemiş. Sonra tekrar kızının yanına gitmiş. Başına gelenleri anlatmış. Bu kez ona bir eşek vermişler. Ama eşeğin pisliği altınmış. Tekrar hana gitmiş. Eşek handa ahır altınla doldurmuş. Hancı eşeği de saklamış. Başka bir eşek vermiş adama. Adam evine dönmüş hanımına eşeği de çaldırıldığını söylemiş. Hemen tekrar kızının yanına gitmiş. Bu kez kızları ona bir topuz vermiş. Bu topuz da ‘vur topuzum’ deyince vurmaya başlarmış ve ‘dur topuzum’ demeden durmazmış. Adam bu topuzu da alıp hancıya gitmiş. ‘Vur topuzum’ deyince topuz başlamış hancıya vurmaya. Hancıya;

“Sen benim tabakamı çaldın. Sonra da eşeğimi çaldın. Eğer onları verirsen ancak öyle vurmaya bıraksın.” demiş.

Hancı da aldıklarını geri vermiş adama. Adam tabakasını eşeğini ve topuzunu almış gitmiş evine. Hanımına;

“Artık paramız da çok aşımız da çok.” demiş. Mevlüt yapmışlar hemen. Mevlüt yaptın mı sorun yok gari.

Emine Uymaz

17. ŞAHMAYMUN KADIN

Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş bir bey varmış. Beyin üç tane oğlu varmış. Oğlanlar büyümüş. Hinci (şimdi) oğlanları evermek istiyormuş. Köylüye demiş ki

“Ben oğlanları nişanlayacağım.”

“İyi ya sabah köy meydanına çıkarız oğlanlar birer değnek alır; o değnekleri birercik atar kimin evinin üstüne denk gelirse o kızlarla oğlanları nişanlarız.”

“İyi” demiş.

Sabah köy meydanına köylü toplanmış. Çıkmış büyük oğlan eline bir asa almış. Bir yıldırılmış (savurmuş) kızı olan bir evin önüne düşmüş. İyi ya onu ona söylemişler.

Ondan sonra ortanca oğlan almış; o da bir yakaya (tarafa) düşmüş. Onu da nişanlamışlar oraya. İkisini nişanlamışlar, bir küçük oğlan kalmış. Atmış, bir tersliğin üstüne denk gelmiş elindeki değneği.

Ondan sonra “Olmadı” demiş köylü; hadi bakam bir daha... Gene aynı olmuş. Büyük oğlan gene bir kız evine; ortanca oğlan gene bir kız bulmuş; küçük oğlan gene bir terslik tepesine düşmüş değnek.

Ondan sonra “Olmadı” demişler gene. Üçüncü atmışlar. Gene aynı olmuş üçünün. Gene küçük oğlanın tersliğin üstüne denk gelmiş, ötekilerinki kız evlerine denk gelmiş.

“E benim nasibim bu” demiş küçük oğlan. “Onlara o kızları al bana da bu terslikleri temizlettir, buraya bir ev yaptır ben burada kendi halimde durayım.” demiş babasına.

“E olur mu?”

“Olur, şöyle olur böyle olur.”

Büyük oğlana düğün yapalar. Alırlar kızı. Ortanca oğlana düğün yaparlar ona da alırlar kızı. Neyse küçük oğlana terslikleri temizlerler oraya bir ev yapalar.

Ondan sonra oğlan gider girer oraya. Öteki oğlanlar evinde; o oğlan akşam oldu mu evine gider. Emme evinde bir peri kızı çıkarmış. O peri kızı o oğlanın ne yemeklik getirirse o yemekleri yaparmış, ortalığı siler süpürür buz gibi yaparmış oğlana görünmezmiş.

Bir gün böyle iki gün böyle epey böyle bir zamanlar geçer. Ondan sonra Bey der ki;

“ Benim oğlanlarım birer gün yemeğe gelsin” der. Büyük oğlanı yemeğe ünler, ondan sonra ortanca oğlanı ünler, ondan sonra küçük oğlanı ünler. Küçük oğlan böyle düşünüyormuş gari yemeğe gidecekleri vakit napayım gari napayım. Hinci ben peri kızını nasıl çıkarayım gari. Bir gün gelir kahveden peri kızını yakalar. Peri kızı kedi gibi bir şeymiş. Peri kızıyla konuşur;

“Sen böylesin ben seni insan içine nasıl çıkarayım babam bizi yemeğe çağırdı işte şöyle böyle.”

Peri kızı;

“Sen yemeğe ne zaman bir gün kalırsa bana haber ver” der.

Yemeğe bir gün kaldığı zaman haber verir ona. Büyük oğlan gider karısıyla, ortanca oğlan da gider küçük oğlana sıra gelir.

Küçük oğlana bir sopa verir peri kızı.

“Filan yerde bir çeşmeye git” der “O çeşmenin oluğuna bu sopayı sok karıştır. Oradan bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir Arap çıkar” der anlatır yapacaklarını.

Çocuk gider Peri Kızı’nın anlattığı gibi yapar. Arap der;

“Emret dağı dağ üstüne koyayım”

Peri kızının adı ‘Şahmaymun kadın’mış. Oğlan der;

“Beni Şahmaymun Kadın yolladı, Şahmaymun Kadın’ın selamı var. Burada sandık sandığın içinde, sandık yeşil sandığın içinde, Şahmaymun Kadın’ın elbiseleri varmış. Onları alacaksınız hem de yemeğe buyuracaksınız” der Arap’a.

Ondan sonra gelirler ertesi gün o peri kızının soyu sopu hep çıkar. Altın arabalar gümüş tekerler gari çıkarlar padişahın oraya giderler.

Sofralar kurulur yerler içerler. Peri kızı Şahmaymun Kadın da bir kaşık yermiş yemeklerden bir kaşık da yeninin içine atarmış. Ondan sonra ötekiler de bakarlar Şahmaymun Kadın öyle yapıyor diye onlar da bir kaşık yerlermiş bir kaşık yenlerinin içine atarlarmış.

Ondan sonra Bey;

“Gelinler bir oynayıversin” der. Hinci gelinler kalkar. Koca gelin oynamaya kalkar kollarını kaldırdıkça indirdikçe kollarından sapır sapır yemekler yerlere dökülür.

“Otur otur” onu yerine oturturlar.

Ortanca gelin kalkar o da aynı.

“Otur otur” oturttururlar.

Şahmaymun kadın kalkar oynarken kollarını kaldırdıkça indirdikçe kollarından pırr pırr kuşlar uçar. Kuş olur kollarındaki yemekler. Bey’in omzuna konar onun başına konar hayran olur millet.

Ondan sonra oğlan hemen eve gelir o peri kızının Şahmaymun Kadın’ın kürkünü gaz döker yakar. Şahmaymun Kadın orda oynarken kürkün kokusu burnuna gider.

“Eyvahhh!” der Şahmaymun Kadın. Bey’e;

“Oğlun der ayağına demir çarık giysin eline demir asa alsın, beni Kaf Dağı’nın arkasına aramaya gelsin” der. Pırr diye kuş olur uçar gider.

Oğlan koşa koşa gelir oraya bakar gitmiş Şahmaymun Kadın gitmiş. Hinci ne yapsın bir gün geçer iki gün geçer üç gün geçer yola çıkar Şahmaymun Kadın’ı aramaya.

Giderken üç oğlan babası ölmüş kavga ediyorlarmış mirasın başında.

“Sen onu alacaksın ben bunu alacağım!” diye. Bir asa varmış demir asa, bir pösteği varmış. Bir de sürmedanlık varmış. Hinci onlara selam vermiş;

“N’oluyonuz Selamun Aleyküm”

“Aleyküm selam. Babamız öldü mirasını üleşemiyoruz” demiş oğlanlar buna.

Bu da onlara;

“Bu elimdeki asayı atayım kim önce gidip alırsa pösteği alsın, ikinci giden asayı alsın, son giden sürmedanlığı alsın” demiş bunlara.

“Razı gelir misiniz”?

“Geliriz.”

“İyi öyleyse”

Sopayı atar onlar gelinceye kadar pösteğinin üstüne oturur ondan sonra sürmeyi çeker gözlerine öteki asayı vurur pösteğiye;

“Hadi beni Kaf dağının ardına at” der.

Ondan sonra Kaf Dağı’nın ardına o pösteği onu çarçabuk atar. Orda derlermiş;

“Burada adem eti kokuyor, adem eti kokuyo”

Şahmaymun kadın oradaymış. Şahmaymun kadın demiş ki;

“Sizin uzakta bir eriniz olsa gelse ne yaparsınız” demiş.

“Başımızın üstünde yeri var” demişler.

“Öyleyse benim filan yerde erim var o geldi gidin onu alın gelin” demiş.

Onlar alır gelirler onu. Ondan sonra oğlan yeniden düğün yapar kırk gün kırk gece gari. Şahmaymun kadınla geçinir.

Onlar çıkmış kerevetine

Bizim çıkam gari seyir bakam...

Canan YILMAZ, Erdelli

18. ÜÇ YUMURTANIN ŞERRİ

Memleketin birinde padişahın yaramaz bir oğlu yaşarmış. Köyün çeşmesinden su dolduran kadınların testilerini taş atıp kırarmış. Köyün kadınları da padişahın yaramaz oğlundan bıkip usanmışlar; ama padişah oğlu olduğu için şikâyet edemezlermiş. Yine böyle bir gün çeşme başında yaşlı bir kadının testisini taş atıp kırınca kadın ilenmiş;

"İnşallah üç yumurtanın şerrine uğrarsın." demiş. Bunun üzerine çocuk saraya dönmüş. Aradan yıllar geçmiş çocuk yakışıklı bir prens olmuş. Aradan uzun zaman geçmesine rağmen yaşlı kadının söylemiş olduğu üç yumurtanın şerrinin ne olduğunu unutmuyup merak ediyormuş. Etrafındaki bir kaç kişiye sormuş bilmediklerini söyleyip; fazla merak etmemesi gerektiğini belirtmişler. Yalnız aklından hiç çıkmıyormuş. Gel zaman git zaman bu üç yumurtanın şerrini köydeki bir kadından öğrenebileceğini duymuş. Doğru kadına gitmiş, sormuş. Kadın:

"Bu yumurtaların şerri çok adam öldürdü ama madem istiyorsun; bu yumurtalar Kaf Dağın 'da yaşayan devler tarafından korunuyor; ancak, o devlerden öğrenebilirsin." demiş.

Padişahın oğlu Kaf Dağına doğru yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş Kaf Dağına ulaşmış. Orada yaşayan devlerin evine varmış. Devin iki büyük oğlu varmış, onlar insan avına çıkmışlar. Anne dev bahçede oturmuş memelerinin birini omzundan bir kaldırıp arkasına atmış, diğer memesiyle de bebeğini emzirmeye başlamış. Padişahın oğlu da şaşkınlık içinde ne yapacağını düşünürken usulca devin arkasından yaklaşıp memesini emmeye başlamış. Bu sırada dev insan kokusunu alıp arkaya baktığında padişahın oğlunu görmüş ensesinden yakalayıp önüne koymuş;

"Ey insanoğlu ne arıyorsun burada, sen benim mememi emmemiş olsaydın ben seni şimdi yerdim; ama, sütümden içtiğin için benim çocuğum sayılırsın, seni yiyemem." demiş.

Sonra da dönüp derdinin ne olduğunu sormuş. Padişahın oğlu üç yumurtanın şenini öğrenmeye, onları bulmaya geldiğini söylemiş. Dev;

"Bu yumurtalar burada değil öbür Kaf Dağında ve bizim düşmanımız olan devlerin elinde bulunuyor. Bu gece burada kal sabah olunca biz seni oraya götürür ne

yapacağını anlatırız. Yalnız şimdi benim oğullarım avdan gelirler sen hemen saklan. Seni görmesinler."" demiş.

Az sonra devler avdan dönmüşler içeri girince hemen insan kokusunu almışlar. Etrafı aramaya başlamışlar. Anne dev de dayanamayıp onu sakladığı yerden çıkarıp onun kendisinin sütünden içtiğini dolayısıyla artık kardeş olduklarını söyleyip üç yumurtanın şerrini aramaya geldiğini anlatmış. Yardım etmeleri gerektiğini söylemiş. Sabah olunca hep beraber yola çıkmışlar. Sınıra gelince padişahın oğlunu bırakmışlar ve;

"Biz buradan öteye geçemeyiz. Yalnız senin gibi üç yumurtanın şerrini aramaya gelenler bir daha geri dönmediler. Sen dönmek istiyorsan karşıdaki devin gözlerine dikkat et; eğer gözleri açıksa uyuyor, kapalıysa uyanıktır." demişler. Arkasından eklemişler;

"Yumurtaları aldıktan sonra da bir su kenarı bulmadan sakın kırma." diye tembihlemişler. Bunun üzerine padişahın oğlu devin gözlerinin açık olduğu anı kollayıp yumurtaları aldığı gibi kaçıp kurtulmuş.

Amma velâkin padişahın oğlu dayanamayıp su kenarına varmadan yumurtanın birini kırmış. İçinden ay parçası gibi bir kız çıkmış ve su istemiş. Su bulunmadığı içinde oracıkta ölmüş. Sonra yine yoluna devam etmiş ama diğer yumurtalardan da yine kız mı çıkacak diye merak etmiş ve birini daha kırmış. Bir kız çıkmış o da su istemiş olmadığı için yine ölmüş. Elinde kalan üçüncü yumurtayı ise akıllanıp bir çeşmenin başında kırmış. İçinden ay parçası gibi bir kız çıkar su isteyince padişahın oğlu hemen suyu içirip onu yaşatmış. Kız yumurtadan çırilçıplak çıktığı için ona; "Sen şu ağacın tepesine çık ben sana giyecek bir şeyler alıp geleyim." demiş. Oradan ayrılmış. Bu arada çeşmeye su doldurmaya saraydan bir arap kızı gelmiş. Su doldurmak için çeşmeye eğildiğinde suya yansıyan ağaçtaki kızın gölgesini görünce kendi gölgesi zannedip şaşırılmış. Suyunu doldurup şaşkınlık içinde saraya dönmüş. Ertesi günü tekrar su doldurmaya geldiğinde yine aynı güzel yansımayı görüp kendisi sanmış ve kendi kendine;

"Meğer ben ne güzelmişim. Bir de bu güzelliğimle sarayda hizmetçilik yapıyorum" demiş.

Tam testisini kıracakken ağaçta bekleyen kız;

"Dur! Boşuna kırma o senin değil benim gölgem." diye seslenmiş.

Niye ağaçta olduğunu padişahın oğlunu beklediğini anlatmış. Bunu kıskanan arap kızı onun yerine ağaca çıkıp padişahın oğlunu kendisi beklemek için kızın elinden tutup ağaçtan indirmek isterken kız kuş olup uçmuş. Padişahın oğlu da elinde elbiseyle dönüp geldiğinde ağaca bir bakmış kocaman bir arap kızı duruyor. Sesini çıkarmayıp; "Her halde benim nasibim bu." deyip arap kızını almış saraya götürmüş ve evlenmişler. Kuş olup uçan kız da her gün sarayın kapısına gelip arap kızını görünce "Arap kızı" diye ötermiş. Padişahın oğlunu görünce "Sultanım, padişahım." diye iltifat ediyormuş. Arap Kızı bu kuşun o kız olduğunu bildiği için her şeyi bozacak diye padişahın oğlunu kandırıp kuşu kesmesi için emir vermiş. Kuşu kesmişler; kanın aktığı yerde bir ağaç çıkmış.

Bu defa ağaç, Arap kızı geçerken dikenlenip üstüne doğru açıyormuş. Padişahın oğlu geçerken güzel güller açıyormuş. Bu ağacı da kestirmiş. Ağaç kesilince etrafa mis gibi bir koku yayılmış. Bu konuyu duyan sarayın çalışanlarından yaşlı bir kadın kesilen ağacın dalından almış. Evine götürüp elbiseleri güzel koksun diye sandığının içine koymuş.

Yaşlı kadın her sabah evini toplamadan evden çıkıyormuş. Akşam eve döndüğünde de evi derli toplu tertemiz buluyormuş. Yaşlı kadın evden çıktıktan sonra sandığın içindeki dal parçası kıza dönüşüyormuş. Evi toplayıp temizliyormuş. Bir gün iki gün böyle sürüp gitmiş; kadında merak uyandırmış. Bir gün evde saklanmış. Odadaki sandık yavaşça açılıp içinden kız çıkınca kızın kolundan tutup sormuş:

"Sen in misin cin misin bana bir söyle?" demiş. Kız:

"Ben ne inim ne de cinim." deyip arap kızının kendisine yaptıklarını anlatmış:

"Kuş oldum beni öldürttü, ağaç oldum kestirdi. Sen de ağacın dalından aldın buraya getirdin." demiş. Sonra da;

"Aslında padişahın oğlunun aradığı benim" demiş. Bunun üzerine yaşlı kadın:

"Ben de bunu padişahın oğluna anlatacağım" demiş.

Varmış padişahın oğluna gitmiş;

"Hünkarım siz üç yumurtanın şerrini aramaya gittiniz. İkisini su bulmadan kırdınız içinden çıkanlar öldü, üçüncüsünü çeşme zıbinda kırdınız dünya güzeli bir kız çıktı; onu yaşattınız. Ağacın üzerine çıkartıp beklemesini söylediniz, döndüğünüzde ise arap kızıyla karşılaştınız. Arap kızı sizi kandırdı. O kız kuş oldu

kestirtti. Ağaç oldu kestirtti ben de ondan bir dal aldım sandığıma koydum yine Allah ona bir can verdi. Şimdi benim evimde. Sizin aradığınız kız o kız." demiş.

Padişah yaşlı kadının evine gitmiş. Kızı görmüş. Aynı çeşmenin başında kırıldığı yumurtadan çıkan kız. Buna sevinmiş, kızı alıp saraya götürmüş. Arap kızına da "Kırk satır mı kırk katır mı" deyip onu memleketten sürdürmüş.

19. KURU KAFA

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir kuru kafa varmış. Bu kuru kafanın alnında “Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım” yazıyormuş.

Adamın biri bir gün bu kuru kafayı bulup evine getirmiş. Getirdikten sonra baksa ki kuru kafa konuşuyor. Sürekli Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım diyor.

Adamın karısı da huysuz biridir. Bu kuru kafaya sinir olup atar ocağın içine. Kuru kafanın odayı kaplayan dumanından evin kızı hamile kalır.

Olayın üzerinden yedi sekiz ay geçer. Artık kızın karnındaki şişlik belirginleşir. Anne bunu fark eder ve kızına sorar, "Bu nereden çıktı.". Kız, "Anne ben bir şey yapmadım." dese de annesini inandıramaz. Annesi hemen oğluna durumu anlatır ve onu öldürmesini ister. Oğlu da :

"O canı Allah verdi, Allah alır." diyerek annesinin dediğini yapmaz.

Sonunda çocuk doğar. Üç günlükken konuşmaya başlar. Bu durumu öğrenen padişah adamı huzuruna çağırır ve ona bir soru sorar:

"On beşinde nasılsın, yirmi beşinde nasılsın, kırkında nasılsın?"

Adam cevap için zaman istedikten sonra evine gelir. Adam düşüncelidir. Bunu gören torunu dedesine niye düşünceli olduğunu sorar. Dedesi de durumu anlatır, soruyu söyler. Üç günlük çocuk:

"Bunu bilemeyecek ne var ki dede." der ve ekler.

"On beşinde deli folu(cıvcıv çıkacak yumurta), bilmezsin gittiğin yolu; yirmi beşinde akıl az başına gelir, kırkında olgunlaşırsın." der.

Cevabı öğrenen adam hemen padişahın huzuruna çıkıp soruya karşılık verir. Cevabı duyan padişah çok şaşırır ve:

"Sen bunu nereden öğrendin?" diye sorar. Adam da:

"Padişahım benim üç günlük bir torunum var, o söyledi." der. Padişah üç günlük çocuğun konuşmasına, hele böyle bir soruyu cevaplamasına ihtimal vermese bile, merak edip onu huzuruna çağırır.

Üç günlük çocuğun konuştuğunu ve böyle bir soruya cevap verdiğini anlayan padişah kürkünü çıkarıp

"Al bu senindir." der ama çocuk kabul etmez. Çocuk dedesiyle saraydan ayrılıp giderken önlerine bir demir kapı çıkar. Kapı açılınca güllük gülistanlık bir yer ortaya çıkar. Çocuk: "Dede, burası senin." der.

Orayı geçip ilerlerken bir demir kapı daha çıkar. Kapı açılır ve bir önceki yerden daha da güzel bir yer çıkar. Dede:

"Burası kimin yavrum?" diye sorar.

Çocuk:

"Burası annemin." der.

Dede:

"Oğlum, bura benim, bura annenin, hani anneannenin yeri?" der.

Çocuk da:

"Anneannemin yeri altta katran kazanlarının içi." der.

"Zamanında anneannem annemi öldürtmek istedi. Ondan onun yeri Cehennem." der.

Dede:

"Senin yerin neresi oğlum." deyince de bir demir kapı daha açılır. Orası da cennettir.

Dudu ÇETİN, Alemşahlı

20. EMİNE SULTANIN KUTUSU

Bir ailenin üç kızı varmış. Babaları hacca gitmeye niyet etmiş. Kızlarına:

"Hacıdan ne istersiniz, ne getireyim size" demiş.

Bunun üzerine büyük kızı halı heybe, ortanca kızı hacı örtüsü, en küçüğü de: "Baba ben bir kutu istiyorum" demiş.

Babaları hacca gemiyle gidecekmiş. Kız babasına;

"Eğer istediğim kutuyu bulursan gemin çarçabuk denizleri aşsın gelsin. Ama bulamazsan gemin oracıkta batsın." demiş.

Babaları hacca gitmiş hac vazifesini yapmış büyük kızların hediyelerini almış. Küçük kızın istediği kutuyu sormuş soruşturmuş kimse bilmiyormuş. Alamadan gemiye binmiş. Gemi denizin ortasındaiken sallanmaya başlamış. Gemidekiler telaşlanıp;

"Gemide intizarlı, suçlu bir kimse var mı? Varsa insin bu kadar yolcu tehlike altına girmesin." demişler.

Adamcağız da;

"Benim, kızımın istediği bir kutu vardı onu bulamadım bu yüzden oluyor." demiş.

Gemidekiler de adamı gemiden atıvermişler. Denize düşen adam yüzerek bir karaya çıkmış. Orada bir dağın kenarında;

"Of of nedir bu benim çektiğim." diye söylenirken; birden bire dağ ikiye yarılıp içinden bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir arap çıkmış;

"Beni mi çağırdınız emredin." demiş. Adam da şaşırıp;

"Ben sizi çağırmadım, siz de kimsiniz." demiş. Arap;

"Siz biraz önce of of diye beni çağırdınız. Benim adım Of. Emredin" demiş. Adam;

"Küçük kızım benden bir kutu istedi; bulamadım. Ne yapacağım?" demiş.

Of da adamın istediği kutuyu hemen bulup getirmiş;

"Bu kutuyu açmadan kızına ver. O istediğine göre ne yapacağını biliyordur." demiş.

Babaları üç kızının hediyelerini alarak eve dönmüş. Herkesin hediyesini vermiş. Küçük kız ise kutuyu, alır almaz odasına kapanmış ve pencerenin kenarında

açmış. Kutudan altın bir saksı içinde eşi benzeri görülmeeyen bin bir çeşit mücevherle bezenmiş çiçek çıkmış. Yalnız çiçek akşam ezanından sonra peri padişahının oğluna dönüşüyormuş. Küçük kız odasından hiç çıkmayıp tüm zamanını peri padişahının oğluyla geçiriyormuş. Padişahın oğlunun getirdikleriyle beslenip onunla gününü gün ediyormuş. Sabah olunca peri padişahının oğlu kuş olup uçuyormuş. Üç gün böyle, beş gün böyle geçmiş. Ablaları kızın odasına kapanıp günlerce o kutuyla ne yaptığını çok merak ediyorlarmış. Kıza;

"Günlerdir yiyip içmiyorsun, sırtında kirlenmiştir gel biz seni yedirelim içirelim, banyonu yaptıralım yine odana kapanırsın" demişler.

Kızı kandırıp odadan çıkarmışlar birisi banyosunu yaptırırken diğeri de odasına girer; gördükleri karşısında çok şaşırır ve kıskanır. Çünkü saksıdaki çiçek tüm ihtişamıyla karşısındadır. Buna dayanamayıp altından yapılmış saksıyı, bin bir mücevherle bezeli çiçeği parçalayıp odadan çıkar. Bunun üzerine kuş kılığındaki peri padişahının oğlu içeriye girer bir de ne görsün içinden çıktığı saksı ve çiçek paramparça olmuş. Bunun üzerine;

"Benim nasibim bu kadarmış artık beni istemiyor" deyip üzölmüş. Üzüntüsünden kolunu kanadını kırıp uçup gitmiş. Banyodan çıkan kız odasına geldiğinde gördükleri karşısında çok şaşırır ve üzölür. Kendini bu defa üzüntüsünden odaya kapatmış. Günlerce aş ekmek yememiş sonra babasına;

"Bana yolun kenarında bir han bir hamam yaptır gelen geçen sebeplensin. Ben ancak öyle avunabilirim." demiş. Babası kızına kıyamayıp istediklerini yaptırmış. Kız orada yaşamaya başlamış. Gelen geçenler orada konaklayıp yerler içerler, banyolarını yaparlar o gece rüyaya yatarlarmış. Sabah olunca da rüyalarını hanın sahibine anlatırlarmış. Uzak memlekette yaşayan Keloğlan da bu hanın methini duyup anasına;

"Gel ana biz de bu hana gidelim bir rüyaya yatalım" demiş.

Ertesi günü anasıyla keloğlan az gidip uz gidip hana varırlar. Vakıt epeyce geç olmuş. Yemeklerini yiyip banyolarını yapmışlar an yatacakları sırada birden hanın duvarları yarılmış içeriye ordusuyla birlikte peri padişahının oğlu girmiş. Keloğlan ve anası korkularından bir kenara büzölmüşler. Peri padişahının oğlu üç kere: "Yaktın beni Emine Sultan" demiş. Yanındakilerde yaralarını temizleyip sarmışlar. Giderken yine üç kere: "Yaktın beni Emine Sultan" diyerek ayrılmışlar.

Sabah olunca Keloğlanla anası olanları hanıma anlatmak için yanma gitmişler. Keloğlan hanıma;

"Akşam biz yatmadan önce ay gibi güzel ama kolları bacakları yaralı bir genç geldi. Üç kere yandım Emine Sultan dedi. Yanındakiler yaralarını sarıp gittiler" demiş.

Anlatılanlardan sonra bunun kendi kutusundan çıkan peri padişahının oğlu olduğunu anlar. Ertesi gece kılık değiştirerek tekrar gelmelerini bekler. Vakit gece yarısını aştıktan sonra yine peri padişahının oğlu yanındakilerle birlikte gelir; üç kere; 'Yaktın beni Emine Sultan" diye bağırır. Yanındakilerde yaralarını temizleyip sararlar. Tam gidecekleri sırada yaşlı kadın kılığına girmiş olan Emine Sultan onların peşine takılır. Bunu fark eden peri padişahının oğlu yanındakilere;

"Sorun bakalım nereye gidiyor?" demiş. Kadın da;

"Siz nereye gidiyor sanız ben de oraya gidiyorum." der.

Az gitmişler uz gitmişler peri padişahının sarayının bahçesine varmışlar. Bahçe güllük gülistanlıkmiş. Güllerin dalında bülbüller ötüyor; altında da ırmaklar akıyormuş. Padişahın oğlu yanındakilere;

"Bizim bahçivana söyleyin bu kadıncağıza kulübesinin yanında bir oda versin" demiş.

Uşaklardan biri onu odasına götürürken Emine Sultan uşağa;

"O genci bana verin ben onu bir gecede iyileştiririm" demiş. Ertesi gece uşaklar padişahlarının acı hissetmemesi için ona uyku ilacı içirip kadının odasına bırakırlar. Yaşlı kadın ağlayarak anlatmaya başlar;

"Padişahım ben Emine Sultanım senin arkandan o hanı hamamı yaptırdım. Odamdaki saksıyı ve çiçeği ben değil ablamlar kıskandıkları için kırdı. N'olur uyan. İyileş" demiş.

Böyle yalvararak sabah olur ama ne yazık ki padişahın oğlu anlatılanları duymamıştır. Padişahın oğlu odadan çıkar. Ertesi günü yine aynı şekilde padişahın oğlunu odasına alır. Ağlar anlatır. Padişahın oğlu duymaz. Sabah olup da uyandığında bahçeden geçerken ırmakların kuruduğunu, güllerin solduğunu, bülbüllerin ölmüş olduğunu görür. Çok üzülür. Bahçıvanbaşını yanına çağırır; bahçeye ne olduğunu sorar. Bahçıvan da ona güçlkle cevap vererek;

"Yaşlı kadın buraya gelip de sizi iyileştirmek için odasına aldığından beri yalvarıp ağlamalarından güller soldu, bülbüller öldü, ırmaklar kurudu. Eğer bir gece daha ağlar, inlerse ben de öleceğim" demiş.

Bunun üzerine meraklanan padişahın oğlu ilaç içmeden kadının odasına gitmiş. Uyuyor numarası yapan padişahın oğlu kadının bütün anlattıklarını duyup yerinden kalkmış ve Emine Sultana sarılmış. Kavuşmanın mutluluğundan sonra güller açmış, bülbüller ötmüş, ırmaklar akmış. Ömürlerinin sonuna kadar mutlu ve beraber yaşamışlar.

21. NEYDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir anne bir baba bir de kız varmış. Bu ailenin evinin alt tarafında da ermiş bir yaşlının mezarı varmış. Bu mezarın üzerinde her sene bir kabak açarmış ve konuşurmuş. Ağzından hep, "Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım" sözleri çıkarmış.

Evin kızı hep bu mezarın yanlarında oynarmış. Bir gün bu kabağın konuştuğunu görünce koparıp eve getirir ve odanın bir köşesine bunu koyar.

Kızın annesi de huysuz bir kadındır. Bu kabak hep "Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım" deyip durduğundan sıkılır ve kabağı alıp ocağa atar. Kabak yanınca da evin içini bir duman kaplar. Bu çıkan dumandan da evin kızı hamile kalmıştır.

Olayın üzerinden yedi sekiz ay geçtikten sonra kızın karnı şişmeye başlar ve hamile olduğu anlaşılır. Anne de, çocuğun, kızın babasından olduğunu düşünür ve kocasını çağırarak:

"Bu çocuğu bu hale sen getirdin. Ele güne karşı nasıl bakarız. Git bu çocuğu götür dağda kes gel. Bari namusumuzu kurtaralım." der.

Baba bu sözün üzerine çocuğu dağa götürür ama kesemez. Alıp tekrardan eve getirir. Tabi hanım bu duruma çok kızar.

Gel zaman, git zaman bu olay köyde duyulur ve padişaha kadar gider. Bu arada çocuk doğalı üç gün olmuştur. Çocuk da babası gibi, sürekli "Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım" der.

Padişah bu durumu öğrendikten sonra kızın babasını huzuruna çağırır. Ona der ki:

"Sana bir soru soracağım. Eğer bilemezsen seni cellat edeceğim." der ve soruyu sorar:

"Deli fol, tam akıl, cılk yumurta(bozuk yumurta) nedir?"

Adam soruyu duyunca eve gider. Cevap için bir gün zaman verilmiştir. Adam düşüncelidir. Dedesinin düşünceli olduğunu gören çocuk:

"Dede ne düşünüyorsun?" diye sorar.

"Padişah bana bir soru sordu, onu düşünüyorum." der.

"Ne sordu?"

"Deli fol, tam akıl, cılk yumurta nedir?"

"Bunu bilemeyecek ne var dede. Bir insan anasından doğdu mu, on beş yaşına kadar neyin ne olduğunu bilmez, bu deli foldur. On beş yaşından sonra akıl yerine gelir, kırk, kırk beş yaşına kadar. Bu tam akıldır. Kırk beş yaşından sonra insanın aklı ermemeye baslar. O da cılk yumurtadır. " der.

Dede bunu öğrenip, çıkar padişahın huzuruna. Cevabı verir. Padişah şaşırır.

"Sen bunu nereden öğrendin?" diye sorar.

"Padişahım. Benim üç günlük bir torunum var, o söyledi." der.

Padişah buna inanamaz. Çünkü üç günlük çocuğun konuşması akıl alacak iş değildir. Bunu görüp, anlamak için çocuğu huzuruna çağırır. Çocuk huzuruna gelince, padişah gördüğüne inanamaz.

Bu defa çocuk,

"Padişahım. Müsaade ederseniz, benim de size bir sorum var." der.

"Sor bakalım."

"Dünyanın tadı nedir?"

"Dünyanın tadı gezmektir." der padişah.

Çocuk:

"Dünyanın tadı muhabbettir padişahım. Muhabbet olmayınca, gezmişsiniz neye yarar." der.

Bunu duyan padişah hemen kavuğunu çıkartır, çocuğa uzatır.

Çocuk:

"Yok padişahım. Ben aldım, kabul ettim. Ama o sizindir." der ve kavuğu kabul etmez.

Ardından çocuk, dedesiyle birlikte kalkıp yola düşer. Giderken, giderken yerin yedi kat altına gelirler ve burada bir kapı açılır. Gidip bir bakarlar ki, her taraf mis kokulu çiçeklerle dolu. Geldikleri yer cennettir. Burada iki tane saray vardır. Çocuk:

"Dede, bu saray senin, bu saray benim" deyince dede:

"Oğlum hani anneannenin sarayı?" diye sorar. Çocuk:

"Onun sarayı bunun altında. Cehennem kazanında." der ve ekler.

"Hani dede, anneannem sana demişti ya, dağa annemi götürüp kes diye, ondan onun yeri cehennemdir." der.

Dudu AYHAN, Alemşahlı

22. GÜL ALİ

Evvel zaman içinde, kalbur zaman içinde, işte develer tellal iken, pireler berber iken, bir köyde bir erkekle bir kadın yaşarmış. Belli bir yaşa gelmişler, çocukları olmamış. Çocukları olmadığı için gerçekten üzülmüyorlarmış. Bu üzüntüleri yüzünden her namazdan sonra dua ediyorlarmış Bir çocukları olması için. Hatta kadın bir gün şöyle dua ediyor;

“Yârabbi, bana oldu olmadı, bir çocuk ver, yılan dahi olsa, çocuk ver” diye, dua eder.

Gerçekten dokuz ay sonra, kadın bir yavru dünyaya getirir ama o yılanır. Yılanı çocukları gibi beslerler, gözü gibi büyütürler, gözü gibi bakarlar, çok severler. Ama halktan çekindikleri için, o yılanı, kendi yattıkları odanın tepesine, zembilin içine yerleştirirler. Belli bir yaşa kadar büyütürler. Fakat hiçbir zaman komşularına, bizim bir yılan oğlumuz var, diye kimseye söylemezler. Ama tabi yılan büyümeye başlayınca, etrafı gezip, görmek ister. Babasıyla birlikte bazen beraber oduna gittiği zaman, bazen bir kayanın içine, babası, her zaman, bunun girdiğini görür. Fakat babasına niçin girdiğini söylemez. Fakat oğlunun konuştuğunu dinler. On sekiz yaşlarına geldiğinde, bir gün yine oduna gittiklerinde, yılan biraz bulunduğu yerden uzaklaşır.

Bir saray kenarına gelir. Dere kenarında, bir kızın geldiğini görür. Kızı görünce, çok beğenir. Akşam olunca, her gün, o zembilin içinde yattığı yerde, o gün artık uyuyamaz. Derler ki anne babası;

“Bizim oğlan, bugün niye uyumuyor?”

İndirirler;

“Oğlum, sen niçin uyumuyorsun?” diye sorarlar.

“İşte, ben aşık oldum.”

“Oğlum, yılanlar aşık olur mu?”

“İşte ben, aşık oldum baba.”

“Kime?”

“Padişah’ın kızına.”

“Oğlum, Padişah’ın kızına sen aşık olmazsın. Sen yılansın. Sana kız vermezler.”

“Olsun baba, sen, ille git. Bana, o kızı iste.”

Babası, biner eşeğine, Padişah’ın huzuruna çıkar. Padişah’tan kızını ister. Padişah der ki;

“Tamam, benim kızımı çok isteyen olur ama benim bir isteğim var, der. Herkesten, benim isteğim şu; Kim ki, benim kızımı istiyorsa, benim sarayımla, o ev arasında, güllük gülistanlık, güzel bir yuva, çiçekler, havuz kenarında, böyle balıklar, ben, böyle bir yer istiyorum” der.

Tabi, bizim bu köylü vatandaşı çok üzülür. Gelir oğlunun yanına, namazı kıldıktan sonra, akşam namazını kıldıktan sonra, oğlum, durum böyle böyle, bizim yapamayacağımız iş var. Biz bunu yapamayız.”

“Babacım, nedir?” diye sorduğunda,

“İşte iki ev arası, yani, bizim evle, onun sarayı arasında, güllük gülistanlık bir, çiçeklik yer olacaktı.”

Baba sana, ben bir adres söyleyeceğim, oraya gideceksin. Hani, ben her zaman, seninle gittiğim zaman, bir kayanın arasına giriyordum ya! Kayaya var de ki: Gül Ali’nin selamı var. Bana zeytinyağı ver, ekmekte verecekmisiniz, de.” diye, babasına öğütte bulunuyor. Babası, gider oradan zeytinyağını alır, ekmeği alıp gelir. Öbür gün, babasına der ki;

“Ekmek kırıntısını ufala, zeytinyağını dök. Bunu, padişahla bizim ev arasında yap” der.

Akşama kadar, babası işini bitirir. Akşam evlerine yatarlar. Sabahleyin yine babasına;

“Babacığım, anneciğim, kalkın sabah ezanı okunuyor,” dediğinde, onlar bir kalkarlar ki, her taraf güllük gülistanlık olmuş. Gerçekten saraya kadar, güllük gülistanlık, çiçekler açmış. Herkes şaşırır. Neyse artık tabii padişah da görür bu olayı. Öbür gün bir daha giderler. Biz gelin almaya gelelim, diye. Padişah der ki;

“Tamam, sen benim kızımı alacaksın ama benim sarayım gibi, bu saray olmadıktan sonra, sen ben sana kızımı vermem ki!” der.

“İyi, o zaman bir saray yapalım ama biz saray yapamayız.” diyor kendi kendisine, yine oğluna geliyor, babasına diyor ki yılan;

“Babacığım, sen geçen gittiğin yere git. Dört tane çomak iste. Sen bu çomakları bana getir gel!”

Neyse babası gidiyor kayaya, kayanın yanına varıyor. Kayaya şöyle eliyle vuruyor;

“Gül Ali’nin selamı var” diyor.

“Evet, ne istiyorsun?”

“Dört tane çomak istiyorum. Ama çatal çomak” diyor. Dört tane çatal çomağı veriyorlar. Yılanı getiriyor. Yılan;

“Baba sen bunları, ölç ölç dik. Yalnız gece dikilmesi gerekiyor.”

Gece, babası, bunu diyor. Sabah olduğunda, ezan okunduğunda;

“Baba kalkın, sabah namazı vakti geldi.” dediğinde, kalktıklarında, padişahın sarayından daha güzel bir saray olduğu ortaya çıkıyor. Padişah sarayı da görünce, ürmeye başlamış. Acaba böyle bir zengin kim ki benim böyle işlerimi yapıyor, diye.

Gül Ali, yılan, babasını yine gönderiyor. Artık, ne zaman gelelim, gelin almaya diye. Padişah, diyor ki;

“Tamam, bunlar oldu ama diyor. Kırk gelin kırk tane diyor, at olacak. Kırk tane gelin alıcısı olacak. Kırk tane at, birbirine benzeyecek” diyor. “Gelin almaya gelirken, düğün alayına, öyle geleceksin” diyor.

Gene geliyor babası. Tabi oğlunun, artık böyle işler başarabildiğinin her an farkında!

“Oğlum! Bizden, bu sefer daha zor istediler. Kırk tane at olacak, kırk da hem siyah olacak, birbirine benzeyecek. Kırk yerden gelin alıcı da birbirine benzeyecek. Baba, ondan kolay ne var, diyor. Sen yine aynı yere git. Neyse, gidiyor oraya, yine kayaya sesleniyor. Gül Ali’nin selâmı var diye.

“Evet, ne istiyorsun?”

“Bu sefer, kırk tane çomak istiyorum.” diyor. Onları akşamleyin, yerlerine yerleştiriyor. Ve sabahleyin, yine kalktıklarında, yine o olay, kırk tane atın kişnediğini duyuyor. Gelin almaya, gidiyorlar. Akşam olduğunda, gerdeğe gireceğinde, gelin içeriye giriyor. Ama içerde, hiç kimse yok. Sağına soluna bakıyor. Hiç bir şey yok. Belli bir zaman geçiyor. Gelin ürpermeye başlamış!

“Acaba ne var burada?”

Yukarıdan bir ses:

“Beni indirir misin? Beni indirir misin?”

Bakıyor ki orada, bir zembil var. Zembili şöyle bir indiriyor. Allah! İçinde, bir yılan. Atıyor, elinden yılanı. Yılan yere düşüyor. Gelin bayılmış. Tekrar ayıldığında;

“Sen bir yılanısın, hem de konuşuyorsun benimle.” diyor.

“Ben senin kocanım işte” diyor.

“Ben, bu yılanla mı evlendim?”

“Evet, sen bir yılanla evlendin” diyor. Neyse, saatler ilerliyor.

Diyor ki:

“Ben seni çok sevdim, seni aldım. Yalnız aramızda, bir sırrımız olması lazım! Sırrını ne olursa olsun, annenin babanın, herkesin yanında saklar mısın?”

“Saklarım.”

“Ama bu sır öyle bir sır ki; eğer bu sırrımı açarsan, ne bu saraylar, ne bu evler, ne de ben kalırım, hepimiz gideriz.”

“Tamam, kabul ediyorum” diyor.

Bunun üzerine yılan, derisini çıkarıyor. On dokuz yaşında bir genç, öyle yakışıklı bir genç ki... Derisini kenara koyuyorlar. Neyse, gerdek işi bittikten sonra, tekrar, yılan derisini giyip, zembile asıyorlar o tepeye.

Gelini kocasıyla beraber ziyarete gelmişler, herkes anneleri, babaları, komşuları. Her gelen diyormuş ki;

“Senin kocan nerde? Senin kocan nerde? Kız insanlara söyleyemiyor. Yalan söylüyor;

“Kocam gelecek, şuraya gitti, buraya gitti.”

“Padişah’ın tabi zoruna gitmiş damadını görememek. Bir gün diyor ki;

“Ben bir yarış düzenleyeceğim, herkes katılabilir. Hem de o zaman benim damadı görebilirsiniz” diyor.

Yılan ve kız yine akşamdan konuşuyorlar. Yılan kıza diyor ki;

“Sakın ola ki, benim, şu beyaz ata bindiğimi kimseye söyleme! İşte benim beyim, beyaz ata bindi, dersin, gerçekten talan olurum. Depremli oluruz, yaşayamayız!”

Bugün tabi panayır günü, yarış yapılacak. Yarışta, tabi kızın teyzeleri, falan yanına gelmişler;

“Kocan nerede? Göster!” diyorlarmış.

“Söyleyemem, gösteremem” diyormuş kızcağız.

“Yani burada mı?”

“Burada ama gösteremem!”

Göstereceksin, göstermeyeceksin. Bir an dalgınlığına geliyor. Etrafındakilere;

“İşte beyaz atlı geliyor, o benim kocam.” diyor.

O anda, deprem olmaya başlıyor. Bir toz bulutu kalkıyor ortaya, ne saraylar kalmış, ne başka bir şey kalmış. Herkes, yerlerde dolanıyor. Yılan artık diyor ki;

“Siz bana söyleştiniz, bakın ne hale geldim!”

O zamana kadar da tabi bu olaylar, belli bir yerde olurken de, bu olay bitmiş. Amma, belli bir yerde, bir olay var aynı anda devam eden... Bir adam da babasını doktora götürecekmiş. Evlerinden yola çıkıyorlar.

Bizim tarafta; yılan depremden sonra alıyor başını gidiyor. Kız kayınpederine oğlunun yerini bilip bilmediğini soruyor ama adam da bilmiyor. Bunun üzerine kız kayınpederinden bir hastane kurmasını istiyor. Böylelikle gelen geçenden kocasını sorabilecek belki de izini bulabilecek. Bizim babasını doktora götüren adam vardı ya; onun yolu da oradan geçiyor.

Bir çeşmenin başına oturuyorlar. Babası, gencin dizinde yatmış uyurken, yukarıdan bir şey geliyor. Karganın üzerine bir şey binmiş, çeşmeye geliyor. Çeşmeye karganın ucuna daldırıp, geriye gidiyor. Babası yatmış, uyuyor. Babasını dizinden kaldırıp da koyup, gidip, onun arkasından gidip, bakacak. Tekrar geliyor, kargayla birisi geliyor suya, yine suya daldırıp, gidiyor. Babası da oraya yatalı yüzyıl olmuş, o zamanki devirden, yüz yıl geçmiş. Babası diyor;

“Oğlum uyudun mu?” diyor.

“Baba, biraz uyudum” demiş o da.

Neyse, üçüncü kez geldiğinde, kayanın arkasından koşup, gidiyor. Bir kaya yarılıyor. Kayanın içine giriyor, oradan bir ses iştiliyor.

“Gül Ali’nin on beş yarasından, on dört yarası kaldı.”

“Allah allah, bu ne ya?” diyor.

Babasıyla, tekrar, bunlar, yine yola çıkıp, belli yere, tam o padişahın kızının oralara, mekan kurduğu yere gidiyorlar.

“Hoş geldiniz, ne yapıyorsunuz?”

“İşte, babam hastaydı, ona baktıracaktım.”

“Ama ne gördün, ne geçirdin? Bize bir anlatır mısın onu?” diyor.

“Valla hiç bir şey görmedim ki. Yüz yıldan beri yoldayız, biz” diyor. “Ancak bu, buralara kadar gelebildik. Yalnız bir şey gördüm, duydum. Birisi geldi karganın üzerinde geldi gitti, geldi gitti, geldi gitti. Bir de en son gidişte, gittim. Bir kayaya vardık. Oradan bir ses duydum. Gül Ali’nin, on beş yarısından, on dört yarısı kaldığını duydum.”

“Bu mal mülk, ne varsa, senin olsun. Bu yere hemen bizi götür.”

“Tamam götürelim.”

O zaman, babasını götürüyorlar. İşte bir hekim evine bırakıyorlar.

Çıkıyorlar yola, o çeşmenin başına geliyorlar. Çeşmenin başında gerçekten, bir yüzyıl beklemek gerekiyormuş. Beklemişler, beklemişler, beklemişler. O ne bir şey gelmeye başlamış, Gene bir karganın üzerinde birisi gelmeye başlamış, suyu alıyor, gidiyor. Kız hemen gitmek istiyor karganın peşinden ama adam üç kere beklemek gerektiğini söylüyor. Üçüncü gelişinde kadın da tam kaya yarılrken içeriye girmiş. Orada bir ses işitiliyor;

“Gül Ali’nin dört yarısından üç yarısı kaldı!” Kız bağırmaya başlıyor;

“Ben Gül Ali’yi arıyorum. Ben Gül Ali’yi arıyorum,” diye.

Gül Ali ortaya çıkıyor. Bir sarılıyorlar ve aniden her tarafta, o güllük gülistanlık, aynı anda ortaya çıkmış. İki sevgili böylece tekrar buluşuyorlar.

Ramazan ÇEVİK, Süngüllü Köyü

23. KAMBURFELEK

Evvelden bir kambur varmış. Kamburfelek derler halk arasında. Kamburfelek varmış bir tane. Şehirde herkes tanırmiş. Gitmiş bir gün akşamleyin hamama gitmiş. Hamamcı da sabahtan gelen giden gidince Kamburfelek'i unutmuş kapıyı kilitlemiş gitmiş. Kambur yağmuş yıkanmış kimseler yok gari kalmamış. Dışarı çıkmış bir bakmış hamamcı yok. Oraya aranmış burayı aranmış kimse yok. Kapı da kilitli.

“Len kimsem yok zati yatayım şurada ıscacık yavv.” demiş.

Yatmış gece şeytanlar cinler gelmiş;

“Çarşambadır Çarşamba” deyip deyip dönüyorlarmış ortada. O da kalkmış;

“Çarşambadır Çarşamba” diye aralarında dönmeye başlamış.

“Ülen bu bizden yahu!” demişler. Beline bir vurmuşlar, bir daha vurmuşlar belini doğrultuvermişler.

Seninki seviniyor tabi. Sabaha karşı hamamcı gelmiş bir bakmış;

“Len oğlum senin kambur n’oldu len!” demiş.

“Böyle böyle oldu”

“Len oğlum iyi olmuş!” demiş sevinmişler. Yola çıkmış gidiyormuş bir kambur daha varmış o kadar kambur değilmiş. Yolda denk gelivermiş.

“Len kambur senin kambur n’oldu?” demiş.

“Len gel demiş yahu böyle böyle oldu!”

“Ben de gideyim yatayım ya oraya” diyor.

Gitmiş öteki kambur hususi yatmış oraya. Cinler gelmiş;

“Cuma akşamıdır Cuma akşamı” diye dönmeye başlamışlar. O da kalkmış;

“Çarşambadır Çarşamba” diye dönmeye başlamış.

“Len bu bizden değil” demişler. Bir vurmuşlar bir daha vurmuşlar yere yapıştırıvermişler.

“Kambur üstüne kambur” dedikleri oradan gelmiş.

Mustafa GÜDER, Demirci

24. ÇÖPÇATAN

Bir beyin oğlu ata binmiş gidiyormuş. Giderken giderken bir bakmış ki kayanın üstüne bir dede çıkmış. Kayanın altında su geçiyormuş. Dede çöpleri kırıp iki çöpü birleştirip birleştirip suya atıyormuş. Kırıp kırıp iki çöpü suya atıyormuş. Beyin oğlu varıyor;

“Selamün aleyküm dede.”

“Aleyküm selam.”

“N’apıyon” diyo.

“Çöpçatanın oğlum ben” diyor. “Senin kızı benim oğlana benim kızı senin oğlana bunları birleştirip birleştirip suya atıyorum” diyor.

“Benimkini ne yaptın?” diyor.

“Seni falan yerde Sığirtmaç’ın kızına yaptım” diyor.

“Yahu dede olmaz” diyor; “Bir Sığirtmaç’ın kızıyla” diyor. Dede de;

“Öyle denk geldi öyle yaptım” diyor.

Beyin oğlu gide gide, araya araya Sığirtmaç’ın evini buluyor. Bakıyor bir tek o gün doğmuş kız çocuğu var evde. Beyin oğlu bakıyor başka çocuk yok. Soruyor Sığirtmaç’a;

“Sizin kaç çocuğunuz var? diyor.

“Yok, başka” diyor.

Onlar da fakirmiş genç evlilermiş. Biz diyor köyün sığırlarını güdüyoruz bir tek çocuğumuz oldu başka yok diyorlar. Ortaya bir salıncak kurmuşlar salıncakta sallanıyor.

“Eyvah!” diyor beyin oğlu içinden;

“Bu çocuk büyüyecek de ben evleneceğim de; bu diyor ne zaman olacak” diyor. Bir de Sığirtmaç fakir. Zaten orta yere bir perde germişler. Bir yana onu yatırmışlar, bir yana kendileri yatmışlar.

Sabah olmuş erkenden adamla kadın sığırları çıkarmış gitmiş. Oğlan kalkıyor bir sağa bakıyor bir sola bakıyor kimse yok. Hemen kalkıyor salıncığın başına varıyor. Çocuğun boğazını bir kesiyor. Heybesinde altınlar varmış; döküveriyor çocuğun üstüne altınları. Biniyor atına kaçıyor.

Gün oluyor zaman oluyor. Babası;

“Oğlum everelim seni işte oraya dünürücü gidelim”

“Olmaz”

“Buraya dünürücü gidelim”

“Olmaz” diyor oğlan.

Oğlan; “Olmaz da olmaz” diyor.

Bey oğlunun döktüğü altınlarla Sığırtaç zengin oluyor gari. Mesleği bırakıyor. O da o yörenin beyi oluyor. Zengin oluyor, gari ağa oluyor, bey oluyor. Şimdi duyuyorlar babası anası. Anası da hep evladının peşine düşüyor; evlendirebilmek için;

“Oğlum şurada bir ağanın kızı varmış oraya gidelim oğlum.”

“Gidin bakalım hadi” diyor.

Gidiyorlar bakıyorlar ağa olan Sığırtaçın kızına. Neyse olmuş Allah nasip etmiş evermişler. Alıyorlar geliyorlar gelini. Kendi evlerine getiriyorlar. Misalde hata olmasın gerdeğe giriyorlar. Kız karnını bezle kapatmış hiç açmazmış. Ne bu diye oğlan açıyor. Böyle karnına yapışmış kalmış altınla duruyor öyle. Oğlan irkiliyor;

“Allah Allah bunlar ne böyle?” diyor. Kız aynı hikayeyi anlatıyor;

İşte bir beyin oğlu varmış da bizim eve misafir olmuş bizim evde kalmış beni gidecekken kesmiş altınları bana dökmüş gitmiş. Allahtan ölmemişim ama karnımdaki altınlar böyle yapışmış kalmış çıkmamış. Sonra da onun döktüğü altınlarla zengin olmuşuz ağa olmuşuz bey olmuşuz” diyor.

Öyledir işte “Çöpçatanın çattığı bozulmaz” mış.

Fatma DEMİREL, Dingiller köyü

25. KIL TORBA

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir Padişah varmış.

Bir gün Padişah yolda giderken, yol kenarında oturmuş bir adam görür. Adam yazı yazıyordur. Bu kul, Hızır'dır.

Padişah bu adamın yanına gider.

"Selamün Aleyküm"

"Aleyküm Selam"

"Sen böyle ne yazıyorsun?"

"Falanın oğlunu, falanın kızına yazıyorum" der Hızır.

"Peki, benim kızımı kime yazdın?" diye sorar Padişah. Hızır:

"Falan yerde bir gezekçi var, onun oğluna yazdım" der.

Padişah, bu duruma çok sinirlenir. Hemen adamlarını, çocuğu çalmaları için gezekçinin evine yollar. Padişah'ın adamları, çocuğu çalıp, bir kıl torbanın içine koyup, denize atarlar

Kıl torbasının içindeki çocuğu dalgıçlar kurtarır ve bir caminin avlusuna bırakırlar. Çocuğu da caminin hocası alır, besler.

Yıllar sonra çocuk büyümüştür. Bir gün Padişah'ın yolu bu camiye düşer. Çocuğun adı Kıl Torba kalmıştır.

"Kıl Torba şunu ver, Kıl Torba şunu al gel..."

Padişah bu adı duyunca çok şaşırır ve hocaya bunun adının niye böyle olduğunu sorar. Hoca da:

"Ben bunu kıl torbanın içinde caminin önünde buldum, besledim. Adı da Kıl Torba kaldı." der.

Padişah durumu anlar. Çocuk ölmemiştir. Hemen çocuğun eline mektup verir.

"İki yanına bakmadan, durmadan, hemen bu mektubu saraya götür" der. Çocuk mektubu alıp yola koyulur. Az gider; uz gider, dere tepe düz gider. Yolda bir adam önüne geçer. Adam Padişah'ın kızını, Kıl Torba'ya yazan Hızır'dır.

"Elindeki mektupta senin idam fermanının var." der Hızır.

Mektupta " Bu çocuğu hemen cellat edin" diye yazıyordur. Hızır mektubu değiştirir ve içine

" Bu gelen delikanlıya hemen düğün edin" yazar.

Çocuk mektubu saraya götürür. Padişah gelmeden kırk gün kırk gece düğün edilir. Padişah gelip durumu görür. Ama bir şey yapamaz. Çünkü bu düğünü Allah yazmıştır.

Asiye CERİT, Alemşahlı

26. GENÇLİKTE Mİ, KOCALIKTA MI?

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde Sayiddin Deryani adında bir adam varmış.

Bir gün Sayiddin Deryani ile hanımı, evde otururken iki misafir gelmiştir. Önlerine yemek koyarak onları ağırlarlar. Daha sonra da o iki adam, oradan ayrılırlar.

Gel zaman, git zaman o iki adam gene gelirler. Sayiddin Deryani' ye derler ki:

"Başınıza bir iş gelecek gençlikte mi gelsin kocalıkta mı?"

Karı koca düşünüp ihtiyarlığımızda çekemeyiz gençliğimizde gelsin derler.

O iki adam oradan ayrılırlar.

Bir zaman sonra evleri yıkılır, harmanları yakılır, köyden ayrılıp şehre gelirler. Sayiddin Deryani, yapacak bir iş bulamayınca, gezekçiliğe(işportacılık) durur. İki oğlan, bir hanım evde yalnız kalır.

Gel zaman git zaman, çocuğun birini avcılar kaçıtır, birini sel kapar. Anne evde yalnız kalmıştır.

Bir zaman sonra bu şehre o iki adam gene gelirler. Kahveye girerek oradakilere:

"Burada hiç muhtaç yok mu, bizim çamaşırlarımızı yıkayıverse." derler.

Kahvede oturanlar da, Sayiddin Deryani 'nin evini gösterirler. Bu iki adam çamaşırlarını yıkatmak için oraya vardığında Sayiddin Deryani' nin karısını da kaçıtırılar. Gezekçi kalır bir başına. O arada da, bu ülkenin padişahı ölmüştür ve yeni bir padişah seçilecektir. Ok atılıp da kimin önüne düşerse, o padişah olacaktır. Meydanda Sayiddin

Deryani de vardır. Ok atılır, onun önüne düşer. Ama oradakiler bunu kabul etmez. Çünkü çulsuzun tekidir. Ok üç defa atılıp da onun önüne düşünce herkes kabul etmek zorunda kalır ve Sayiddin Deryani padişah olur.

Biz haberi kimden verelim, karısından verelim.

O iki adam, on sekiz sene Sayiddin Deryani' nin karısını gezdirir. Ama kadın, arını teslim etmemiştir. Sonunda, padişahın oturduğu şehre gelirler. Kadını, burada bir odaya hapsederler. Bu iki adam, o şehirde bulunanlardan birbirine benzer güvenilir, yiğit iki seyis isterler. İki genç getirilir. Bunlardan biri avcılarının kaçırdığı diğeri ise selin götürdüğü çocuktur. Biri kapıya biri pencereye dikilir. İki adam oradan ayrılır.

Sayiddin Deryani' nin karısı abdest alıp, namaz kılar. Namazın sonunda da:

"Ya Rabbim, ben, on sekiz senedir bunlara arımı teslim etmedim. Ben, Hasan' imla Hüseyin' ime, babaları Sayiddin Deryani' ye karşı nasıl sualimi vereyim. Al canımı da kurtulayım." diye dua eder. Bu arada da iki kardeş, duayı dinler ve birbirlerinin kardeş olduklarından emin olurlar. Hemen, kapıyı çalarlar.

"Biz senin oğlunuz ana kapıyı aç." derler. Anneleri başta inanmaz ama:

"Eğer doğruysa, benim çocuklarımlın göğsünde kiraz beni var. Açın gösterin o zaman." der.

Çocuklarda açıp gösterince, anneleri de kapıyı açar ve kucaklaşırlar.

O iki adam onları bu şekilde görünce onları dava etmek için padişaha giderler. Anne ve çocuklar da gelir. Kadın, orada olanları anlatır.. Sayiddin Deryani de onların karısı ve çocukları olduğunu anlayınca sarılırlar, kucaklaşırlar. Adamlar da cezalarını çekerler.

Fatma SELÇUK, Alemşahlı

27. NEYDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın bir kızı bir de oğlu varmış.

Bir zaman gelip de kızın karnı şişmeye başlamıştır. Babası da onu hamile sanıp, oğlunu çağırıp, ondan kızını öldürmesini ister. Oğlan kızı alıp Meçin dağına gider. Orada öldürecek ama kıyamaz. Öldürse kardeşine kıyamaz, öldürmese babasına karşı gelecektir. Birden aklına bir fikir gelir. Hemen kardeşinin kıyafetlerini çıkartıp, orada tavşan öldürür. Tavşanın kanını elbiselere bulayıp babasına götürür. Babası kızını öldü sanmıştır.

Kız çıplak bir şekilde Meçin dağında, bir gölün kenarında uyuyakalmıştır. Orada koyun güden bir çoban, kızı görünce hemen oraya gelir. Bir de bakar ki kızın ağzından bir yılan çıkıyor. Yılan kızın ağzından çıkıp göl kenarına gelip suyu içip, geri dönerken, çoban yılanı öldürür. Kızın karnındaki şişlik yılanıdır.

Çoban, kızın başında oturup uyanmasını bekler. Kız, uyanınca da kepenegini kıza sarar. Kız bakar ki karnının şişliği inmiş. Çobana sorduğunda da , çoban yılanı gösterir.

Çoban, kıza niye böyle çırılçıplak olduğunu sorunca kız anlatır.

Sonra çoban kızı alıp evine götürür ve ardından evlenirler. Çobanla kızın üç tane çocuğu olur. İsimlerini, Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım koyarlar.

Bir gün padişah, atına binip dolaşırken, yolu çobanın evine düşer ve orada misafir olur. Çoban Padişah'ı ağırlar.

Yemeği yedikten sonra Padişah:

"Oğlum bu çocukların adlarını niye böyle koydunuz?" diye sorar.

Soruyu duyan çocukların annesi:

"Ben bir zamanlar padişahın kızıydım, Neydim, Babam beni haksız yere öldürtmek istedi, ondan kurtuldum, bu hale geldim, Ne Oldum, bundan sonra da Ne Olacağım bilmiyorum." der ve

"Ben senin kızıydım, sen beni öldürtmek istedin, beline kadar taş ol İnşallah" deyince, padişah beline kadar taş olur kalır.

Dudu ÇETİN, Alemşahlı

28. TUZ KADAR SEVGİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir babanın üç kızı varmış. Bir gün babası sormuş:

"Kızım sen beni ne kadar seviyorsun?" demiş. Birinci kız:

"Baba ben seni şeker kadar seviyorum" demiş. İkincisi:

"Baba ben seni su kadar seviyorum" demiş. Üçüncüsü:

"Baba ben seni tuz kadar seviyorum" demiş.

Üçüncü kızın tuz kadar seviyorum demesini babasını kızdırmış. Babası bir gün bu kıza:

"Hadi kızım biz seninle şöyle bir gezmeye gidelim" demiş.

Kızı dağa götürmüş, oraya atmış, bırakmış kaçmış. Kız dağda tek başına dururken, bir oğlan onu görmüş, almış götürmüş. Oğlan kızı sevmiş, evlenmişler.

Üç tane kız çocukları olmuş. Birine "Neidim", birine "Nededim", "Neolcam" adım koymuşlar. Daha sonra kızını dağa bırakıp kaçan baba pişman olmuş. Tuzun çok güzel bir şey olduğunu düşünmüş. Kızını aramaya gitmiş. Derken kızım ararken çocuklara rast gelmiş. Çocuklara "sizin adınız ne" diye sormuş. Çocuklar:

"Neidim, Nededim, Neolcam" demişler.

Adam bunlardan şüphelenmiş. Evlerine girmeye karar vermiş, evin kapısını çalmış, "ben misafirlige geldim" demiş. Neyse bunu misafir etmişler. Adam eve geldiğinde kızı babasını tanımış.

Akşam olunca kız yemek yapmış. Yemeğin içine hiç tuz koymamış. Adam kızın kocasına:

Oğlum sizin âdetiniz bu mu, yemeğin içine hiç tuz koymaz mısınız?" demiş. Kızının kocası:

"Yok, bizim tuzumuz var" demiş. Karısına:

"Hanım niye yemeğe tuz koymadın" demiş. Karısı:

"O benim babam da ondan tuz koymadım" demiş.

Olanları kocasına anlatmış:

"Ben babama, onu tuz kadar sevdiğimi söyledim. O da beni dağa götürdü, orada tek başıma bıraktı gitti" demiş.

Kocası, karısını alıp babasının yanına getirmiş. Kadınla babası sarmaşmışlar. Kadın babasına:

"Babacığım gördün mü, tuzsuz yemek olur mu hiç" demiş.

Daha sonra hepsi beraber ölünceye kadar mutlu bir hayat sürmüşler. Bende şimdi onların yanından geliyorum.

29. ÇÖTÜK OTUNUN ŞAHİTLİĞİ

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde iki arkadaş varmış. Bunlardan biri evli biri bekarmış.

O sene köyde kıtlık olunca iki arkadaş anlaşıp gurbete para kazanmaya gitmeye karar vermişlerdir.

Yolluklarını alıp, yola çıkarlar. Gidip gurbete, iş bulurlar. Bekar olan kazandığını yerken, evli olan biriktirmiştir. Bir süre sonra sılalarına dönmek için yola çıkarlar. Bekar olan kazandığını yediği için beş parasız yola çıkar.

Yolda, kimsenin olmadığı boş bir arazide bıçağını çekip evli olan arkadaşının boğazına dayar. Onu öldürüp parasını alacaktır. Evli adam yalvarır ama dinletemez. Arkadaşına, söz geçiremeyeceğini anlayınca da:

"Tamam. Sen beni öldür ama bir gün gelip bu çötük otları bile benim şahidim olur." der.

Daha sonra arkadaşını öldürür. Paralarını alır ve yola düşer. Memleketine geldiğinde ise adamın karısının ve kardeşlerinin yanına gidip:

"Benim arkadaş yolda öldü. Ben de onu defnettim." der.

Bu arada adam, öldürdüğü arkadaşının karısına göz dikmiştir. Bir süre sonra da onu kandırıp, onunla evlenir. Beraber tarlaları ekip biçmeye başlarlar. Hasat zamanı gelmiştir.

Bir gün öğleye kadar çalıştıktan sonra oturup yemek yerler. Yemek yerken, bir çötük otu rüzgarda savrulur gelip, sofranın ortasına. Atarlar, ot gene gelir. Adam gülmeye başlar. Arkadaşının söylemiş olduğu "Olurda çötük otları bile şahidim olur." sözü gelir aklına.

Kadın:

"Niye güldün Bey." deyince cevap vermez. Karısı ısrar edince de dayanamaz anlatır.

"Hanım, senin ilk kocan ölmedi, onu yolda ben öldürdüm." der.

Karısı hiç bozuntuya vermeden:

"Canın sağ olsun. Kader buymuş." der.

Kadın sofradan kalkıp su alma bahanesiyle eve gider. Hemen ilk kocasının kardeşlerine durumu anlatır. Onlar da tüfek, bıçak alıp, harman yerine gelirler.

Kadının kocası, öldürdüğü adamın kardeşlerini görünce durumu anlar, başlar yalvarmaya.

Adamın kardeşleri:

"Hiç boşuna yalvarma. Bizim kardeşimiz de sen gibi, sana yalvarmıştır." derler ve adamı orada öldürürler.

Adamın söylediği gibi çötük otu şahitliğini yapmıştır.

Dudu ÇETİN, Alemşahlı

30. TUYANLIK

Adamın biri vakti zamanında tuyanlıktan tüm malını mülkünü kaybetmiş. Hatta öyle olmuş ki günün birinde çokluğunu çocuğunu alıp da gitmiş bunu bırakmış.

Bu artık her şeyi elimden gitti diye üzüлp dururken kendini dağlara taşlara vurmuş. Bir gün gene dağ başında bir çalının dibinde ağlar sızlarken yanı başında birisi peydah olmuş.

“Bak demiş ben sana bir toz vereceğim şimdi. Gideceksin şehre “Ben doktorum” diyeceksin. Sonra bu tozla hastaları iyi edeceksin” demiş.

“Nasıl olacak bu iş?” diye sorunca.

“Ben Azrail'im. Hastanın yanına vardın mı beni başucunda görürsen ‘Bu ölecek şimdi’ deyip çık. Ama beni hastanın ayakucunda görürsen bu tozdan bir kaşık içir. Hasta iyi olacak” demiş.

“Yalnız “tuyanlık” yaparsan senin canını alırım. Bunu da bil iyi düşün!” demiş. Geldiği gibi gene kaybolmuş gitmiş adam.

Bizimki varmış gelmiş Akhisar'a;

“Ben doktor oldum ben doktor oldum!” diye geziyormuş sokaklarda. Millet de;

“İyice delirdi herhalde; yazık” diye üzüлüveriyormuş bunun haline. Kimse inanmıyor tabi.

Bir gün köylünün birisi dolanıyormuş;

“Yahu benim bir hastam var doktor arıyorum.” Demiş.

Köylü de biraz safça diye;

“Bak bu doktor götür git bunu” demişler.

Neyse efendim bunu almış gitmiş Köylü adamcağız. Bakıyor bizim doktor Azrail ayak ucunda duruyor hastanın;

“Ben şimdi ‘dört kaşıkla oynayacak kadar’ iyi ederim şimdi onu!” diyor.

Alıyor bir tas su katıyor içine o tozdan içiriyor. Hasta adam oturuveriyor yatağın üstünde iyileşiyor.

Ondan sonra bizim doktor oraya gidiyor, buraya gidiyor; öleceği biliyor, ölmeyeni iyileştiriyor derken çok zengin olmuş.

Ev almış bark almış yıllar geçmiş. Bir gün çok erken vakit daha gün doğmadan bir hasta yakını gelmiş kapıya. Bu da hanımına;

“Bakın kapıya” demiş.

“Bakılacak bir hastamız var doktor almaya geldim falan filan.”

“Söyleyin sabah gelsin” demiş içerden.

Gece gündüz giden adam tuyanlık yapmaya başlamış yani. Kapıdaki adam ne yapsın kapıdan gitmiş.

Sabah gün doğunca gelmiş gene adam. Bu sefer de kızmış gene bizimki;

“Ne bu sabahın köründe aceleniz ne falan...” diye azarlamaya başlamış adamı. Fakat tam o sırada bir bakmış Azrail tepesinde belirivermiş. Kaçıp kurtulmak istemiş ağlamış yalvarmış ama fayda var mı? Yok. Tuyanlıktan gene sonunu getirmiş.

Mustafa GÜDER, Demirci

31. YEDİ OĞLANLAR

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir adam ve kansı varmış. Bunların yedi tane oğlanları varmış. Oğlanlar ise her gün annelerine.

"Anne bize bir tane kız kardeş doğuruver" dermiş. Anneleri de:

"Allah vermeyince ben ne yapayım" dermiş.

Oğlanlar küsmüşler, evi terk etmişler. Bir dağın başına saray yapmışlar, orada oturmaya başlamışlar. Avdan gelip ava gidiyorlarmış. Yedi oğlan evden ayrılınca bir tane kız kardeş doğmuş. Kız annesine:

"Benim oğlan kardeşim yok mu anne" diye sormuş. Annesi de:

"A kızım, senin yedi tane oğlan kardeşin vardı bize kız kardeş doğuruvermiyon diye göçtüler gittiler, nereye gittiklerini de bilmiyoz" demiş. Kız:

"Anne sen onların gittikleri yeri tarif et, ben onları bulurum" demiş. Annesi:

"Bulamazsın kızım çok uzak gittiler" demiş. Kız:

"Anne sen bana külden bir eşek yapıver, ben onları bulurum demiş.

Annesi, kıza külden bir eşek yapıvermiş, kız ha babam de babam altı ay gece gündüz gitmiş, oğlan kardeşlerini bulmuş. Bakmış evin altı üstü batık, silmiş süpürmüş. Sonra eşeğe bir tekme vurmuş göndermiş.

Kız, oğlan kardeşleri eve geleceği vakit sandığın içine saklanmış. Oğlanlar eve geliyorlar, bakıyorlar ki evin içi tertemiz, yemek pişmiş, ekmek olmuş, oğlanlar "kim etti acaba bunu" diyerek birbirine sormuşlar. Ama kimin evi düzelttiği, yemekleri yaptığını bulamamışlar. "Komşunun biri de acıdı da bunu yapmış" deyip yiyip, içip yatmışlar.

Sabah kalkmışlar ava gitmişler. Döndüklerinde evi yine aynı şekilde görmüşler. Bu kez de "Komşunun biri bize acıdı" demişler. Ertesi gün yine aynı şeyle karşılaştıklarında, bunun içinde bir iş var demişler. Derken kız kardeşinin fistanının az bir şeyi sandığın dışında gözükmüş. "Ha bulduk" diye sevinmişler. "Kimsin sen, neyin nesisin?" diye sormuşlar kıza. Kız:

"Ben sizin kız kardeşinizim, anneme sizi sordum o da bana abilerin bize kız kardeş doğuruvermiyon diye küstüler gittiler dedi. Ben de kalktım sizi aradım" demiş. Ondan sonraki günlerde oğlan kardeşlerden her biri birer gün kardeşlerinin

başında beklemişler. Daha sonra bakmışlar bu iş olmayacak, hep beraber ava gitmişler. Kardeşlerini evde yapayalnız bırakmışlar.

Kız, bir gün evde ateş bulamayınca komşularına ateş istemeye gitmiş. Ertesi gün susamış. Su istemeye komşularına gitmiş. Komşuları suyun içine yılan koyup kızı içirmişler. Kızın karnı her geçen gün büyümeye başlamış. Kocakarnının biri oğlan kardeşlerine "sizin kardeşiniz devlerden gebe" deyince oğlanlar kız kovmuşlar.

Kız, almış başını yolda giderken bir yörük çadırına rastlamış. Çadırdaki adam "kimin nesisin, kimin fesisin" diye sorunca kız olanları anlatmış. Yörük kurnaz adammış, bir kazan süt pişirmiş ortaya koymuş, kızı tepesi aşağı asmış. Sütün kokusunu duyan yılan lap diye sütün içine düşmüş, kız kurtulmuş. Yörük oğluna o kızı alıvermiş. İki tane çocukları olmuş. Kadın, çocukları büyüdüğü zaman başından geçenleri anlatmış. Avcılar da oradan gelip geçiyorlarmış. Çocuklar:

"Yedi oğlanlar dayımız Fatma anamız ebemiz sek aş yicek sek" derlermiş.

Çocuklardan bunu duyan avcılar şüphelenmişler. Çocuğa:

"Bunu size kim öğretti" demişler. Çocuklar "annemiz öğretti" deyince avcılar kovdukları kız kardeşini çadırda bulmuşlar. Yörük olanları anlatmış. Yedi oğlan gitmişler, bir fırın yakmışlar, dev ateşin içine atmışlar.

32. GEYİK KARDEŞ

Bir avcı varmış her gün gider keklik vurur gelirmiş. Gene bir gün vurmuş gelmiş. Onu da kadın kediye kaptırmış. Adam da çok huysuzmuş. Kadın;

“Eyvah! Ben kediye kekliği kaptırdım adama ne diyeceğim ben!” demiş. Ağlamış ağlamış akşamüstü. Tutmuş göğsünün birini kesmiş pişirmiş kocasına. Kocasını akşam yiyorlarken;

“Yav hanım ne kadar tatlıymış. Öteki vurduğum keklik etlerinden daha tatlıymış.” demiş. Kadın acıdan kıvranıyor tabi söylemiyor. Kocasını;

“İlla bu keklikten bir daha vuralım bir daha pişirelim.”

Kadın naparım artık diye düşünüyor. Kocasından çok korkuyor ya. Çocukların birini mi kessem pişirsem diye düşünüyor. Çocukları da biri oğlan biri kız onu düşünüyor;

“Acaba annem bizi keser mi?” diyorlar korkuyorlarmış. Öyle derken öyle derken;

“Annemiz babamız bizi kesmeden biz kaçalım.” diyorlar. Evden çıkıyorlar bunlar, düşüyorlar yollara, habire git bakalım habire git. Arkadan babasıyla anası da uyanıyor.

“Eyvah nereye gitti bizim çocuklar!” diyorlar. Onlar da çıkıyorlar onların peşlerinden bulmak için çocuklarını. Çocuklar da;

“Kesecekler bizi!” hesabıyla onlar önden kaçıyorlarmış arkadan gelen ana babasından. Ana babaları;

“Yavrum bir şey yapmayacağız” diyorlarmış ama çocuklar durmuyorlarmış. Koşup kaçarken kız abisine;

“Kardeşim o tarağını at da her taraf tarakla dolsun ayaklarına batsın gelemesinler” demiş.

Çocuk tarağını bir atıyor yere, her taraf taraklar doluyor ana babası yürümeye çalışırken onlar epey bir yol alıyorlar.

Tekrar yaklaşıyorlar. Bu sefer de;

“Elindeki suyu at her taraf deniz olsun aşır bize yetişemesinler” diyor. Bu sefer de elindeki şişeyi atıyor her taraf deniz oluyor. geçemiyorlar gari kalıyorlar. Çocuklar kaçıp gidiyor. Giderken giderken bir dereden geçeceklermiş. Kız;

“Kardeşim sakın bu derenin suyunu içme. İçenler geyik olurmuş sakın içme.”
Demiş.

Oğlan da;

“Çok yandım abla ne olur bir yudum alacağım” demiş. Çocuk bir yudum içiyor hadi geyik oluyor.

Biri geyik biri kız gidiyorlar bir kuyunun başına varıyorlar. Kuyunun başında da büyük bir selvi ağacı varmış. Geyik kardeşine;

“Kardeşim sen bu selvi ağacına çık. Sen orada dur. Ben gündüz dolaşır gelirim akşam oldu mu da gelirim bu ağacın dibinde yatarım” demiş. Anlaşıyorlar bırakıyor gidiyor.

Oraların beyinin oğlu da her gün o kuyuya atını sulamaya geliyormuş. Suyu çıkarıyormuş kuyudan atın önüne koyuyormuş. Koyunca kovayı önüne kovanın içinde tepedeki kızın yüzü yansiyormuş. İnsan sureti görünce hayvan korkuyormuş.

“Yahu bu hayvan hergün içtiği sudan neden korkuyor ki acaba?” diyormuş beyin oğlu. Tekrar sunduruyormuş hayvan gene çekiliyormuş korkup kovanın başından. Bey bir bakıyor kovanın içinde kız resmi. Masal ya... Sağı arıyor solu arıyor yok. Bir gün arıyor iki gün arıyor üç gün arıyor yok bulamıyor. En sonunda kızın gönlü oluyor;

“Ben buradayım boşuna arama tepedeyim” diyor.

“İn konuşalım”

“İnmem” diyor.

Neyse bey aşağıda beklerken geyiği de görüyor.

“Sen nedin?” diyor.

“Benim işte kardeşim var burada akşam sabah onun yanına geliyorum” diyor.

Beyin oğlu indiremiyor ya eve geliyor. Kocakarılar eskiden fıravun olurmuş. Bir kocakarıya;

“Falan selvinin tepesinde bir kız var” diyor. “Onu bana indiririrsen ne istersen iste benden” diyor.

“Ondan kolay ne var?” diyor kocakarı. “Ben sana indiririm o kızı” diyor.

Ertesi gün bir torbanın içine bulgur koyuyor, sacayağı koyuyor selvinin başına varıyor. Bulgur aşı pişirecek gari. Sacayağı atıyormuş tersine atıyormuş yere.

Gömece (toprak tencere) koyacak üstüne koyulmuyor. Neyse oradan bakmış bakmış da kızcağız üzülmüş. Başlamış oradan seslenmeye.

“Nene öyle olmayacak böyle olacak.” Nenenin de aradığı o zaten,

“Kızım ben bilebiliyor muyum ki! Gel de bana yardım et gösteriver.”

Kız iniyor nenenin yanına gelecek oğlan çıkıyor saklandığı yerden yaka paça alıyor götürüyor eve.

Akşam oluyor geyik kardeşi geliyor bakıyor yok. Ünlüyor ünlüyor yok.

Bey onu götürüyor gidiyor kendine eş ediyor ama kendinin de bir karısı varmış zaten. Ayrı odada gidiyor gelmiyor gidiyor gelmiyor olunca takip etmiş. Takip edince geyiğin kardeşini öğreniyor.

Akşam olunca da geyik gelirmiş kızkardeşinin penceresine tık tık vurmuş. O da pencereye çıkarmış güzel güzel konuşturlarmış sonra da kardeşi gidermiş.

Sonra gün oluyor kötü niyetli insanlar beye söylüyor;

“Bak işte senin karının dostu var her gün biriyle pencereden konuşuyor.” diyorlar. Bey bir yandan inanmamış ama bir yandan da içine kurt düşmüş. Takip ediyor bakıyor geyik olduğunu öğreniyor. Yakalıyor geyiği. Diyor;

“Ben bunu keseceğim!”

Kız da ağlıyor;

“İlle kesme” diye yalvarıyor.

“Kim bu söyle bak keseceğim!” demiş. Öyle olunca da kız başından geçenleri anlatmış. İşte analarından kaçtıklarını yolda kardeşine suyu içme dediğini ama kardeşinin içtiğini geyik olduğunu anlatıyor. Neyse bırakıyor geyiği kocası kesmiyor.

Gel zaman beyin karısı hastalanmış döşeklere düşmüş. O geyiğin etinden yerse iyi olacakmış. Yani illa ki bazı zaman; “karı kısmının doksan dokuz dediğine inan da birine inanma; firavun olur karı kısmı” derler. Hepimiz kadınız da...

Karısı ölüm döşeğinde o geyiğin etini yiyecek illa. Kız da ağlıyormuş;

“Kesmeyin benim kardeşimi” diye gari başka geyik avlıyorlarmış ama yok olmuyor illa o geyik olacak.

Sarayın bahçesinde de havuz varmış havuzda yunus balıkları varmış. Kız havuzun kenarında gezerken hasta kadının yardımcıları kaktırmışlar kızcağızı havuzun içine. Havuzdaki yunus balıklarından biri de diri diri yutuvermiş kızını. Bey

geliyor arıyor kızı her tarafı arıyor yok. Geyik de gelirmiş pencere önüne kardeşi yok.

Geyiği kesecekler artık. Geyik geliyormuş pencerenin önüne;

“Ablam bıçaklar bilendi

Galaklarım kızıla boyandı

Çık yunus balığının karnından

Beni kurtar.” Diyor.

Bey bunu duyuyor;

“Allah Allah ne arıyor yunus balığının karnında benim karı?” diyor. Soruyor soruşturuyor kimse bilmiyor.

Neyse geyiği tutmuşlar yatırmışlar kesecekler artık. Geyik gene;

“Ablam bıçaklarım bilendi

Galaklarım yere dayandı.

Kesiyorlar beni

Çık yunus balığından beni kurtar” diyormuş.

Bey bunu duyunca salıverin ayaklarını diyor. Salıyorlar havuzun başına gidiyor geiyk gene aynı nakaratı söylüyor. Hemen yunus balığı geliyor havuzun kenarında ağzını bir açıyor kız içinden çıkıyor. Hemen sarmaş dolaş oluyorlar gari. Bey hemen öteki karısına;

“Boşsun” diyor.

Ondan sonra da mutlu mutlu yaşamışlar gitmişler gari. Allah size de mutlu yaşamak nasip etsin.

Fatma DEMİREL, Dingiller Köyü

33. YUSUF

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zamanda Fatma'yla Yusuf varmış. Onların annesi ölmüş babaları bir daha evlenmiş. Üvey anneleri bunları istememiş.

“Git bunları dağa at gel” demiş.

Götürmüş babası dağa odun toplama bahanesiyle. Hadi odun toplayalım derken babaları almış başını gitmiş. Çocukların haberi yok tabi. Oynarken oynarken hava kararmış bunlar ancak fark etmiş. Bakmışlar babaları yok.

Babalarını aramaya çıkmışlar yolda giderlerken, Yusuf başlamış

“Ben çok susadım abla” demeye.

“Aman kardeşim geyik izinden içme geyik olursun. Ne izinden içersen ondan olursun” demiş kız.

Sonra çocuk sabah dayanamamış geyik izinden içmiş geyik olmuş. Hadi gari giderken giderken bir köye varmışlar. Köyün kıyısında kız bir kavağa çıkıyor geyik dibinde bekliyor. Kavak altında bir çeşme var. At sulamaya geliyor orya bir beyin oğlu. Tepeden kızın yüzünün gölgesi suya vuruyormuş. Oğlan da görmüş onu;

“İn aşağıya!” demiş indirememiş. “İn” demiş indirememiş. Sonra demiş;

“Ben kavağı keseyim de indireyim” demiş. Kesmeye başlamış kavağı tam kesememiş akşam olmuş. Yarın keserim diye bırakmış. Gece geyik gelmiş bir yalamış kavağı kavak bütün olmuş. Bir gün böyle iki gün böyle olunca oğlan ninesine demiş;

“Nine böyle böyle. Ben kavağı kesiyorum ertesi gün bütün oluyor. Bir türlü indiremiyorum” demiş.

“Ben indiririm oğlum onu” demiş.

“Nasıl indireceksin”

“Gel gidelim” demiş.

Nine un almış, elek almış, saç almış gitmiş. Hepsini ters koymuş. Kız tepeden;

“Nine öyle yapma” demiş kız.

“Kızım gözüm görmüyor gel de yapiver” demiş. Kız da bilmeden inmiş aşağıya. Aşağıya inince oğlan kızı yakalamış. Götürmüşler evlerine evlenmişler. Kız demiş ama baştan;

“Benim bir geyik kardeşim var. Ona bakarsan hor görmezsen öyle evlenirim” demiş.

“Tamam” demiş.

Ama oğlanın anası istemiyormuş geyiği kaynana.

“Git at gel oğlum git at gel” diye diye geyiği dağa attırmış. Oğlan gitmiş atmış dağa gelmiş.

Sabah gelmeyince geyik kızcağız sormuş kocasına;

“Geyik kardeşim nerde?” demiş.

“Gittim attım dağa” demiş.

“E o zaman ben de giderim” demiş kız.

Dağa gitmiş aramaya kız peşinden. Dağda kardeşini bulmuş. Abdest almış namaz kılıp dua etmiş. Allah kardeşini geyik kılığından kurtarmış. Kız da bir daha dönmemiş evine dağda ikisi de mutlu huzurlu yaşayıp dururlarmış. Darısı dinleyenin başına...

Hatice AZAK, Paşaköy

34. KIRK HIRSIZLAR

İki tane çiftçi kardeş varmış. Bir de kırk hırsızlar varmış. Büyük kardeş çifte gitmiş bir gün. İşi uzamış. Uzakmış da tarla köye. Akşam olunca bağlamış öküzleri yatmış. Kırk hırsızlar yirmişer yirmişer geliyorlarmış. Büyük bir saray kapısı gibi bir kapı varmış orada. Oraya gelince;

“Emrol açıl!” deyince kapı açılıyormuş. Bu dinlemiş tabi oradan. İlk yirmi kişi girmiş ikinci vardiya da girince iyice görmüş bu nasıl kapıyı açtıklarını. Ertesi gün de orada kalmış. Sonra merak etmiş;

“Yahu nasıl oluyor acaba, ben de bir deneyim” demiş. Gitmiş kapıya;

“Emrol açıl!” demiş kapı açılmış. Bir bakmış içerisi altın dolu. Bu altınlardan dolduruyor. Hemen köyüne geri dönüyor. Sonra bu zengin oluyor. Biraderi geliyor yanına;

“Bu iş nasıl oldu anlat bakalım” diyor.

“Anlatıvereceğim ama kimseye deyiverme”

“Tamam” diyor.

“Bizim falanca tarla var mı?”

“Var”

“Bir tane bina var mıydı orada?”

“Vardı”

“He işte o binanın olduğu yerde Kırk Hırsızlar’ın gizli yeri var. Yirmisi bir geliyor yirmisi sonra geliyor” diyor.

Biraderi hemen yola çıkmış gidiyor bekliyor. Vardiyalardan biri geliyor gidiyor. Bu hemen koşmuş kapıya;

“Emrol açıl!” diyor kapı açılıyor. Dolduruyor yanında getirdiği torbalara. Sonra çıkacağı zaman kapıya ne diyeceğini unutuyor. Bu arada ikinci vardiya gelince bunu yakalıyorlar. Sana kim söyledi buranın sırrını diye zorla söyletiyorlar. Bu da kardeşinin adını veriyor adresini veriyor kafasını uçuruyorlar bunun. Sonra bunlar kılık değiştirip yola çıkıyorlar bunların köyüne. Hırsızların başı adamlarını tulumlara yerleştirmiş. Ondan sonra da tulumların ağzına gaz yağı dökmüş biraz. Gaz satıyorum ben köy köy dolaşıyorum diye misafir olmuşlar bizim adama.

Neyse adam buyur etmiş onları sonra adamları almış kahveye götürmüş. Orada otururlarken evde de adamın karısı oya yapıyormuş. Gazı bitmiş lambanın da acık alıvereyim şuradaki tulumlardan demiş. Elinde iğne varmış iğneyi batıracak tulumun alt tarafından acıcık yağ alacak aklınca.

Batırınca iğneyi tulumun içinden ses gelmiş. Tabi içindeki adama batmış iğne. Kadın öyle olunca hemen konu komşuya haber veriyor. Hırsızları yakalıyorlar öldürüyorlar. Altınlarını da gidip alıp bütün köye dağıtıyorlar. Bu masal da burada bitiyor.

Basri DEMİRER, Arabacıbozköy

35. SABIRTAŞI

Evvel zaman içinde... Bir ailenin bir kızı varmış. Kız her gün okuluna gidip geliyormuş. Okula tam yaklaştığı sırada bir kuş gelip tepesine konuyormuş ve;

"Sen kırk gün ölü başı bekle" deyip uçuyormuş. Üç gün, dört gün böyle. Beşinci gün yine başına konup;

"Sen ölü başı bekle" demiş ve pençesiyle kızı kapmış bir saraya götürmüş. Sarayın kapısı yokmuş. Kızı bacasından aşağı atmış. Kız kalkıp bakınca o kuşun dediği gibi içeride bir ölü yatıyormuş. Sarayın içi bomboşmuş ve ölünün başında günlerce beklemiş. Tam kırkıncı güne yaklaştığında bir güç tarafından sarayın duvarına bir kapı açılmış. Kız sarayın içinde günlerce bunaldığı için kapıyı açıp dışarı çıkmış. Kapı sarayın bahçesine açılıyormuş. Bahçe o kadar güzelmış ki güller, bülbüller, çeşit çeşit hayvanlar ve sarayın hizmetçileri, arap kadınlar varmış. Arap kadının biri kızı görünce;

"Ne yaptın hanım" demiş. Kız,

"Ne yapayım. Sarayın içinde günlerce ölü başı bekledim. Sıkıldım dışarı hava almaya çıktım" demiş. Arap kadın;

"Siz bırakın o zaman ölüyü ben beklerim" demiş ve gitmiş.

Saraydaki padişahın oğlu uyanmış bir bakmış karşısında arap kadın duruyor;

"Demek kırk gün beni sen bekledin. Nasibim sensin Allah 'in emriyle seninle evleneceğim." demiş. Arap kadınla padişahın oğlu evlenmiş. Günlerce başında tekleyen kız da o saraya hizmetçi olmuş.

Günlerden bir gün padişahın oğlu hacca gitmeye niyet etmiş. Yanında çalışanlara istekleri olup olmadığını sormuş. Herkes bir şeyler istemiş sıra kıza gelince o sabır taşı istemiş. Padişahın oğlu şaşırılmış;

"Bu kadar güzel bir kız niye sabır taşı ister acaba?" demiş.

Hacıya gitmiş dönüşünde herkesin isteğini almış. Sabır taşı almak için de bir dükkana girmiş almış. Çıkarken dükkân sahibi;

"Bu sabır taşını vereceğin insana bakarak ol." demiş. Padişahın oğlu hacdan dönüp hediyeleri dağıtmış. Kıza sabır taşını vermiş oradan ayrılmış. Hizmetçi kız her akşam sabır taşını önüne alıp ona anlatıyormuş;

"Ben bir evin bir kızıydım. Okulum yarım kaldı. Bir kuş beni aldı bu saraya getirdi, kimseler yokken otuz sekiz gün ölü başı bekledim. Arap kadını beni kandırdı O hanım oldu, ben hizmetçi; sorarım sana sabır taşı ben dayanıyorum sen dayanır mıydın?"

Sabır taşı anlatılanlara dayanamayıp çatır çatır çatlıyormuş. Bir gün padişahın oğlu merak edip kızı takip etmiş;

"Bu sabır taşı istedi bir bakayım derdi neymiş" demiş. Bir kenara saklanıp kızı dinlemeye başlamış. Kız sabır taşı anlatıp ağladıkça padişahın oğlu bu doğrular karşısında dayanamayıp çıkmış;

"Beni kırk gün bekleyen sen miydin?" demiş. Gerçek nasibinin bu kız olduğunu öğrenmiş hemen arap kadınının yanına çıkmış;

"Kırk katır mı kırk satır mı istiyorsun?" demiş. Arap kadın;

"Ben ettim sen etme kırk katır ver de köyüme gideyim." demiş ve saraydan ayrılmış. Kızla da padişahın oğlu kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenmişler.

36. FESLEĞENCI KIZ

Evvel zaman içinde... Az gidip uz gidip dağları aşıp peri padişahının sarayına vardım. Padişahın oğlu ava çok meraklıymış. Her gün ava gidermiş. Ava gittiği yerde kızıyla birlikte yaşayan bir bahçıvan varmış. Bahçıvan sebze yetiştirir kızı da fesleğen yetiştirerek geçimlerini sağlarlarmış. Padişahın oğlu her ava çıktığında fesleğenci kızı uğrayıp onunla alay edermiş;

"Fesleğenci kızı, fesleğenci kızı fesleğenlerinin sayısı kaç." dermiş.

Fesleğenci kızı da;

"Padişahım siz bana gökteki yıldızların sayısını söyleyin." dermiş.

Bu şekilde padişahın oğlunun dalga geçmesine çok üzülürmüş. Bir gün intikam almak için biriktirdikleri tüm parayla padişahın oğlunun sarayının karşısında bir saray yaptırıp fesleğenci kızı oraya yerleşir. Padişahın oğlu bu kızı görüp aşık olur. Ama onun fesleğenci kızı olduğunu anlamaz. Karşılıklı aşk yaşarlar. Gel zaman git zaman iki oğlu, bir kızları olur. Oğlanların birinin adı Tarçın Bey, diğeri Çin Bey, kızın ise Nar Hanım imiş. Aradan kısa bir zaman sonra padişah oğlunu bir padişahın kızıyla evlendirmek istemiştir. Padişahın oğlu da bunu kabul etmiş ve düğün hazırlıklarına başlanmış. Bunu duyan fesleğenci kızı çok üzülür. Büyük oğlu Çin Bey'i yanına çağırıp;

"Karşı sarayda bir düğün var Tarçın Bey 'i ve Nar Hanımı da yanına alıp oraya gideceksin. Aşçıların yanına gidip yemek isteyip, ayaklarının altında dolaşacaksın. Onlar sizi görünce kızacaklar, sizi kovalayacaklar o zaman sen, benim şimdi söyleyeceğimi orada söyleyeceksin." demiş.

"-Tarçın Bey.

-Ne diyorsun Çin Bey.

-Tut Nar Hanımın elinden düşmesin altın nalından, Bey babamızın düğününe zerde, pilav yemeğe geldik, kurtulamadık aşçıların elinden."

Çin Bey ve Tarçın Bey Nar Hanımın elinden tutup padişahın sarayına gitmişler. Aşçıların yanına varmışlar. Annelerinin dediği gibi aşçılar onları kovalamaya kalkmışlar. Çocuklar da o zaman annelerinin söylediğini aşçıların yanında tekrar etmişler;

"-Tarçın Bey.

-Ne diyorsun Çin Bey.

-Tut Nar Hanımın elinden düşmesin altın nalından, Bey babamızın düğününe zerde, pilav yemeğe geldik, kurtulamadık aşçıların elinden." demişler.

Aşçılar şaşırmışlar. Orada bulunan kâhya duyup; "Ne diyorsunuz siz." diye sormuş ve çocukların kolundan tuttuğu gibi padişahın oğlunu yanına götürmüş. Çocuklar padişahın oğluna da söylemişler. Padişahın oğlu;

"Sizin Anneniz kim?" diye sormuş. Onlar da; "Karşı saraydaki fesleğenci kızı" demişler.

Padişahın oğlu bu çocukların gerçekten çocukları olduğunu anlayıp doğruca karşı saraya gitmiş ve fesleğenci kızını kendi sarayına getirip yapılmakta olan düğünü yarıda kesmiş fesleğenci kıızıyla evlenmiş

37. ÜÇ KIZ KARDEŞ

Evvel zaman içinde... Üç kız kardeş yaşıyormuş. Bu kardeşlerin en genci yüz yaşında diğerleri yüz yirmi ve yüz otuz yaşındaymış. Bir de aynı memlekette peri padişahının oğlu yaşarmış ve kendine evlenecek bir kız bulamıyormuş.

Bir gün padişahın oğlu kızların evinin bahçesinin önünden geçerken kızlardan birisi;

"Ay abla elime maydanozun dikenini battı." demiş.

Padişahın oğlu;

"Ah ne kadar kibar benim aradığım kız işte bu" diyerek ertesi günü kızlara dünürü göndermiş.

Bu durumda öncelik sırası büyük kızıdır yani yüz otuz yaşındaki kızın evlendirilmesi gerekiyormuş. Kız istenmiş, verilmiş. Hemen süsleyip püsleyip yüzüne de duvağını örtüp kızı saraya getirmişler. Padişahın oğlu da hazır olarak onu bekliyormuş. Padişahın oğlu duvağı bir açmış ki ne görsün yüz otuz yaşında yaşlı mı yaşlı, buruşuk bir nine. Hemen sormuş;

"Senin eline mi maydanozun dikenini batmıştı?" demiş. Kızıp gelini merdivenden aşağıya atıvermiş. Yaşlı ama süslü mü süslü gelin oracıkta kalıvermiş. Günlerce yerinden kalkamamış.

Peri padişahının bir de kız kardeşi varmış. Yemek yerken boğazına balık kılçığı batmış. Doktorlara haber salınmış. Doktorlar gelmiş, bakmış ama kılçığı bir türlü çıkaramamışlar. Peri padişahının kız kardeşi merdivenin oradan geçerken yerde yatan süslü, eli yüzü boyalı, yaşlı gelini görünce kahkahalarla gülmeye başlamış. Kız gülünce boğazındaki kılçık da çıkıvermiş. Tabi kız çok sevinmiş;

"Beni çok güldürdün. Senin burada ne işin var. Yerin kocanın yanı değil mi?" demiş.

Gelin de;

"Kardeşiniz peri padişahının oğlu beni böyle yaşlı ve buruşuk görünce istemedi. Buraya attı." demiş. Peri padişahının kızı bunun üstüne;

"Sen beni güldürdün; boğazımdaki kılçıktan kurtardın ya dile benden ne dilerse." Yüz otuz yaşındaki gelin;

"Ben on beş yaşında bir gençlik diliyorum." demiş. Bunu söylemesiyle on beş yaşında su gibi güzel bir genç kıza dönüşmüş.

Peri padişahının oğlu sarayın içinde dolanırken;

"Şu attığım geline gideyim de bakayım" demiş. Ve ne görsün; dünyalar güzeli bir kız.

Padişahın oğlu;

"Eyvah ben ne yaptım!" demiş. Çok üzölmüş. Kız da güzelliğine güvenerek naz yapıp yerinden bile kalkmamış. Padişahın oğlu;

"N'olur ben ettim sen etme haydi gel." demiş. Sarayın gelini olmuş.

Yüz yirmi ve yüz yaşındaki kardeşler bir gün saraya ablalarını görmek için gelmişler. Bir bakmışlar ki yüz otuz yaşındaki ablaları on beş yaşında bir genç kız olmuş. Ablalarının hemen yanına varmışlar;

"Nasıl olabildin böyle, bize de söyle."

Gelin;

"Kocam peri padişahının oğlu; tabi ki çok zengin, çok kudretli. Bana usta bir berber buldu. Yüzümün, vücudumun buruşukluklarını kazıttı." demiş.

Bunu duyan iki kız. kardeş saraydan ayrılıp evlerine varmışlar. İyi de iki kasap bulmuşlar;

"Bizim yüzümüzdeki derileri yüzün bakalım." demişler. Yüzlerini kazıttıkça canları yanıyormuş. Kasaplar da dayanamayıp;

"Yeter artık daha fazla yüzemeyeceğiz, öleceksiniz" diyorlarmış ve sonunda ikisi de dayanamayıp oracıkta ölmüş, kalmışlar.

38. KENUH

Günün birinde Padişah'ın birinin bir misafiri varmış. Oturmuşlar etmişler. Adam kalkacağı sırada padişah vezirini çağırmış;

“Git hazineden bir sepete altın dolduruver” diyor. Vezir de anlayamamış herhalde. Adam gidince bir bakıyor vezir sepete ekşi nar dolduruvermiş. Adam gidiyor padişaha gösteriyor sepeti. Padişah da vezirini çağırıyor;

“Kenuh ne demek?” diyor.

“Bilmiyorum Padişah'ım”

“Git kırk gün sana izin bunu öğren gel. Eğer kırkıncı gün gelince bunu öğrenemezsen kelleni alacağım!” diyor.

Adam perişan gidiyor. Oraya soruyor buraya soruyor, büyüğe soruyor küçüğe soruyor yok. “Kenuh” un manasını bilen yok.

Neyse giderken giderken diyelim Aydın'a gidiyor. Aydın'da da soruyor. Dağlara çıkıyor adam varıyor bir Yörük çadırına gidiyor misafir oluyor. Akşam olmuş gidecek yer yok. Gün aşıp giderken bir komşu gelmiş oraya. Misafir gidince ev sahibinin yetişkin bir kızı varmış. Ona soruyor;

“Kimdi o kızım?” diyor.

“Amca kenuhtur o kenuhtur.” diyor.

“Kenuhun manası ne?” diyor heyecanla.

“Kendi malı olmayıp da elin malını sakınana ‘kenuh’ derler.” diyor.

Kelleyi kurtarıyor seninki. Sabah olunca hemen gidiyor padişahın sarayına;

“Buldum padişahım!” diyor.

“Neymiş kenuh?” diyor padişah.

“Kendi malı olmayıp da elin malını sakınana “kenuh” derlermiş” diyor.

“Kim dedi sana bunu?” diye soruyor padişah.

“İşte falan yerdeki bir Yörük çadırında yörüğün yetişkin kızı söyledi.”

“Git o kıza benden dünür söyle” diyor.

Gidiyor ikinci sefer;

“Hoş geldin amca buyur”

“İşte ben sana hayırlı bir iş için geldim.” Anlatıyor böyle böyle... Padişahla böyle oldu padişah da istiyor sizin kızı Allahın emriyle.” diyor.

“Ee kıza soralım” diyor.

Kıza soruyorlar;

“ Sanatı neymiş ya?” diyor kız.

“E kızım hükümdar! Padişaha sanat sorulur mu?”

“Ben diyor sanatı olmayınca gitmem!” diyor.

Yeniden gidiyor vezir. Padişah;

“Sanatını sordu padişahım”

“E sen hükümdar demedin mi?”

“Dedim ama ‘Sanatı olmayınca varmam’ dedi padişahım. ‘Tahtan indirirlerse n’olur benim halim’ dedi.” diyor.

Padişah da hakikaten de hiç aklıma gelmiyor öyle bir şey olsa benim halim ne olur gibilerden düşünüyor.

Padişah küçükken böyle yastık işlemesi yapıyorlarmış. O aklına gelmiş. Vezirine kumaşla ip getirtmiş işte malzemesi neyse gari. İşlemiş vermiş vezirin eline;

“Git ‘İşte sanatı budur padişahımızın’ de onlara” diyor.

Neyse vezir tekrar gidiyor veriyor işlemeleri. Kız kabul ediyor evleniyorlar.

Neyse efendim bir gün padişah sivil giymiş dolaşırken bunu eşkıyalar yakalıyorlar zindana atıyorlar. Bu zindana gidince bakıyor oradakilere;

“Sen ne zaman geldin buraya?”

“İki sene oldu.”

“Sen?”

“On sene oldu”

“Sen”

“Otuz sene oldu”

“Buradan çıkış yok mu?”

“Yok!”

Padişah bakmış olacak gibi değil. Sonunda aklına gelmiş. Nöbetçiye;

“Ya ben burada canım sıkılıyor. Ben işleme yaparım. Sen kotonları getir ben işleyeyim sen sat da parası ortak olsun.” Demiş.

Seninki getirmiş kotonları. Padişah buna;

“Bak bunlar kıymetlidir. Sen bunları padişahın sarayının önlerinde sat.”

Diyor.

Alıyor seninki işlemeleri vuruyor omzuna gidiyor sarayın oralara;
“İşlemeci geldi işlemeci geldi”

Padişahın karısı balkondan duyuyor. Bakıyor kendi kocasının işlemelerini tanıyor. Hemen askerlere yakalatıyor adamı. Adamı söyletiyorlar. Ordu gidiyor eşkıyalara bir baskın yapıyor. Hem padişahı hem de oradaki mazlumlara kurtarıyorlar. Selamete eriyorlar. Allah bizi de selamete erenlerden eylesin.

Mustafa Güder, Demirci

39. ÜÇ KIZLAR

Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş. Üç kızlar varmış. Bu üç kızların annesi ölmüş, öksüz kalmışlar. Ondan sonra;

“Bugün hiç konuşmayın” demişler. Konuşmamışlar.

“Evde şavkları (ışıkları) yakmayın demişler.” Yakmamışlar. Sonra bunlar konuşurken Peri kızının biri gelmiş bunları dinlemiş. Bunlar yatarken yattıkları yerden düşünüyorlar.

Büyük kız;

“Ben bir fırıncıya varsam da otursam ekmek yesem” diyormuş. Ortanca kız;

“Ben bir kasaba varsam da otursam et yesem” diyormuş. Küçük kız da;

“Ben bir beye varsam da iki çocuğum olsa birinin alnında gün, birinin alnında ay olsa” diye geçiriyormuş içinden.

Sabah olunca peri kızı bunlardan büyük kızı bir fırıncıya vermiş. Ortanca kızı bir kasapla evermiş. Küçük kızı da bir beye vermişler.

Küçük kızın gel zaman git zaman bunların iki çocuğu olmuş. Hakikaten de bunlardan birinin alnında gün birinin alnında ay varmış. Kızın kaynanası fesatlık edip kıskanmış bunları. Çocukları almış yerlerine köpek eniği bırakmış. Götürmüş çocukları bir sandığın içine koyup denize atmış. Oğluna da;

“Senin karın bu enikleri doğurdu!” demiş.

Bey gelmiş çocuklarının yerinde köpek eniklerini görünce sinirlenmiş.

“Ben bunu Üç yol ortasına yarı beline kadar gömdüreyim gelen geçen yüzüne tükürsün demiş.”

Üç yolun ortasına gömmüşler bunu beline kadar gelen geçen herkes tükürmüş.

Sonra çocukların denize atıldıkları sandığı balıkçılar bulmuş. Balıkçı’nın biri sandığı görmüş. Beyine;

“Beyim denizde bir karaltı var” demiş. Beyi de;

“Malsa senin cansa benim olsun” demiş.

Sandığı almışlar gemiye. Bir açıyorlar biri oğlan biri kız iki tane çocuk. Birinin alnında güneş birininkinde ay varmış. Balıkçıların kaptanı yaşlı karısıyla

yaşarmış hiç çocukları yokmuş. Onları almışlar beslemişler, büyütmişler. Çocukların da bozdukları büyük abdestleri altınmış.

Oğlan bir gün oynarken çocuğun biri;

“Senin annen yok baban yok kim bilir neredensin sen?” demiş. Çocuk bunu duyunca içine dert olmuş. Ağlamış üzülmüş. Günden güne zayıflamış.

Böyle olunca kıza demişler;

“Kızım abinin derdini sor balım bir derdi var ama nedir?” demişler.

Kız gelmiş abisine sormuş;

“Abi n’oldu, nedir derdin neden böyle zayıflıyorsun?” demiş.

“Bizim annemiz babamız yokmuş, bunlar bizim ninemiz değilmiş. Bizim nerden geldiğimiz belli değilmiş ona üzülüyorum.” demiş. Kız gelmiş nineye anlatmış. Nine;

“Tamam kızım biz sizi bulduk” demiş. Bunlar tabi geldikleri yeri bulmak istemişler. Öyle olunca dede bunlara bir at getirmiş. Altınlarını bir heybeye doldurmuş.

“Hadi bakalım yolunuz açık olsun” demişler.

Gide gide gitmişler ta annesinin köyüne varmışlar. Köyün yanında durmuşlar. Bunlar tabi acıkmışlar susamışlar. Abisi;

“Sen kardeşim burada dur atın yanında, ben gideyim ekmek alayım geleyim.” demiş. Bir de giderken bakmışmış yolun ortasında bir kadın gömülü. Ona bakmış geçmiş. Tükürmemiş. Bey de görmüş. Arkasından dükkâna gelmiş;

“Neden tükürmedin!” demiş.

“Ben görmedim” demiş. “Dönerken tüküreyim” demiş.

Dönerken de tükürmemiş çocuk. Sabaha kadar kaldıkları yer koca bina olmuş.

Sabahleyin Bey görmüş;

“Allah Allah bu çocuk tükürmedi Allah onlara sabaha kadar bir ev verdi” demiş. Anasına demiş;

“Git bakalım bir öğren de gel” demiş. Gelmiş kocakarı kapıyı çalmış kız çıkmış.

Kocakarı kızı görünce geri gelmiş.

“Oğlum dünya güzeli bir kız var orada. Sana alayım mı? demiş.

“Al” demiş Bey de.

Kocakarı gitmiş kızın yanına;

“Kızım falan yerde bir Kuş kızı var abine söylesene gitsin alsın gelsin. Senin canın sıkılır, o kız sana can yoldaşı olur.” demiş.

Kız abisine akşam olunca söylemiş. Abisi de binmiş atına yola çıkmış. Yolda bir Dev anasına rast gelmiş. Dev anası buna sormuş;

“Nereye gidiyorsun oğlum?” demiş.

“İşte falan yerde Kuş Kızı varmış onu almaya gidiyorum.”

“Oğlum onu almaya giden kimseler dönmedi geriye, orada taş oldular.” demiş.

Kocakarının da niyeti oymuş, abisi ölünce kızı oğluna alacaktı.

Dev anası oğlana;

“Orada devler var, sen şimdi onlardan nasıl geçeceksin?” demiş.”Ben şimdi seni emzireyim sen dev anası benim anam dersin kurtulursun” demiş.

Hakikaten de Dev anası ona dev kolyesi takmış. Devlerle karşılaşınca devler onu ellememiş. Gitmiş Kuş Kızı’nı almaya.

Kuş Kızı’nı bulmuş. Dev anası ona tembihlemiş.

“Orada bir bahçe var, bahçede dünya güzeli rengârenk bir kuş var. O kuşu al. Ne kadar çırpınırsa çırpınsın ellerini yırtarsa yırtsin sakın koyuverme.” demişmiş.

Oğlan o kuşu bulmuş yakalamış. Kuş çırpınmış ellerini yüzünü yırtmış oğlanın ama oğlan bırakmamış. Bırakmayınca kuş silkinmiş dünya güzeli bir kıza dönüşmüş.

Kızı almış gelmiş evine dönmüş oğlan. Kocakarı gelmiş oğlanın kızkardeşinin yanına;

“Abin geldi mi kızım?”

“Geldi” demiş kız.

Kocakarı gitmiş oğluna;

“Oğlum kızın abisi geri gelmiş bizim bundan kurtuluşumuz yok. Biz bunları yemeğe alalım. Oğlanı zehirleyelim öldürelim.” demiş.

Yemeğe gitmeden önce de Kuşkızı biliyor durumu. Oğlana;

“Bak biz demiş yiyeceğiz yiyeceğiz. En aradan yemek gelecek biz yemeyeceğiz sen yiyeceksin.” demiş. Parmağında yüzük varmış kızın. Onu vermiş oğlana;

“Bu yüzüğü al. Ağzını siler gibi yap. Yüzüğü yala” demiş.

“Tamam” demiş oğlan.

Yemeğe gitmişler. Yemişler içmişler. En arkadan yemek gelmiş.

“Biz doyduk” demiş kızlar çekilmişler. Ev sahipleri de çekilmişler. Oğlan yemiş. Ama Kuş Kızı’nın tembihlediği gibi yüzüğü yalamış. Sonra da;

“Karnım ağrıdı benim.” demiş.

Kalkmışlar eve gelmişler.

Sabah kocakarı gelmiş gene.

“Kızım akşam abinin karnı ağrıyordu nasıl oldu?” demiş gelmiş. Kız abisine seslenmiş.

“Ne var?” demiş abisi kalkmış gelmiş.

Kalkınca oğluna gelmiş;

“Oğlu biz zehri az katmışız çocuk ölmemiş. Bugün de çağırılım çok katalım”

Gene yemeğe çağırıyorlar. Gene aynı oluyor. Oğlan yüzüğü yalıyor bir şey olmuyor.

“Hep onlar mı bizi çağıracak biz de onları çağırılım” demiş Kuş Kızı.

“İyi” demişler.

Yemekleri hazırlamışlar. Kuş kızı;

“Sen git bir yerden bir köpek eniğiyle bir kedi eniği bul gel” demiş.

Oğlan getirmiş gelmiş enikleri.

“Ne olacak bunlar?” demiş.

“Kes bunları” demiş Kuş Kızı.

Kesmiş oğlan onları. Kuş Kızı pişirmiş koymuş. Yemekleri yemişler yemişler. Gitmiş onları getirmiş en son Kuş Kızı. Bey kapağı bir kaldırmış;

“Bunlar yenir mi!” demiş.

“E bunlar doğurulur mu?” demiş Kuş Kızı da. “Senin hanımın ne dediği alınlarında güneş olacak ay olacak demedi miydi?” demiş. Oğlanla kızı yanına çağırmış. Alınlarındaki bezleri bir sıyırmış. Birinin alnında güneş birinin alnında ay var. Kocakarı hopluyomuş yerinde. Tabi çıktı ya foyası meydana. Bey annesine;

“Anne katır mı istersin satır mı?” demiş.

“Ne edeyim oğlum satır. Katır ver de bineyim gideyim.” demiş.

Katırın kuyruğuna bir kırbaç vurmuşlar kocakarıyı sürüklemiş gitmiş. Karısını da gömdürdüğü yerden çıkarmış gelmiş. Kuş Kızı’nı oğluna alıvermiş. Kızını başka yere gelin etmiş. Kendi de kendi karısıyla geçiniyormuş mutlu olmuşlar.

Hatice AZAK, Paşaköy

40. İNCİLİ KIZ

Memleketin birinde iki kız kardeş yaşarmış. İkisinin de birer kızları varmış. Gel zaman git zaman kardeşlerden biri ölmüş. Ölmeden önce de kızını ablasına emanet etmiş.

Teyzesi kıza kötü davranır her işi yaptırırmış. Bir gün kızlar çeşmeye su doldurmaya gitmişler. Oradan da ermiş geçmekteymiş, kızlardan bir tas su istemiş. Kadının kendi kızı;

"Ben sana su veremem yaşlı bunak." demiş. Diğer kız:

"Ben veririm." demiş. Ona bir tas su götürüp içirmiş. Ermiş dede kıza;

"Kızım sana Allah dünyada darlık göstermesin; sen yürüdükçe çimenler bitsin, güldükçe güller açılsın, ağladıkça inciler dökülsün." deyip kaybolmuş.

Kız yürümeye başlayınca bastığı yerde çimenler bitmiş, gülmüş güller açmış. Bunu gören teyzesi ve kızı çok kıskanır. Sonra bu olay herkes tarafından duyulmuş. Padişahın kulağına gitmiş. Bu güzellik ve maharet karşısında Padişah Allah'ın emriyle kızı teyzesinden istemiş. Teyzesi bu durumu çok kıskanır. Padişah istediği için vermek zorunda kalmış. Teyze akşam yemeğine balık yapmış, kızın balığını da çok tuzlamış. Kızcağız sesini çıkarmayıp önüne konulanı yemiş. Sabah olunca; kızı süsleyip hep beraber saraya doğru yola çıkmışlar. Gelin yolda çok susamış. Teyzesinden su istemiş. Teyzesi;

"Bana gözünün birini verirsen sana su veririm." demiş. Kız;

"Nasıl olur teyze ben gelin gidiyorum; gözsüz olur mu?" demiş.

Teyzesi yine ona su vermeyip: "Sen bilirsin." demiş. Ama kızın akşam ki yediği tuzlu balık onu çok susatır. Dayanamayıp teyzesine gözünü verip suyu içmiş. Kız tek gözü kör yola devam etmiş. Yine susamış, teyzesine söylemiş; teyzesi;

"Gözünün birini daha verirsen veririm." demiş. Kız dayanamayıp tek kalan gözünü de verip kör kalmış. Teyzesiyle kızı da gelini yolda arabadan atıvermişler. Kadın arabada kendi kızına gelinlik giydirip süslemiş.

Saraya varmışlar. Vardıklarında padişah kapıda bekliyormuş. Kız arabadan annesiyle inmiş padişahın koluna girmiş. Yürümüşler. Gelinin yürüdüğü yerde çimenler bitmemiş, gülmüş güller açmamış. Kızı ağlatmışlar inciler dökülmemiş. Padişah bu durum karşısında telaşlanıp;

"Yanlışlık mı oldu acaba? Yoksa bu benim istediğim kız değil mi?" demiş.

Dayanamayıp kıza sorduğunda kız; "Zamanı var padişahım" demiş ve hep böyle oyalamış. Yolda attıkları kız ise ağlaya ağlaya incilerin içinde kalmış. Yoldan da bir deveci geçiyormuş. Kızın ağlayışını duyup baktığında ise incilerin altında kalan kıızı görmüş. Yanına gidip;

"Sen in misin cin misin?" diye sormuş. Kız;

"Ben ne inim ne de cinim" deyip başından geçenleri anlatmış. Buna üzülen deveci incileri bir çuvala doldurup kıızı almış evine götürmüş. Adam incileri bozdurmuş kendisine muhteşem saraylar yaptırmış. Karısı ve kızla bu sarayda yaşıyorlarmış. Devecinin bu şekilde zengin olması herkesin diline düşmüş; şanını duymayan kalmamış. Padişahın sarayındaki teyzesi ile kıızı da duymuşlar. Devecinin attıkları kör kıızı bulduğunu anlayıp bir hainlik planlamışlar. Kör kızın kolunda bir muska varmış. Muska çıkarıldığı anda kız, ölüyormuş. Ana kızın bu aklına gelip bir kadını bu işi yapması için tutmuşlar. Kadından kızın kolundaki muskayı ve bahçedeki güllerden alıp getirmesini istemişler. Tuttukları kadın yola çıkmış devecinin sarayına varmış. Ne yapıp edip içeri girmeyi başarmış. Kör kızın odasına çıkmış. Kızı görünce güzelliği karşısında büyülenmiş. Misafir olarak geldiğini söyleyip kıızı konuşturmaya başlamış. Amacı kıızı uyutup kolundaki muskayı almakmış. Kız bu kadına da başından geçenleri anlatmış. Anlattıkça yorulup uykusu gelmiş. Uyuduğu gibi de kadın muskayı kolundan çıkarıp bahçeye inmiş ve bahçeden de gül toplayıp padişahın sarayının yolunu tutmuş. Anasıyla kızına muskayı vermiş. Muskayı odadaki kırık selenin içine atmışlar. Gülleri alıp bahçeye ekmişler. Padişah bahçedeki gülleri görünce kızın yanına gitmiş. Kız padişaha;

"Gördünüz mü padişahım bugün neşem oldukça yerinde ve zamanı da gelmişti bakın güller açtı" demiş. Padişah;

"Ben gülleri kokladım onlar senin güllerin değil." demiş.

Bu sarayda bu olaylar olurken devecinin sarayında da kızın ölüsü bulunmuş. Kız ölmeden önce deveciye;

"Ben bir gün olur da ölürsem beni karşı dağda yaptıracağın bir kabrin içine göm. Yalnız kabrin kapağı açılıp kapansın" diye vasiyet etmiş. Deveci bu vasiyet üzerine kıızı istediği yere istediği mezarını yaptırıp yatırmış.

Padişah gülü kokladığı anda da kabirdeki kız hamile kalmış. Ayrıca padişahın da gülü kokladıktan sonra gözü hiçbir şey görmez olmuş. Her gün sürekli uzak uzak yerlere ava gitmiş, kabrin olduğu tepe padişahı görünce; "Muradına ermedik dilber." diye kabarırmış. Bunu merak eden padişah o tepeye çıkmış kabir onu görünce; "Muradına ermedik dilber." diye açılıp kapanıyormuş. Açıldığı sırada padişah da içine girmiş. O girince de bir oğlan çocuğu doğmuş. Annesinin parmağını emiyormuş. Padişah da çocuğa parmağı bıraktırıp ağzını annesinin memesine götürmüştü. Çocuk iştahla emmeye başlamış. Bu sırada padişah kadın uyanсын diye yalvarıyormuş. Uyanmayınca çocuğu alıp sarayına getirmiş. Çocuğu gören ana kız;

"Kendi çocuğumuz olmadan bu çocuk da nereden çıktı." demiş. Hükümdar cevap vermeyip bu çocuğa bakacaksınız ve hiç ağlatmayacaksınız demiş. Gel zaman git zaman çocuk emeklemeye başlamış. Emekleyip odadaki kırık seleden muskayı çıkarıyormuş. Bir değil iki değil artık anneye kızı dayanamayıp çocuğun eline vurmuşlar. Vurunca çocuk ağlamaya başlamış. Padişah çocuğun sesini duyunca koşmuş gelmiş. Çocuğun elindeki muskayı görmüş ne olduğunu sormuş; kız;

"Annemin hastalık muskası."" demiş. Çocuk hâlâ ağlıyormuş;

"Annemi istiyorum" diye tutturmuş.

Padişah çocuğu alıp annesinin kabrine koymuş. Çocuk annesinin memesine uzanmış ve elindeki muskayı da üstüne koymuş. Muskanın kızın vücuduna değmesiyle uyanmış, kalkmış. Padişah şaşırıp;

"Nasıl olur sen in misin cin misin?" diye sormuş. Kız: "Ben ne inim ne de cinim aslında ben sizin evlenmek istediğiniz kızdım" deyip başından geçenleri anlatmış.

Padişah bunun üzerine her şeyi anlayıp çocuğunu ve karısını alıp sarayına getirmiş. Hain teyzeyle kızı da bu ülkeden sürmüşler. Kız güldükçe güller açmış, yürüdükçe çimenler bitmiş, ağladıkça inciler dökülmüş.

41. SANDIK MASALI

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir adam varmış. Bu adamın çocukları olmuyormuş. Bir gün rüyasında duvar yarılmış oradan bir hoca görünmüş. Hoca adam:

"Şu muskayı tak, çok güzel bir çocuğun olacak" demiş.

Adamın güzel kız bir çocuğu dünyaya gelmiş, kız büyümüş. Büyüyünce babası hocaya gitmiş. Hocaya:

"Yetiştirdiğin meyveyi önce kendin mi yersin, yoksa başkasına mı yedirirsin?" diye sormuş. Hoca:

"Evvela kendin yersin" demiş.

Sonra gelmiş kızına olanları anlatmış. Kız:

"Baba hiç öyle şey mi olur, ben senin kızınım, hiç babanın kızıyla evlenmesi olur mu?" demiş. Babası:

"Olur kızım ben hocaya danıştım" demiş.

Kız işin içinden çıkamayacağını anlayınca babasına kilitli bir sandık yaptırmış. Kız yiyeceğini, içeceğini içine koymuş, kendini de sandığın içime girmiş. Babası kızını göremeyince kızın kaçtığını sanmış, sandığı da satmış. Sandığı nişanlı bir bey satın almış, evine koymuş. Kız, sandıkta yiyeceğini, içeceğini tüketince, çıkmaya karar vermiş.

Evdeki beyin odasına her gün bir sofraya yemek konuyormuş. Kızda sandıktan usulca çıkıp yemeklerini yiyormuş. Bey, bu durumda karşısında hizmetçilere:

"Bana niye yenmiş yemek koyuyorsunuz" demiş. Hizmetçiler:

"Bey biz sana tam yemek koyuyoruz" demiş. Bu durum karşısında evin beyi odayı gözetlemeye başlamış. Bir gün yine odaya bir sofraya yemek konmuş. Kız sandıktan çıkmış, yemekleri yemiş. Tam sandığa girecekken kız bey yakalamış. Kıza:

"Sen kimsin, kimin neyi kimin fesisin, in misin cin misin" demiş. Kız:

"Ben bir âdemin" demiş. Başından geçenleri anlatmış. Bey olanları dinledikten sonra kıza hak vermiş. Bey, bir zaman gelmiş askere gitmiş. Giderken de

hizmetçilere, odasına her gün bir sofraya yemek koymalarını tembihlemiş. Tabi yemek her gün yeniyormuş. Sonra bu olayı beyin nişanlısı duymuş. "Acaba buraya neden yemek konuyor" diye içinden geçirmiş.

Odadaki sandıktan şüphelenip, hizmetçileri çağırmış, hemen sandığı kırdırtmış. Sandığı kırmışlar, bir de içine bakmışlar ki dünya güzeli bir kız. Nişanlı kız, bu güzellik karşısında şaşırıp kalmış. Artık nişanlısının bu güzel kızı gördükten sonra kendisiyle evlenmeyeceğini anlayınca kızı bir güzel dövdürmüştü.

Sonra kızı hasıra sardırıp, fırında yakmalarını söylemiş. Kızı fırına götürmüşler. Fırıncı bu güzel kızı görünce ona babalık etmiş, kız da ona evlatlık etmiş. Bey askerden gelmiş. Eve girdiğinde aceleyle doğru odasına koşmuş. Bir bakıyor ki sandık hh... edince dil içine gidiyor. Oradan herkesten çorba istemiş. "Eğer kız sağsa nişan yüzüğünü takar" demiş. Yüzüğü parmağına geçirmiş, giderken herkes altın tasla gümüş tasla çorba getiriyormuş. Kız bunu görünce: "Baba o çorba değil meramı, bu yüzüğü istiyor" demiş.

Toprak tasın içinde çorba pişirmiş. Kız yüzüğü içine koymuş. Oradan kıza:

"Defol demişler. Herkesin altın tasından, gümüş yasından yemiyor da senin toprak tasından mı yiyecek" demişler.

Ama bey toprak tasta yemiş, tıngırt yüzük dili açılmış. Sevinçle:

"Baba demiş, bu kız benim oldu gari" demiş. Babası:

"Ben ona babalık edindim, oda bana kızlık edindi" demiş.

Oradan kızla bey evlenmişler. Kırk gün kırk gece düğün etmişler. Çolukları çocukları olmuş.

42. ELEKSİ

Bir varmış bir yokmuş evvel zamanda bir kocakarı ve bir adam varmış. Bunlar ikisi geçiniyorlarmış.

Kadın buna diyormuş;

“Ben ölünce benim terliğim kime iyi gelirse onu al!” der dururmuş.

Gel zaman git zaman karı ölmüş. Hinci terliğin birini bir komşuya vermişler birini bir komşuya vermişler. Bütün köyü dolaştırmış. Biri bir mahallede, biri bir mahallede kimseye iyi gelmemiş. Terlikleri getirmişler. Bir kızları varmış. Terlikleri ayağına giyip gelmiş.

“Baba kimseye terlikler iyi gelmedi” demiş.

“E terlikler nerde kızım.”

“İşte ayağımda”

“O zaman kızım ben seni alacağım.” demiş

“Baba nasıl olur ben sana varır mıyım şöyle böyle...” ama gel zaman git zaman kızın gönlünü yapmışlar.

“Ben sana varırım baba emme sen bana sındığa değmedik fındık kabuğunun içine elbise yaparsan ben sana öyle varırım” der.

Neyse ne yağar ederler elbiseyi yaparlar. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar. Kız artık gelin olmuş babasının yanına götürecekler kızı. Kız yeraltına lağım kazdırır. Babasına der ki;

“Ben tuvalete gideceğim” der.

“İyi” der belinden urgan bağlar kızın. Kızı salar tuvalete gidecek. Kızı bırakır urganı çıkar gider. Beklerler kız gelecek, kız yok. Kız firar olur gider. Oraya gider buraya gider bir dağa çıkar. Dağda tahtacılara rast gelir. Tahtacılara der ki;”Benim bu elbiselerimi alın, bana tahtadan bir şey yapın ben içine gireyim, kitleyim kapısını, onun içinde durayım, emme yürüsün”

“İyi” derler.

Elbiselerini tahtacılara verir. Onların elbiselerini giyer. Bir tahtanın içine girer takıdık tukuduk gider. Varır bir çeşmenin başına. Çeşmenin başına beyler varmış hizmetçileri varmış her gün suya gelirlermiş. Beyin oğulları atını sulamaya gelirmiş ardından hizmetçileri suya gelirmiş.

Hizmetçiler buna demiş;

“Nesin sen.”

“Ben demiş ne inim ne cinim sizin gibi ademim” demiş.

“Adın ne” demişler.

Kız adını Eleksi koymuş;

“Adım Eleksi” demiş.

Ondan sonra yemekler yanıyormuş mutfakta diye bir gün demişler bey oğluna bizim yemekler yanıyor bu çeşmenin başında Eleksi var getir onu da burada yemeklerin başında eğlensin (dursun) bari demişler.

Beyoğlu gelmiş. Kıza;

“İn misin cin misin nesin böyle?” demiş.

“Ne nim ne cinim senin gibi bir ademim” demiş.

“E sen bizim oraya gelir misin”

“Gelirim”

Hadi bakalım takır tukur takır tukur giderler oraya mutfağa koyarlar bunu. Mutfakta durur gari.

Bir gün oğlan nişanlanır. Hizmetçiler der buna;

“İşte beyi nişanladık filan köye nişana gidiyoruz. Biz gelene kadar bizim tavukları yemle, hayvanlarımıza bak.”

“İyi” der onlara.

Onlar giderler. Eleksi o tahtanın içinden çıkar gari. Kırmızı giyer üstüne. Damdan kırmızı bir at çıkarır. Ata biner hadi bakam o köye. Beyoğlu da oturmuş pencerenin önüne bunu karşıdan görür;

“Karşıdan biri geliyor cansa benim malsa sizin” demiş yanındakilere.

“Peki, beyim peki” demiş arkadaşları.

Kız gelmiş

“İşte filan yerden geldim filan yere gidiyordum” demiş bunlara.

Beyoğlu buna saatini takmış koluna. Oturmuşlar etmişler.

“Bana müsaade” demiş Eleksi.

Bunu koyuvermek (salmak) istememişler emme ayrılmış Eleksi. Gelmiş köyüne tekrar girer sandığın içine. Beyoğlu da der;

“Kalsın artık bu nişan. Ben nişan falan istemiyorum.” Nişanı bırakırlar dönerler.

Eleksi;

“Hayırlı olsun nişanınız” demiş hizmetçilere. Hizmetçiler;

“Olmaz olsun biri geldi işte böyle böyle oldu bizim oğlan vazgeçti” derler.

“Hayırlısı olsun Allah hayırlısını versin” der Eleksi.

Aradan zaman geçer bir daha nişanlanır Beyoğlu. Gene tembihlerler buna bizim hayvanlara bak diye. Bunlar gider gene çıkar Eleksi sandığının içinden. Beyaz ata biner beyazlar giyer üstüne. Gider onların arkasından.

Oğlan oturmuş pencere önüne hayal edermiş Eleksi’yi. Bakmış karşıdan birisi geliyor bembeyaz.

“Birisi geliyor cansa benim malsa sizin der gene arkadaşlarına.

“Peki beyim” der arkadaşları.

Kız gelir gene oğlanın boynuna sarılır. Oğlan çıkar çakısını verir buna. Ondan sonra bırakır gene nişanı, dönerler gelirler.

Eleksi

“E hadi hayırlı olsun” der bunlara.

“Aman olmaz olsun geçenki gene geldi, nişan gene kaldı” demişler.

Gel zaman git zaman anne babası;

“Gel oğlum ne olacak böyle seni nişanlayalım” derler.

“İyi” der oğlan.

Bir kız bulurlar gene. Nişanlamaya giderler Eleksi’yi bırakırlar. Eleksi çıkar damdan mor giyer, gider peşlerinden. Oğlan gene pencereden görür birinin geldiğini;

“Birisi geliyor cansa benim malsa sizin” der gene arkadaşlarına.

“Peki” der onlar da.

Gene gelir Beyoğlu’nun boynuna sarılır. Beyoğlu da ona yüzüğünü verir bu defa. Üç tane nişan olur Eleksi’de. Gene nişanı bozar Beyoğlu. Dönerler gelirler.

Bir gün geçer iki gün geçer üç gün geçer. Ne olacak bu işin sonu. Beyoğlu ile de çıkacağız bu kızı bulacağız diye tutturur.

“İyi” derler gari oğlana ekmek yapacaklar yanına koyacaklar hazırlık yapıyorlar.

Eleksi;

“N’oluyunuz?” der bunlara.

“Beyoğlu yola gidecek o kızı aramaya ona ekmek yapıyoruz yollarda yiyecekler.”

“İyi o zaman bir topak hamur verin de ben de ekmek yapayım belki benim duamla bulunur” der Eleksi.

“Hadi pis şey!” der hizmetçiler, “Senin duanla bulunacaksa hiç bulunmasın!” derler.

Oğlan duyar der ki;

“Ne diyor Eleksi?” der.

“O da ekmek yapacakmış.” diyorlar.

“Verin Eleksi’ye hatırıma kırmayın.”

Eleksiye bir topak hamur verirler. Eleksi üç tane ekmek yapar. Birisine saati kor birisine çakıyı kor birisine de yüzüğü kor. Onsan sonra o ekmekleri verirler onlara. Oğlan gider yola. Ara o köyü ara bu köyü kızdan haber yok. Bir çamlığa gelmişler acıkmışlar yorulmuşlar. Oğlan torbadan ekmekleri çıkarın da yiyelim der. Biraz uyumaya yatar. Çıkarırlar birini keserler yüzük çıkar, birini keserler çakı çıkar, birini keserler saat çıkar. Beyim müjde senin yüzüğü çakıyı saati bulduk. Bakar oğlan hakikaten de kendi saati yüzüğü.

“Siz arkadan gelin” der hemen biner atına gelir.

“Eleksi çık bakalım der” Eleksiye.

Eleksi;

“Ben çıkamam” diye diretmiş.

“Bak çık yoksa parçalayacağım sandığı.”

Eleksi;

“Bak” der; “Sen bana kırk gün kırk gece düğün yap onsan sonra ben çıkarım buradan” der.

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar. Eleksi çıkar artık sandıktan. Kaynatası bayılır kaynanası bayılır Eleksiye. Yeniden kırk gün kırk gece düğün yaparlar. Onlar ermiş muradına...

Canan Yılmaz, Erdelli Köyü

43. PADİŞAH OLAN KADIN

İki birader varmış. Büyük demiş küçük biraderine;

“Ben demiş hacıya gidiyorum, sen buraları idare et gari.” demiş biraderine.

O gidiyor bir zaman sonra biraderi kardeşinin hanımına sarkıntılık yapacak olmuş. O da teslim olmamış. O zamanlarda “öyle olan” kadınları çağıl’a (taşlık) gömerlermiş. Bir gün gitmiş bu adam söylemiş;

“Bizim biraderin ailesi ‘ayağı dışarı’ oldu” demiş.

Kadını çağıla gömmüşler. Orada dururken dururken bağırırken bir kervancı geçermiş, bezirgân. Bakmış orada bunu görünce, demiş;

“Ben seni buradan kurtarırsam yere süpürge çalar mısın bana hizmet eder misin?”

“Ederim” demiş kadın.

Çıkarmış bunu bezirgân. Bezirgânın yanında dururken bezirgânın bir Arap hizmetçisi varmış. Bir zaman o da sarkıntılık yapacak olmuş;

“Benim kocam var hacıya gitti.” demiş teslim olmamış gene kadın. “Gözlerin kör olsun!” demiş Arap’a.

Giderken giderken bir toplantı varmış orada. İnsanlar toplanmış;

“N’oluyo burada?” diye sormuş kadın.

“Burada birinin hükümete 300 lira borcu var ödememiş; ödemeyince asacaklar biz de onun seyrine bakıyoruz” demişler.

Kadının da 300 lirası varmış söylemeyi unuttuk, bezirgân en başta vermiş kadına.

“Madem öyleyse alın bu 300 lirayı bırakın o adamı” demiş.

Kurtarmışlar darağacının altındaki adamı. Sormuş asılacak olan delikanlı;

“N’oldu” demiş.

“İşte bir kadın geldi senin borcunu yatırdı” demişler.

“Nereye gitti?”

“İşte şu yakaya gitti”

Ha bakalım ha bakalım ha bakalım varıyor. O da tebelleş olacak olmuş. Kadın gene;

“Benim kocam var hacıya gitti.” demiş teslim olmamış gene kadın.”Gözlerin kör olsun!” demiş.

Oradan kadın gene yola düşmüş giderken giderken bir deniz kenarında üç kişi varmış. Oraya gitmiş kadın, orada da bunlar sarkıntılık yapacak olmuşlar;

“Benim kocam var hacıya gitti. Gözleriniz kör olsun!” demiş onlara da.

Onlar da denize kayığa bindirmişler de salıvermişler. O kayık giderken az duruyor çok duruyor denizde, az duruyor çok duruyor. Görenler olmuşlar;

“Bu kayık ne duruyor denizde?” demişler. “Gidelim bakalım” demişler. Bakıyorlar içinde bir kadın.

“Bizim padişahımız yaşamıyor bunu bize padişah yapalım” demişler. Getirmişler artık hangi memleketteyse. Oradan bir padişah elbisesi giydirmişler kadına. Padişah olunca kadın ilan etmiş;

“Filan memlekette bir padişah var gözleri kör olanları açtırıyor!” demiş.

Bunu hacıya giden kocasının biraderi duyuyor. O Arap o da duyuyor. O da çıkıyor oradan. O delikanlı da duyuyor borcunu ödediği. O da geliyor. Üçünün de gözü kör bunların. Gelmişler;

“Sen şöyle otur” demiş kayınbiraderine. “Bak!” demiş; “Dosdoğru söylersen gözün açılır. Söylemezsen gözün açılmaz!” demiş.

“Benim bir biraderim vardı. Hacıya gitti. Ben de ailesine sarkıntılık yapacak oldum. O da teslim olmadı. Beddua etti gözüm kör oldu” demiş.

Ne yaptıysa yapıyor gözü açılıyor.

“Hadi çık!” diyor.

Sıra Arap’a gelmiş;

“Dosdoğru söylersen gözün açılır, dosdoğru söylemezsen gözün açılmaz” diyor.

“Ben diyor bir ağanın yanındaydım. Bir kadın geldi. Ona sarkıntılık yapacak oldum o da teslim olmadı; ‘Benim kocam var hacıya gitti, gözün kör olsun!’ dedi; ben de kör oldum” diyor. Ona da ne yaptıysa yapıyor gözleri açılıyor.

Geliyor kayıkçılara. Onlara da aynı şeyi söylüyor;

“Doğru söylerseniz gözünüz açılır söylemezseniz gözünüz açılmaz” diyor.

Onlar da anlatıyor;

“Bir kadın vardı biz ona sarkıntılık yapacak olduk bize teslim olmadı. Bize ‘Gözünüz kör olsun!’ dedi. Biz de onu bir kayığa bindirdik denize sallayıverdık. Sonra da gözlerimiz kör oldu.” diyorlar.

Sonra biraderiyle birlikte gelen kocasına sormuş;

“Beni tanıyabildin mi?” demiş.

“Tanıyamadım” demiş.

“Duydun hadiseyi ya” demiş. “Böyle böyle böyle” demiş. “Ben işte senin ailenim demiş”. Kavuşmuşlar mutlu mesut yaşar giderler. Ben şimdi yanlarından geldim.

Ali Demiröz, Eceler Köyü

44. TEMBELLİK

Günün birinde Padişah zamanında tembel çoğalmış. Padişaha demişler;

“Padişahım tembeller çoğaldı”

Demiş;

“Bir tembelhane yapın” demiş.

Tembelhaneyi yapmışlar bir gün on tane, yarın elli tane, öbür gün yüz tane, öbürsü gün iki yüz tane olmuşlar çoğalmışlar.

“Padişahım tembel deyip deyip millet doldu” demişler. Padişah da askerlerine emretmiş demiş;

“Bir ateş koyuverin tembelhaneye tembeller ayrılır şimdi!” demiş

“Yalnız yakmayın kurtarın yanacak olurlarsa” demiş.

Seninkiler bir ateş koyuvermişler iki kişi üç kişi kaçıyorlarmış kapıdan zor çıkıyorlarmış. Kaça kaça üç kişi kalmışlar içerde. Tavan yanıyormuş cayır cayır, biri diyormuş;

“Şuradan bir ateş düşse de şu sigaramı yaksam diyormuş”

Öbürü de;

“Sen üşenmeden o lafı nasıl söylüyorsun?” diyormuş. Biri varmış o gene hiç ses etmiyormuş. Bir üçü kalmış onları kurtarmışlar!

Mustafa GÜDER, Demirci

45. ESNEK

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde pireler berber iken develer tellal iken adamın biri uzak bir memleketten kalkmış asker arkadaşının yanına gelmiş.

Arkadaşının evini aramış sormuş bulmuş. Çalmış kapısını girmiş içeri. Buyur hoş geldin sefalar getirdin falan filan. Oturmuşlar eve ama bir ikram bir şey yok. Hanımı oturuyor arkadaş oturuyor; hayli zaman gelmiş geçmiş.

Adam açlıktan yorgunluktan esnemeye başlamış. Esnerken esnerken uzun zaman geçmiş arkadaşının hanımı da esnemeye başlamış. Ev sahibi adamın içine fesatlık girmiş.

“Benim karıyla benim asker arkadaşı bir şeyler düşünüyor galiba esneyerek işaretliyorlar!” demiş.

Hanımına;

“Gel bakalım sen benle!” demiş. Kalkmış hanımını götürmüş. Asker arkadaşı da bekliyormuş;

“Şimdi yemek gelecek birazdan ellerinde tepsilerle gelecekler” diye bekliyormuş.

Asker arkadaşı yalnız giriyor içeri. Ocağın başına oturuyor. Karşılıklı otururlarken başlıyor bu sefer ev sahibi adam da esnemeye. Misafir esniyor ev sahibi esniyor, misafir esniyor ev sahibi esniyor.

Ev sahibi en sonunda kızmış;

“Ehhh esnek esnek getirir esnek de kasnak getirir; kasnak da kafasının tasını attırır; kafası atınca da kalkar samanlıkta karıyı kestirir!” demiş.

“Ne diyon sen” demiş arkadaşı.

“E siz hanımla karşılıklı esneşince benim de kafamın tası attı,

‘Bunlar aralarında haberleşiyorlar işaretliyorlar galiba!’ dedim; karıyı göturdüm samanlığa

‘Öyle bir şey yok’ dese de kestim samanlığa gömdüm!” demiş. “Senin karşına oturdum ben de esnemeye başladım!” demiş.

“Senin gibi asker arkadaşı olmaz olsun benim karnım aç midemi bastırıyorum açlıktan esniyorum” demiş. “Bir lokma bir şey getirecek diye bekliyorum burada.

Acaba neden bu kadar uzun dışarıda diyorum herhalde kuzu tavuk bir şey kesti çiğden anca pişecek diye dört gözle bekliyordum” demiş.

“Senin gibi asker arkadaşı olmaz olsun!” demiş çarpmış kapıyı gitmiş.

Giderken de adamın karısını kestiğini söylemiş; adamı almışlar o zamanki hapislere nezarethanelere atmışlar. Masal da burada bitmiş.

Meliha Tunç, Akhisar

46. ÜVEY ANA

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir kızın anası yokmuş. Ne yapacağız üvey ana dövüyormuş sövüyormuş. Giydirmiyormuş yedirmiyormuş babasına diyemiyormuş. Babası da anlıyormuş geçim olsun istiyormuş tabi adam.

Ee ne yapalım ne edelim, ne yapalım ne edelim, ne yapalım ne edelim... Kız babasına;

“Baba beni al git dağlarda bırakıver gel” demiş. “Olmayacak böyle. Ben başımı yiyeceğime oralarda kurtlar kuşlar yesin beni” demiş. N’oldu ki o adam bir gün almış bunu götürmüş. Dağda bir yerde bırakmış bunu;

“Ben odun keseceğim, sen benim taktakı buradan dinle iyi mi? demiş.

“İyi demiş.

Adam oraya bir kabak asmış. Kabak sallanıyormuş çamın beline tan tan diye vuruyormuş kabak. Kız;

“Babam odun kesiyor.” diyormuş.

Akşam oluyormuş kesiyormuş sabah oluyormuş kesiyormuş. Kız sonunda;

“Tantan babacım beni aldatan babacım! Çıksana meydana” diyormuş. Korkmaya başlamış gari. Ee yok.

Ondan sonra kızı almış başını gitmiş. Dolanırken orda bir kocakarı varmış;

“Kızım benim başıma bakıver” demiş. Evvelden bit oluyormuş ya.

“Ver başını bakayım.” demiş kızcağız. Kız onun başına bakıvermiş. Bakınca Kocakarı;

“Şuradan dereden kara su geçer haber verme, beyaz su geçerse haber verme, sarı su geçerse haber ver bana” demiş. Uykuya yatmış. Kara su geçmiş, beyaz su geçmiş, sarı su geçmeye başlamış. Kız haber vermiş kocakarı hemen bunu suyun içine atıvermiş. Suyun içinden o kız şangır şungur sırf altınla çıkmış meydana. Hinci üvey anası da;

“Gidelim alalım gelelim onu” diyormuş. Altınlar var gari ya. Haber almış bunu.

“İlla alalım gelelim alalım gelelim.”

Almışlar gelmişler. O altınları illa ben alacağım diyormuş gari karı. Birbirleriyle “alacaksın almayacaksın.” diye kavga ediyorlarmış.

Sonra üvey anası;

“Sen nasıl böyle aldın geldin bu altınları?” demiş. Kız da tarif etmiş. İşte filan yerde bir kocakarı var beni suya attı demiş gari.

Üvey anası da gitmiş tarif ettiği yerde o kocakarıyı görmüş. Kocakarı ona;

“Bitimi ayıklayıver” deyince bu ona çıkışmış;

“Senin pis bitini ben mi ayıklayacağım!” diye.

Karı bir şey dememiş. Sonra;

“Bak kızım demiş şuradan dereden sarı su geçer haber verme, beyaz su geçerse haber verme, kara su geçerse haber ver bana demiş. Bu da altın bulacak gari ya beklemiş suyun başında sarı su geçmiş, beyaz su geçmiş, kara su geçince hemen koşmuş haber vermiş. Kocakarı da hemen bunu suyun içine atıvermiş. Karı orada kıvrana kıvrana ölmüş kalbi gibi kapkara katılmış.

Hatice Türker, Dingiller Köyü

47. KAZCI MEHMET

Şimdi kaz damı varmış. Kazcı Mehmet orda kaz bakarmış sabah akşam. Bir beyin kızı varmış. Bey ya beyin kızı ya. Herkes bey kızı diye kimse sokulamıyormuş. O beyin kızı da kaz damı olan kazcı Mehmet'i sevmiş. Baba istemiyor tabi o da kaçmış.

Zaman geliyor beyin de kervanları varmış şimdi İpek Yolu deniyor ya. O zaman da develerle hacıya gidiliyormuş. Altı ayda bir senede geliniyormuş hacıdan.

Gün oluyor kız kocasına babasının kervanıyla gitmesini söylüyor.

"Hadi sende onlarla git de sen de beş on kuruş alırsın" diyor.

Neyse çıkıyor babasının develeriyle yola. Yolda giderken bir kuyu varmış. O kuyu da her sene giderken beyin adamları bir adam indirirlermiş içine adam geri çıkamazmış. Çünkü kuyunun içinde bir dev varmış yermiş yani. O Kuyuya varınca Kazcı Mehmet fakir ya gari ona diyorlar;

"Sen in su al gel" diyorlar. Kazcı Mehmet aşağıya iniyor suyu dolduruyor

"Çekin" diyor.

"Allah Allah sen nerden geldin sen ölmedin mi? Demiş şaşırılmışlar adamlar.

"Sen kimi gördün aşağıda neden ölmedin sen?" diye sormuşlar.

"Orada bir dev vardı. Suyun bekçisiymiş. O dev yemedi."

"Ne dedi sana?

Dev ona demiş ki;

"Güzel kim?" demiş.

O da;

"Su kiminse güzel o" demiş.

Dev de güzel cevap verdi diye ona 3 tane nar veriyor;

"İstedğin kadar su al çık" diyor.

Hemen yukarı çıkıyor oradan bir atlı geçiyormuş. Atlıyı durduruyor;

"Kazcı Mehmet'in evine götür bunları diyor.

Neyse o ipek yoluna onlarla gidiyor gari.

Onlar gelesiye kadar Kazcı Mehmet'in karısı evleri söktürüyor; yeni evler yeni saraylar yaptırıyor babasının avlusuna. Neler neler yaptırıyor babasının haberi

bile yok. Altı ay sonra Kazıcı Mehmet oraya geliyor. Karısı geleceklerini biliyor tabi hazırlık yapıyor.

Kazıcı Mehmet evi bilememiş. Karısına;

“Ya hatun ne oldu buralar neyin nesi? Sen nasıl yaptın?” diye sormuş.

“Hani sen üç nar yolladın ya. Ben onları sattım birini ancak harcayabildim. Onla yaptırdım diyor. Meğerse narların içleri inci mercan doluymuş. Kadın narlardan birini yarıncı ortalığa saçılmış elmaslar inciler. Neyse efendim masaldır bu...”

Üç oğlu oluyor o kızın. Üç çocuğun birine “Neydim” birine “Ne oldum” birine “Ne olacağım” koymuş oğlanlarının adlarını.

Günün birinde evine babasını çağırıyor. Yemeğe çağırıyor şimdi. O da onun kızı olduğunu bilmiyormuş. Oturuyorlar yemek yiyorlar.

“Neydim su getir!”

“Ne olacağım yemeği al gel!”

“Ne oldum falan yap gel!”

Neyse oturmuşlar bayağı sonra kalkmışlar. Kıza sormuş;

“Kızım sorması ayıp olmasın bu çocukların adını neden böyle koydun” demiş.

O da anlatıyor benim anlattığım masalı baştan aşağıya.

“İşte ben bir beyin kızıydım kimseleri münasip göremiyordu. Ben Kazıcı Mehmet’e kaçtım.” diye aynen anlatmış. Pişman oluyor Bey babası da sonunda. Ağa da olsan bey de olsan “ben şuyum ben buyum” demeyeceksin. Kız öyle bir örnek vermiş ki ona ders vermiş.

Fatma DEMİREL, Dingiller Köyü

48. DEĞİRMENCİNİN KARISI

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde Değirmenci'yle karısı varmış. Bu Değirmenci' nin bir de arkadaşı varmış.

Değirmenci' nin arkadaşı, karısının yolsuz olduğunu düşünür ve bunu da Değirmenci' ye söyler. Ama Değirmenci buna inanmaz.

"Yok arkadaş, sen yalan söylüyorsun benim hanım iyidir." der.

Adam, Değirmenci' ye inandıramaz. Ama bunu ispatlamak için bir oyun düşünür.

Bir sabah Değirmenci işe gider. Adam, arkadaşının değirmene gittiğini görünce eve gelir, kapıyı çalar. Kadın kapıyı açınca, kocasının arkadaşı olduğunu söyler ve nerede olduğunu sorar. Değirmende olduğunu öğrenince:

"Benim gözüm görmüyor, kulağım duymuyor. Kocan gelene kadar beni misafir eder misin?" diye sorar.

Kadın da kabul eder. O gece kadının kocası gelmez.

Gece olduğunda, kadının yanına bir adam gelir. Adam gelirken de yanında simit getirmiştir. Kadın simiti alıp divliyiye (dolaba) koyar. O adam gidince ikinci bir adam gelir. O da yanında karpuz getirmiştir. Kadın da karpuzu alıp yüklüğe koyar. O adam gidince üçüncü bir adam gelir. Bu adam da gelirken yanında kadına pekmez getirir. Kadın pekmezi alıp serene(ekmek konulan yer) koyar. O gidince dördüncü adam gelir ama o adam gitmeden kocası değirmenden döner kadın, adamı hemen dolaba saklar.

Kadın, kocası gelince, arkadaşının geldiğini söyler. Adam da kalkıp arkadaşını uyandırır. Arkadaşı uyanınca:

"Biraz daha kaldırmayacaktın arkadaş. Rüya görüyordum." der.

Değirmenci:

"Hayır olsun. Nasıl rüya gördün." der.

Arkadaşı anlatmaya başlar:

"Kapıdan bir yılan girdi, bulana bulana, divliyideki simit gibi, kaldırdım bir taş vurdum yüklükteki karpuz gibi. Yılandan bir kan akı verdi serendeki pekmez gibi. Daha hala yüreğim atıyor dolaptaki adam gibi." der.

Adam da kalkıp tek tek bakar. Her şey arkadaşının anlattığı gibidir.

Adamın arkadaşı:

"Arkadaş, ben sana demedim mi?" der.

Değirmenci karısını evden kovar. İki arkadaşta oturup yemek yerler, birbirlerine karşılıklı masal anlatırlar.

Fatma SELÇUK, Alemşahlı

49. KADININ FENDİ

Vakti zamanında evlenmeler görücü usulü olurmuş. Şimdi zengin bir adam biraz safmış, biraz da yaşlı. Fakirin de çok güzel bir kızı varmış. Nasıl olsa bu fakir verir bu kızını bize diyorlar. Fakir ya hani her şeyi yapıyorlar. Farz edelim bir şeyler vaat ediyorlar yani. Farz edelim araba alacaklar ev alacaklar bir şeyler yapacaklar. Çeyizini biz yapacağız falan diye. Veriyorlar. Kız da genç on beş, on altı yaşlarında. Öbürü yaşlı...

Veriyorlar evleniyorlar aradan zaman geçiyor tabi. Kız artık çağına geliyor aradan baya seneler geçiyor ama. Kızın kadın olduğu zaman söyle yirmi yaşında yirmi beş yaşında falan. Adamda pil bitik yani. Pil bitik demeyelim de gari vakti geçmiş yaşlanmış. Kızımızın da tabi istediği birkaç tane dostu varmış.

Adam bir gün horoz alıyor eve geliyor. Kadına bir bakıyor kadın örtünmüş de geziyor avluda. Diyor;

“Karı yahu ne oldu?”

Karı diyor ki;

“Eve erkek girdi ya!” diyor. Namuslu ya namahrem!

“Eee n’olcek diyor. Karı;

“Bir şey olmaz. Bana bir horoz görmedik örtü alırsın olur biter diyor. Adam da mesela diyelim Akhisar’a gidiyor bütün manifaturacıları tuhafiyecileri dolaşıyor. Bir yere geliyor bir dükkânda Hacı oturmuş böyle sakallı. Ona soruyor;

“Var mı?” diyor.

“Bunu kim istiyor?” diyor adam.

“Benim karı istiyor. Ben bir horoz aldım.” diyor.

Hacı da “Kardeşim diyor. Senin karı yolsuz; ayağı dışarıda!” diyor.

Adam;

“Olur mu yahu sen ne diyorsun!” diye boğazına sarılacak oluyor.

Hacı da;

“Bak ben buradayım. Git karına de ki ben bu örtüyü burada bulamadım mesela İzmir’e gitcem de İstanbul’a gitcem de; ayrıl evden dolaş saklan” diyor.

“Uzaktan bak dikiz et karına; benim dediğim çıkacak” diyor.

O da;

“Tamam!” diyor. Kariya diyor;

“Ben işte İzmir’e gitcem.” diyor. Karı diyor;

“Ne gerek var” falan.

“Yok gitcem!”

Hazırlanıyor filan çıkıyor evden. Komşulardan dolanıyor tavana geçiyor oturuyor. Şimdi o gitti diye artık senin o horozdan kaçan karı süsleniyor püsleniyor fıldır fıldır.

Komşuya sesleniyor oğlunu bi gönderiversin diye. On yaşında bir çocuk geliyor. O onun habercisiymiş meğerse. Çocuğa;

“Al şu on kuruşu; git marangoza ‘Hatçe Abla’nın kocası İzmir’e gitti bu akşam on gibi gel.’ de tamam mı?”

Çocuk gitmiş kadının dediği gibi marangoza söylemiş böyle böyle. O da geleceğine dair işaret olarak bir oklava veriyor ona. Çocuk gidiyor kadına geri.

“Ne dedi?” diyor.

“Gelecek; bu oklavayı sana gönderdi.” diyor.

“Heh!” diyor karı; hemen oklavayı kapının arkasına dayıyor.

“Git şimdi sen sarrafa.”

Sarrafa da gidiyo çocuk.

“Sarraf amca Hatçe Abla’nın selamı var seni saat dokuzda davet ediyor evine.”

“Tamam” diyor sarraf, hemen bir altın veriyor böyle sandık altınlarından.

“Selam söyle” diyor. Alıyor o altını kadın hemen minderin altına koyuyor.

“Sen şimdi git tatlıcıya.”

Çocuk gidiyor tatlıcıya;

“Hatçe Abla söyledi bu gece saat onbir gibi geleceksin” diyor. O da bir tepsi baklava gönderiyor çocukla beraber. Onu da dolaba koyuyor.

“Git sen oğlum Kuşbazcı Hasan’a” diyor. O birazcık daha kavîmiş herhalde. Gidiyor çocuk bakıyor ki Kuşbazcı Hasan kuş satıyor.

“İşte Hatçe Abla’nın kocası İzmir’e gitti...” falan deyince; hemen kuşu kafesiyle beraber;

“Al götür git.” diyor. Çocuk alıyor kafesi getiriyor geliyor kadına. Kadın da eve asıyor.

Süsleniyor püsleniyor bekliyor; Artık saate bakıyor. Adam da bekliyor tabi saat dokuzda falan ya. Tam dokuza beş kala “dan dan dan” vuruyo kapıyı.

“Kim o” diyor kadın.

“Aç karı aç” diyor adam.

“Eyvaahhh!” diyor kadın, başlıyor dudakları silmeye. Baya bir süslendi ya.

“Ne oldu adam neden geldin?” diyor.

“Sorma karı” diyor. “Treni kaçırdım. Kovaladım arkasından koşturdum. Önüme bir yılan çıktı; o kapının arkasında duran oklava gibi” diyor.

Karının yüreğinin yağı “cızzz!” demiş hemen oklava deyince...

“İki adım attım arkamı döndüm ne göreyim! Minderin altında duran sandık altını gibi yılanın gözleri parıl parıl parlıyordu” demiş.

“Eğer kafesteki kuş gibi kaçmasaydım dolaptaki baklava gibi yiyecekti beni!” demiş.

“Vay seni bilmem ne yaptığının karısı! Diye kapıyor oklavayı. Güm pam dayak sabaha kadar! Kapıya gelen adamlar içerde bir güldür paldır var basıyor gidiyor geri. Kimisi altından oluyor işte kimisi baklavadan.

Yani işte hani diyorlar ya kadının fendi erkeği yendi diye işte bu.

Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

50. KADININ ŞERRİ

Vakti zamanında üç tane külhanbeyi gezerken birisi demiş ki;

“Allah; Şeytan şerrinden, düşman şerrinden, karı şerrinden korusun!” demiş.

Diğeri de “Âmin!” demiş. Üçüncüsü de;

“Yahu sen şimdi düşman şerrinden dedin” diyor. “Pusu kurar, tamam” diyor. Şeytana da bir şey demem. Ama karının şerrinden ne olacak ki yahu!” diyor.

Böyle derken oradan geçen bir karı duyuyor. Hafifçe külhanbeyine dokunuyor böyle. Külhanbeyi arkasına takılıyor.

“Bu akşam bize gelir misin?” diyor kadın.

“Gelmem mi?” diyor külhanbeyi. Kadın çok güzelmiş.

“Tamam, içki al gel.” diyor kadın. Evini gösteriyor ona. Gidiyor içki alıyor külhanbeyi. Vuruyor kapıyı. Kadın sofrayı kuruyor. Kadın bir şeyi bekliyor ama... Kocasının geleceği saati biliyor.

“Hadi!” diyor külhanbeyi.

“Dur!” diyor kadın.

İçki bile içmemişler daha. Tak tak! Kapı çalınıyor.

“Eyvah!” diyor.

“N’oldu?” diyor külhan.

“Kocam geldi!” diyor.

“Ne yapacağız?” diyor oğlan.

“Gir banyoya” diyor. Kilitliyor hemen kapıyı. Karının kocası da çok ünlü bir albaymış. Geliyor adam;

“Hayrola hanım bu sofra ne, sen böyle sofra hazırlamazdın?” diyor.

“Sorma bey, bugün pazara çıktım, üç tane külhanbeyi geziyordu; bi tanesi dedi ki; ‘Allah şeytan şerrinden düşman şerrinden karı şerrinden korusun’ dedi; diğeri ‘Amin’ dedi ama içlerinden bir tanesi ne dese beğenirsin; ‘Yahu düşman pusuyu kurar bir şey demem şeytan da tamam ama karı şerrinden ne olacak ki yahu!’ dedi. O Külhanbeyini davet ettim buraya. Masayı hazırlattım. Bugün akşam benim misafirim ol dedim.” diyor.

Adamın beyni atıyor tabi;

“Nerde o!” diyor.

“Banyoda, buyur anahtarı al git!” diyor.

Adam anahtarı alınca “lades!” diye bağıyor kadın. Adam vuruyor anahtarı yere;

“Vay bel!” diyor; “Demek ki sen bana bu oyuna getirip de aldatacaktın!”

Meğer karı koca arasında on seneden beri lades varmış. Birbirini aldatamıyorlarmış bir türlü. Adam oyuna geldim diye çıkıyor gidiyor dışarı.

Kadın gidiyor açıyor kapıyı bir bakıyor oğlan doldurmuş pantolonlarına. Pis kokuyor; leş gibi kokuyor Külhanbeyi.

“Gördün mü karının şerrini!” diyor.

“Aman abla ben ettim sen etme” diyor.

Kadın;

“Ben namuslu bir kadını, ben seni mahsustan çağırdım! Git o arkadaşının elini öp! Bak ben hem seni aldattım hem sana ders verdim hem de senin bu halin bana on senedir kazanamadığım ladesi kazandırdı!” diyor.

Karının şerri hepsinden fazladır. Hakikaten öyledir...

İnsanı hayatta Allah helal süt emmişe düşürsün. Adam demiş;

Fani dünya hoştur amma akıbet mevt olmasa

Cennet ala hoştur amma şiddet-i nar olmasa

Bin atın kulasına eşkini* dar olsa

Sev yârin iyisini muhabbeti tatlı olsa

Bir evde muhabbet tatlı var mı o evde her şey huzur vardır. Zenginlik işte oradadır.

Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

• Kula: Al ile kır arası bir at donu.
Eşkin: Atın bir tür hızla yürüyüşü.

51. CADİ KARI

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde yedi çocuklu bir aile varmış. Bunlar geçimini çiftçilikle sağlarmış.

Evin babası bir gün tarlaya çifte gitmiştir. Anne evde kalmıştır. Çünkü ekmek yapacaktır. Anne ekmeği yapar, arkasına atarmış. Çocuklarda pişirilen ekmeği yerlermiş. Anne, durun etmeyin dese de çocuklara dinletemez. En sonunda sinirlenip yanındaki süpürgeyi çocuklara fırlatınca, çocukların altı tanesi ölür. Birisi de süpürgeyin kenarında kısıp kalmış ama korkudan sesini çıkartamamıştır. Anne:

" Eee... Çocuklar ölmüş. Babalarına ekmeği kim götürecektir diye söylenirken, küçük çocuk:

"Ben götüreyim anne." der.

Anne de, ekmeği çocuğa verip yollar. Çocuk elinde ekmekle koyulur yola. Tarlaya gelince de hendekten:

"Baba nereden geleyim." diye seslenir.

Babası da:

"Kıyıla da gel oğlum, kıyıla da gel." der.

Babası böyle deyince o da ekmeğin kıyısını yer. Sonra

"Baba nereden geleyim." diye seslenir.

Baba:

"Ortala da gel oğlum, ortalda da gel." deyince ekmeğin ortasını da yer. Ortada ekmek kalmaz.

Çocuk babasının yanına varır. Babası:

"Hani oğlum ekmek" diye sorunca çocuk:

"Sen kıyıla da gel deyince ben ekmeğin kıyısını yedim. Ortala da gel dediğin zaman ekmeğin ortasını yedim." der.

Baba sinirlense de bir şey yapmaz. Çocuk oralarda biraz oynadıktan sonra:

"Baba ben susadım." der.

Baba da:

"Git, aşağıda pınar var oradan iç." der.

Çocuk gidip pınarın yanına varır. Su içerken bir elma düşer. Çocuk elmayı yer ama yetmez. Ağacına çıkıp elmaları yemeye başlar. Oradan geçen cadı karı onu ağacında görünce hemen ağacın dibine varır.

"Oğlum bana bir elma at da yiyeyim." der.

Çocuk elmayı atar. Ardından...

"Oğlum o çıktığın dalı bana bir eğiver." der. Çocuk dalı eğince de cadı karı çocuğu yakalar, çuvalının içine atıp eve getirir. Eve gelene kadar çocuk uyumuştur.

Cadı karı eve gelince kızına

"Kızım ben avlandım geldim. Bizim baş bıçağını al gel. Ben odun toplarken, sen çocuğu kes yiyelim." der.

Kız:

"Ben nasıl keseyim anne." deyince, anne de

"Kardeşim senin başında bit var eğil de öldüreyim dersin. Başını eğince de bıçağı kafasına vurup öldürürsün." der.

Bu arada çocuk onların konuştuklarını dinler. Cadı karı odun toplamaya gidince çocuk uyanır. Uyanınca cadının kızı:

"Aa, senin başında bit var eğil de bir bakayım." deyince çocuk:

"Abla sen eğil. Ben senin başına bakayım." der.

Kız eğilir, çocuk bıçağı kaldırır başına vurur ve öldürür. Hemen kızın elbisesini giyer. Kızın derisini yüzüp kazana atıp, kaynatır. Çocuk kazanı kaynatırken, cadı karı gelir.

"Kızım, kestin mi çocuğu?" deyince, çocuk

"Kestim anne, kaynıyor." der.

Kazan kaynadıktan sonra getirip cadı karının önüne koyar. Cadı karı yer. Yedikten sonra çocuk:

Cadı karı kızını kestim. Yediğin kızının etiydi." der ve hemen kaçar. Cadı çocuğu kovalamaya başlar. Çocuk önde cadı karı arkada... Derken çocuk hemen bir kavak ağacının tepesine çıkar. Cadı karı:

"Sen nasıl çıktın oraya?" deyince çocuk:

"Soğan kabuklarını yıgdım yıgdım çıktım." der.

Cadı hemen gidip, bir sürü soğan kabuğu getirip, kavağın dibine yığar. Üstüne çıkayım der ama pat diye düşer. Cadı gene çocuğa nasıl çıktığını sorunca çocuk:

"Yumurta kabuklarını yığdım yığdım çıktım."

Cadı hemen gidip bir sürü yumurta kabuğu bulur, kavağın gibine yığar, ama çıkamaz.

Cadı gene çocuğa nasıl çıktığını sorunca çocuk:

"Saç ayağını kızdırıp, boynuma taktım. Sonra da buraya çıktım." Der

Cadı gidip hemen saç ayağını kızdırır. Boynuna takar, hemen orada ölür, oğlan da kurtulur.

Dudu AYHAN, Alemşahlı

52. NOHUT ALİ

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir kadın varmış. Bu kadının hiç çocuğu olmuyormuş. Kadın, çocuğu olmadığı için ıstırap çekiyormuş. Bir gün Allah'a yalvarmış:

"Allah'ım bana bir çocuk nasip eyle, istersen nohuttan küçük olsun" demiş. Kadın bir gün nohut kırarken nohudun bir tanesi dışarı fırlayıvermiş. Nohut demiş ki:

"Sen beni kırma, ben senin çocuğun olayım" demiş.

Kadın bu söz karşısında mutlu olmuş nohut çocuğu kabul etmiş. Adını da "Nohut Ali" koymuş. Kocası eve geldiğinde kocasına;

"Bizim nur topu gibi bir çocuğumuz oldu" demiş. Kocası:

"Çocuğumuz nerede bir bakayım" demiş. Karısı:

"Şimdi, yeni uyuttum, büyüdüğü zaman gör" demiş.

Aradan aylar, yıllar geçmiş. Çocuk büyümüş. Babası tarlada çalıştığı bir gün anası çocuğa, babasına yemek götürmesi için, tarlaya göndermiş. Çocuk tarlaya vardığında babasına seslenmiş:

"Baba, nereden geleyim" demiş. Babası:

"Kenardan gel oğlum" demiş. Çocuk, anasının koyduğu bazlamanın bir kenarını yemiş. Sonra:

"Baba, nereden geleyim" demiş. Babası:

"Ak taşın yanından gel " demiş. Çocuk bu sefer bohçadaki peynirin kenarını yemiş. Yine seslenmiş:

"Baba, nereden geleyim" demiş. Babası:

"Ortadan gel oğlum, ortadan" demiş. Çocuk bu kez de peynirin ortasını yemiş. Babası:

"Sen peyniri, bazlamayı yedin, bana hiçbir şey bırakmamışsın" demiş.

Çocuk babasının sinirlendiğini anlayınca çok korkmuş öküzün burnuna girivermiş. Babası oğluna seslenmiş. Nohut Ali'de öküzün karnından seslenmiş. "Baba ben, öküzün karnındayım" demiş. Tam bu sırada öküz hapşırılmış, hapşırınca Nohut Ali de öküzün burnundan dışarıya çıkıvermiş. Böylece Nohut Ali anasına babasına kavuşmuş. Ölünceye kadar mutlu bir şekilde yaşamışlar. Ben de şimdi onların yanından geliyorum.

53. DÜZENBAZ

Hain insanlar bir gün bir eve giriyorlar, Evi arıyorlar evde insan yok. Kapıları açıyorlar. Kasa varmış anahtarı uydurup da kasayı da açıyorlar. Kasanın içindeki paraları almıyorlar. Bir senet yapıyorlar. Adamın senedini imzalıyorlar pulluyorlar.

Evin sahibinin haberi yok. Öte yandan seninkiler bunları yaparken; tavla oynuyorlar, kahveleri içmişler, kahveleri dökmüşler, fincanlar orada, tavla oynayarak yazmışlar çizmişler. Akşamdan gelmişler. Adam geliyor evin sahibi; bir bakıyor iki kişi oturup dururmuş.

“Siz kimsiniz yav!” diyor. Adamlar da;

“Sen utanmıyor musun bizim parayı ödememeye, bir de yalan söylüyorsun ha!” diyorlar. O günün jandarması polisi neyse geliyorlar.

“Ben bunlardan şikâyetçiyim bunlar evde oturup duruyorlar” diyor adamcağız. Bunlar da;

“Polis efendi biz aksamdan geldik buraya diyorlar bak kasa açık paralar burada.”

Polis bakıyor; hakikaten de paralar kasada.

“Bu paralar kimin?”

“Benim” diyor adamcağız.

Adamlar o zaman;

“Bizim bundan para alacağımız var senet cebimizde. Parayı ödememek için ben çıkayım geleyim dedi; dışarı çıktı; bir de size haber vermiş! Biz hırsız falan değiliz!” diyorlar.

O anda da polis şahit oluyor mahkemeye gidiyorlar. Her şey tekmil adamlar minarenin kılıfını hazırlamışlar.

“Biz hırsız olsak efendim kasa açtı paraları alır kaçardık” diyorlar. Hâkim adama soruyor;

“Doğru mu? diye. Adamcağız da

“Evet efendim geldiğimde paralar duruyordu ellememişler diyor. Bu sefer de Hâkim;

“O zaman neden borcunu ödemiyorsun eşek herif öde borcunu!” diyor.

Mustafa GÜDER, Demirci

54. MEHMET AĞA

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde; develer tellal iken pireler berber iken adamın biri oğluna demiş;

“Oğlum şu öğüdümü sakla;

Birincisi, karına sırrını verme,

İkincisi hükümet adamıyla arkadaş olma,

Üçüncüsü Barbar adamdan borç alma.” diye öğüt vermiş.

Oğlu öyle böyle derken oğlan bu öğütleri babası vermiş ama neden verdi ne olur acaba bir deneyeyim demiş. Gel zaman git zaman oğlan bir gün barbar adamın birinden beş metelik borç almış. Ondan sonra hükümet adamının biriyle dost oluyor.

Bir gün sürülerinden bir koç kesmiş. Almış bunu bir çuvala doldurmuş. Samanlığa saklamış. Eve gelmiş üstü kan içinde. Karısına;

“Ben yatayım üstümü ört biraz dinleneyim işim var. Kimseye bir şey söyleme. Falan adamı öldürdüm ben. Gidip onu gömeceğim.” diyor.

O sırada da kapıya arkadaşına hal hatır sormaya hükümet adamı geliyor. Kapıyı açıyor karısı nasıl olsa kocasının arkadaşı diye

“Yorgun yatıyor başına da bunlar bunlar gelmiş.” diyor söylüyor.

Hükümet adamı da hemen gidiyor samanlığa bakıyor polisler artık o devirde neyse onlar geliyor. Bir bakıyorlar ki bir çuval var içinden kanlar akıyor. Hemen adamı yatağından kaldırıyorlar elini kelepçeleyp götürürlerken herkes toplanmış. Eşi dostu üzülürken o borç aldığı barbar adam yakasına yapışıyor;

“Benden aldığın parayı ver! Sen şimdi hapse girersen ben kimden alırım o parayı diye yakasına yapışıyor.” O zaman adam “Durun!” diye bağırır;

“Benim babamın vasiyeti vardı bana. Ben de bunu denemek istedim inanmadım çünkü. Gidin benim kestiğim çuvala bakın. Gidin filan yerdeki arkadaşımı bulun sapasağlam şu anda!” diyor.

Hakikaten de çuvala bakıyorlar hayvan var içinde, o arkadaşını buluyorlar adam sapasağlamış.

Adam böylece babasının ne kadar doğru söylediğini anlamış. O günden sonra da babasının öğütlerini hep tutmuş.

Meliha TUNÇ, Arabacıbozköy

55. BABA VASIYETİ

Vakti zamanında oğlanın biri çok para harcıyormuş. Zenginmiş halleri vakitleri. Bir değirmenden bir değirmene yerleri var, kavaklıkları var, zeytinlikleri var; zengin... Bir evin bir oğlu...

Bir sabah çok para harcadığından dolayı anası da ölüvermiş. Anası ölünce babası kalmış. Oğlanın gidişatını babası beğenmemiş. Çok para harcıyor ya.

“Ben de ölürsem bu malları mülkleri arkadaşlarıyla yer!” demiş. Düşünmüş;

“Napayım napayım napayım? Ben tavana bir kulp taktırayım. Üstüne bir gaz tenekesi altın koyayım bir kulp yaptırayım. ‘Oğlum bak bu malları kaybedersen bu evi satma; kendini de asmaya kalkarsan bu kulpu yaptırdım sana bu kulpa as kendini’ diyeyim; orda eğreti zaten asınca düşer altınlar...” demiş. “Oğlan da yeniden düzen alır.”

Kararını verince;

“Oğlum buraya gel!” demiş. “Sen parayı çok harcıyorsun! Eğer ben de ölürsem sen perişan kalacaksın; eğer kendini asmaya kalkarsan borçtan dertten de kurtulamazsan; bu halkaya as kendini!” demiş.

“İyi baba!” demiş evlat öyle yarım ağız!

Ee vakit geçiyor, babası da ölüyor. Ama oradaki altını kimsenin bildiği yok.

“Evi satma!” demiş babası ya ev öyle duruyor. Seninki gene ohooo on tane arkadaşları, ertesi gün on tane değil yirmi tane, öbürsü gün otuz tane, öbürsü gün elli tane olmuşlar. Her gün meyhaneye oraya buraya geziyorlarmış.

Bu sabah “Zeytinliği satayım” demiş satmış, yemiş. Öte yandan “Değirmeni satayım” demiş yemiş, “Kavaklığı satayım” demiş yemiş. Orayı sat burayı sat arkadaşları yemişler, bitirmişler; bu sabah fakirleşmiş. Satacak yer kalmamış. Babasının da vasiyeti var evi satamıyor!

Bir sabah da karısı çokluk çocuğu almış gitmiş;

“Sen demiş berduş oldun artık” demiş. Arkadaşları da kapıya dayanmış;

“Len şöyle böyle adam parayı ver!” diyen de çoğalmış!

“Ülen babamın dediğinin aslı mı çıkacak yav!” demiş. “Ben illallah dedim kahveye çıkamıyorum! İnsan içine çıkamıyorum karı gitti çoluk çocuk gitti. Benim halim ne olacak!” demiş.

Düşünmüş taşınmış;

“En iyisi babam ne güzel dedi; benim bu hale geleceğimi ne iyi biliyordu. Abdest alayım geleyim de şurada asayım kendimi şu millete illallah etmekten kurtarayım kendimi!” demiş.

Seninki abdest alıp geliyor, dua ediyor;

“Allah’ım günah yazma bana yarabbi benim başıma bu da mı gelecekti. Babamın dedikleri doğru çıktı” diye kendini ipe takmış sallanmış yere.

“Donbadak” ediyor bir bakıyor bismillah öbür dünyada mıyım burada mıyım diyor. Sarı liralar yığılmış kalmış tepesinde. Bir bakıyor dünyada.

“Babam çok akıllı insanmış!” diyor ağlıyor hüngür hüngür! Hemen altınlarla sattığı yerleri topluyor geri. Arkadaşları;

“Sağdıç!” diye toplanmaya başlıyor etrafına.

“Ülen diyor siz yediniz bitirdiniz beni! Boğazıma urgan takarken siz nerdeydiniz!” diyor.

Mustafa GÜDER, Demirci

56. BEHLÜL DANA

Ünlü Halife Harun Reşid'in yakınları gelip halifeye şikâyet ediyorlar. Kardeşi Behlül yalnızlığı seviyor halkın içine girmiyor. İnsan içine girmediği için kardeşi Harun Reşid'e şikâyet ediyorlar;

“Kardeşine söyle de azıcık insan içine girsin.”

Halife de Behlül'ü yanına çağırıyor;

“Bak diyor kardeşim sen Halife'nin kardeşisin. Ara sıra insanların içine gir. Behlül de diyor ki; “Tamam” demiş, “Sorayım ne derlerse onu yapacağım.”

Harun Reşid'in dikkatini çekmiş. Behlül kimseye bir şey sormayan bir zat. Merak ediyor. Behlül gidiyor hemen arkasına bir adam takıyor;

“Bak bakalım kime gidecek kime soracak?” diyor.

Behlül çıkıyor devrin umumi tuvaletine gidiyor. Giriyor tuvalete kısa bir zaman kalıyor çıkıyor. Ardından Halife Harun Reşid'in adamı bunu takip ediyor tam saraya girdiği sırada başka bir kapıdan saraya giriyor. Harun Reşid'e diyor ki;

“Böyle böyle kardeşin o tuvalete girdi. Kaldı bir müddet orda çıktı geldi kimseyle görüşmedi.”

Harun Reşid bunu duyuyor kardeşi Behlül'ü çağırıyor.

“Görüştün mü?”

“Görüşüm”

“Sordun mu?”

“Sordum.”

“Yahu sen gitmişin umumi tuvalet!” diyor.

“Tamam” diyor, “Tuvalete gittim. Sordum orada. Bana dediler ki sakın karışma!”

“Yahu nasıl olur” diyor Harun Reşid.

“Ben orda tuvalete girdim. Orda sordum, dedim ki;

‘Halkın içine gireyim girmeyim mi?’;

Bana dediler ki;

‘Ya bak Behlül sakın girme, bak biz daha evvel türlü şeftaliydik kayısıydık mis gibi kokuyorduk. İnsan içine bir girdik bak ne hale geldik! Sen de eğer insan

içine girersen bizden daha beter olursun sakın girme!’ dediler. Ben insan içine girmem!

Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

57. SARMISAK TARLASI

Bir tarihte baba-oğul yaşıyorlarmış. Oğlu, arkadaşlarının dostlarının çokluğuyla babasına övünüyormuş. Babanın canı sıkılmış buna; oğluna;

“Gel bakalım senin şu arkadaşlarını dostlarını teste tabi tutalım” demiş.

Oğlu da güvenerek;

“Tamam, olur” demiş. “Ne yapacaksın baba?” demiş.

Babası

“Git” demiş; “Ağıldan bir kuzu veya keçi kes bir çuvala doldur getir demiş.

Oğlu keser yüzer, çuvala doldurur.

“Al” demiş, nerde senin dostun var?”

”İşte falan köyde.”

“Adı ne ?” demiş;

“Ahmet”

“Gideceksin kapısını çalacaksın. Biz diyeceksin bir hata yaptık bir adam öldürdük. Kolluk kuvvetleri görmesin. Senin evde saklayabilir miyiz diyeceksin demiş babası.

“Tamam” demiş oğlan almış gitmiş.

Gitmiş dostu dediği adamın kapısına. Demiş böyle böyle...

“Biz bir yanlış yaptık bir adam öldürdük.”

Tabi kanlar da akıyormuş bunları söylerken.

Dostu;

“Aman” demiş

“Bizim de başımızı belaya sokma; sen ne yapıyorsan yap.” Kabul etmemiş.

Oğlan gelir üzülerken;

“Baba demiş böyle böyle.

“İşte nerde dostun vardı? Ahmet demiş, Mehmet demiş hepsini gezmiş.

Hiçbiri de kabul etmemiş.

Babası “Benim bir dostum var; gel bir de onu sınavalım.”

“Tamam” demiş çocuk.

Şimdi kendi arkadaşları gibi babasının dostunu da geri çevirecek sanıyor.

Babası demiş;

“İşte falan yerde ben Ahmet oğlu Mehmet'im Biz babamla bir hata yaptık. Bir insan öldürdük. Bunu saklayın başımız belaya girmesin.” diyeceksin diye tembihlemiş. Oğlan gitmiş;

“Ben falan kişinin oğluyum. Biz babamla bir hata yaptık birini öldürdük. Babam selam söyledi saklayalım.” demiş

Hemen;

“Gir içeri oğlum” demiş.

Tabi eski zaman herkesin evinde avlu var. Hemen hanıma demiş;

“Getir bana bir çapa.”

Kazmış eşelemiş; hiç çuvala bakmadan. Gömmüş hemen onu. Tırmıklamış ve karısına demiş ki;

”Git bana biraz sarımsak tohumu getir.”

Sarımsak tohumunu üstüne ekmişler. Çocuk sonra sormuş;

“Niye sarımsak ektin?

“Yer belli olmasın diye sarımsak ekdim.” demiş adam.

Çocuk geriye dönmüş, biraz da hüzünlenmiş tabi...

“Baba hakikaten senin dostun dostmuş!” demiş babasına.

“Yoo” demiş “daha bitmedi”

“Nasıl olur baba; biz adam öldürdük dedik adamımızı gömdü; hatta üzerine sarımsak ekti.”

“Git sen yarın olsun, sınav devam edecek. Gideceksin kapıyı çalacaksın. Hiç bir şey deme kapıdan çıktığı anda bir tokat çakacaksın geri döneceksin.”

Oğlan demiş;

“Baba olur mu?”

“Sen, ben ne dersem onu yapacaksın.”

Eski zaman tabi babaya emre itaatsizlik yok. Gitmiş çalmış kapıyı. Adam kapıya çıkmış. Daha çıkar çıkmaz bir Osmanlı tokadı çıkartır. Döner iki üç adım atar. Tokat yiyen adam der ki;

“Babana selam söyle, biz bir tokada sarımsak tarlasını satmayız!”

Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

58. DELİOĞLAN

Eskiden bir kocakarı varmış iki de oğlu varmış. Oğlunun biri delişenmiş. Büyük oğlan bir gün küçük oğlana;

“Kardeşim ben oduna gideceğim. Anam da çamaşıra gidecek. Sen yardım ediver ona” demiş.

Eşekleri yüklemişler. Oğlan anasına yardım ediyor kazanı yakıyor, suyu kaynatıyor. Anasını da oturtuvermiş kazana, anası ölmüş. Anasını almış gelmiş de evin orta direği olur böyle, anasını oraya bağlamış. Oradan yumurta pişirmiş yiyormuş. Abisi gelmiş;

“Birader birader ne yapıyorsun geleyim mi?”

“Gel” demiş.

“Anam n’apıyor” demiş.

“Yumurta pişirdim de yiyip duruyor” demiş.

Oğlan bir geliyor anası ölmüş direğe bağlı.

“Len oğlum anamız ölmüş.” demiş. “Biz” demiş “Mezarlığa gidelim, ben mezarını kazayım. Sen de insan topla alın gelin cenazesini getirin” demiş.

Abisi mezar kazmaya gidiyor. Öteki de ayağından bir ip bağlamış anasına köyün içinde fıldır fıldır sürükleyip giderken kadının biri;

“Ananı öldürdün de bacağından ip bağladın sürükleyip gidiyor musun” demiş.

Bir taşlamış karıyı onu da düşürmüş yere. Onu da bağlamış yanı başına anasının ölmüş halde. Gelmiş mezarın başına. Bağırıyormuş abisine;

“İki tane iki tane!” diye.

Abisi;

“Bizim oğlan ne o iki tane olan?” demiş.

Bir bakmış bir anası bir de komşu karı. Neyse gömmüşler ikisini de;

“E biz ne edelim bunun arkasından hayır edelim.” demişler. Et almışlar onu köpeklere vermişler hayvanlara vermişler insanlara vermişler. Eti aldıkları kasaplar;

“Etin parasını verin” dediler mi çıkıveriyormuş delioğlan bunları dövermiş taşlarmış.

Bir gün yola çıkmışlar bunlar artık buralarda kalamayız diye. Bir çeşmenin başında dinlenirken karşıdan toz duman atlıların geldiğini görmüşler. Eşkıyaların geldiğini anlayınca hemen çeşmenin başındaki ağaca çıkmış bunlar. Eşkıyalar varmış ağacın altına gelmişler. Beygirleri bağlamışlar para sayıyorlarmış. Onlar ağaca çıkarken bir sundurma götürmüşler.

Delioğlan;

“Ben bunu atıvereceğim.”

“Len bizim oğlan atılır mı?”

“Benim çişim geldi işeyeyim.”

“Len bizim oğlan buradan işenir mi.”

Bir salmış sapır sapır işlemiş.

“Len havada bulut da yok yağmur yağıyor derlermiş eşkıyalar. Oğlan;

“Ben bu sundurmayı atıvereceğim” dermiş gene. Alttakiler de parayı yaymış saymaya devam ediyorlarmış. Delioğlan bir atıyor paldır küldür onlar bir korkuyor beygirine binen kaçıyormuş. Delioğlanla abisi de aşağı inmiş paraları toplayıvermişler.

Mustafa GÜDER, Demirci

59. KELOĞLANLA DELİOĞLAN

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde bir Keloğlan varmış. Bir de bunun kardeşi Delioğlan varmış. Keloğlan bir gün tarlaya gitmiş. Kardeşine Delioğlana evi emanet etmiş. O sıra eve hırsız girmiş. Delioğlan'ı görünce bakmış;

“Ben sizin dayınızım” demiş.

Delioğlan da deli ya gari “Dayım geldi” diye abisine haber vermeye koşmuş tarlaya geliyor. Hırsız evde ne var ne yok yüklenmiş gitmiş.

Tarlaya gidince Delioğlan, Keloğlan'a;

“Dayım geldi eve misafirlige” demiş.

“Len bizim dayımız mı var Delioğlan dellenne hırsızdır o! Evi adama bırakıp mı geldin?” demiş. Koşmuşlar gelmişler eve ama ev tamtakır kurubakır hiçbir şey kalmamış tabi.

Neyse gari bunlar elimizde avucumuzda bir şey kalmadı buralarda durmayalım artık diye yollara düşmüşler.

Gitmişler bir köyde bir ağanın yanında iş tutmuşlar. Keloğlan çoban olmuş koyunları güdecek. Delioğlan da tarlaları sürecekmış.

Neyse bizim Delioğlan almış öküzleri tarlaya gitmiş. Öğleye kadar sürmüş tarlayı öğlen de yemek yemek için durmuş. Bağlamış öküzleri yemeğini yerken gözü öküzlere kaymış. Bir bakmış öküzler bunu taklit ediyor. Deli ya gari bilmiyor ki hayvancağızlar geviş getiriyor.

“Bana bakın siz kendinizle eğlenin benle dalga geçmeyin” demiş.

Öküzler laftan ne anlar hayvanlar devam ediyorlarmış geviş getirmeye. Bu almış eline sopayı kalkmış hayvancağızları bir güzel dövmüş.

O sinirle oturmuş ekmeğini yemeye devam ederken bir daha bakmış hayda bunlar gene taklit ediyor. Bunlar akıllanmadı diye almış eline bıçağı, öküzleri bir güzel kesmiş telef etmiş.

Ondan sonra koşmuş gitmiş abisinin yanına. Demiş böyle böyle. Keloğlan;

“Eyvah!” demiş “Kardeşim ne yaptın gariban hayvan geviş getiriyor sen neden kestin bunları. Şimdi ağa bizi mahveder ne deriz ne ederiz. Kalk gidelim artık çabuk kaçalım!” demiş.

İki kardeş kalkmışlar hemen yollara düşmüşler. Gece olunca kurda kuşa yem olmayalım diye bir ağacı tepesine çıkmışlar. Bunlar orada otururken ilerden eşkıyalar gelmiş de o ağacın altında dinlenmeye durmuşlar. Eşkryanın başı soygun paralarını pay ediyormuş aralarında.

Neyse bunlar pay ederken Delioğlan'ın çışı gelmiş. Keloğlan yapma etme dese de faydası yok salmış aşağıya. Hadi olan oldu derken bu sefer de büyük abdestini bozacağı tutmuş. Bir de onu salınca iyice işkillenmiş aşağıdaki eşkıyalar. Delioğlan böyle böyle debelenirken debelenirken yukarda, hoopp dengesini kaybetmiş, eli kıypıvermiş aşağıya düşmüş. Aşağıya feryat figan düşerken bağırınca eşkıyalar gece vakti korkmuş tabi n'oluyor ne bitiyor anlayamamışlar tabana kuvvet kaçmaya başlamışlar.

Bunlar da iki kardeş inmişler aşağıya paralara konmuşlar. Köyelerine dönmüşler saraylar yaptırıp içinde durmaya başlamışlar. Ben şimdi yanlarından geliyorum.

Mehmet AZAK, Paşaköy

60. KAFA SALLAYAN KORKULUK

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir fakir varmış. Bu fakir, onun bunun tarlasında çalışıp para kazanırmış.

Bir gün bu fakir çapayı omzuna atıp yola koyulur. Tarla tarla dolaşıp iş arar. Sonunda bir tarlaya girer. Oradaki korkuluğu tarlanın sahibi sanıp karşısına geçip:"Arkadaş, ben iş arıyorum. Sana da işçi lazımsa bugün burada çalışayım." der.

Rüzgar da estikçe, korkuluğun başı sallanır. Fakir de onun tamam dediğini düşünür akşama kadar çapa sallar. Akşam olur, parasını ister. Ama korkuluk cevap vermez ,durmadan kafa sallar. Adam da kızıp, korkuluğun kafaya çapayı vurur. Kafanın içinden bir kese altın çıkar. Hemen keseyi alıp eve gider. Olanları karısına da anlatır. Karısı da parayı alıp yüklüğe koyar.

Karısı ertesi günü komşularına oturmaya gider, adam evde yalnız kalır. Adam evin önünde otururken, ileriden atın üzerinde bir bey geldiğini görünce, onu altınların sahibi sanarak:

"Ben o altınları hanıma verdim, hanıma verdim." der.

Atlı hemen durumu anlar ve altınları ister, atını sürüp gider. Kadın durumu öğrenince hemen atlının önüne geçer. Adam onu atının arkasına bindirip götürür. Fakir adam kalakalmıştır.

Fatma SELÇUK, Alemşahlı

61. HIRSIZ

Evvel zamanda iki arkadaş varmış. Bunlardan biri hırsızmış. Diğer, hırsız olan arkadaşına;

“Yahu hırsızlık nasıl oluyor bana öğretsene sen?” demiş.

“Olur, öğreteyim” demiş hırsız; “Hadi pazara gidelim o zaman” demiş.

Pazara gitmişler. Bakmışlar birisi pazardan bir merkep almış. Tutmuş ipini merkebin gidiyormuş. Hırsız;

“Bakın ben bunun merkebini çalacağım” demiş.

“Yahu adam merkebini almış eline evine gidiyor. Sen nasıl çalacaksın bunu?”

“Çalarım ben” demiş.

Koşmuş adamın arkasından yetişmiş. Hemen çıkarıyor merkebin yularını kendi boynuna geçirmiş. Giderken giderken adam arkasına dönüp bir bakmış adamın birisi geliyor merkep yerinde.

“Sen kimsin yahu, merkep nerede?”

“Ne merkebi yahu, ben insandım ben anamın babamın sözüne bakmadım. Allah da beni merkep etti” demiş.

“Hay Allah yahu görüyor musun Allah’ın işini. Hadi madem bak gari sen yoluna” demiş yularını çözmüş.

Oradan dönmüş arkadaşlarının yanına merkebi yanlarına almışlar gidiyorlarmış. Giderken bakmışlar adamın birisi öküzleriyle çift sürüyormuş.

“Ben bunun öküzlerini şimdi çalacağım” demiş.

“Yahu sen bunu nasıl çalacaksın?”

“Çalarım ben” demiş. “Sen git üst yanına tarlanın üst yanına otur demiş. Sen oradan bağıracaksın. Adam senin yanına gelecek. Ben de o zaman öküzünü alacağım. Sonra benim peşimden gelecek sen de öteki öküzünü alacaksın” demiş.

Adam çıkmış tarlanın başına başlamış bağırmaya;

“Yandım ben yandım ben!” diye.

Çiftçi de meraklanmış;

“Bu demiş ne bağırıp duruyor ya n’oldu acaba?” demiş. Gitmiş adamın yanına;

“Yav sen niye bağırıyorsun?”

“Neden bağırmayayım yav. Biz iki öküzle çift sürüyorduk sen bir öküzle sürüyorsun!” demiş.

Adam kafasını bir çevirmiş bir bakmış öküzün biri yok! Hadi peşinden gitmiş hırsızın. Oraya gidince de öteki öküzü de o adam almış. Çiftçi dönmüş gelmiş o da yok!

Mehmet AZAK, Paşaköy

62. ÜÇ KARDEŞ

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde yaşlı bir adamla üç oğlu varmış.

Gel zaman git zaman yaşlı adam ölüm döşeğine düşer. Oğullarını başına toplayıp:

"Evlatlarım, ölmeme az kaldı. Birbirinizle iyi geçinin, "der.

Baba, nasihatlerinin yanında, üç tarlasını her bir çocuğuna birer tane degecek şekilde bölüşür.

Baba öldükten, toprağa verildikten sonra çocuklar işlerinin başlarına geçerek tarlalarını ekip biçmeye başlarlar. Ama iki kardeş emek çekip, tarlalarını ekip biçerken diğeri yan gelip yatar. İki kardeş ekip biçip mahsul kaldırırken o, mahsul kaldıramaz.

Gel zaman git zaman emek harcamayıp mahsul kaldıramayan kardeş suçun kendinde olduğunu düşünmekten ziyade tarlanın verimsiz olduğunu düşünmeye başlar. Verimsiz tarlanın kendisine düştüğünü düşünüp tarlaları tekrar bölmek ister. Diğer kardeşleri bunu kabul etmeyince de çareyi kadiya gitmekte bulurlar.

Her birisi birer ekmek çıkısı alıp yola çıkarlar. Yolları uzundur. Uzun süre yürüdükten sonra bir çeşme başında hem yemek yemek hem dinlenmek için otururlar. Yemek yerlerken büyük kardeş:

"Bakın, burada bir deve yayılmış. Hem de bir gözü kör." der.

Ortanca kardeş de:

"Bir ayağı topal." der.

Küçük kardeş ise:

"Kuyruğu da güdük." der.

Kardeşler, yemeklerini yedikten sonra oradan ayrılıp tekrardan yola koyulurlar. Git Allah' im, git Allah' im... Derken karşılarından bir adam gelir.

"Selamün Aleyküm"

"Aleyküm Selam"

Adam:

"Arkadaşlar, geldiğiniz tarafta bir deve gördünüz mü?" diye sorar.

Üç kardeş de:

"Görmedik arkadaş." derler.

Büyük kardeş:

"Arkadaş senin devenin bir gözü kör mü be?" diye sorar.

Adam da:

"Kör. Nereden bildin?" diye sorar.

Ortanca kardeş:

"Eee, Ayağının biri topal mı?"

"Topal."

Küçük kardeş:

"Kuyruğu güdük mü?"

"Güdük." der.

Adam:

"Nerede benim devem, verin benim devemi." diye feryat etmeye başlayınca kardeşler:

"Arkadaş biz senin deveyi görmedik." derler.

Adam, onlardan şüphelenir. Hem deveyi görmediklerini söylemişler, hem devenin topal olduğunu, kör olduğunu, güdük kuyruklu olduğunu bilmişlerdir. Onlardan önce hemen gidip kadiya varır. Kadiya durumu anlatıp, o gelecek olan üç adamdan davacı olduğunu söyler.

Bir zaman sonra kadının kapısı çalınır. Kardeşler gelmişlerdir.

"Selamün Aleyküm"

"Aleyküm Selam"

Dertlerini kadiya anlatmaya başlarlar. Ama kadı:

"Durun bakalım. Tarladan önce sizin başka bir davanız var. Önce onu halledelim. Tamam mı?"

"Tamam."

Kadı:

"Söyleyin bakalım siz bu adamın devesini ne yaptınız?" der.

Kardeşler:

"Biz deveyi görmedik." derler.

Kadı da:

"O zaman bu devenin güdük kuyruklu, kör, topal olduğunu nereden bildiniz?" diye sorunca kardeşler durumu anlatmaya başlarlar.

Büyük kardeş:

"Kadı Efendi, biz çeşme başında dinlenmek için oturduk. Baktık ki orada önce bir deve yayılmış. Ama otun bir tarafını yemiş, bir tarafını bırakmış. Demek ki gözünün birisi körmüş Gördüğü tarafı yemiş, görmediği tarafı yememiş." der.

Ortanca kardeş de:

"Bu devenin ayak izlerine bakınca, üç ayağının sağlam bastığı belli. Demek ki biri topalmış" der.

Küçük kardeş:

"Kadı Efendi, deve yere yattığın da kuyruğunu yere vurur. Bu hiç yere vurmamış. Güdük kuyruklu olduğunu ben de oradan anladım" der.

Bütün bunları dinleyen kadı, devesini kaybedip de davacı olan adama:

"Sen git. Bunlar senin deveni görmemiş" diyerek yol verir

Kardeşlerle yalnız kalan kadı kardeşlere:

"Siz bugün burada kalıp, misafirim olun. Sizin fetvayı da yarın veririz." der. Kardeşler de kabul eder.

Ardından kadı hemen pazara çıkıp şarapçıdan şarap, çobandan koyun alıp eve gelir, masayı donatır.

Yemek yerlerken, bir ara Kadı:

"Siz yemeğinizi yiye. Benim bir işim var. Az sonra gelirim." der ve adamların kendisi için ne söyleyeceğini merak edip yemek yedikleri odanın altındaki odaya saklanır.

Kardeşler, yalnız başlarına yemek yerlerken, büyük kardeş:

"Bu içkinin suyu kabirden alınmış." der.

Ortanca kardeş:

"Bu et köpek etiyle karışık." der.

Küçük kardeş de:

"Kardeşlerim, bu kadı zinadır, bizi dinler." der

Bütün bunları duyan kadı sinirlenip yukarıya çıkar. Niye böyle konuştuklarını sorunca da küçük kardeş:

"Sen zina olmasaydın bunlar olmazdı." der.

Kadı sinirlenip hemen annesinin yanına gider.

"Anne beni nerden aldın. Eğer doğru söylemezsen senin idamını vereceğim." der. Annesi de:

"Benim adamın çocuğu olmazdı, bir gün bizim orada bir yolcu misafir oldu, seni ondan aldım." der. Küçük kardeşin söylediğinin doğru olduğunu anlayan kadı buradan doğru şarapçıya gider.

"Bana verdiğin şarap nereden?" diye sorar. Şarap satan adam:

"Bizim burada üzüm bağları hep aynıdır. Hepsinin kökü, kabrin orta yerindeki ağaca sarılı olan asmadandır." der.

Buradan da ayrılıp, koyunu aldığı çobana gider.

"Bana verdiğin koyun nereden doğdu?" Çoban:

"Koyundan doğdu." der. Kadı:

"Eee, nasıl doğdu?" Çoban:

"Onun annesi yaşlı bir koyundu. Kışın öldü kaldı. O zaman da bizim köpek enikledi. O kuzu, o köpeğin sütünü içip meydana geldi." der.

Kadı, kardeşlerin bütün söylediklerinin doğru çıkması üzerine daha da sinirlenir. Onları cezalandırmak ister, ama gerekçe yoktur. Aklına bir fikir gelir. Bir bardak arı ile bir portakal alıp eve gelir. Bardağı kapının önüne, portakalı minderin altına koyar. Kardeşlere:

"Bu bardağın içinde ne var?" diye sorar. Büyük kardeş:

"Ağzını açmayın uçar." der. Ortanca kardeş:

"Uçarsa, arıdır." der.

Kadı iyice sinirlenmeye başlamıştır.

"Pekâlâ. Minderin altındakini bilin." der. Büyük kardeş: "Yuvarlak." der. Ortanca kardeş: "Kırmızı." der. Küçük kardeş:

"Kırmızıysa portakaldır." der. Kadı çok şaşırır.

"Aman diyeyim, yürüyün gidin. Babanız tarlayı nasıl bölüverdiyse öyle sürün. Ben tarla marla bölemem." der ve kaçır.

63. VEZİR VE HIRSIZLAR

Padişah zamanında hırsızlar türemiş. Ama öyle böyle hırsız değil üçkâğıtçı dolandırıcı hırsızlar. Bir türlü yakalanamıyorlar. Dolandırıcılıklarını türlü numaralarla yapıp tereyağından kıl çeker gibi de sıyrılıyorlar beladan. Bir türlü yakalanmıyorlar adamlar.

Gel zaman git zaman, bunlardan illallah etmiş Padişah, demiş;

“Hırsızlar yakalanacak.”

Padişah’ın çok akıllı bir veziri varmış. Veziri demiş;

“Bana şu kadar izin ver demiş ben bunları bulur gelirim” demiş.

Vezir tebdil-i kıyafetle memlekette dolaşmaya başlıyor. Bir gün bir hana uğramış yolu. Orada serseri kılıklı üç kişi görüyor. Eski elbise giymişler. Bunlar hana girmiş üçü beraber. Hancıya seslenmişler.

“Ne var?” demiş.

“Yatak var mı?”

“Var.”

“Burada üçkâğıtçı çokmuş, hırsız bolmuş. Bizim su kadar paramız var. Sana teslim edeceğiz. Biz yukarda yatacağız dinleneceğiz. İyi demiş. Vezir de dilenci kılığında hana girmiş. Onları dinliyormuş. Paraları saymışlar hancıya. Yukarıya çıkmışlar üçü beraber. Lambayı yakacaklarmış. Lambada gaz yokmuş. Aralarından birine;

“Aşağı in gaz al gel” demişler.

Aşağı inen adam parayı istemiş hancıdan. Hancı;

“Üçünüz geldiydiniz. Üçünüz beraber alacaktınız ya” demiş. Adam kurnazca yukarı kata sanki gazı kastediyor gibi;

“Vermiyor vermiyor!” diye yukarıya seslenmiş. Yukarıdakiler de “gaz varsa ver” anlamında;

“Ver ver” demişler.

Üçkâğıtçı parayı almış gitmiş. Yukarıdakiler de hancıya gelmiş;

“Hani nerde arkadaş” demişler.

“Paraları aldı gitti.”

“E hancı biz sana ne dedik. Paraları üçümüz verdik, üçümüz alacağız dedik ya!”

“Siz verin dediniz bende verdim” demiş hancı.

“Biz o adamı tanımıyoruz. Paramızı sen kaptırdın!” demişler.

Mahkemeye veriyorlar hancıyı. Ağır para. Adamın hanı satılacak paralar verilecek. O hale geliyor vaziyet. Vezir geliyor;

“Ne oldu?” diye soruyor.

“O gün sende vardın amca bak diyorlar. Sen de bize şahit ol diyorlar.

Mahkemede çağırıyorlar Vezir’i;

“Anlat bakalım bildiğini gördüğünü.” diyorlar.

“Bunlar üç kişiydiler. Bunlar iki kişi kalmış. Bunlar parayı saydı diyor üçü. Uyanık diyor gaz alma bahanesi ile geldi parayı aldı. Ben de şahidim” diyor. Üçü bir araya gelsin ben bunların paralarını ödeyeyim diyor. Bunlar üçü bir araya gelsin diyor. Parayı ödeyeyim deyince adamlar gidiyor üçüncü kişiyi buluyor. Bir araya geliyor. Vezir bunların üçünü de askerlerine yakalatıyor. Orada artık kim olduğu açığa çıkıyor. İbret-i âlem için adamların boyunlarını vurduruyor.

Mustafa GÜDER, Demirci

64. HAINLİĞİN SONU

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir adama iki arkadaşı hıyanet etmişler denize atmaya kalkmışlar. Bunu bir çuvalın içine koymuşlar yola çıkmışlar gari. Denize giderken yolda dinlenmek için durmuşlar. Bunu bir ağacın dalına asmışlar kendileri de uyumuş kalmışlar.

Çuvalın içindeki beklerken beklerken bir ses duymuş. Bakmış bir çobandan geliyo ses anlamış;

“Almıcem alımcem!” diye söyleniyormuş çuvalın içinden.

Çoban gelmiş;

“Neyi diyorsun arkadaş neyi almayacaksın yahu?” demiş buna.

“Yav padişah’ın kızını vereceklermiş bana ben de istemiyorum alımcem diye onu diyorum.” Demiş.

“Ben alırım yahu” demiş adamcağız.

“O zaman ipi çöz” demiş. Öbürünü koymuş çuvala bir güzel aynı şekilde asmış ağaca. Sonra koyunlarını almış çobanın, köyüne dönmüş.

Diğerleri de uyanmış. Çuvalı almışlar. Velhasıl ip bağlayıp atmışlar gari çuvalı denize. Geliyorlar köye bir bakıyorlar arkadaşları bin tane koyunla gelmiş köyde oturup durur.

“Nasıl oldu bu yav?”

“Siz beni daha büyük taşla bağlasaydınız iki bin, üç bin tane koyunla dönecektim.” demiş.

Bu iki arkadaş gene kafaları birleştirmişler. Denize gitmişler. Ayaklarına taş bağlayıp atlamışlar denize cezalarını bulmuşlar.

Muhsin CAN, Sazoba

65. İMAMLA GENÇ

Bizim burada bir mevki vardır. Adında “Karayerler” derler. Eskiden buralar bataklık olduğu için suyu bol olduğu için öyle derler. Tam Dingiller köyü var bizim karşımızda. Dingiller köyü ile Karasonya’nın arasında bir mevki...

”Karayerler” mevkiine zamanın bir hanımefendisi, bir bayanı gelmiş bir çadır kurmuş avanesiyle beraber. Bütün bu civar köylere haber göndermiş. demiş ki;

“Benim bir sırça parmağımı görmek isteyen varsa iki buçuk kuruş para getirecek sıraya girecek görecektir.”

Tabi bu böyle olunca halk arasında bir merak uyandırmış bu,

”Bu nasıl bir şeydir acaba bu kadar. Kadının parmağında ne var? İki buçuk kuruşa bu kadının parmağı görülecek?”

Dingiller köyünden üç kardeşten büyük ağabeyleri gitmiş görmüş; ortanca ağabey gitmiş görmüş. En küçük kardeşi de parası olmadığı için;

“Ben bu öküzü satayım parasıyla da kadının parmağını göreyim” diye yola çıkmış.

Yolda giderken bizim Karasonya’nın İmamıyla karşılaşmış. İmam aslında bu olaya kızıyor ama milletin de bu merakını anlamadığından demiş;

“Nereye gidiyorsun?”

“İşte sizin ovada şu mevkide kurulan çadırdaki hanımın parmağını görmeye gidiyorum.”

“Ne yapacaksın?”

“Öküzümü satacağım o parayı denkleştirip göreceğim.”

İmam demiş;

“Sen o iki buçuk kuruşu bana ver, ben bu hanımın her tarafını sana göstereyim!” “Tamam; olur.” demiş. Anlaşmışlar.

Ama bunların bir huyu varmış;

Dingillerden olan çocuk verdiği alır. Bizim köyün imamı da aldığını vermezmiş. Böyle bir huy... Çıkıyorlar yola. Bizim imam bir tane keçi almış yanına. Oğlana bir şart koşmuş;

“Ben ne yaparsam sen de onu yapacaksın. Şartım bu.”

Çadırın karşısına geçmişler keçiyi bağlamışlar ayaklarından. Başlamışlar ensesinden kesmeye. Tabi keçiyi ensesinden kesmeye başlayınca hayvan bağırır. Hayvan bağırınca çadırdan o hanımın hizmetçileri ona bakanlar demişler ki;

“Bak iki tane deli geldi. Keçiyi ensesinden kesiyor hanımefendi ne yapacağız?”

O da çadırdan, penceresinden kafasını çıkarmış, demiş ki;

“Oğlum o öle olmaz.”

Açmış bağrını;

“Bak böyle keseceksiniz!”

Hoca da oğlan görsün de sonra “Bana göstermedi” demesin diye;

“Kör! İyi bak nasıl kesilecekmiş!”

diye gösteriyor. Neyse keçiyi kesmişler asmışlar dala. Yüzecekler; başlamışlar sırtından yüzmeye. Hanım gene çıkmış demiş bak şöyle yüzeceksiniz. Diye önünü açmış.

Netice demişler bunlar çok yoruldu. Bunları çadıra alalım bu hayvanı pişirelim yedirelim bunlara. Biri şu karşıki köyden; biri de bu köydendir. Emekleri geçti buraya kadar geldi bunlara baktıralım demişler.

Neyse hikâyesidir bu...

Hayvanı pişirmişler sofraya atmışlar. Hoca çatalı kaşığı almış oğlanın burnuna; oğlan da çatalı kaşığı alıyor hocanın burnuna... Demişler ki bunlar yemek yemesini bilmiyor. Oğlanı demiş bayan ben alayım yanıma; hocayı siz alın bunlara biz yemek yedirelim. Bunları bir de oturtup yemek yedirmişler falan. Akşam geç olmuş hadi bunları misafir edelim yatak hazırlayalım. Hoca yorganın altından girip üstünden çıkıyor; oğlan da arkasından girip çıkıyor derken hadi bunlar yatmasını bilmiyor bunları yatıralım derken neyse birliktelik pekişmiş.

Yola çıkmışlar oğlanla imam bizim. Yolda ayrılmışlar. O köyüne gitmiş Dingiller’e, bizimki buraya gelmiş. Günlerden bir gün olmuş, tabi çocuk iki buçuk kuruşu vermiş alacak acı var içinde. Hoca da bu almaya gelir diye bunu bildiğinden kendini devamlı saklı tutuyor.

Bizim köye geliyor çocuk diyor ki;

“Hoca nerde?”

Hoca da diyor ki;

“Öldü deyin öldü deyin!” diyor. Hoca öldü numarası yapıyor.

“Eyvaahhh benim bu hocadan alacağım vardı. Bu para da ölme bari!” diyor.

Neyse o dönemde adetmiş; yıkanan ölüleri bir gece sevdiği birisi beklermiş.

Çocuk da diyor ki

“Benim ahababımdı bu sevdiğim biriydi ben bunu bekleyeyim” diyor.

Niyeti de kefeni çalıp kaçacak.

Caminin avlusunda hocayı yıkamışlar. Bizim de eski bir selvi vardı selviyi yıktılar şimdi yeni camiye yaparken. Selvinin dibine koymuşlar. Çocuğa demişler;

“Madem sen bunun samimi bir arkadaşısın bunu bugün bekle yarın defnedelim.”

Çocuk şimdi bir kenara geçiyor bekliyor ortalık tenhalaşsın, insan kalmasın ki hocanın kefenini soyup gidecek. Tam onun o kefenini açma sırasında bir tabur eşkıya köy camisine geliyor. Başlıyorlar çaldıkları hazineyi kendi aralarında paylaşmaya. Hazineyi paylaşıyorlar paylaşıyorlar da en son ortada bir kılıç kalmış. Eşkıya başı demiş ki;

“Bu kılıcı bu cesede kim batırırsa bu kılıç onun olacak. Kimin cesareti varsa gitsin bu cenazeye batırsın alsın bu kılıç onun olsun. Anasının ak sütü gibi helal olsun.

Bir tanesi demiş;

“Ben yaparım bu işi.” Eşkıyanın biri.

Kılıcı almış eline masatlamış. Biliyor yani kılıcı keskin olsun. Tam kaldırmış vuracağı sırada, Hoca demiş;

“Şimdi kalkarım haa!” demiş. Şimdi kalkarım ha diye ölüden ses kesilince adamın elinden ayağından can kesilmiş tak düşmüş kılıç.

“Tüh lan korkak!” falan demişler şu bu üç beş kişi denemiş. Gene aynı gene aynı. Eşkıya başı demiş ki;

“Siz yapamadınız bunu ben yapacağım, kılıç benim olacak artık başka çare yok!”

Kalkmışlar cenazenin başına varıyor, diyor ki;

“Hadi kalk da göreyim!” diyor; “Ben diyor şimdi sana kılıcı vuracağım!”

Hoca anlıyor tabi işin ciddiyetini;

“Kalkın lan ölüler diyor ne bizim bu dirilerden çektiğimiz!” diyor ha tabuttan kalıyor.

Kalkınca bütün ölüler kalktı zannediyorlar. Kılıcı atıyorlar eşkıya bir toparlanıyor, bizim “Kalabak Taşı” denilen bir mevki var dağın başında, o tarafa kaçıyorlar. Şimdi onlar öyle kalkınca bizim oğlanla hoca hazinenin başında kalıyor. Bizim cami odasına oturmuşlar işte üçü senin beşi benim paylaşmaya başlamışlar. Hazineyi paylaşıyorlar iş bitiyor. En son iş iki buçuk kuruşa kalıyor. Çocuk diyor ki;

“Benim diyor iki buçuk kuruşumu ver.”

Hoca diyor;

“Olmaz bak bu kadar sözümü yerine getirdim kadının her tarafını gösterdim. Bir de seni hazinenin içine soktum.” diyor.

Ama oğlan;

“Benim iki buçuk kuruş nolcek?” diye tutturmuş!

“Olurdu olmazdı” derken kavga etme esnasına gelmişler. O arada eşkıya başı oradan demiş ki;

“Ulan cesaretli biriniz varsa gitsin baksın da hakikaten bu Karasonya’daki bütün ölüler kalktı mı yav” demiş.

Biri demiş ki;

“Ben giderim.”

Neyse usul usul, yavaş yavaş cami odasına pencereye doğru yanaşmış. Bakmış ki içerde iki buçuk kuruş kavgası var. Eskiden eşkıyaların başında yağlık denen bir örtü bir üstlük olurmuş. Hoca da bakmış biri pencereden bizi dinliyor. Oğlana diyecek. Oğlan da o ara demiş ki;

“Ben iki buçuk kuruşumu isterim!”

Hoca da elinin biriyle eşkıyanın üstlüğü tutmuş;

“Al ulan iki buçuk kuruşunu!” demiş öfkeli şekilde borcunu ödemiş.

Eşkuya da kafasını pencereden çekerken kulağını bir çiviye taktırmış. Kulak parçalanmış. O hızla dağın başına “Kalabak Tepe” denen yere eşkıyanın başının yanına varmış.

“Noldu anlat hele ne bu başına gelen.” demişler.

“Valla” demiş “Karasonya’da bütün ller kalkmış. Adam başına bizim hazineden iki buçuk kuruş düşmüyor. Biri benim külahı aldı biri de kulağımı yardı, hadi kalkın buradan gidelim!” demiş.

Bünyamin CANDAN, Karasonya Köyü

66. KULALIYLA ŞEYTAN

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Kulalı bir de Şeytan varmış. Bu Kulalı ile Şeytan arkadaşmış.

Bir zaman gelir, Kulalı' yla Şeytan ortakçılık yapmaya karar verirler. Tarla Kulalı'nındır, işçilik ise Şeytan'a kalır. İlk olarak buğday ekmeye karar verirler.

Bahar olur; iş zamanı gelir. Şeytan çalışır, çabalar, tarlaya buğdayı eker, bakımını yapar., büyütür. Sonunda, hasat zamanı gelir. Ama buğdayı nasıl bölüşeceklerine karar veremezler. Hemen Kulalı' nın aklına bir cinlik gelir.

" Arkadaş ben buldum nasıl bölüşeceğimizi" der Kulalı ve hemen ekler.

" Bu işte senin emeğin çok. Onun için mahsulün çoğunu sen al. Bana üstte kalan dört beş parmaklık yerini ver. Altta kalan bütün yerleri senin olsun" der.

Bu iş Şeytan' in aklına yatar. Öyle ya, Kulalı mahsulün on santimetresini alacak, geri kalan yetmiş, seksen santimetre Şeytan' in olacaktır.

Kulalı hemen gidip, buğdayların üst kısmını, başağını, keser. Kestiğini savurur, çıkan tanelerini de çuvallara doldurup pazarda satar. Cebini doldurur. Şeytan ise buğdayların altta kalan kısmını keser, savurur, payına kalanı da yel alır, gider.

Şeytan, kandırıldığını anlar. Ama sesini çıkarmaz. Bunun hesabını seneye ekilen mahsulde soracaktır. O da aynısını Kulalı' ya yapacaktır.

Gel zaman git zaman güz mevsimi gelir. Ne ekeceklerine karar vereceklerdir.

Külâh:

" Vallahi arkadaş, geçen sene ak mahsul ektik, sen zarar ettin. Bu sene gök mahsul ekelim" der.

Şeytan da kabul eder. Sonunda sarımsak ekmeye karar verirler.

Ekim zamanı gelir. Gene Şeytan tarlayı sürer, mahsulü diker, bakımını yapar, büyütür. Gel zaman git zaman hasat mevsimi gelir. Bu defa Şeytan atlar:

" Arkadaş geçen sene sen üstünü aldın, ben zarar ettim. Bu sene ben üstünü alayım, altı sana kalsın" der.

Kulalı hemen kabul eder.

Şeytan gider, topraktan üstünü biçer, savurur. Gene elinde bir şey kalmaz. Kulalı gidip, toprağın altındaki sarımsağı çıkartır, pazarda satar, gene kesesini doldurur.

Şeytan' in sapını alan yok. Kulalı' nın sarımsağını alan çok. Kulalı gene Şeytan'ı kandırmıştır.

Şeytan:

" Elbet bir gün ben sana gösteririm" diye iç geçirir.

Olayın üstünden hayli zaman geçer. Bu arada Şeytan, Kulalı' nın karısının aklına girer. Önleri de bayramdır. Leyla Hanım bir gün kocasına:

" Bey, annemleri görmeyeli dört beş sene oldu. Onları özledim. Bu bayramda da Muğla' ya gidelim" der.

Kulalı' yla Hanımı Muğla' ya girince Şeytan' in adamları onları karşılar ve Leyla Hanım' ı tanıyormuş gibi yaparak:

" Ooo, Leyla Hanım hoş geldin"

" Hoş geldin Leyla Hanım..." derken Kulalı' in hanımını kaçıırırlar. Kulalı orta yerde kalakalır. Hiçbir yer bilmediği için de oradan ayrılamaz. Dört, beş gün geçer. Sonunda, Şeytan tellal kılığına girip, eline bir davul alarak Kulalı' nın karşısından:

" Tellal bağırlığı, tellal bağırlığı" diye bağırarak geçerken, Kulalı:

" Tellalcı, gel buraya" der.

" Kaç liraya bağıırıyorsun?"

" Elli liraya" der Şeytan.

" Al sana iki yüz elli lira, şöyle bağıır:

"Birisi K l l 

Birisi Muğlal 

Beş g n oldu kaybolalı Makas marka beş numara

Getirsinler emanetimi Ben gideceğim geri"

Zeki AYHAN, Alemşahl 

67. MANTIKLI YALAN

Adamın biri çok yalan söylüyormuş. Ama yalan da çok mantıklı konuşuyormuş inandırıcı oluyormuş. Adamın oğlunun da yalan söylediği meydana çıkmış. Oğlu demiş;

“Ben yarın ava çıkacağım” demiş. Ava gitmiş bu. Gelince;

“Ne vurdun?” demiş konu komşu.

“Geyik vurdum” demiş. “Gezdim gezdim, bir kurşun vardı bir attım hem gözünden hem ayağından vurdum.” demiş.

Köylüler gülmüş;

“Oğlum” demişler “Hem ağzınla ‘bir kursun vardı’ diyorsun, bir yandan da ‘hem gözünden vurdum hem ayağından vurdum’ diyorsun! Nasıl oluyor bu?” demişler

“Yalan söylediğin ortaya çıktı!” demişler. Babası gelmiş o sırada;

“Gel gel Süleyman Dayı, oğlunun yalan konuştuğu ortaya çıktı” demişler.

“Ne diyor” demiş.

“Güya bir kurşunu varmış. Geyiği hem ayağından hem gözünden vurmuş! Bu kadar yalan olur mu? Ayağı nerde gözü nerde!”

“Ben karsıdan baktım” demiş. “Hayvan arka ayağıyla gözünü karıştırıyordu bir atmış hem arka ayağını hem gözünü vurmuş” demiş. Yani illa ki gene yalanı almış baş köşeye oturtmuş.

Mustafa GÜDER, Demirci

68. KELOĞLAN

Evvel zaman içinde Tahir Bey adında bir adam varmış. Tahir Bey'in de hem sevdiği hem sevildiği güzel bir kız varmış.

Tahir Bey kızı, ne kadar da istetse, kızın babası vermezmiş.

Gel zaman git zaman baba, kızını bir başkasına verir. Kazanlar kurulur, düğün tutulur.

Kızın, Sultanasarlı'da oturan sevdiği Tahir Bey'e haber vermesi gerektir. Ama nasıl verecek. Nasıl vereceğini düşünürken birden Keloğlan'ı görür. Keloğlan'a:

“Keloğlan Keloğlan kervandan mısın?

Derdime dermandan mısın?

Ben sana bir mektup versem,

Tahir Bey'e verenlerden misin?" der. Keloğlan da:

“Veririm" der.

Kız, Keloğlan'a mektupla birlikte, altın tas verir. Keloğlan su dağıta dağıta Sultanasarlı'ya gelir. Tahir Bey bu tası görünce Keloğlan'a:

" Bu tası nereden aldın?" diye sorar. Keloğlan da:

" Sevdiğinden aldım. Düğün tutuldu, sevdiğin seni bekliyor" der. Tahir Bey, hemen Keloğlan'ı da yanına alıp sılasına doğru çıkar. Gelip bakar; düğün kurulmuş. Eline sazını alıp, meydanın orta yerine oturup, mani üstüne mani söyler;

" Sabah namazını kıldım Sultanasarlı'da

Öğle namazını kıldım Kars'ın düzündü

İkindi namazını kıldım çeşme başında

Akşam namazını kıldım kendi sılamda"

Ardından, meydan yerinden sevdiğini alıp, atının arkasına atar, kaçıtır gider. Düğün kurulmuş kalmış, onlar keyiflerine bakmış.

Fatma SELÇUK, Alemşahlı

69. İNCİLİ İLE KÖYLÜ

İncili artık emekli olacakmış. Padişah da İncili gidince muhabbetine ortak olacak birini bulsun diye bir gün İncili'ye

“Git kendine göre bir adam bul” demiş.

İncili biniyor merkebe. Çıkıyor köy köy dolaşiyor. Tabi oranın halkı biliyor İncili'yi ve Padişah'ın yanında olduğunu. “Ben buralara geldim kendime göre bir insan arıyorum. Ben artık padişahın yanından emekli olacağım.” diyor.

Köylünün biri;

“Şu karşıda diyor beş haneli bir köy var görüyor musun, git oraya kendin gibi birini bulacaksın” diyor.

İncili geliyor bakıyor o köye beş-altı çocuk oturmuş bilye oynuyorlar. Yan tarafta da bildiğimiz pisliği yuvarlak yapan böcek, pisliği top yapmış yuvarlıyor. Çocuklara;

“Oğlum diyor siz burada bok böceğinin yanında oyun oynuyorsunuz. Bu böceğin ne işi var yanınızda?” diyor.

Bir tanesi çıkıyor çocuklardan;

“Onlar efendimizin kokusunu duydular da ondan geldiler!” diyor.

İncili anlıyor hemen;

“Senin baban nerde?” diyor. Bakıyor o bahsedilen adamın oğlu.

“Ne yapacaksın sen benim babamı?” diyor oğlan.

İncili;

“Beni sizin eve kadar götürsene ben size misafir olmak istiyorum” diyor.

“Babam odunda.” diyor gidiyorlar eve. Az zaman sonra adam çıkıyor geliyor odundan.

İncili adama;

“Ey sağdıç!” diyor. “Ben seni padişahın yanına götürüyorum” diyor. “Padişah sana tabi hazinesinden altın verecek; ne verirse yarı yarıya diyor.

“Yooookk bana ne verirse benimdir. Sana verilen de senindir” diyor adam.

“Ama ben senin ayağına kadar geldim” diyor İncili.

“Olsun!” diyor adam. İncili;

“Allah aşkına!” deyince, Adam

“Allah aşkına denince akan sular durur. Hadi bakalım senin dediğin olsun. Ne verirse yarı yarıya üleşiriz diyor. Köylü kavi ama İncili gibi yaşlı değil böyle. Kalkmış İncili merkebine binecek; Köylünün eşeğinin alt dudağıyla üst dudağını kesmiş. Bizim Köylü anlıyor işi. Padişah’tan aldığı ile on eşek alacak. Hiç aldırış etmiyor. İncili eşeğe binerken yardım ederken tara bıçağıyla kesiyor İncili’nin eşeğinin kuyruğunu. Eşeğin kuyruğunu “gerisi”ne sokuyor.

Bunlar yola çıkmışlar. Tabi bunların geldiğini görünce tellallar salıyorlar her yere. Halk toplanıyor yolun iki tarafına. Şehre gelirken İncili’nin eşeği hızlı hızlı geliyor. Köylününki de köye giderken hızlı yürür çünkü yem var evde. Bazı yan yana gelirler bazı İncili önde öyle giderlermiş. Tam padişahın haremının altından geçerlerken İncili;

“Siz hiç gülen eşek gördünüz mü? Bak köylünün eşeği nasıl gülüyor!”

Millet kahkah gülmeye başlamış. Köylü elini kaldırmış;

“Bir dakika!” demiş. “Benim eşek öyle her şeye gülmez. Muhakkak İncili’nin eşeğinin kuyruğu götüne kaçmıştır ona gülüyordur!” demiş. Bir bakıyor halk, İncili’nin eşeğinin kuyruğu sallanmıyor. Millet bir daha kahkah gülmüş.

Neyse efendim ardından içeri saraya alıyorlar bunları. Oturuyorlar yemek sohbet falan bilmem neler. Padişah;

“Dile bakam benden ne dilersem” diyor.

“Sağlığını dilerim Devletlim” diyor Köylü.

Padişah;

“Dile benden ne dilersem; benim üç dileğim vardır ona göre!” diyor.

İkincisine de köylü;

“Sağlığını dilerim Padişah’ım” diyor.

“Bak diyor üçüncü son defa soruyorum; dile benden ne dilersem!” diyo.

“Dileğimi yerine getirecek misin Padişahım?” diyor.

“Getireceğim” diyor.

“Söz mü?” diyor.

“Söz!”

“İki yüz sopa diliyorum!” diyor. Padişah;

“Olur mu?” diyor. Bizimki;

“Olur, bu dilek yerine gelecek Padişah’ım; söz verdin!” diyor.

Yatırıyorlar bunu doksan dokuz, yüz derken, Köylü bağıyor;

“Durun yüz tane de İncili’ye”

Padişah “Neden?” diyor, Köylü;

“İncili ‘Padişah’tan ne alırsan ortağız’ dedi!” diyo. Padişah çağırıyor İncili’yi yüz sopa da İncili’ye vuruluyor.

Neyse bunlar kalkıp gidecekler artık saraydan. Padişah’ın Hanımı diyo ki;

“Padişah’ım eğer müsaade edersen bir de ben bir soru sorayım”

“Buyur hatun” demiş padişah.

Köylüye demiş;

“Hanım sultan sana bir soru sormak istiyor bakalım cevap verebilecek misin?”

Kadın beş tane yumurta kaynatmış. Getiriyor geliyor sofraya koyuyor.

“Bu beş yumurtayı padişaha sana ve bana hiç bölmeden taksim et” demiş.

“Tamam” demiş Köylü.

Bir tane padişaha bir tane kendine üç tane de kadına vermiş. “Oldu mu olmadı mı?” derken, Köylü

“Söyleyeceğim ama darılmak yok” diyor. Müsaade alınca;

“İki tane sende var Padişahım bir tane daha verdim üç oldu. İki tane bende var bir tane daha üç etti” diyor. “Hatunda hiç yok bu üç tane de onun” diyor.

Şükrü GÖNÜLKAŞ, Kayalıoğlu

70. KİN

Bir varmış bir yokmuş. Padişah'ın bir kızı varmış. Çok yiğit bir kızmış.

O devirde de Kırk Hırsızlar varmış bunlar padişahın ambarını soyacaklarmış. Kız demiş ki;

“Baba bana kıldan ince kılıçtan keskin bir bıçak yaptır” demiş.

Padişah'ın ambarını soymaya girmişler. Kız orada beklemiş gireni kesmiş gireni kesmiş içeri. Otuz dokuzuncu adam topalmış o bakmış içerde kan ışıltıyor ambara girmemiş kaçmış gitmiş.

Sonra zaman geçmiş bu adam dönmüş gelmiş padişah'ın yanına girmiş. Altı ay bir sene geçmiş. Padişah;

“Bak kızım bu adam ne zamandır bizim yanımızda bir kötülüğünü görmedik. Seni buna vereceğim” demiş.

“Olurdu olmazdı” derken öyle kalmış. Kız padişah'a;

“Bana demiş bir saray yaptır demiş. Emme her tarafı muhafazalı olacak demiş. Bir yanı aslan bir yanı kaplan. Bir yanı asker bir yanı polis. Öyle bir şey yaparsan evlenirim” demiş.

Yapmış babası iyi ya evlenmiş. Çoluk çocuğa karışmışlar iki çocukları olmuş. Bir gün demiş ki kaynatasına yani padişaha;

“Benim memleketimi köyümü göreceğim geldi.” demiş.

“İyi” demiş padişah. “Yolunuz açık olsun” demiş.

Bunlar yola çıkmışlar. Yolda adam önce bir çocuğunu sonra ikinci çocuğunu kesmiş. Karısını da bir çınar ağacına bağlamış. Yakacak gari kadını. Kini var seneler evvelinden kesti ya kadın arkadaşlarını. Kadını ağaca bağlamış. Akşam karanlığıymış ama ateşi yok. Gelen giden de yok. Bakmış karşıda bir şavk aydınlanıyor. Kalkmış oraya doğru gitmiş. Kız da;

“Kurtarın beni!” diye bağıryormuş. Oradan da kervan geçiyormuş o sırada. Kervandan biri de;

“Hadi be kim bilir ne yaptı da bağladılar bunu oraya!” diyormuş. Neyse insafa gelmiş bazıları indirmişler bunu. Yanlarına almışlar.

Kocası gelmiş bakmış deve izlerini görmüş takip etmeye başlamış. Kadın babasının yaptırdığı saraya saklanıyor. Adam geliyor elinde mezar toprağı varmış üstlerine serpince aslanlarla kaplanlar uyumuş hemen. Gelmiş karısının yanına;

“Seni öldüreceğim! Sen benim kırk tane arkadaşımı öldürdün ben de seni öldüreceğim!” diyormuş. Fırın yanıyormuş kadına;

“Seni fırına atacağım!” demiş. Kadın aslanlara kaplanlara sesleniyor yalvarıyor;

“Bak beni fırına atacak kalkın!” diyormuş ama kalkmıyorlarmış. Ağlıyormuş kadın. Oradan bir kuş çıkmış gelmiş;

“Bak kapının yanında mezar toprağı var. O topraktan atar da fırında yakarsan aslanlar kaplanlar uyanır” demiş. Kadın da orada yerde toprağı varmış almış o topraktan bir avuç atıvermiş fırına. Toprak yanınca aslanlar kaplanlar uyanıvermiş. Adamı parça parça etmişler. Bir damla kanını bırakmadan yiyivermişler. Ben gözlerimle gördüm dün yanlarından geldim.

Hatice AZAK, Paşaköy

KAYNAKÇA

- AKGÜN, Yılmaz, Trabzon Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van 2000, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- AKİDİL, İnci, “Alman ve Türk Masallarında Formel İfadeler” **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi**, 2(1), Mart 1970
- AKKOYUNLU, Ziyat Abdülmecit, **Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri**, Ankara 1982, (Yayımlanmamış doktora tezi)
- AKSAKAL, A. Haydar, **Manisa’nın Bilinmeyen Yönleri**, Manisa 2003.
- ALANGU, Tahir, **Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Masallarının İç Yapısı ile Kahramanları Üzerine Bir Deneme**, (Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, 1942–1943).
- _____, **Billur Köşk Masalları**, İstanbul 1961.
- _____, **Keloğlan Masalları**, İstanbul 1967, 1990.
- _____, **Türk Folkloru El Kitabı**, İstanbul 1988.
- ALPTEKİN, Ali Berat, **Taşeli Platosu Masalları**, Ankara 2002
- _____, **Hayvan Masalları**, Ankara 1991.
- _____, "Edebiyat Fakültesinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar", **Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi II**, İzmir 1983, 208–228
- _____, "Türk Masallarında Yeni Tespit Edilen Tipler", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi 33**, Aralık 1984, 170–184.
- ARSLAN, Mehmet Ali, **Kuzey Doğu Anadolu Kars ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar**, Erzurum 1980, (Yayımlanmamış doktora tezi).
- ARSLAN, Namık, **Yozgat Masalları**, Kayseri 1995. (Yayımlanmamış doktora tezi)
- AYYILLDIZ, Ferit, İspir ve Pazaryolu Yöresi Masalları, Erzurum 2001, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BABACAN, Rıza, **İlimiz Manisa**, Manisa 1993.
- BAKIRCI Nedim, **Türk Dünyası Coğrafyasında Tespit edilmiş Hayvan Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Konya 2004, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- _____, **Niğde Masalları**, Niğde 2006.
- BARAZ, Turhan- Semra Tetik - Nazmiye Özsan, **Türk Folklor Araştırmaları Dergisi/ Konu-Yazar Kaynakçası**, Eskişehir 1986.

- BERKİ, Meltem, Hakkari **Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Van 2003, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BİLDİK, Suna PAMİR, Yıldızlı Atıfet Bildik'ten Derlenen Masallar Üzerine Bir Araştırma, Elazığ 1996, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BİRKAN AKHAN, Ebru, **Yunt Dağı Köylerindeki Masallarda Dil Özellikleri**, Manisa 2006 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BORATAV, Pertev Naili, **Contes Turcs**, Paris 1955.
- _____, **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul 1958.
- _____, **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara 1969.
- _____, **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul 1969.
- _____, "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi" **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi** 1, (1) 1947, 99-111.
- _____, "Billur Köşk Maddesi", **İslâm Ansiklopedisi**, c.2, 1962, 617-618.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Dialektolojisi Malzeme I-II**, İstanbul 1942.
- CERİT, Erkin, Alemşahlı Köyü Folklorundan Örnekler, Isparta 2003, (Bitirme Tezi)
- ÇELİK, Suzan, **Türk Masallarında Ölüm ve Yas**, Elazığ 2002, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ÇETİN, Gülen, **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Yapılan Folklorla İlgili Lisans Tezleri Bibliyografyası**, (1940-1980), Ankara 1980.
- DEMİRBAŞ, Seher, **Sütçüler Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Isparta 2006, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DEMİRCİOĞLU, Yusuf Ziya, **Yörükler ve Köylülerde Hikayeler, Masallar**, İstanbul 1934.
- DENİZ, Rasim, **Kayseri Masalları**, Kayseri 1996
- DİLÇİN, Ali Dehri, **Çankırı Masalları**, Çankırı 1933.
- DOĞRAMACIOĞLU, Hüseyin, **Kilis Masalları (Derleme ve Tahlil Çalışması)**, Gaziantep 2001, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DOLU, Arzu, **Diyarbakır ve Yöresi Masallarında Motif İncelemesi**, Diyarbakır 1997, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- EBERHARD, Wolfram Und Pertev Naili Boratav, **Typen Turkischer Volksmarchen**, Wiesbaden 1953.
- EKİZ, İbrahim, **Manisa İli Alaşehir ve Kula İlçeleri Halk İnanışlarının Karşılaştırılması**, Elazığ 2000, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara 1981, 1986.
- EMİROĞLU, Seyit, **Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerinde Bir İnceleme**, Konya 1996, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- ERCİLASUN, Ahmet Bican- A. Şekür Turan, (Lâtin Harflerine ve Türkiye Türkçesine aktaranlar), **Uygur Halk Masalları**, Ankara 1989.
- ERDOĞAN, Ağgöl, **Manisa Kula İlçesi Folkloru Üzerinde İnceleme Çalışmaları**, İstanbul, 2000 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- EREN, Metin, **Bitlis Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Van 2001, (yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ERGÜN, Metin, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, Erzurum 1988. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- ESER, Ruhiye Eda, **Türk Masallarında Çocuk Motifi**, Elazığ 2000, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- FURTANA, Mahmut, **Selendi İlçesindeki Yaygın Halk İnanışları ve Bu İnanışlardaki Eski Türk İnançının İzleri**, Elazığ 2003, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÖDE, Halil Altay, **Yalvaç Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Isparta 1997, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÜNAY, Umay, **Elazığ Masalları (İnceleme)**, Erzurum 1975 (Doktora tezi)
- "Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri" **Türk Kültürü**, 18 (211, 212, 213, 214) Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1978.
- GÜNEY, Eflatun Cem, **En Güzel Türk Masalları**, İstanbul 1948.
- _____, **Bir Varmış Bir Yokmuş**, İstanbul 1957.
- _____, **Evvel Zaman İçinde**, İstanbul 1957.
- _____, **Gökten Üç Elma Düştü**, İstanbul 1960, 1967.
- _____, **Az Gittim Uz Gittim**, İstanbul 1961.
- _____, **Masallar**, Ankara 1992.
- GÜNGÖR, Seza, **Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası**, Elazığ 1990, (Lisans tezi).
- GÜROL, Pehlivan, **Manisa (Merkez) 'da Veli Kültü**, Manisa 2004, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KARA, Ruhi, **Erzincan Masalları**, Erzurum 1996. (Yayınlanmamış doktora tezi)
- KARADAĞ, Metin, **Erzurum ve Çevresinde Derlenen Halk Hikayeleri Üzerinde Araştırmalar**, C.II, Erzurum 1984, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- KARASU, Cihat, **Bolu Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Van 2002,

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KAYAOĞLU, İ. Gündoğ, **Türk Halk Bilimi İle İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985–1990)**, İstanbul 1991.

KETRE, Melek, **Adana Masalları Araştırması**, Adana 1998, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KIRAÇ, Ekrem, **Divriği Masalları**, Sivas 1996, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KOCASAVAŞ, Yıldız, **Uygur Halk Masalları (Gramer, Metin, Tercüme, Sözlük)**, İstanbul 1990, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

KÖKSEL, Behiye, **Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Konya 1995, (Yayımlanmamış doktora tezi)

KUNOŞ, İgnas, **Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul 1925.

Türk Masalları, Çev. Gazi Yener, İstanbul 1987.

KURNAZ, Cemal, "Hacettepe Üniversitesi, Sosyal ve İdarî Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Tez Çalışmaları", **Türk Kültürü**, 21 (243), Temmuz 1993.

MANİSA VALİLİĞİ, **Manisa 2007**, Manisa 2007.

_____, **Fotoğraflarla Manisa**, Manisa 2007

OĞUZ, M. Öcal – **Emine Aydoğan, 2003–2004 Yıllarında Çorum'dan Derlenen Masallar**, Ankara 2004

OYAR, Ahmet, **Salihli İlçesi ve Köyleri Ağzlarında Derlemeler (İnceleme-Metin-Sözlük)**, Edirne 1998 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÖCAL, Ahmet, **Karakuyu Köyü (Boğazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları**, Erzurum 1999, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÖNAY, Yılmaz, **Van Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Van 1995, (Yayımlanmamış doktora tezi).

ÖZÇELİK, Mehmet, **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Konya 1993.

PROPP, Viladimir Ja., (Çev. Hüseyin Gümüş), **Masalların Yapısı ve İncelenmesi**, Ankara 1985.

(Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat), **Masalın Biçimbilimi**, İstanbul 1985.

SAKAOĞLU, Saim, **Gümüşhane Masalları, Metin Toplama ve Tahlil**, Ankara 1973, (Doktora tezi).

_____, **Türk Çocuklarına Masallar**, Ankara 1977.

_____, **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara 1983, 1986.

_____, **Sahada Derleme Metodları**, Erzurum 1988.

_____, **Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Konya 1991.

- _____, "Formel Kavramı ve Türk Masallarında Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller", **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri**, Ankara 1974, 148-154.
- _____, "İngiliz, Fransız ve Alman Dillerinde Anadolu Masalları Bibliyografyası", **Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı**, Ankara 1976, 209-222.
- _____, "Masaldan Masalbilimine Geçiş ve Türk Masallarının Kaynakları Üzerine", **IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri**, II, 323-329, Ankara 1992.
- SARIÇİÇEK, Fevzi, **Arapgir Masalları, (İncelemeler-Metinler)**, Erzurum 1997, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- SEVER, Mustafa, **Erciyes Yöresi Masallarında Tipler**, Ankara 1995, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- SEYİDOĞLU, Bilge, **Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler Açıklamalar)**, Ankara 1975.
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Z., **Türkmen Halk Masalları Üzerine Motif İncelemesi (Büyülü Masallar)**, Erzurum 2000, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- SÜMER, Faruk, **Oğuzlar (Türkmenler)**, Ankara 1972.
- ŞİMŞEK, Esmâ, **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, Elazığ 1990, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- TAKAŞ, Bülent, **Manisa İli Ziyaret Yerleri**, Çanakkale 1998, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- TANER, Nuri, **Masal Araştırmaları / Folktale Studies-I**, İstanbul 1988.
- TEZEL, Naki, **Keloğlan Masalları**, İstanbul 1936.
- _____, **İstanbul Masalları**, İstanbul 1939.
- _____, **Türk Masalları 1,2**, Ankara 1992
- _____, "Türk Halk Edebiyatında Masal", **Türk Dili**, 19 (207), Ankara 1968.
- THOMPSON, Stith, **The Folktale**, New York 1946.
- _____, **Motif Index of Folk Literature**, USA 1955-1958.
- _____, **The Types of the Folktale**, Helsinki 1964.
- TUĞRUL, Mehmet, **Malatya'dan Derlenmiş Masallar**, Ankara 1946.
- _____, **Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı**, İstanbul 1969.
- _____, **Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- I**, Ankara 1971.
- _____, **Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- II**, Ankara 1973.
- _____, **Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- III**, Ankara 1975.
- VAROL, Mustafa, **Salihli Yöresi Halk Edebiyatı Mahsülleri**, Isparta 1999,(Bitirme Tezi)

YARALI, Emine, Manisa Yöresi Halk Edebiyatı Mahsülleri, Isparta 1999,(Bitirme Tezi)

YARDIMCI, Mehmet, **Yaşayan Malatya Masalları/Metinler ve İncelemeler**, Malatya 1996.

YAŞAR, Seyfullah, **Ağrı Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Van 2002, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

WALKER, Warren S.- Ahmet Edip Uysal, **Tales Alive in Turkey**, Cambridge, Massachusetts 1966.

_____, **More Tales Alive in Turkey**, Texas Tech Universty 1992.

WALKER, Barbara K., **Turkish Folktales for Children**, Ankara 1989.

KAYNAK ŞAHISLAR

Adı Soyadı: Hatice AZAK

Yaşadığı Yer: Paşaköy

Yaşı: 63

Eğitimi: Okuryazar

Mesleği: Çiftçi, Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 1, 33, 39

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Canan YILMAZ

Yaşadığı Yer: Erdelli Köyü

Yaşı: 70

Eğitimi: Okuryazar

Mesleği: Çiftçi, Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 2, 17, 42

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Annesinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Mustafa GÜDER

Yaşadığı Yer: Demirci

Yaşı: 60

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Kasap

Verdiği Masallar: 3, 4, 5, 12, 23, 44, 55, 62, 63,

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Ahmet Ali SEYMAN

Yaşadığı Yer: Başlamış Köyü

Yaşı: 67

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Tütüncü

Verdiği Masallar: 6

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Nenesinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Behiye ÖZHUN

Yaşadığı Yer: Arabacıbozköy

Yaşı: 69

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 7

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Annesinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Mehmet TÜRKKUŞU

Yaşadığı Yer: Akhisar

Yaşı: 71

Eğitimi: Lise

Mesleği: Emekli Kaptan

Verdiği Masallar: 9

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Fatma DEMİREL

Yaşadığı Yer: Dingiller Köyü

Yaşı: 54

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 24, 32, 47

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Basri DEMİRER

Yaşadığı Yer: Arabacıbozköy

Yaşı: 77

Eğitimi: Okuryazar

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 34

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Ali DEMİRÖZ

Yaşadığı Yer: Eceler Köyü

Yaşı: 87

Eğitimi: Yok

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 43

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Babasından dinlemiş.

Adı Soyadı: Meliha TUNÇ

Yaşadığı Yer: Akhisar

Yaşı: 57

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 45, 54

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Babasından dinlemiş.

Adı Soyadı: Hatice TÜRKER

Yaşadığı Yer: Dingiller Köyü

Yaşı: 55

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 14, 46

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Şükrü GÖNÜLKÂŞ

Yaşadığı Yer: Kayalıoğlu

Yaşı: 56

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 50, 56, 57, 69

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Dedesinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Mehmet AZAK

Yaşadığı Yer: Paşaköy

Yaşı: 70

Eğitimi: Okuryazar

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 59, 61

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Arkadaşlarından dinlemiş.

Adı Soyadı: Muhsin CAN

Yaşadığı Yer: Sazoba

Yaşı: 50

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 64

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Büyüklerinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Bünyamin CANDAN

Yaşadığı Yer: Karasonya Köyü

Yaşı: 43

Eğitimi: İlkokul

Mesleği: Çiftçi

Verdiği Masallar: 65

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği: Dedesinden dinlemiş.

Adı Soyadı: Üftadiye Döne

Yaşadığı Yer: Örselli Köyü

Yaşı: 65

Eğitimi:

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 8

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği:

Adı Soyadı: Ramazan ÇEVİK

Yaşadığı Yer: Söngöllü Köyü

Yaşı: 40

Eğitimi:

Mesleği: Din Görevlisi

Verdiği Masallar: 22

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği:

Adı Soyadı: Emine UYMAZ

Yaşadığı Yer: Maldan Köyü

Yaşı: 65

Eğitimi:

Mesleği: Ev Hanımı

Verdiği Masallar: 16

Verdiği Masalları Nereden Öğrendiği:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Talha TUNÇ

Doğum Yeri: Akhisar

Doğum Yılı: 1981

Eğitim Durumu:

Lise: 1995–1999 Ortaklar Anadolu Öğretmen Lisesi

Lisans: 1999–2003 Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi:

I İngilizce

İş Deneyimi:

2003–2008 Milli Eğitim Bakanlığı (Türkçe Öğretmeni)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar:

1

2.....

4.

5.

Diğer: